

Wonen, Wijken en Integratie
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Dit is een publicatie van: Ministerie van VROM
Rijnstraat 8 | 2515 XP Den Haag | www.vrom.nl

In samenwerking met:

**De 7 experimenten
van de wijkenaanpak
innoveren
oplossen
samen aanpakken
leren**

**Bewonersparticipatie
via vouchers:
democratisch en
activerend?**

Evaluatie eerste fase voucherregeling
februari - oktober 2009

Bewonersparticipatie via vouchers: democratisch en activerend?

**Evaluatie van de eerste fase van de extra budgetten voor bewonersinitiatieven
(‘voucherregeling’), februari - oktober 2009**

Prof. dr. E.H. Tonkens
Drs. G.J. Kroese

ASSR (Amsterdam School of Social Science Research) Universiteit van Amsterdam

Inhoudsopgave

1		
Inleiding		3
2		
Buurtburgemeesters en afzijdigen		
De toegankelijkheid van het vouchersysteem		11
3		
Je moet heel wat kunnen...		
Empowerment van bewoners		26
4		
Vreedzaam ruziemaken		
Het democratisch gehalte van het vouchersysteem		35
5		
Conclusies en aanbevelingen		49
 Bijlagen		
1	Resultaten quick-scan G-31	58
2	De 14 vouchergemeenten nader beschouwd	62
3	Portretten van de vijf kwalitatief onderzochte wijken	98
4	Topiclijsten bij de diepte-interviews met de focusgroepen	134
5	De modelverordening	136

1 Inleiding

Wat vinden burgers zelf de belangrijkste problemen in hun buurt of wijk? Als zij nu eens zelf de beschikking over wat geld zouden krijgen om de buurt te verbeteren, hoe zouden ze dat geld dan willen besteden? En welke inspanningen zouden ze zelf kunnen en willen plegen om van die inzet een succes te maken? Dat zijn de vragen die het beleid van bewonersbudgetten motiveren. Er wordt de laatste jaren veel gedaan om wijken en buurten te verbeteren - zeker ook 'aandachtswijken' of 'Vogelaarwijken' waar veel sociale problemen zich concentreren. Gemeenten spelen daarin een belangrijke rol, net als woningbouwcorporaties, welzijnsinstellingen, de politie en andere organisaties. Maar er wordt in toenemende mate ook veel van burgers verwacht. Omdat burgers zelf hun wijk vaak het beste kennen. Omdat beleid zonder de inbreng en de bijdrage van burgers zelf gemakkelijk de plank mislaat.

Bij talloze maatschappelijke problemen kijkt men tegenwoordig verwachtingsvol naar burgers. Als er een probleem gesignaleerd wordt, gaat het zoeklicht al snel naar burgers en hun organisaties: het maatschappelijk middenveld. Burgerschapsvorming is in het onderwijs verplicht gesteld, er zijn wethouders burgerschap, Actief burgerschap staat ook hoog op de Europese agenda, bijvoorbeeld met het 'European Charter of Active Citizenship' en het programma 'Citizens for Europe'. Actief burgerschap wordt de laatste jaren als oplossing aangedragen voor vier grote maatschappelijke vraagstukken: gebrek aan sociale samenhang (in het bijzonder tussen verschillende bevolkingsgroepen), asociaal gedrag, sociale uitsluiting en ten slotte de kloof tussen burgers en bestuur. In de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog lag de bal vooral bij de overheid. Meer overheidsop treden gold doorgaans als de sleutel tot een oplossing van nieuwe maatschappelijke vraagstukken. Na ongeveer 1980 kwam de bal bij de markt te liggen. Was er een probleem, dan werd al gauw gedacht dat het met meer markt kon worden opgelost. De laatste jaren ligt de bal steeds vaker bij de burger. Bekleed met sociale, economische en politieke rechten die zij in de decennia daarvoor hebben verworven, worden burgers nu met klem uitgenodigd een actieve rol te spelen in het publieke domein. Sociale problemen worden alleen samen met burgers oplosbaar geacht.

Aan het eind van de jaren negentig voelden veel bewoners van aandachtswijken zich in de steek gelaten en vergeten. Sindsdien wordt er actiever beleid gevoerd; de oprichting van het ministerie voor Wonen, Wijken en Integratie is daarvan zelf een uitdrukking. De overheid wil burgers niet langer in de steek laten maar ze evenmin als passieve ontvangers ('klanten') van overheidsdiensten bedienen. Ze wil burgers helpen en aanspreken. Niet afschuiven, maar ook niet overnemen. De overheid wil nu uitnodigen en verbinden. Ze kijkt nauwkeurig wat burgers zelf, individueel of in groepen of organisaties, willen en kunnen bijdragen; wat hun mogelijkheden en talenten zijn, waar ze enthousiast van worden. De overheid wil daarop aansluiten en burgerinitiatief stimuleren. Een van de instrumenten daartoe is het beschikbaar stellen van bewonersbudgetten.

In het *Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk* geldt het versterken van bewonersparticipatie als een speerpunt binnen de wijkaanpak. Dit blijkt onder meer uit de wijkactieplannen en uit de flinke bedragen die beschikbaar worden gesteld voor bewonersbudgetten. Om de potentie van bewoners beter te gebruiken, moet er meer ruimte komen voor en meer vertrouwen in bewoners. Hiertoe zijn extra budgetten voor bewonersinitiatieven beschikbaar gesteld die de leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk helpen verbeteren. In totaal is voor 2008 20 miljoen beschikbaar gesteld en voor de jaren 2009-2011 25 miljoen. Dit onderzoek richt zich op het jaar 2008 en de eerste helft van 2009.

Het beschikbare budget van 20 miljoen is verdeeld tussen de 40 krachtwijken en overige wijken in de G31 gemeenten. De 40 krachtwijken hebben op basis van inwonertal over 2008 in totaal 10 miljoen euro ontvangen voor de besteding aan bewonersinitiatieven in die 40 wijken. Ook de G31 gemeenten (waaronder ook gemeenten met een krachtwijk) hebben in totaal 10 miljoen euro over 2008 ontvangen (€300.000 per gemeente). De gemeente was vrij in het aanwijzen van een of meerdere wijken (of de gehele stad) om dit budget in te zetten.

Het Rijk heeft de betreffende gemeenten daarbij geadviseerd deze budgetten in te zetten door middel van een zogenoemd 'vouchersysteem', een systeem van semi-directe allocatie van financiën aan wijkbewoners. Het vouchersysteem is bedacht door het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken, de vereniging van actieve bewoners in de aandachtswijken van Nederland. Dit voorstel is overgenomen door de toenmalige minister voor Wonen, Wijken en Integratie. Voor de eerste 10 miljoen, bestemd voor de krachtwijken, werd zoals gezegd een advies gegeven deze in te zetten volgens het vouchersysteem. Voor de tweede 10 miljoen euro voor de G31 werd dit aanbevolen. Koos een gemeente niet voor het vouchersysteem dan moesten bewoners instemmen met verdeling volgens het bestaande systeem.

Het vouchersysteem voorziet in de financiering van bewonersinitiatieven door uitgifte van waardebonnen. In dit systeem krijgen bewoners zeggenschap over de keuze, de financiering en de uitvoering van hun initiatief. Het systeem beoogt laagdrempelig te zijn. De zeggenschap over de verdeling van het geld over initiatieven, de beoordeling van de initiatieven en de activering van bewoners ligt in handen van een regiegroep van bewoners. Dit verlaagt, zo is de verwachting, de drempel om met ideeën te komen en stimuleert de samenwerking tussen verschillende bevolkingsgroepen. Het systeem is naar verwachting ook laagdrempelig omdat de financiële afhandeling van bewonersinitiatieven eenvoudiger verloopt. Bewoners hebben niet te maken met financiële verantwoordingsbeslommeringen en kunnen zich volledig op de uitvoering van het initiatief richten. Daarnaast is het proces om het aan te vragen eenvoudig en zijn de voorwaarden voor deelname gering. Door het vouchersysteem kunnen ook grote en kostbare bewonersinitiatieven bekostigd worden.

Het 'voucher'-experiment is vanaf februari 2009 gevolgd en geëvalueerd om zo de uitvoering en de effecten van het vouchersysteem zichtbaar te krijgen. Gemeenten hebben op basis van de onderzoeksresultaten straks de mogelijkheid om voor de budgetten in 2010 en 2011 de afweging te maken voor continuering of aanpassing van het eigen systeem en van het vouchersysteem.

De evaluatie van de bewonersbudgetten is tot stand gekomen op basis van drie achtereenvolgende korte deelstudies :

1. *Een quick-scan van de diverse typen bewonersbudgetten in de G-31*, waaraan de €300.000 is toegevoegd. In het kader hiervan werden ambtenaren telefonisch geïnterviewd en werden websites van de betreffende gemeenten bestudeerd.
2. *Een evaluatie van de bewonersbudgetten in de 14 voucher-gemeenten*. Ook in dit deelonderzoek is het materiaal verzameld door middel van verzameld door telefonische interviews, in dit geval met ambtenaren, opbouwwerkers en bewoners.
3. *Een kwalitatief onderzoek in vijf wijken in vijf gemeenten* middels interviews met focusgroepen. die zijn gekozen op basis van de informatie uit de eerste twee deelonderzoeken. Op basis van regionale spreiding en verschillen ten aanzien van de drie centrale concepten van dit onderzoek (toegankelijkheid, empowerment en democratisch gehalte) hebben we voor dit kwalitatief onderzoek vier gemeenten geselecteerd: Tilburg (Stokhasselt), Amsterdam (Dapperbuurt), Eindhoven (Doornakkers) en Hengelo (Zuid). Daarnaast kozen wij – ter vergelijking – een gemeente die het vouchersysteem niet invoerde, maar een systeem kent dat er op lijkt: Groningen (Beijum).

De gegevens zijn verzameld middels groepsgesprekken met een drietal focusgroepen: professionals (ambtenaren, opbouwwerkers en andere professioneel betrokkenen), leden van de regiegroepen (bewoners), en initiatiefnemers (bewoners). Steeds werd geprobeerd om de gesprekken met deze drie groepen los van elkaar te laten plaatsvinden, wat in vrijwel alle gevallen lukte. Alleen in Tilburg zaten deze groepen bij elkaar tijdens de gesprekken. In Hengelo is geen sprake van regiegroepen, zodat de gesprekken daar beperkt bleven tot professionals en initiatiefnemers. De groepsgesprekken vonden plaats in gemeentehuizen, buurtcentra, kantoren van welzijnsorganisaties, speeltuinen, cafés en bij bewoners thuis. De initiatiefnemers in Amsterdam kwamen op 19 augustus 2009 bijeen in Felix Meritis om hun ervaringen uit te wisselen. Wij maakten hiervan als toehoorder gebruik om die ervaringen op te tekenen.

De gespreksduur varieerde van één tot drie uur. De gesprekken werden opgenomen en later letterlijk uitgewerkt. In de presentatie van de resultaten maken we veelvuldig gebruik van citaten van de geïnterviewden. Op deze manier blijven we dicht bij het materiaal en wordt de levensechtheid van de beschrijving bevorderd.

Het zal de lezer opvallen dat het aantal citaten van professionals (ambtenaren, opbouwwerkers, etc.) het aantal citaten van bewoners overtreft. Dit komt niet voort uit een onderwaardering van de meningen van bewoners, maar heeft veeleer te maken met het stadium waarin het vouchereperiment zich bevond ten tijde van het onderzoek. Professionals hebben in de korte periode van het onderzoek een grotere rol gespeeld (namelijk vanaf het begin) dan bewoners. Ze bleken, waarschijnlijk om die reden, meer gedachten hebben over toegankelijkheid, empowerment en democratisch gehalte van de regeling. De visie van bewoners is in een onderzoek als dit vanzelfsprekend van groot belang en is daarom ook onderzocht en opgenomen. Maar de verhouding tussen de weergegeven citaten weerspiegelt de bevindingen van dit onderzoek. Onderzoek in een later stadium zou de ervaringen van bewoners beter in kaart kunnen brengen. Dit onderzoek geeft geen goed antwoord op de vraag hoe het vouchersysteem zich verhoudt tot de diverse andere systemen van allocatie van bewonersbudgetten. Dit zou een bijzonder onderzoek vergen waarbij ook andere vormen van allocatie van bewonersbudgetten bestudeerd worden.

De vijf gemeenten geven in de onderzochte wijken een behoorlijk verschillende invulling aan de regeling. Over de effecten van het inzetten van de vouchers op sociale cohesie en meer in het algemeen kwaliteit van leven van de buurt kunnen we nog niet veel zeggen, omdat de meeste gemeenten nog maar sinds april met de regeling werken en men dus nog maar net de regeling heeft geïmplementeerd; er zijn al wel aanvragen ingediend en gehonoreerd maar de acties hebben vaak nog niet plaatsgevonden. Ook van de acties die wel hebben plaatsgevonden, kunnen we weinig zeggen over het effect van de maatregelen op de wijk, onder meer doordat er geen nulmeting is gedaan en het nog te vroeg is voor een effectmeting.

Wat we wel kunnen zeggen, is hoe het proces tot dusverre in deze wijken verloopt: wie beslist erover, op basis van welke criteria, welke bewoners worden bereikt, genereert de regeling activiteit en enthousiasme en/of ruzies en conflicten? Bij de start van het onderzoek zijn we uitgegaan van de hypothese dat de kwaliteit van een vouchersysteem kon worden afgemeten aan drie variabelen: toegankelijkheid, empowerment, en democratisch gehalte. Deze bleken in het onderzoek inderdaad goed bruikbaar. We lichten ze hieronder nader toe.

Kwaliteit: toegankelijkheid, empowerment en democratisch gehalte

Onderzoek wijst uit dat actief burgerschap gemakkelijk tot maatschappelijke ongelijkheid en tegenstellingen kan leiden en bestaande ongelijkheden en tegenstellingen kan versterken. Dit komt ten eerste door 'soort zoekt soort': doordat burgers zich het gemakkelijkst organiseren met mensen van dezelfde sociaal economische, etnische of religieuze achtergrond. Ten tweede zijn actieve burgers vaker wit, ouder en hoger opgeleid. Het risico bestaat dat beleid deze groep meer aanspreekt en dus nog meer activeert, waardoor andere groepen (jongeren, migranten, lager opgeleiden of laaggeletterden) onbedoeld buitengesloten worden.

Het zoeken is daarom naar beleid dat actieve burgers (groepen of individuen) verbindt met minder actieve en niet-actieve, sociaal uitgesloten burgers, dat ook nieuwe groepen burgers uitnodigt en activeert. Mensen met een lagere opleiding en een lagere positie op de arbeidsmarkt of met een uitkering, zien niet zozeer af van maatschappelijke participatie door desinteresse, maar eerder door zelftwijfel: wie zit er nu op mij te wachten? Hoezo zou ik iets zinnigs kunnen zeggen over hoe mijn wijk verbeterd kan worden? Hoezo zou iemand op mijn inzet of hulp zitten te wachten? Deze burgers hebben dus een extra stimulans nodig om actief te worden. Maar ook hulp om actief te blijven is nodig. Hulp bij bijvoorbeeld het organiseren van evenementen, bij vergaderen of bij conflictbeheersing.

Om de kwaliteit van bewonersparticipatie te bepalen hebben we op basis van de literatuur en ons eerdere onderzoek naar het Fonds Burgerschap in Den Haag drie criteria ontwikkeld die samen een indicatie kunnen geven van de kwaliteit van de verschillende systemen van budgetverdeling. Ten eerste kijken we naar de toegankelijkheid van een regeling. Dit is van belang omdat uit talloze onderzoeken bekend is dat burgerparticipatie vaak een zaak is van een beperkte groep burgers die weinig representatief is voor de buurt of wijk als geheel. In de praktijk is deze klacht overigens ook

zeer bekend en spreekt men daarom wel van ‘buurtburgemeesters’ die relatief veel invloed hebben - een term die weinig recht doet aan het feit dat dit mensen zijn die zich vaak vele uren per week enorm voor hun wijk inzetten. Een belangrijk criterium voor de kwaliteit van een regeling is niettemin de mate waarin hij, niet alleen op papier maar ook in de praktijk, toegankelijk is voor alle categorieën burgers, ook dus degenen die tot dusverre niet of nauwelijks participeerden en zich afzijdig hielden. Onder toegankelijkheid verstaan we:

1. Emancipatiegraad: het systeem is toegankelijk voor mensen die in beperkte mate de eigen problemen articuleren en agenderen;
2. Sociaal netwerk: het systeem is toegankelijk voor mensen met een beperkt sociaal netwerk;
3. Bureaucratische competenties: het systeem is toegankelijk voor laaggeletterden;
4. Reflexiviteit: het systeem is toegankelijk voor mensen met enige mate van erkenning van problemen van derden / breder algemeen belang en de eigen rol daarin;
5. Organisatiegraad: het systeem is toegankelijk voor mensen die nauwelijks georganiseerd zijn. Het systeem is toegankelijker naarmate hieraan minder eisen worden gesteld.

Het is echter niet alleen van belang hoe toegankelijk een systeem is, want een goed toegankelijk systeem laat weliswaar veel bewoners toe, maar als het ze vervolgens niet verder helpt, is het toch de vraag of de kwaliteit dan wel zo hoog is. Hoe hoger de toegankelijkheid, des te belangrijker het is dat je mensen helpt om zich te ontwikkelen. En hoe minder toegankelijk doordat die eisen aan burgers en organisaties al hoog zijn, des te minder belangrijk dat zij zich nog in die opzichten kunnen ontwikkelen. Hoge mate van toegankelijkheid gaat dus idealiter gepaard met hoge mate van empowerment; lage mate van toegankelijkheid mag gepaard gaan met lage mate van empowerment. We spreken dus van *empowerment* wanneer een systeem van bewonersbudgetten de *ontwikkeling* sociaal netwerk, bureaucratische competenties, reflexiviteit, organisatie en emancipatie stimuleert en ondersteunt.

Ons derde kwaliteitscriterium is het democratisch gehalte: de mate waarin burgers niet alleen verantwoordelijkheid krijgen maar ook zeggenschap, en de mate waarin de regeling bijdraagt aan het democratisch debat tussen bewoners onderling.

Van *representatieve* democratie spraken we in eerste instantie als 1. er een gekozen orgaan beslist (de gemeenteraad, of een gekozen wijkraad); 2. de actieve burgers moet aantonen de wijk te representeren.

Van *directe* democratie is sprake als: 1. een actieve groep burgers (verenigd in een wijkraad of ander orgaan) zelf beslist; 2. de burgers niet hoeven aan te tonen de wijk te representeren.

Van *bestuur beslist* is sprake wanneer B&W, of ambtenaren namens hen, over de ingediende initiatieven besluiten.

Initiatieven in de vijf wijken

De vijf in deelonderzoek 3 bezochte wijken kunnen een beeld geven van het soort bewonersinitiatieven die in het kader van de voucherregeling worden ingediend. De meeste aanvragen hebben betrekking op fysieke voorzieningen zoals straatmeubilair (35) en ontmoeting (34); ook veel aanvragen hebben betrekking op kunst en cultuur (25). Minder gewild zijn activiteiten met betrekking tot educatie en arbeid (16), sport en spel (13) gezondheid (3) en actie en protest (2). Deze categorieën overlappen echter deels: speeltoestellen kunnen bijvoorbeeld zowel onder sport en spel als onder fysieke voorzieningen gerekend worden. Wanneer het echt alleen om het toestel zelf gaat, rekenen we het onder fysieke voorzieningen; tenzij het een toestel is in een reeds voor sport bestemde locatie. Het aantal aanvragen in het kader van ‘Goed Idee Plus’ in de Groningse wijk Beijum is – in tegenstelling tot het al bestaande ‘Goed Idee’ – nog zo gering dat we hier niet alleen Beijum, maar de gehele stad in ogenschouw nemen. Daarnaast moet worden opgemerkt dat ‘Goed Idee Plus’, in tegenstelling tot ‘Goed Idee’, niet exemplarisch is voor bewonersbudgetten, omdat het bij ‘Goed Idee Plus’ om grote bedragen gaat. Bij ‘Goed Idee’ betreffen de aanvragen voornamelijk buurtfeesten en buurtbarbecues.

Fysieke voorzieningen

1. Schaakbord tegenover het NH Tropenhotel plaatsen opdat jongeren interesse krijgen in het schaken en zich positief ontwikkelen. (Amsterdam, Dapperbuurt)

2. Kerstboom op het Dapperplein of bij de Eerste van Swindenstraat (Amsterdam, Dapperbuurt)
3. Bloembakken in de Dapperstraat (Amsterdam, Dapperbuurt)
4. Uitbreiding speelplek Kalverstraat (Eindhoven, Doornakkers)
5. Vloer speeltuingebouw (Eindhoven, Doornakkers)
6. Internet voor speeltuin t.b.v. buurtavond, etc. (Eindhoven, Doornakkers)
7. Speelgelegenheid vanaf 7 jaar Groenstraat (*in behandeling*) (Eindhoven, Doornakkers)
8. Speelgelegenheid van 2 tot 6 jaar Groenstraat (*in behandeling*) (Eindhoven, Doornakkers)
9. Tijdelijke sportveldjes (Eindhoven, Doornakkers)
10. Honden uitlaatterrein (*afgekeurd, doorverwezen naar de gemeente*) (Eindhoven, Doornakkers)
11. Schoonmaakdag van zes straten (Eindhoven, Doornakkers)
12. Appelboompjes in de wijk (*afgekeurd, initiatiefnemer wilde geen onderhoud regelen*) (Eindhoven, Doornakkers)
13. Speelgelegenheid voor kinderen Poeyersestraat (*afgekeurd, gemeente had al vernieuwingsplannen*) (Eindhoven, Doornakkers)
14. Opknappen muur Fernhoutstraat door kinderen (Eindhoven, Doornakkers)
15. 20 (nostalgische) lantaarnpalen voor de Lodewijkstraat (*afgewezen*) (Groningen Beijum)
16. Voltooien glas in lood ramen Bazaar 4 Kasbah (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
17. Zoveel mogelijk parkeerplaatsen aan de Gezinastraat (Hengelo, Zuid)
18. Opknappen wc- wagen en aanschaf attributen die worden gebruikt voor festiviteiten, zoals het jaarlijks terugkerend buurtfeest en paasvuur (Hengelo, Zuid)
19. Vervanging van versleten tentdoek en aanschaf aanhanger t.b.v. veilig vervoer tent (Hengelo, Zuid)
20. Facelift buurthuis 't Lansink (Hengelo, Zuid)
21. Nieuwe schuur voor materiaal (Hengelo, Zuid)
22. Verbeteringen jeu de boules banen (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
23. Aanschaf speeltoestellen op het sportpark Veldwijk (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
24. Zoutstrooibak bij VVE de Wilmskamp (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
25. Picknicktafel nabij speeltuintje aan de G. Bomansstraat (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
26. Renovatie schoolplein (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
27. Verfraaiing leefomgeving Nijverheid (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
28. Jaarlijkse kerstboom blauwe pleintje (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
29. Plaatsing zandbak op het Onderbouwplein (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
30. Aansluitpunten 220 V (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
31. Het vervangen en verfraaien van speeltoestel Leurinksplantsoen (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
32. Verbetering parkeerchaos Geulstraat (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
33. Speelveld Woltersweg (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
34. Straat- & parkmeubilair: drie stuks prullenbak & bank (rvs), locaties Cruijff-Court, Rossinistraat bij bushalte en Verdiplein kosten ca. €10.605 (*besluit: voorlopig aanhouden*) (Tilburg, Stokhasselt)
35. Verlichting bij de brievenbussen i.v.m. veiligheid Componistenlaan & bordje hondenuitlaatverbod op 't grasveldje (*aangehouden*) (Tilburg, Stokhasselt)

Ontmoeting:

1. Dierenontmoetingsdag: ontmoetingsdag van bewoners met hun lievelingsdier in het Oosterpark (Amsterdam, Dapperbuurt)
2. Eten en koken met de burens: bewoners koken voor hun burens hun favoriete recept onder begeleiding van een kok (Amsterdam, Dapperbuurt)
3. Fancy Fair alle bewoners van de Dapperbuurt. Verschillende thema's, zoals opvoeding, samenleving, kunst en cultuur en sport (Amsterdam, Dapperbuurt)
4. Breiwerk: Verschillende mensen uit de Dapperbuurt bij elkaar brengen door middel van een groot breiwerk. Het breiwerk zal door de bewoners zelf gebreed worden in een cirkel ter grootte van het Dapperplein (Amsterdam, Dapperbuurt)
5. Buurtevenement: op een zondag in de zomer op het Dapperplein een buurtevenement in de vorm van een wijkfeest (Amsterdam, Dapperbuurt)

6. Huiskamerproject Commelinstraat. Een ruimte in de straat voor diverse doeleinden en activiteiten voor jong en oud (Amsterdam, Dapperbuurt)
7. Ontmoeting handwerken / bijeenkomen verschillende culturen (Eindhoven, Doornakkers)
8. Ontmoetingsmiddag voor zieke en eenzame mensen (*afgekeurd, via De zonnebloem*) (Eindhoven, Doornakkers)
9. Kerstmiddag voor zieke en eenzame mensen (*afgekeurd, via De zonnebloem*) (Eindhoven, Doornakkers)
10. Intercultureel samen koken en eten (Eindhoven, Doornakkers)
11. Buurtkamer voor bewoners flat St. Josephlaan (Eindhoven, Doornakkers)
12. Feestweek Hoogkerk (Groningen, Goed Idee Plus)
13. Buurtfeest voor de Rivierenbuurt (Groningen, Goed Idee Plus)
14. Buurtfeest en deelname Straatspeeldag voor de jongeren in buurtschap'n Hoonhook (Hengelo, Zuid)
15. Buurtbarbecue en vervanging Partytenten (Hengelo, Zuid)
16. Straatfeest 15-08-2009 (Hengelo, Zuid)
17. Wijkfeest (Hengelo, Zuid)
18. Uitstapje met huifkar voor 55-plussers incl. excursie en maaltijd dd 1 juni (Hengelo, Zuid)
19. Buurt-/straatfeestvergunning (Hengelo, Zuid)
20. Jaarlijkse buurtfeesten pleintje Boekeloseweg (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
21. Straatfeest Reinierstraat (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
22. Pinksterfeesten 2009 (3 dagdelen) (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
23. Kerst-inn en Oud- en Nieuw borrel (Hengelo, Zuid)
24. Buurtbarbecue t.b.v. 15- jarig jubileum van de buurtvereniging voor alle bewoners plein Koolzaadstraat / Klaverstraat (Hengelo, Zuid)
25. Straatfeest 12/09/2009 en oudejaarsparty 31/12/2009 (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
26. Wijkdag (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
27. Participatieproject Groot Driene (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
28. Sfeeractie december 2009 (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
29. Straatfeest 13 juni 2009 (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
30. Welkomstfeest nieuwe buurtbewoners (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
31. Interculturele week Berflo Es 21 t/m 27 september 2009 (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
32. Activiteiten wijk ouderen bevorderen (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
33. Straatfeest (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
34. Tuinen opknappen in de Commelinstraat: samen buiten zijn, samen plantjes planten, de straat opleuken en daardoor de communicatie tussen de burens verbeteren (Amsterdam, Dapperbuurt)

Kunst en cultuur:

1. Muurschildering Zeeburgerdijk : een muurschildering op de zijmuur van de huizenrij aan de Zeeburgerdijk waar de Dapperbuurt begint (Amsterdam, Dapperbuurt)
2. DapperBuren: De Dapperbuurt versieren met portretten/silhouetten van de verschillende bewoners, om hierdoor de rijkdom aan verschillende mensen met verschillende leeftijden en achtergronden aan de buurt te tonen (Amsterdam, Dapperbuurt)
3. Exposities in Vitrines: een serie stevige vitrines ophangen in de Dapperbuurt waarin wisselende exposities getoond worden, waarvoor de bewoners zelf voorstellen kunnen doen (Amsterdam, Dapperbuurt)
4. Zitsculptuur: Een betonnen zitelement met houten zittingen in verschillende hoogten. Door zijn flexibele inzet kan het element dienen om zitjes, banken, spel-elementen, een tribune en bloembakken te creëren in de buurt (Amsterdam, Dapperbuurt)
5. Jongerenactiviteiten : Activiteiten voor jongeren tussen 11 en 16 jaar. Per openbaar vervoer naar NEMO, Centrale Bibliotheek, van Gogh museum (Amsterdam, Dapperbuurt)
6. Expositie foto's bij opening Toeloop (Eindhoven, Doornakkers)
7. Foto-idee borden (Eindhoven, Doornakkers)
8. Mega viewmasters (Eindhoven, Doornakkers)
9. Muurgedichten in de wijk (Eindhoven, Doornakkers)

10. Kunst in de wijk (*afgekeurd, eigen belang*) (Eindhoven, Doornakkers)
11. Kunst in de wijk, beeldengroep (Eindhoven, Doornakkers)
12. Concertproject (*in behandeling*) (Eindhoven, Doornakkers)
13. Theaterspektakel (Project Daar) bij de opening van natuurspeelplek (Groningen, Goed Idee Plus)
14. Manifestatie 'Het Hoornse Meer Concert' (Groningen, Goed Idee Plus)
15. Maritiem Middeleeuws evenement 'Van Kogge tot Coaster' (Groningen, Goed Idee Plus)
16. Kerstmarkt (*afgewezen*) (Groningen, Goed Idee Plus)
17. Kunstproject 'De Zeven Hommesnesten' (Groningen, Goed Idee Plus)
18. Leutje Festival (Groningen, Goed Idee Plus)
19. Oprichten gelegenheidskoor en organiseren kerstevenement (Hengelo, Zuid)
20. Randgebeuren kunstmarkt (Hengelo, Zuid)
21. Nieuwe kleding majorettes en broeken drumband (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
22. Aanschaf midwinterhoorns (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
23. Videofilm Bewoners aan het Stuur: een videofilm brengt de initiatieven i.h.k.v. 'Bewoners aan het Stuur' in beeld (Amsterdam, Dapperbuurt)
24. Proat in de stroat (Hengelo, Zuid)
25. Vormgeven website Beckumbeterbekeken.nl (Hengelo, Zuid)

Educatie en arbeid:

1. Computers voor speeltuin annex buurtcentrum (Eindhoven, Doornakkers)
2. Computer voor regiegroep (Eindhoven, Doornakkers)
3. Computercursus 55-plus en kinderen (Hengelo, Doornakkers)
4. Spelend sociaal leren en integreren (Hengelo, Doornakkers)
5. BON digitaal (Hengelo, Zuid)
6. Digitaal bewegen, treffen en samenzijn (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
7. Themadag veiligheid in de buurt (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
8. Lancering "Earth Charter in Actie in Twente" genaamd "De belofte van Twente" met nadruk op millenniumdoelen (Hengelo, Zuid)
9. Milieuvergunning systematisch beoordelen (Hengelo, Zuid)
10. Versterking rechtspositie burger bij het behartigen van zijn belangen m.b.t. het leefmilieu (Hengelo, Zuid)
11. Jeugdwerkeloosheid, idee om jonge werkelozen op te leiden en aan stage en/of leerwerkplekken te helpen (*besluit: voorstel dient verder uitgewerkt te worden*) (Tilburg, Stokhasselt)
12. Opleiding reanimatie en AED (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
13. Mama Preocupa; aanvraag betreft Antilliaanse vrouwengroep m.b.t. proces reflectie eigen rol in de opvoeding incl. theatervoorstelling (*besluit: akkoord € 5.648*) (Tilburg, Stokhasselt)
14. Mundial Mixzone; aanvraag betreffende laagdrempelige activiteiten die bijdragen aan mondiale bewustwording vraagt €4.743,50 (*besluit: afgewezen*) (Tilburg, Stokhasselt)
15. Zomerfestival; aanvraag voor bijdrage in de kosten van workshops zoals o.a. tekenen & schilderen, djembe en graffiti, loterij e.d. (*besluit: akkoord € 2.150*) (Tilburg, Stokhasselt)
16. Workshop Brassband voor meiden; 10 lessen, incl. zaalhuur, instrumenten en kosten workshopleider (*besluit: afwijzen en aanbevelen gebruik te maken van kennis en materialen van bestaande Brassband (instrumenten zijn indertijd ook gesponsord)*) (Tilburg, Stokhasselt)

Sport en spel:

1. Voetballen op de Dappermarkt :Voetballen leer je op straat. Op elke eerste zondag van de maand onder deskundige en enthousiaste begeleiding (Amsterdam, Dapperbuurt)
2. Jongerenactiviteiten :Activiteiten voor jongeren tussen 11 en 16 jaar. oa naar een attractiepark en Ajax stadion. Ook zullen sportdagen worden georganiseerd in het Oosterpark (Amsterdam, Dapperbuurt)
3. 15^e Straatspeeldag Kalverstraat (Eindhoven, Doornakkers)
4. Voetbalschool RKKV Tongelre voor kinderen (Eindhoven, Doornakkers)
5. Tennisschool voor kinderen (Eindhoven, Doornakkers)
6. De Speeltrein (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)

7. Aanschaf fitness apparatuur voor diverse sportverenigingen in Oele (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
8. Jaarlijkse buurtvolleybaltoernooi Groot Driene – Zuid (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
9. Loopmatten voor in het water (*op wachtlijst*) (Hengelo, Zuid)
10. Materialen tbv oprichten voetbalteam (*aangehouden*) (Tilburg, Stokhasselt)
11. Tweetal speeltafels schaken of dammen bij het Cruijff-Court ca. €3.000 (*besluit: in principe akkoord met één speeltafel dammen, prijs dient nog uitgezocht te worden*) (Tilburg, Stokhasselt)
12. Tribune en verlichting bij Cruijff-Court (*besluit: tribune (verlichting niet) wordt meegenomen in het spelenplan*) (Tilburg, Stokhasselt)
13. Tafeltennistafel op veldje Mascagnihof (*besluit: aanhouden en ook inbrengen bij VJW*) (Tilburg, Stokhasselt)

Gezondheid:

1. Gezond koken met kinderen (Eindhoven, Doornakkers)
2. AED apparaat in de buurt + opleiding (*afgekeurd, eigen belang*) (Eindhoven, Doornakkers)
3. Gezondheidscheck (Eindhoven, Doornakkers)

Actie / protest:

1. Versterking positie burger bij het behartigen van zijn belangen m.b.t. de kwaliteit van het leefmilieu (Hengelo, Zuid)
2. Beroep tegen vergunning Asfaltcentrale Hengelo ACH (Hengelo, Zuid)

Opbouw rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd: In de hoofdstukken 2, 3 en 4 bekijken we het materiaal uit de drie deelonderzoeken in het licht van de criteria toegankelijkheid, empowerment en democratisch gehalte. Het meeste van het in deze hoofdstukken gebruikte materiaal is afkomstig uit deelonderzoek 3. Meer volledige resultaten van de eerste twee deelonderzoeken zijn te vinden in de bijlagen 1 en 2; die uit deelonderzoek 3 staan in bijlage 3.

Hoofdstuk 5 bevat de conclusies en de aanbevelingen. De tijdens de interviews met de focusgroepen in de vijf bezochte wijken gebruikte topiclijsten vindt u in bijlage 4. De modelverordening is te vinden in bijlage 5.

2 Buurtburgemeesters en afzijdigen. De toegankelijkheid van het vouchersysteem

In dit hoofdstuk nemen we toegankelijkheid van bewonersbudgetten onder de loep. Dat doen we net als in de twee volgende hoofdstukken op basis van de data uit de drie deelonderzoeken. De afzonderlijke data van de deelonderzoeken vindt u in de bijlagen.

Burgerparticipatie is vaak een zaak van een beperkte groep burgers die weinig representatief is voor de buurt of wijk als geheel. Het is uiteraard niet de bedoeling dat het extra geld voor bewonersparticipatie wederom alleen bij deze groep terecht komt. Een belangrijk criterium voor de kwaliteit van een regeling is dus de toegankelijkheid: de mate waarin hij, niet alleen op papier maar ook in de praktijk, toegankelijk is voor alle categorieën burgers, ook dus degenen die tot dusverre niet of nauwelijks participeerden en zich afzijdig hielden.

Maar wat is toegankelijkheid en hoe meet je dat? Daarvoor bestaat bij ons weten geen wetenschappelijke maatstaf. Op basis van de problemen die uit onderzoek bekend zijn en op basis van eigen eerder onderzoek hebben we zelf een aantal criteria bepaald. Onder toegankelijkheid verstaan we:

1. *Emancipatiegraad: het systeem is toegankelijk voor mensen die in beperkte mate de eigen problemen articuleren en agenderen;*
 2. *Sociaal netwerk: het systeem is toegankelijk voor mensen met een beperkt sociaal netwerk,*
 3. *Bureaucratische competenties: het systeem is toegankelijk voor laaggeletterden*
 4. *Reflexiviteit: het systeem is toegankelijk voor mensen met enige mate van erkenning van problemen van derden/ bredere algemene belang en de eigen rol daarin*
 5. *Organisatiegraad: het systeem is toegankelijk voor mensen die nauwelijks georganiseerd zijn*
- Het systeem is toegankelijker naarmate hieraan minder eisen worden gesteld.

Wanneer we de criteria en weigeringsgronden die de 17 niet-vouchergemeenten hanteren vergelijken met de criteria in de modelverordening op de punten toegankelijkheid komen we tot het volgende schema:

toegankelijkheid	
lager dan in modelverordening	9
gelijk aan modelverordening	7
hoger dan in modelverordening	-
niet bekend	1

Hieruit blijkt dat eigen systemen van de gemeenten die het vouchersysteem niet invoerden in het algemeen lager tot gelijk toegankelijk zijn dan het systeem uit de modelverordening. Het introduceren van het vouchersysteem leidt dus in het algemeen tot een toegankelijker systeem.

In de vouchergemeenten heeft men geprobeerd om de regeling goed toegankelijk te maken en om nieuwe mensen erbij te betrekken: zowel als deelnemer in de regiegroep (als die er was) als indiener. In de mate waarin men daarin slaagt bestaan grote verschillen. Een beperking die allen trof, was de haast die met de regeling gemoeid was. Dit is een serieus punt, vooral ook dat dit zich bij een eerder vergelijkbaar project ongeveer een decennium geleden (OBAZ, Onze Buurt aan Zet) ook al heeft voorgedaan. De snelheid dwong tot het snel samenstellen van een regiegroep, terwijl het zoeken van nieuwe mensen altijd meer tijd kost.

Nieuwe groepen?

Toegankelijkheid van de regiegroep

In de 9 vouchergemeenten waar regiegroepen functioneren, zijn deze op verschillende manieren samengesteld. Vier maal werd er alleen gezocht in bestaande bewonersorganisaties, tweemaal zocht men juist buiten bewonersorganisaties om; bij de andere drie keer was er sprake van een combinatie van beide.

Over de etnische- en leeftijdsdiversiteit van de gevonden regiegroepleden valt niet in alle gevallen iets te zeggen. In sommige gevallen lukte het om regiegroepen te formeren waar de meerderheid niet bestaat uit autochtone, al wat oudere bewoners. In andere gevallen werd dit wel geprobeerd, maar niet gerealiseerd. Dit was vooral het geval wanneer de zoektocht naar regiegroepleden verliep via de gevestigde vrijwilligers. Actieve bewoners vragen om anderen te vinden lijkt niet een erg effectieve methode. Mensen zijn aangewezen op hun eigen netwerk en dat bestaat bij actieven vermoedelijk reeds uit actieven. (Ze kennen vast ook wel mensen die niet actief zijn maar als ze die geschikt hadden gevonden voor buurtactiviteiten hadden ze die vermoedelijk veelal al gevraagd).

In *Groningen*, dat niet met het vouchersysteem werkt, benaderde men bijvoorbeeld alleen de bewonersorganisaties. Men vroeg ze wel om ook anderen te vinden, maar dat lukte niet. Uiteindelijk werden alle tien benaderde leden van bewonersorganisaties lid van de regiegroep. Hoe ging dit dan precies in zijn werk?

Om tot een adviescommissie van bewoners te komen voor Goed Idee Plus werden alle bewonersorganisaties aangeschreven met de vraag of ze een rol wilden spelen bij het formeren van de adviescommissie.

We maakten duidelijk: dat hoeft niet iemand van jullie te zijn maar dat mogen ook meisjes van 18 zijn, of iemand van 65, een bewoner uit de wijk. Dat werkte wonderwel (professional Groningen)

De 42 bewonersorganisaties werden ook uitgenodigd voor een bijeenkomst met de gemeente. Tijdens die bijeenkomst werd uitgelegd wat men ging doen met het Goed Idee Plus-geld.

We hebben het dus een beetje om hun heen georganiseerd. Niet meer via de bewonersorganisaties. (interviewer: vonden ze dat goed?) Ja, want zij mogen natuurlijk ook indienen. Maar je wilt een beetje een nieuwe groep aanboren. We hebben ook echt gevraagd van stuur nou niet iemand van jullie wijkcomité, maar stuur iemand die het leuk vindt (professional Groningen)

Er meldden zich tien mensen. Allemaal lid van een bewonersorganisatie. De ambtenaar was al blij dat het niet altijd de voorzitter betrof.

Besloten werd om - in weerwil van het raadsvoorstel, waarin sprake was van vijf leden in de adviescommissie - alle tien de bewoners in de commissie toe te laten. Gezien de werkwijze van de adviescommissie, waarbij iedereen individueel per e-mail zijn of haar stem uitbrengt, is een commissie van tien leden niet arbeidsintensiever dan een van vijf.

Dat is een methode die weinig tijd kost en je in je eigen tijd kan doen. Waarom zou je vijf mensen kiezen als dit de methode is. Meer mensen is beter. Daarom zijn alle tien [er in] gekomen (lid adviescommissie Groningen)

Met deze tien leden zijn alle wijken vertegenwoordigd.

Die adviescommissie is toch wel heel evenwichtig samengesteld. Het is dus niet zo dat in de wijken waar het gestaalde kader zich al jaren inzet, dat die zich bij meerderheid hebben aangemeld, het is een hele mooie spreiding over de stad (professional Groningen)

De door ons gesproken adviescommissieleden waren inderdaad allemaal tevens actief in bewonersorganisaties. Alle leden van de adviescommissie zijn autochtoon en van middelbare leeftijd. De commissie bestaat uit ongeveer evenveel vrouwen als mannen.

Het andere uiterste is *Eindhoven*, waar men behoorlijk slaagde in het vinden van nieuwe bewoners, buiten de bewonersorganisaties om.

De wijkcoördinatoren hebben eerst de voucherregeling bespreekbaar gemaakt in de wijken. Ze zochten leden voor de regiegroepen niet bij de mensen die al georganiseerd waren. Men zocht juist naar mensen waarvan verwacht kon worden dat die iets zouden kunnen betekenen, maar geen rol vervulden in het vrijwilligerswerk. Dat dit lukte bleek bijvoorbeeld tijdens de bijeenkomst op 26 mei van dit jaar waarbij alle regiegroepsleden bij elkaar kwamen in het stadhuis.

Toen is de vraag gesteld: wie van jullie is voor het eerst in het stadhuis. 60 a 70 % was er nog nooit geweest. Dat betekent dat onze wijkcoördinatoren veel mensen bereikt hebben die ze normaal op de hoofdwegen niet tegenkwamen (professional Eindhoven)

Het zoeken naar leden voor de regiegroepen werd niet alleen gedaan door de wijkcoördinatoren en het opbouwwerk, maar ook via een oproep tijdens het wijkoverleg en een oproep in een wijkinformatiebulletin.

Daar hebben een tal mensen op gereageerd en toen is er op grond van een aantal overwegingen een keuze gemaakt om daar toch niet via een vorm van verkiezingen of uitverkiezingen te laten plaatsvinden omdat het risico levensgroot was dat een aantal buurtburgemeesters het heft in handen zou nemen. Dat wilden we in Doornakkers absoluut voorkomen. En dat is buitengewoon goed gelukt (professional Eindhoven).

Het buiten de deur houden van de gevestigde wijkorganisaties resulteerde in alle 20 gevallen in een regiegroep waarin nieuwe actieve bewoners zitting namen. Zo ook in Doornakkers. De leden behoren niet tot 'de gestaalde kaders', maar ze waren allemaal wel al eerder maatschappelijk actief.

De meeste mensen in de regiegroep in Doornakkers zijn al wat langer actief in de wijk. Ze waren wel al twee jaar actief vanuit de 'Sociale Heroevering'. De meeste mensen die in de regiegroep zitten, zijn door 'Straat aan Zet' actief geworden. Ze waren wel al actief in de wijk, maar niet georganiseerd, zoals bij de bewonersorganisaties. Het waren nieuwe actieve mensen en daar waren we in die tijd ook naar op zoek (professional Eindhoven)

Het zijn mensen die boven zijn komen drijven na een hele intensieve activeringsperiode. Wij noemen ze de nieuwe sleutelfiguren. Mensen die fris van de lever naar die wijk kijken en die het enthousiasme op kunnen brengen voor initiatieven die dan ook nog blijken te kunnen slagen (professional Eindhoven)

De regiegroep in Doornakkers bestaat uit vijf leden, waarvan drie vrouwen en twee mannen. Twee leden zijn allochtoon: één Antilliaan en een Turkse vrouw. De leeftijd van de vijf leden varieert van 45 tot 58 jaar.

Er is wel heel goed gekeken naar de spreiding tussen mannen en vrouwen en gekeken naar hun (etnische) achtergrond en naar de plek in de wijk waar ze wonen. Ze zijn jonger dan de gemiddelde buurtburgemeester. En ze werken bijna allemaal (professional Eindhoven)

De regiegroepleden geven aan dat hun verschillende etnische achtergrond soms van voordeel is. In hun contacten met bewoners kunnen de Turkse – en het Antilliaanse regiegroepleden die doelgroepen in de wijk eenvoudiger benaderen.

De groep is heel gemêleerd samengesteld, dat dus eigenlijk alle rangen en standen en alles is vertegenwoordigd in die groep" (lid regiegroep Doornakkers)

Alle vijf leden van de regiegroep hebben door hun eerdere activiteiten in de wijk een groot netwerk en profiteren daarvan bij het regiegroepwerk.

Dit succes in het betrekken van nieuwe groepen bleek een onvoorzien negatief effect te hebben, namelijk dat de gevestigde actieven zich van de het nieuwe beleid afkeerden en zich negatief uitlaten over de regeling en degenen die er actief in zijn. De medewerker van de welzijnsinstelling wijst er op dat de wortels van deze tegenstelling al eerder aanwezig waren. Vanaf 2007 is er een heel intensief sociaal activeringsprogramma in de wijk op gang gekomen.

Als die gevestigde organisatie zijn werk had gedaan zoals dat gedaan had moeten worden, dan was het minder noodzakelijk geweest. Een beetje een ingedutte club, en die krijgt dan een tegenbeweging en de vrucht van die tegenbeweging is eigenlijk de regiegroep. Die heeft succes. En die andere groep is aan het worstelen. En dat zet zich af tegen elkaar (professional Eindhoven)

Zoals gezegd werd deze tegenstelling niet veroorzaakt door het vouchersysteem, maar was die al aanwezig. Toch kan worden geconstateerd dat de manier waarop het vouchersysteem in de wijk werd geïmplementeerd – het buitenspel houden van de gevestigde vrijwilligers - deze tegenstelling heeft verscherpt.

Dit contrast tussen Eindhoven en Groningen onderstreept dat de verhouding tussen reeds actieve en nog niet actieve bewoners niet simpel is. De reeds actieven vinden niet zo snel nieuwkomers die ze geschikt achten (wellicht omdat ze die niet goed kennen of omdat ze ze mogelijk afmeten aan mensen zoals zij zelf) maar ze er helemaal buiten laten zoals in Eindhoven, is ook onverstandig: het is kwetsend voor mensen die zich immers vaak decennia lang met hart en ziel hebben ingezet voor hun wijk, en het is ook strategisch onverstandig omdat je er tweedracht mee zaait.

Oud en nieuw

Een interessante mogelijke uitweg uit dit dilemma is om de reeds actieven er wel bij te betrekken en een nieuwe combinatie te maken van nieuwkomers en langer actieven, of van gevestigd-langer actieven (meestal oudere autochtonen uit bewonersorganisaties) en mensen die vooral actief waren in eigen kring, zoals in Tilburg en Amsterdam is gebeurd.

Het vormen van de regiegroepen begon in *Tilburg* met een oproep aan de professionals in de wijk:

Toen we de professionals in de wijken bijpraatten over de voucherregeling, hebben we daarbij ook gezegd: met die Voucherregeling willen we een verdiepingsslag maken, we willen nieuwe doelgroepen aanboren, we willen een nieuwe range van mensen proberen te bereiken. Mensen die ofwel nog niet sociaal actief zijn, ofwel sociaal actief zijn, maar vanuit een bepaald belang, dus vanuit een bepaalde zelforganisatie, die dan erbij betrekken om in het wijkbelang te gaan werken. En we hebben gezegd, kijk eens in jullie directe omgeving, en zeg het ook voort, en kijk eens of er mensen zijn die zitting zouden kunnen nemen in zo'n regiegroep. En spoor die mensen aan om zich bij de gemeente aan te melden. Dat signaal is opgepikt in de meeste wijken. Verder hebben we omwille van de transparantie ook gewoon in de wijkkrant een oproep gezet. Die oproep in de wijkkrant heeft geen respons opgeleverd, maar, wat betreft die professionals die we aan het werk hebben gezet, dat heeft gelukkig wel tot een aantal verrassende resultaten geleid (professional Tilburg)

Na deze exercitie was er een lijstje met tien namen van mogelijk geschikte kandidaten voor de regiegroep in Stokhasselt. Ze werden allen gebeld, wat resulteerde in een regiegroep van zeven bewoners. Bij het formeren van de regiegroep werd besloten te streven naar één regiegroepslid dat ook binding had met het al lopende project 'Verrijk je Wijk'.

Het besluit was wel genomen om in ieder geval iemand vanuit de Verrijk je Wijk organisatie zitting te laten nemen in de regiegroep, want die krijgen aanvragen binnen en de regiegroep

krijgt aanvragen binnen, zodat het ieder geval van te kanaliseren is van, wat moet waar naartoe (regiegroeplid Stokhasselt).

Bovendien werd er naar gestreefd om in alle regiegroepen één of twee mensen te hebben die ook zitting hebben in het Wijkplatform.

Een vrijwilliger uit de wijk met decennia lange ervaring werd gevraagd om tot de regiegroep toe te treden. Deze man heeft geen stemrecht, maar heeft een adviserende en coachende rol binnen de groep.

Slechts één van de zeven regiegroepsleden was voorheen niet actief. De ambtenaar voegt hieraan toe dat het percentage van mensen die nog niet actief waren in de andere wijken hoger is. De etnische variatie weerspiegelt redelijk de wijkbevolking.

Twee Marokkaanse, twee Antilliaanse, twee Hollanders. Rob, eigenlijk een Hollander, van Indische achtergrond, Indonesische afkomst. We zouden het liefst nog een Turkse meneer of mevrouw erbij hebben, een Somalische meneer of mevrouw erbij, een Surinaamse.... (lid regiegroep Stokhasselt)

Twee leden uit de regiegroep van Stokhasselt hebben tevens zitting in het Wijkplatform en één heeft binding met Verrijk je Wijk, om *linking pins* te hebben tussen de regiegroep, het Wijkplatform en verrijk je Wijk. De regiegroepsleden zijn dertigers, veertigers en vijftigers.

In *Amsterdam* werd de regiegroep door de opbouwwerker en de contactambtenaar van het stadsdeel samengesteld door bewoners te benaderen. Op het moment dat de grote startbijeenkomst plaatsvond, gebruikte men die om de regiegroep aan te vullen.

Kortom: het voordeel van een opzettelijke combinatie van reeds actieven en nog niet zo actieven is dat er in de regiegroep daadwerkelijk nieuwe verbanden tussen groepen tot stand komen, en dat de regiegroep in zijn totaliteit een groot netwerk heeft, dat zich uitstrekt tot groepen die traditioneel actief waren en mensen die dat nog korter zijn of nog geen toegang hebben tot de meer gevestigde bewonersorganisaties. Het bereiken van mensen die nog op een enkele manier actief zijn, blijft een nobel streven maar zou misschien eerder van toepassing moeten zijn op de aanvragers dan op de leden van een regiegroep. Voor nog helemaal niet actieven is dat vermoedelijk een stap te ver.

Dat mensen een netwerk in een grotere groep bewoners hebben, zo dat zij in zijn totaal een behoorlijke mix van soorten actieve bewoners vormen (verschillende leeftijden, etnische groepen, langer en korter actief, in meer en minder gevestigde organisaties), lijkt het belangrijkste criterium te zijn voor rekrutering van regiegroepen (en andere vergelijkbare groepen, in vergelijkbaar beleid). Zo'n divers samengestelde groep kan echter alleen een groep worden als men ook samen discussieert over de aanvragen. Daarop komen we terug bij het punt van het democratisch gehalte.

Toegankelijkheid van het indienen van een aanvraag

In hoeverre is het systeem toegankelijk voor nieuwe groepen aanvragers? Om die vraag te beantwoorden moeten we eerst kijken in hoeverre nieuwe groepen inderdaad plannen indienen. Dat is in beperkte mate het geval. De aanvragers van de vouchers, zijn in alle gemeenten merendeels bewoners die al actief waren in de wijk. Toch lukt het om ook andere bewoners te bereiken en komen aanvragen binnen van "nieuwe groepen die we normaal niet bereiken", waarmee men meestal doelt op jongeren en migranten, en soms ook op ouderen. Dit werd gesignaleerd in Amsterdam, Hengelo, Eindhoven, Schiedam, Sittard-Geleen, Tilburg, Venlo en Zaanstad. We hebben in het korte bestek van dit onderzoek niet alle gemeenten voldoende diepgaand kunnen vergelijken om harde uitspraken te doen hoe we deze verschillen kunnen verklaren. We kunnen echter wel een indicatie krijgen door Tilburg, Eindhoven en Hengelo en Amsterdam op dit punt te vergelijken met de andere nader bestudeerde gemeente waarin men er minder in slaagde om nieuwe groepen te bereiken, namelijk Groningen. We kijken daarbij naar de vijf genoemde criteria achtereenvolgens:

1. emancipatiegraad: de onderkenning en mogelijkheid tot agendering van de eigen problemen;
2. sociale netwerk: moet je veel steun hebben, via handtekeningen bijvoorbeeld;

3. bureaucratische competenties: is het moeilijk om aan te vragen, moet je draagvlak kunnen aantonen bijvoorbeeld;
4. reflexiviteit: moet je je eigen positie en voorkeuren ten opzichte van anderen kunnen overdenken; daarvan is bijvoorbeeld sprake als een initiatief gericht moet zijn op algemeen belang/ belang van derden;
5. organisatiegraad: moet je er goed voor georganiseerd zijn of kun je het als individu of (nog) niet zo georganiseerd groepje indienen.

We zien dat Groningen op deze vijf aspecten lager scoort dan de andere vier gemeenten (zie tabel op p. 21).

De toegankelijkheid van de regeling voor aanvragers vereist dus andere criteria dan de toegankelijkheid van de regiegroep. De regeling zelf kan bijna niet toegankelijk genoeg zijn, wil je daadwerkelijk nieuwe mensen activeren om een aanvraag in te dienen.

bekendmaking

Een eerste bouwsteen voor de toegankelijkheid is de wijze waarop de regeling bekend wordt gemaakt. In hoeverre vereist dit emancipatie, netwerken, geletterdheid, bureaucratische competenties of reflexiviteit?

Vrijwel alle gemeentewebsites geven informatie die in elk geval geletterdheid vereist. Ze geven informatie over het vouchersysteem en via sommige daarvan kunnen bewoners ook plannen indienen (bijvoorbeeld Haarlem en Hengelo). Ook hebben alle gemeenten een aanvraagformulier dat gedownload kan worden en vervolgens per post kan worden opgestuurd. Aanvraagformulieren liggen ook vaak op wijkposten, bij bewonersverenigingen en in openbare gelegenheden. Voorts maakt men algemeen gebruik van folders, posters en muurkranten. De gemeenten Alkmaar, Amsterdam, Leeuwarden verspreiden in een of meer wijken de folders huis aan huis. Overall wordt tevens gebruik gemaakt van de wijkkrantjes en de lokale kranten. In Alkmaar staan twee brievenbussen met aanvraagformulieren in de wijk, zodat bewoners het formulier direct na invullen kunnen 'posten'. In Eindhoven bestaat de Gekke Henkie-campagne. Hierbij werden onder meer megagrote viewmasters, ideeënbusen en een aantal verrassende onaangekondigde acties in de wijk gebruikt om mensen op te wekken een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid van Doornakkers.

Daarnaast zijn er methoden die de regeling ook voor laaggeletterden toegankelijk maken. In veel steden maken ook de wijkprofessionals reclame voor het vouchersysteem. Enkele gemeentes hebben creatieve maatregelen genomen om de toegankelijkheid te vergroten. In Leeuwarden werden in zeven wijken cafés georganiseerd om ruchtbaarheid aan de vouchers te geven. Schiedam organiseerde een groot vrijwilligersfeest, waar 800 mensen op af kwamen. Daar werden de vouchers gepromoot. In Amsterdam werd eerst een startbijeenkomst georganiseerd. Deze bleek een groot succes.

Je moet het natuurlijk bekend maken in de buurt. We hebben toen zo'n startbijeenkomst georganiseerd. Voor de hele buurt. Waar mensen uitleg kregen en alvast konden gaan brainstormen wat voor ideeën ze hadden, onder begeleiding. En kijken of er al wat op papier kon komen. Dat was heel, heel geslaagd. We hebben gewoon heel veel heel leuk drukwerk laten maken met het logo. En dat was heel herkenbaar, zo bleek. En dat hebben wij huis aan huis laten bezorgen. En op die startbijeenkomst waren wel honderd mensen of zo uit de buurt. Toen begon het echt te leven. Mensen mochten hun initiatieven gaan opschrijven en indienen, en die stroomden toen inderdaad allemaal binnen. Twee weken daarna hebben we een avond georganiseerd om mensen te helpen met het invullen, dus helpen met een begroting opstellen, en daar waren alweer ik denk wel 25 man of zo. En die toch ook nog wel vragen hadden zoals "we willen bloembakken in de Van Swindenstraat, maar ja hoeveel kost dat, waar moet ik dat dan regelen en .."? Dus toen hebben we de mensen daarmee geholpen. En toen op een gegeven moment was dus de sluitingsdatum en toen hadden we meer dan 50 plannen (professional Amsterdam)

Bijna alle gemeenten geven aan dat de campagnes succes hebben gehad. Alleen in Leeuwarden toont men zich teleurgesteld over het effect. Venlo zal na de zomer mogelijk een nieuwe campagne starten om een volgende stroom aanvragen op te wekken. De leuze “Het is jouw wijk, dus jij mag het zeggen” uit de toolkit van WWI voor alle G31-gemeenten wordt binnen de vouchergemeenten gebruikt in Amsterdam, Eindhoven en Venlo. Venlo heeft bedacht dat alle aanvragers, ook die waarvan het plan niet wordt gehonoreerd, een T-shirt ontvangen met de tekst “Ik heb het gezegd”. Dit om waardering te laten blijken voor het indienen van een plan.

Een volgende hobbel is de wijze waarop bewoners, als ze eenmaal weet hebben van de regeling, een aanvraag in kunnen dienen: hoe toegankelijk is dit? Hier zijn bureaucratische competenties vereist en dit wordt wel als een hobbel ervaren. In enkele gemeenten is de behoefte gesignaleerd bij aanvragers om in eerste instantie een globale aanvraag, zonder gedetailleerde uitwerking en dichtgetimmerde begroting in te dienen. Veel bewoners zien op tegen het werk dat dit met zich meebrengt en willen eerst weten of hun plan kans maakt op honorering. In Leiden wordt bewoners deze mogelijkheid geboden.

De aantallen initiatieven die in de vouchergemeenten tot nu toe (2008 en eerste helft 2009) werden ingediend variëren van 39 in Venlo tot 340 in Hengelo. Bij meeste gemeenten zijn tussen de 100 en 200 plannen ingediend. Het zijn meestal zowel fysieke als sociale initiatieven zijn die binnenkomen, vaak in ongeveer gelijke verdeling. In Almelo en Venlo worden vooral sociale plannen ingediend. Fysieke initiatieven overheersen in Leeuwarden, Leiden, Sittard-Geleen en Tilburg. In Schiedam komen uit de aandachtswijken vooral sociale ideeën, terwijl in de overige wijken meer fysieke plannen worden ingediend.

criteria voor toekenning

Als handreiking aan gemeenten is een modelverordening vouchersysteem (zie bijlage 5) opgesteld door Ministerie WWI, LSA, Woonbond en enkele gemeenten. De criteria die hierin opgenomen zijn, zijn erg ruim en nauwelijks inhoudelijk: zo moet het initiatief m.n. uitvoerbaar en binnen het budget betaalbaar zijn, niet in strijd met de wet en niet slechts ten behoeve van privé-belangen. Gemeenten en regiegroepen kunnen zelf wel aanvullende criteria of weigeringsgronden opstellen; het gaat om een ‘model’ verordening. De criteria en weigeringsgronden zoals die zijn neergelegd in de modelverordening worden door 12 van de 14 vouchergemeenten vrijwel letterlijk gehanteerd. Arnhem en Leeuwarden hanteren eigen criteria, net als de meeste andere (niet-voucher)gemeenten. Maar ook die andere criteria zijn doorgaans weinig inhoudelijk.

Van de gemeenten die de criteria uit de modelverordening gebruiken geeft een meerderheid (8) aan dat de criteria in de praktijk als te breed en te algemeen worden ervaren. Bewoners en professionals ‘worstelen er mee’. Men heeft er behoefte aan om differentiatie in initiatieven aan te brengen maar de criteria laten dit niet toe. Vrijwel alle aanvragen voldoen er aan en kunnen dus niet worden geweigerd. Of, zoals een ambtenaar het uitdrukte “Je hebt geen munitie om iets af te wijzen”. Er werd gesteld dat men uitjes, eten en drinken, en buurtfeesten niet wil honoreren, maar dat afwijzen nu niet mogelijk is. In sommige gemeenten zijn de criteria daarom in de praktijk al aangescherpt, andere gemeenten overwegen sterk om de criteria, na voltooiën van de eigen evaluatie, aan te passen. In Schiedam heeft inmiddels een aanpassing plaatsgevonden.

Kortom: de formele toegankelijkheid op papier is dus groot: er zijn geen eisen gesteld in termen van de vijf meetpunten (emancipatiegraad enz.). Deze grote formele toegankelijkheid heeft echter wel nadelen, zoals dat er eigenlijk geen grond voor schifting is tussen in andere opzichten betere of slechtere initiatieven. We komen daar verderop nog op terug.

Maar toegankelijkheid zit hem ook in de mate waarin je onrijpe en halfrijpe ideeën kunt indienen. In Eindhoven en Hengelo heeft men daartoe creatieve oplossingen gevonden. Eindhoven heeft de actie Gekke Henkie: een briefje met slechts een ideetje in een van de brievenbussen in de wijk volstaat; vervolgens neemt de regiegroep of een professional contact op met de indiener. Een aanvraagformulier is dan eerder een startpunt voor een gesprek dan iets dat meteen beoordeeld wordt. Aanvragen komen binnen als formele aanvragen bij de regiegroep, via de brievenbussen in de wijk van Gekke Henkie, of vanuit informele contacten van bewoners met leden van de regiegroep. Ook aanvragen die van geen kant aan de eisen voldoen, worden in Eindhoven serieus behandeld.

Het doen van een aanvraag schrikt ook veel mensen af. We hebben de actie “Gekke Henkie” gehad, met allerlei brievenbussen in de wijk, waar mensen hun ideeën in konden doen. Soms vond je dan een kladje, met drie, vier regels over wat mensen wilden. Het vermogen om een heel gedetailleerd verhaal neer te zetten dat is er dan kennelijk niet. En dan ga er daar naar toe en dan ga je met die mensen praten, zo van ‘wat bedoel je nou precies?’ Dat is heel intensief even geweest. En er lopen nog een paar dingen (professional Eindhoven).

Je hoort van mensen dat ze een idee hebben, of iets zouden willen, of iets belangrijk vinden, en dan wijzen ze op het aanvraagstelsel. Dat is – hoe simpel het ook is – ingewikkeld als je er nog nooit mee te maken hebt gehad. Dat daar een papiertje in een Gekke Henkie brievenbus zit met ‘ik wil sterrenslag organiseren’ met een 06-nummer eronder. Het zou zonde zijn om die mensen die geen concreet idee hebben, maar bijvoorbeeld ‘iets met sport’ willen doen, te laten gaan (professional Eindhoven)

Door de laagdrempeligheid van de voucherregeling in Eindhoven ziet men in Doornakkers initiatieven ingediend worden door mensen die dat voorheen niet deden.

Vooraf ook de brievenbussen die in de wijk stonden, daaruit kwamen aanvragen van mensen waar wij als welzijn nooit contact mee hadden. Die daardoor geprikkeld zijn en hun ideeën hebben ingediend. Het is echt superlaagdrempelig; je hoeft niemand uit de regiegroep te kennen, je hoeft niemand van de gemeente te kennen, hoeft niet in een bepaalde straat te wonen die veel aandacht krijgt. Je gaat naar huis en pakt een briefje en zet daarop wat je altijd al.. Je stopt het in de brievenbus en vervolgens belt iemand op met ‘zullen we daar eens over doorpraten?’ En binnen de kortste keren ligt er een aanvraag (professional Eindhoven)

De wijkcoördinator schat dat ongeveer een derde van de aanvragen wordt ingediend door nieuw door het systeem aangeboorde bewoners.

De regiegroep is zeer te spreken over de voucherregeling en tevreden met hun rol daarbinnen. Het tempo waarmee door de regiegroep geopereerd kan worden, levert een snel zichtbaar resultaat op voor de aanvrager.

Het is altijd zo geweest, dat is bij iedere gemeente is dat hetzelfde, de weg van de gemeente duurt lang, voordat het goedgekeurd is. Mensen vragen iets aan en er gebeurt niets, ze zien niks. Wat nu met de Regiegroep ideaal is: de weg is kort, wij keuren het goed, mensen hebben na het indienen van aanvraag een waardebon. Binnen twee weken wordt het geld gestort op de rekening en de mensen kunnen het project gaan realiseren. Nou, dat is ideaal (lid regiegroep Doornakkers)

Ook initiatiefnemers tonen zich tevreden met de snelle wijze van afhandelen.

Wat mij opviel was de snelle reactie van de wijk [bedoelt regiegroep] en de contacten die daarna gelegd zijn. En we hebben een begroting gemaakt en ik kon meteen mijn bankrekeningnummer opgeven (initiatiefnemer Doornakkers)

Door deze snelheid dringt langzaam in de wijk het besef door dat “er wel iets gebeurt met je aanvraag” en dat het loont om je plannen te presenteren. Regiegroepleden worden dan ook meer en meer aangesproken door bewoners.

Meer dan de helft van de initiatieven uit Doornakkers is sociaal van aard. Volgens de wijkcoördinator past de gemiddelde aanvraag goed bij de problematiek in Doornakkers. Die is anders dan in wijken die geen aandachtswijk heten. De opbouwwerker zegt dat zelfs binnen de aanvragen uit Doornakkers een verschil zichtbaar is tussen delen van de wijk.

In de Poeyersestraat staan grote koopwoningen. En daar zijn alle aanvragen nog fysiek geweest (professional Eindhoven)

De ambtenaar en de wijkcoördinator wijzen er in dit verband op dat de behoeften van huizenbezitters anders zijn dan die van huurders. De huizenbezitter heeft meer te besteden en heeft niet zo'n behoefte aan de meest basale sociale dingen. En iemand die een laag inkomen heeft die is meer aangewezen op de wijk, die moeten het uit de wijk halen.

De regiegroepleden in Doornakkers willen sturen op inhoud en vinden het niet wenselijk dat bijvoorbeeld alleen feestactiviteiten worden ondersteund.

Het moet wijkgericht zijn, het moet een verbetering van de wijk zijn, het kan beginnen met de verbetering van een straat, maar vooral de verbetering van de wijk Doornakkers, dat is het streven. Een straatbarbecue keuren we niet af, maar het mogen niet alleen straatbarbecues en buurt-, straatfeesten worden (lid regiegroep Doornakkers)

Hengelo heeft een helpdesk, die met name gebruikt wordt door ouderen: een plek waar je langs kunt komen om hulp te krijgen bij je aanvraag. In de regeling zoals die in *Hengelo* wordt gehanteerd is sprake van een 'wie het eerst komt, eerst maalt'-beleid. De ambtenaar legt uit dat ook dit te maken heeft met de terughoudendheid van de overheid die hij als kern van de voucherregeling ziet.

De regeling wie het eerst komt wie het eerst maalt, is duidelijk, je krijgt er geen discussies over. Om te bepalen wat die bewoner moet doen, wat kwaliteit is... Ik probeer dat los te laten en te denken van: gewoon kijken, past het binnen die regels? En dat is wat ze willen en ze zijn op tijd. Je moet niet weer gaan denken voor de bewoners. Ik denk: het is *hun* regeling, als zij dat willen... De discussie hierover heb ik wel eens gehad bij een bijeenkomst van het Ministerie. Ik vind het aanmatigend als je voor die bewoner gaat denken, want het is *hun* regeling. Wij moeten dan als overheid een stapje terugzetten. Je hebt natuurlijk wel initiatieven waarvan je denkt: dat is een beter initiatief, vind ik persoonlijk dan. En die komt dan toevallig op de wachtlijst. Dat is jammer. Natuurlijk heb je dat. Maar het is volgens mij de gedachte van de regeling: de bewoner is aan zet. En de overheid faciliteert (professional *Hengelo*)

Dat deze uiting van een terugtrekkende overheid niet altijd begrepen of gewaardeerd wordt, kon andermaal worden beluisterd bij een initiatiefnemer. Zij ziet niets in deze manier van omgaan met aanvragen en pleit voor een beoordeling waarbij de inhoud ook een rol speelt.

Wie het eerst komt wie het eerst maalt. Vind ik ook een beetje een flauw iets, kijk maar of dat voldoet aan je doelstelling (initiatiefnemer *Hengelo Zuid*)

Sommige initiatieven zijn volgens haar meer in overeenstemming met de doelstelling van de regeling dan andere. De *Hengelose* variant van het vouchersysteem kenmerkt zich kortom door een terughoudende gemeente, die desalniettemin de regiegroeprol naar zich toetrok. Bij bewoners bestaat de behoefte om meer invloed uit te kunnen oefenen op de keuzes die de gemeente maakt. Ook andere – door motieven van terughoudendheid ingegeven – aspecten van de Buurtbonnenregeling, zoals het principe van eerst komt eerst maalt, ondervonden kritiek van initiatiefnemers. Dat de stadsdeelregisseurs de taak van het stimuleren van aanvragen daadwerkelijk uitvoeren blijkt uit hetgeen een initiatiefnemer vertelt.

Wij hadden een aantal ideetjes maar wij hadden gewoon geen geld en wisten ook niet wat... Toen kwam de gemeente, de stadsdeelregisseur, met: we zijn nu ook bezig met vouchers, is dat niet wat voor jullie? (initiatiefnemer *Hengelo Zuid*)

Maar ook de andere communicatiekanalen leidden tot aanvragen. De vraag was alleen of er wel genoeg aanvragen zouden komen. Ervaringen met de reguliere wijkbudgetten maakten menigeen sceptisch.

Er waren ook mensen die zeiden: je krijgt dat geld nooit weg, dat gaat je nooit lukken. Bij onze reguliere wijkbudgetten hadden we wel eens moeite hebben om dat weg te krijgen. Want dat [geld] gaat naar bewonersorganisaties. En het blijkt toch wel dat er toch een of andere drempel voor bewoners is [om daar naar toe te gaan]. Want diezelfde bewoners hadden hun initiatieven ook daar in kunnen dienen maar op de een of andere manier gebeurt dat niet. Die bewonersorganisaties moeten dus initiatieven ophalen. En dan zie je dat dat heel moeizaam weggezet wordt, dat geld. Soms houden ze geld over. Of ze gaan zelf maar hun plannetjes bedenken. Terwijl dat aanmerkelijk minder is dan deze drie ton. Dus vandaar ook dat er scepsis was van: krijg je dat geld überhaupt weg (professional Hengelo)

Maar er kwamen wel aanvragen. Veel zelfs.

Er kwamen een heleboel aanvragen, dus echt van begin af aan. Je stond ervan te kijken hoeveel er binnen kwam. Ik geloof wel in de honderden. En overal, uit de hele stad. Ja, zelfs zoveel dat we dus nu zelfs niet meer actief werven omdat we ook alweer door het budget voor 2009 heen zijn (professional Hengelo)

Relatief veel aanvragen kwamen uit stadsdeel Zuid, waarin de Vogelaarwijk Berflo Es ligt. Een ambtenaar wijst naar de sociale investeringen in de Berflo Es, die resulteerden in een groot aantal actieve bewoners.

Het is interessant is dat in de Berflo Es heel veel actieve bewoners zitten. Er is ook heel veel geld en initiatief naar toe gegaan. Dan merk je dat er toch wel veel actieve bewoners zijn (professional Hengelo)

Tussen de vele aanvragers bleken zich nogal wat mensen te bevinden die niet eerder als actieve bewoners in beeld waren bij de gemeente.

We hebben zeker ook nieuwe groepen aangeboord. Daar ben ik van overtuigd dat dat gebeurt. Je hebt dus mensen die we echt nooit tegenkomen en die komen met ideeën. Het zijn individuele bewoners, clubjes.. En daarnaast natuurlijk ook de reguliere klanten. De wijkorganisaties. Maar je ziet een heel breed scala aan initiatiefnemers. Dat zijn vaak mensen, die wij nog nooit hier via onze wijkaanpak gezien hebben. Het is wel een mix van nieuwe klanten en oude klanten (professional Hengelo)

Ook bewoners zelf zien dat mensen een aanvraag doen die dat eerder niet deden. Een initiatiefnemer vertelt:

Volgens mij zitten er wel nieuwe initiatiefnemers tussen. Wij zijn toen toch naar die voucheruitreiking geweest. Daar hadden toch wel mensen dingen bedacht dat vond ik hele aparte dingen; zout strooien voor de flat waar ze woonden als het glad was, en daar hebben ze een voucher voor gekregen (initiatiefnemer Hengelo Zuid)

De verdeling tussen fysieke en sociale initiatieven is in alle stadsdelen gelijk. Wel is het zo dat een verrassend aantal sociale plannen tussen zitten.

Er zijn ook wel relatief veel sociale projecten, dat viel ons ook wel mee. Want in eerste instantie dacht je, ja het worden fysieke projecten en feestjes. Dat was een beetje de verwachting. Maar je ziet heel veel sociale projecten ook (professional Hengelo)

De gesproken initiatiefnemers vonden het doen van een aanvraag niet moeilijk. Ook de ambtenaar ziet de buurtbonnen als een laagdrempelige regeling.

Het is volgens mij vrij laagdrempelig. Mensen kunnen ons gewoon om hulp vragen. Dat staat ook in de folder en het aanvraagformulier. We hebben een Helpdesk. Er zijn wel wat mensen, oudere bewoners, die liever langskomen. Dan zeg ik: kom maar even langs dan vullen we het samen even in. Dat doen we ook wel. En als we een half ingevulde aanvraag binnen krijgen, vragen we om aanvullende informatie. Dan krijgen mensen gerichte vragen van: dit moet er nog aangeleverd worden. Even een belletje van: als je dit en dit aanvult dan hebben wij genoeg om het af te kunnen handelen. Verder kunnen bewoners aankloppen bij Scala, de welzijnsorganisatie. Er zijn ook bewoners bij, die gebruiken bijvoorbeeld Scala bij het opstellen van een aanvraag. Scala is met name actief in achterstandswijken (professional Hengelo)

Binnenkort gaat men bekijken in hoeverre initiatiefnemers hulp nodig hebben bij de uitvoering van hun projecten.

Na de zomervakantie, gaan we er ook actief naartoe. Dan willen we dus echt naar initiatiefnemers ook en dan vragen hoe is het gelopen, wat vind je ervan? We hebben nu de fase gehad van beschikkingen verlenen, en nu komt de fase van uitvoering. En bij die uitvoering willen we ook wel wat mee gaan kijken. Kijken of we daar ook voor onszelf dingen uit kunnen halen en om te kijken of je mensen daar ook behulpzaam bij kunt zijn (professional Hengelo)

Ook in Hengelo kenmerkt het vouchersysteem zich door de snelle afhandeling van aanvragen, een snelheid waar zowel ambtenaren als initiatiefnemers op wijzen. Hooguit vier weken na de aanvraag heeft de initiatiefnemer bericht.

In *Tilburg* kwamen aanvankelijk vrijwel alleen fysieke initiatieven binnen bij de regiegroepen:

Als er geld beschikbaar komt voor bewonersinitiatieven denken mensen al gauw aan fysieke dingen. Speeltoestellen, bankjes, voetbalveldjes. En ik merkte in het begin dat ik het signaal kreeg van de regiegroepen, die zeiden van: nou, we hebben nu echt alleen maar fysieke dingen die binnenkomen en wij willen vooral een andere kant op met die vouchers. Hier in Stokhasselt bijvoorbeeld met die vier thema's armoedebestrijding, onderwijs, arbeid en veiligheid. En dan zit je vooral te denken aan sociale dingen. Dus ik denk dat als het gaat om afwijzingen, dat de regiegroepen vooral fysieke dingen hebben afgewezen in het begin (professional Tilburg)

De tijd die verloopt tussen aanvraag en beslissing is in *Tilburg* ongeveer vier weken.

In het begin hebben we gezegd van, binnen vier weken moet een aanvrager antwoord krijgen. Maar sommige aanvragen zijn wat complexer dan andere. Die behoeven wat meer voorbereiding. En wij hebben gezegd van: regiegroepen: jullie moeten aanvragers in ieder geval binnen vier weken een ontvangstbevestiging sturen (professional Tilburg)

Aanvragen voor fysieke voorzieningen worden doorgestuurd naar de betreffende gemeentelijke afdelingen. In totaal zijn in Stokhasselt tot nu toe vijf initiatieven om deze reden doorverwezen. Dertien initiatieven werden tot op heden gehonoreerd. Alle gesproken betrokkenen waren van mening dat het doen van een aanvraag eenvoudig is. Het aanvraagformulier is voor de meeste mensen niet moeilijk en als dat toch het geval is, kunnen ze worden geholpen door de regiegroepleden en door de professionals in de wijk.

Ik heb afgesproken met de gebiedsmanagers van de wijk, dat op het moment dat er een fysieke aanvraag komt, dat zij de aanvragers terzijde staan. In het begin had ik dat nog niet scherp,

toen was ik nog een beetje naïef. Toen dacht ik: okay, het model is simpel: aanvrager doet een aanvraag, regiegroep keert een waardebon uit. En het kan dan van start en dan zal het wel goed komen. Nou in heel veel gevallen gaat het helaas niet zo. Dan moet, voordat de aanvraag gehonoreerd kan worden, een hele hoop duidelijk worden. Kan iets gerealiseerd worden op een bepaalde plek? Dat kan een aanvrager niet alleen achterhalen, daar heeft hij dus echt professionele hulp bij nodig, hulp vanuit de gemeente. Vandaar dat ik dus die schakel daar heb ingebouwd (professional Tilburg)

In hoeverre worden in Tilburg nieuwe groepen initiatiefnemers bereikt? Een regiegroep lid meldt dat dit zeker het geval is.

Je zag dus wel meteen na de bewonersbrief dingen komen, van mensen die ze ook nog nooit bij Verrijk je Wijk hadden gezien. Dus dat was wel positief. Van hé: het is een nieuwe. [Dat komt] door die bewonersbrief en de flyers. Je zag ineens nieuwe dingen komen. Wel in de strekking van Verrijk je Wijk, maar nieuwe mensen. Zeker de helft van de aanvragers hier is nieuw (lid regiegroep Stokhasselt)

De verantwoordelijk ambtenaar relativeert deze observatie enigszins:

Over de achtergrond van de aanvragers: ik heb een wat breder, stedelijk beeld. Het is moeilijk om nieuwe aanvragers wakker te maken en te stimuleren om aanvragen in te dienen. Het lukt wel een beetje om nieuwe aanvragers te krijgen, maar het blijft gewoon moeilijk. En ja, ik denk niet dat de Vouchers een wondermiddel zijn die dat in één keer doen kantelen, waardoor mensen wel in één keer massaal aanvragen in gaan dienen voor allerlei initiatieven. Ik denk dat het vooral een proces van lange adem is, mensen bekend maken van bewonersparticipatie en mensen ook over een bepaalde drempel duwen. Laten zien van: het is heus niet zo moeilijk als je denkt en je krijgt ondersteuning en je hoeft echt niet bang te zijn. Ik denk dat die Vouchers niet het wondermiddel zijn, maar wel in ieder geval een extra investering om dat proces aan te jagen, om mensen bekender te maken met bewonersparticipatie (professional Tilburg)

In Tilburg zou je verwachten dat de vier inhoudelijke criteria (werk, veiligheid, onderwijs, armoede) het systeem minder toegankelijk maken: die vereisen meer diepgaande en complexe plannen dan wanneer een buurtfeest ook mag. Toch blijkt vooralsnog niet dat de regeling minder toegankelijk is voor nieuwe groepen.

In de Amsterdamse Dapperbuurt werden initiatieven ingediend door een uiteenlopende groep bewoners, maar volgens een van de regiegroep leden was wel tachtig procent van hen autochtoon. Dit bleek ook tijdens een bijeenkomst van Amsterdamse initiatiefnemers in augustus 2009.

De jongste was 8, maar dat is haar moeder natuurlijk die dat doet, dus die tellen we dan even niet mee. Maar het zat toch allemaal wel een beetje zo boven de 30 in ieder geval, niet jonger. De jongen die de film maakt is denk een jaar of 36 of zo, 35. Ik denk dat hij ongeveer een beetje in het jongste gedeelte zit en verder is het dan toch wel wat ouder. [Vraag: en qua sekse? Man, vrouw?] Een beetje door elkaar heen. [Vraag: en etnisch?] Voornamelijk was het wel....blank. Grootste gedeelte autochtoon, 80% (lid regiegroep Dapperbuurt)

Tachtig procent van de aanvragers in de Dapperbuurt is autochtoon: dat is niet representatief voor de wijk. Alle initiatieven waren het gevolg van één (start)bijeenkomst. Blijkbaar was deze startbijeenkomst onbedoeld zo opgezet, dat hij vooral wervend werkte voor autochtonen. Wellicht heeft de schriftelijke manier van uitnodigen hieraan bijgedragen.

Een andere professional die de regiegroep ondersteunt ziet toch veel nieuwe (meest autochtone) initiatiefnemers.

Ik denk toch... nieuwe mensen die betrokken zijn bij de buurt. Die uiteindelijk met die plannen komen, want die zitten dus niet allemaal in buurtbeheer en zo; dat zijn echt allemaal nieuwe mensen ook.. Dat is een hele nieuwe groep, die komt ook met elkaar in contact, die hebben ook e-mailcontact onderling, die doen ook dingen met elkaar, die helpen elkaar soms waar nodig, geven elkaar advies soms (professional Amsterdam)

Er waren niettemin zoveel aanvragen dat het budget al meer dan twee keer op zou zijn als ze allemaal zouden worden uitgevoerd. Van de 52 aanvragen werden er 17 gehonoreerd. Toen was het budget ook op. De ingediende plannen zijn fysiek, sociaal en cultureel.
De tijd die verliep tussen aanvraag en beslissing bedroeg ongeveer twee maanden.

Het duurde langer dan wij wilden, omdat het er zoveel waren. Volgens mij twee maanden of zo. Het idee was dat we dat allemaal binnen twee weken besloten zouden hebben om het ook allemaal lekker laagdrempelig te houden. Dat lukte gewoon niet, er moesten zoveel discussies over gevoerd worden en schiften voor gemaakt. Volgens mij hebben we daar wel twee maanden over gedaan. Toen hebben we ook steeds wel de buurt en de indieners van initiatieven ook wel steeds op de hoogte gebracht van hoe het er voor stond en dat we nog niet helemaal klaar waren. Want mensen worden ongeduldig, als het langer duurt dan 3 weken... Werd ik al gebeld door mensen uit de buurt. "Nou, jullie moeten toch wel opschieten want ik hoorde bij de Albert Heijn de buurvrouw al zeggen: nou die zitten dat geld zeker ergens anders aan op te maken". Weet je, je moet mensen op de hoogte houden. Als je dat niet doet dan komen er echt allemaal verhalen.... (professional Amsterdam)

Dat *Groningen* weinig succesvol was in het bereiken van nieuwe groepen, heeft er mogelijk mee te maken dat men een uitgebreide aanvraag moet indienen die gekeurd wordt en zonder vragen en discussie kan worden afgewezen wanneer de meerderheid van de leden er niets in ziet. Die afstandelijke benadering maakt de regeling minder toegankelijk voor mensen met een beperkt netwerk, laaggeletterden, ongeorganiseerden en bureaucratisch minder competenten. Ook voor mensen met een beperkte mate van reflexiviteit is de regeling niet goed toegankelijk: zij zullen moeilijker hun aanvraag zo kunnen opschrijven dat hij voor andere groepen interessant en belangrijk overkomt, hetgeen extra belangrijk is wanneer er geen vragen over gesteld worden.

In Groningen werd het extra budget gebruikt om het al lopende 'Goed Idee' uit te breiden met een regeling waarbij ook dure initiatieven konden worden ingediend, een uitbreiding die overeenkomsten vertoonde met de voucherregeling. Deze regeling kreeg de naam Goed Idee Plus. Zowel voor Goed Idee als Goed Idee Plus geldt dat ongeorganiseerde bewoners een aanvraag (kunnen) doen.

Het zijn niet meer organisaties die aanvragen doen, maar je ziet gewoon tien mensen in de straat of in de buurt of een school. Je ziet gewoon een ander categorie mensen, die het gedoe van vergaderingen gewoon niet hoeven te hebben. Bam, we hebben een idee en dit past en dat gaan we doen (professional Groningen)

Het indienen van een initiatief is bij Goed Idee Plus wel iets gecompliceerder geworden en neemt ook meer tijd in beslag. Waar bij Goed Idee aanvragers binnen een week antwoord krijgen, is de tijd die verloopt tussen aanvraag en beschikking twee maanden. Een aanvraag voor Goed Idee kan geheel via de website. Bij een aanvraag voor Goed Idee Plus is het nodig te bellen met de gemeente.

Op de website Goed Idee, de kleine, kun je gewoon invullen. Als je een Goed Idee Plus wil [aanvragen] moet je even bellen met stadsdeelsecretaris. En dan wordt ie gebeld en dan gaan ze even zeggen van we hebben een goed idee en wat is dan het plan. En dan beginnen wij al door te vragen, al vanaf het begin gaan we stevig doorvragen van past het? Lukt het of kun je nu al zeggen van [dat kan zo niet] (professional Groningen)

Toch wordt het aanvragen van een Goed Idee Plus initiatief algemeen als eenvoudig gezien, zowel door de gesproken initiatiefnemers als door de adviescommissieleden.

Een aanvraag doen is niet zo gigantisch moeilijk. Er zijn meer bureaucratische dingen. Aanvraag is redelijk eenvoudig te doen, criteria zijn simpel. Daarmee wil ik niet zeggen dat iedereen het kan doen. Maar met een beetje hulp lukt altijd wel. Ik zie mij vanuit onze rol om mensen te ondersteunen om ze te helpen bij. [En met hulp] vanuit bewonersorganisatie of als opbouwwerker is het wel te doen (lid adviescommissie Groningen)

Een voorbeeld van deze ondersteuning is het verhaal dat een ambtenaar vertelt over een Somalische vrouw uit een van de aandachtswijken.

Daar is een Somalische mevrouw. Via de woningbouwverenigingen kreeg ze de beschikking over een ruimte en die mevrouw die doet hier veel voor verschillende culturen in de wijk. Maar zij kan het heel slecht opschrijven en dan wil ze iets aan de telefoon meedelen. In dit soort situaties gaan we meestal even te rade bij het opbouwwerk en dan hoor je: ja die mevrouw die zet de schouders er ook onder. In die situaties maken we meestal het geld over naar het opbouwwerk. En dan kan die mevrouw verder haar ding doen. Maar dat is niet de grote groep aanvragers (professional Groningen)

Bij Goed Idee is de verantwoording over het ontvangen bedrag minimaal.

Je vraagt wel een zekere verantwoording... maar dat kunnen een paar foto's zijn en een verhaaltje in de buurtkrant. Het is niet een exploitatiesubsidie, maar een prestatiesubsidie. Dus bonnetjes zijn niet interessant. We geven eigenlijk een prestatiesubsidie met Goed Idee. En eigenlijk reken je daar op af. Dus of nou 240 of 230 euro [bestedt], het zal ons een worst zijn.. het bedrag is te klein, dat is een beetje de filosofie. Als het maar plaats heeft gevonden (professional Groningen)

Bij Goed Idee Plus is meer verantwoording nodig. Omdat de bedragen hier vaak veel hoger zijn, worden er wel degelijk bonnen gevraagd.

Het geld dat wordt uitgekeerd in het kader van Goed Idee Plus is tot op heden niet op privé-rekeningen gestort.

Het zijn geen privé-personen die geld krijgen. Ja dat zijn allemaal rechtspersonen. Dus in de praktijk is het geen probleem (professional Groningen)

De acht aanvragen voor Goed Idee Plus tot nu toe zijn geografisch goed over de stad verspreid. Van een oververtegenwoordiging van een of meer wijken is geen sprake.

De initiatiefnemers van zowel Goed Idee als Goed Idee Plus zijn niet te vinden in 'de gestaalde kaders'

Sinds Goed Idee is dat gekomen. Want sinds Goed Idee mogen bewoners van de stad iets aanvragen. En dat is natuurlijk het aardige, dat gewoon straten zeggen van we gaan nu wat doen met elkaar. En dat is dus heel goed gelukt en met Goed Idee Plus zie je dat ook gebeuren. Daar ontstaan organisaties, maar niet die gestaalde kaders. Die hebben nog niets aangevraagd. Dus in die zin is het heel erg positief. Je hebt wel van die schillen hè, dat je hiermee echt een schil erbuiten bereikt (professional Groningen)

Vaak lopen aanvragen wel via een wijkorganisatie, maar de aanvragers zijn soms ook nieuw.

Groningen is in die zin natuurlijk klein. Je kent bijna iedereen wel. Maar er zijn ook wel die totaal nieuw zijn voor ons hoor (professional Groningen)

Kwaliteit vouchersysteem op toegankelijkheid vijf nader onderzochte wijken, per stad:

Toegankelijkheid → Stad / wijk:	(groepen) burgers met beperkt netwerk	laageletterden	(groepen) burger met lage graad van reflexiviteit	(groepen) burgers met lage organisatiegraad	(groepen) burgers met beperkte bewustzijn en agendering van eigen problemen
Amsterdam (Dapperbuurt)	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Eindhoven (Doornakkers)	++ actie gekke henkie	++	++	++	++
Groningen (Beijum)	-- (teveel geld, te moeilijk) (adviescommissie: alleen leden bewonersor- ganisatie	--	--	--	--
Hengelo (Zuid)	+ helpdesk	+	+	+	+
Tilburg (Stokhasselt)	+/- buurkrant als belangrijkste toegangspoort	-- aanmelden via krant	+ toelichting mogelijk	--	--

N.B.: Het criterium 'toegankelijkheid' is een samengesteld criterium, dat op basis van verschillende andere variabelen is samengesteld. Dus hoewel de toegankelijkheid voor de initiatiefnemers anders is dan die van de regiegroep, vormen ze toch samen een criterium. Ze zijn in deze matrix dan ook samengevoegd.

3 Je moet heel wat kunnen... Empowerment van bewoners

Het is niet alleen van belang hoe toegankelijk een systeem is, want een goed toegankelijk systeem laat weliswaar veel bewoners toe, maar als het ze vervolgens niet verder helpt, is het toch de vraag of de kwaliteit dan wel zo hoog is. Hoe lager de toegankelijkheid, des te belangrijker het is dat je mensen helpt om zich te ontwikkelen. En hoe minder toegankelijk doordat die eisen aan burgers en organisaties al hoog zijn, des te minder belangrijk dat zij zich nog in die opzichten kunnen ontwikkelen.

We spreken dus van *empowerment* wanneer een systeem van bewonersbudgetten de *ontwikkeling* van een sociaal netwerk, bureaucratische competenties, reflexiviteit, organisatie en emancipatie stimuleert en ondersteunt. Inderdaad bleek in het onderzoek dat dit een belangrijk criterium is, dat in samenhang met toegankelijkheid bezien worden. Maar ook de samenhang met het derde criterium, het democratisch gehalte, bleek belangrijk. Want wanneer er een regiegroep is, en deze ook samenkomt om te discussiëren, ontstaat er uitwisseling over wat eigenlijk een bijdrage aan de wijk is. In die situatie worden vanzelf een aantal van de genoemde competenties geoefend. Men oefent zich in nadenken over de eigen positie en wat men zelf nodig heeft versus wat anderen vragen/nodig hebben (=reflexiviteit), men oefent zich in overdenken en articuleren van de noden en behoeften van de eigen groep, zeker als er van die groep ook aanvragen binnenkomen – vandaar de samenhang met toegankelijkheid van de regeling, waardoor dit ook kan gebeuren.

In dit hoofdstuk nemen we empowerment nader onder de loep. Empowerment en toegankelijkheid zijn twee kanten van dezelfde medaille: een systeem dat goed toegankelijk is, is dat onder meer doordat er weinig eisen worden gesteld aan de vijf criteria; maar omdat dit zaken zijn die wel nodig zijn om een budget verantwoord te kunnen besteden, moet een hoge mate van toegankelijkheid samengaan met een hoge mate van empowerment: mensen moeten in staat gesteld worden om de benodigde competenties alsnog te ontwikkelen.

Aan de vraag naar het empowerende van de budgetten gaat nog een algemener vraag, namelijk de vraag in hoeverre het geld vooral ten goede komt aan wijken met veel sociale problemen. In hoeverre hebben gemeenten gevolg gegeven aan de oproep om het geld in te zetten voor wijken waar bewoners zo'n financiële impuls nodig hebben om hun betrokkenheid bij de wijk te realiseren? Van de G31 gemeenten verdelen er elf het voucherbudget over alle wijken: Almelo, Arnhem, Breda, Den Bosch, Dordrecht, Emmen, Groningen, Hengelo, Leiden, Lelystad en Sittard-Geleen. Vier hiervan zijn vouchergemeenten (Almelo, Arnhem, Hengelo, Leiden) verdeelden het budget over alle wijken. De andere tien vouchergemeenten kennen het geld toe aan bepaalde wijken, zoals de voucherregeling beoogt. In de 18 gemeenten waar de 40 Vogelwijken liggen, is de redenering gevolgd dat die wijken al geld kregen voor bewonersbudgetten (de eerste 10 miljoen) en dat daarom de €300.000 over andere (soms alle) wijken moest worden verdeeld. Dit had twee gevolgen: de 40 wijken werken voor het merendeel juist niet met het vouchersysteem en de beschikbare budgetten per wijk zijn vaak beperkt tot bedragen onder de €20.000.

De hamvraag met betrekking tot empowerment is natuurlijk de vraag in hoeverre en op welke wijze bewoners ondersteund worden bij het verdelen, toekennen van het geld en het uitvoeren van de plannen. Wie alleen naar de websites van gemeenten kijkt, zou kunnen denken dat er weinig geregeld is met betrekking tot ondersteuning van bewoners als ze een aanvraag indienen en bij de uitvoering van hun goedgekeurde plannen. Telefonisch contact met gemeenten gaf een ander beeld.

ondersteuning bij het indienen

In *Tilburg* wordt geen ondersteuning aangeboden en hoopt men dat de professionals in de wijk bijspringen bij het indienen van plannen. In alle andere gemeenten vindt wel ondersteuning plaats. In de helft van de G31 doet de gemeente dat (In Arnhem, Breda, Den Bosch, Den Haag, Dordrecht,

Eindhoven, Enschede, Haarlem, Hengelo, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Nijmegen en Utrecht.) Een ambtenaar uit Eindhoven:

Je krijgt de meest uiteenlopende verzoeken. En het kost soms wat voorbereidingstijd om mensen een fatsoenlijk antwoord te kunnen geven. Zodoende zitten we elke veertien dagen bij elkaar. En dan proberen we zo goed mogelijk voorbereid te zijn, ik vanuit een ondersteunende rol. Ook, net als Diana [de opbouwwerker], om mensen te ondersteunen iets op papier te kunnen zetten. Maar het kan ook zo zijn dat er een aantal juridische aspecten uitgezocht moet worden. Dat probeer ik dan altijd zo'n beetje uit te zoeken. En dan komen we vrij snel tot advisering en dan krijgen mensen meestal na twee weken al bericht (professional Eindhoven)

Bewoners die een aanvraag doen, worden – zoals uit dit citaat blijkt – ondersteund door de wijkcoördinator en de opbouwwerker. Maar ook de regiegroepleden assisteren bewoners die moeite hebben bij het indienen van een initiatief.

De aanvraag wordt in de groep besproken. We beginnen er altijd mee om te kijken 'welke aanvragen zijn ingediend'. De aanvraag wordt besproken en we kijken of we wel of niet kunnen toekennen. Hebben wij daar vragen over, dan bespreken we dat in de groep en dan gaan we eventueel mensen uitnodigen voor een toelichtend gesprek. En dan kunnen ze dus nader uitleggen, wat wij vooral willen weten. Niet alleen het financiële gedeelte, maar vooral als het om wat grotere projecten gaat, willen wij vooral weten 'wat is het enthousiasme van de mensen die de aanvraag indienen'. Als iemand er voor honderd procent achter staat, dan spreekt hij met een bepaalde bezieling, is onze insteek, en dan kunnen wij dat gewoon mede beoordelen, en dan weegt dat mee in het nemen van de beslissing. En als wij het gaan bespreken, na de toelichting van de persoon, dan wordt uiteraard de betreffende persoon even verzocht om de ruimte te verlaten, en dan gaan wij bespreken hoe dat de persoon bij ons is overgekomen en of wij wel of niet de aanvraag gaan goedkeuren (lid regiegroep Doornakkers)

De wijkcoördinator en de opbouwwerker ondersteunen ook aanvragen die van geen kant aan de eisen voldoen:

Het doen van een aanvraag schrikt ook veel mensen af. We hebben de actie "Gekke Henkie" gehad, met allerlei brievenbussen in de wijk, waar mensen hun ideeën in konden doen. Soms vond je dan een kladje, met drie, vier regels over wat mensen wilden.. Het vermogen om een heel gedetailleerd verhaal neer te zetten dat is er dan kennelijk niet. En dan ga er daar naar toe en dan ga je met die mensen praten, zo van 'wat bedoel je nou precies?' Dat is heel intensief even geweest. En er lopen nog een paar dingen (professional Eindhoven)

In vijf gemeenten ondersteunt het opbouwwerk (Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Heerlen en Schiedam). In acht gemeenten bieden zowel opbouwwerk als gemeente ondersteuning (Deventer, Emmen, Groningen, Helmond, Maastricht, Sittard-Geleen, Zaanstad en Zwolle) . In enkele gemeentes is het anders geregeld: in Venlo ondersteunen opbouwwerk en corporatie. In Rotterdam wordt de ondersteuning geboden door SBAW. In Amsterdam worden bewoners ondersteund door het Amsterdams Steunpunt Wonen en (indien aanwezig) het opbouwwerk.

Tijdens de uitreiking van de vouchers in de Dapperbuurt in Amsterdam sprak de wethouder. Zij maakte duidelijk dat een systeem als het vouchersysteem iets vraagt van ambtenaren en politiek: een bezwering van de angst om dingen los te laten. Om zaken over te laten aan bewoners. Tegelijkertijd wekte ze de ontvangers van de vouchers op om haar te bellen als zij tegenstand vanuit het stadsdeel zouden ervaren (observatie onderzoeker)

Het is heel belangrijk dat er van bovenaf aangegeven wordt: kijk wij vinden dit ook belangrijk. Die ambtenaren moeten er gewoon tijd voor maken. Heel belangrijk aspect (professional Amsterdam)

Aanvragers in Amsterdam werden geholpen met invullen van het formulier en het maken van een begroting tijdens een speciaal daarvoor georganiseerde bijeenkomst.

De gesproken initiatiefnemers in *Hengelo* vonden het doen van een aanvraag niet moeilijk, ook vanwege de mogelijkheden ondersteuning:

Het is volgens mij vrij laagdrempelig. Mensen kunnen ons gewoon om hulp vragen. Dat staat ook in het aanvraagformulier. We hebben een helpdesk. Er zijn wel wat mensen, oudere bewoners, die liever langskomen. Dan zeg ik: kom maar even langs dan vullen we het samen even in. Dat doen we ook wel. En als we een half ingevulde aanvraag binnen krijgen, vragen we om aanvullende informatie. Dan krijgen mensen gerichte vragen van: dit moet er nog aangeleverd worden. Even een belletje van: als je dit en dit aanvult dan hebben wij genoeg om het af te kunnen handelen. Verder kunnen bewoners aankloppen bij Scala, de welzijnsorganisatie. Er zijn ook bewoners bij, die gebruiken bijvoorbeeld Scala bij het opstellen van een aanvraag. Scala is met name actief in achterstandswijken (professional Hengelo)

Ook het beheer van het geld vereist competenties, maar het beheer van de budgetten is in vrijwel alle gevallen in handen van de gemeente, zowel bij de gemeenten die het vouchersysteem invoerden als van de gemeenten die dat niet deden. De 'gemeente' kan hierbij de wijkmanager zijn of een andere ambtenaar die met het kasbeheer wordt belast. Er zijn maar twee uitzonderingen. In Amsterdam is er voor gekozen de beschikbare gelden te laten beheren door de Huurdersvereniging Amsterdam en in Tilburg wordt het geld beheerd door de penningmeesters van de wijkorganisaties.

ondersteuning bij de uitvoering

Terwijl ondersteuning bij het indienen dus bijna overal voorkomt, is steun bij het uitvoeren van de plannen schaars. Soms treden professionals op als ondersteuner, soms hebben ze een adviserende en enthousiasmerende rol. Maar gangbaar is dit zeker niet. In Hengelo en Tilburg wordt alleen de uitvoering van fysieke initiatieven ondersteund door de gemeente. Hengelo wil met een selectie van initiatiefnemers in gesprek en de behoefte aan ondersteuning bij de uitvoering peilen. Schiedam voorziet in ondersteuning door het welzijnswerk in te schakelen. In de meeste andere steden is nog geen ervaring opgedaan met het ondersteunen van bewoners bij de uitvoering. Vaak moeten bewoners zelf aangeven dat ze steun nodig hebben en dergelijke vragen hebben de gemeente vaak nog niet bereikt. Soms ook zijn er nog geen initiatieven geselecteerd of worden die nog niet uitgevoerd (Arnhem). In Amsterdam ziet men dat de behoefte aan ondersteuning groot is en doet men pogingen om afspraken met de gemeente te maken om het bouwwerk betaald te kunnen inzetten:

Ondersteuning bij de uitvoering is bij veel mensen wel nodig. Want die weten bijvoorbeeld bij het stadsdeel de juiste personen niet te vinden. Dat vinden ze een brij en dan komen ze er niet doorheen en dan weten ze niet goed waar ze moeten zijn. Dus hulp hebben sommige mensen toch wel nodig. Die vergunningen zijn natuurlijk ook redelijk complex, een bouwvergunning invullen, dat is nou ja best wel wat werk. Dus daar hebben mensen wel hulp bij nodig. Maar ook gewoon met hoe ze zichzelf dan zichtbaar moeten maken in de buurt. Bijvoorbeeld, er zijn mensen die een voetbaltoernooi organiseren voor kinderen op zondag op de Dappermarkt. Maar die weten dan eigenlijk niet zo goed hoe ze bij die doelgroep terechtkomen. Dus daar hebben mensen toch wel hulp bij nodig. Er zijn wel goede ideeën, maar hoe je dat dan echt uit gaat voeren zodat het ook echt slaagt, dat is soms lastig. Maar dat geldt niet voor iedereen; er zijn ook echt mensen die heel zelfstandig zijn. Daar hoor je gewoon nooit wat van eigenlijk. Die doen het gewoon zelf (professional Amsterdam)

Sommige bewoners hebben niet zozeer hulp nodig bij ingewikkelde zaken, als wel morele steun.

Soms zijn dat ook niet eens dingen die je echt moet regelen voor iemand, maar dan wil iemand gewoon even zijn verhaal kwijt of gewoon eventjes een beetje bevestiging. Doe ik het wel goed, komt het wel goed? (professional Amsterdam)

De opbouwwerker dreigde kopje onder te gaan door de hoeveelheid werk die de vouchers met zich meebrachten.

Het was wel veel meer werk volgens mij dan men van tevoren verwachtte. En omdat ik dan de persoon was die in de buurt zat, kreeg ik alles en iedereen op mijn dak. Dus het ASW en Den Haag horen gewoon veel minder, want die zitten veel verder weg. Dus er gebeuren heel veel dingetjes, die heel veel tijd in beslag nemen. En dat was van tevoren niet zo ingeschat volgens mij (professional Amsterdam)

Het vouchersysteem is in de Dapperbuurt zeer succesvol verlopen. Beter dan in de andere wijken in de stad. Volgens een professional is dit te danken aan de actieve rol van de opbouwwerker en de inzet van de ‘voorzitter’ van de regiegroep. Maar ook de samenstelling van de bevolking speelt hierbij een rol, waarbij hij duidt op de van oudsher relatief grote sociale cohesie in de buurt:

Het gaat ook om inzet van mensen. De Dapperbuurt heeft mazzel gehad dat er goed opbouwwerk zat die het kon stimuleren. En ook de trekker van regiegroep is iemand die maakt er volle werkdag van en is de verbindende factor onder al die clubs [projecten]. Enerzijds dus wat mazzel, en ik denk ook wel dat de samenstelling van de Dapperbuurt in ieder geval heel anders is dan in Venserpolder. Dat soort verschillen blijf je houden (professional Amsterdam)

Lastig bij de ondersteuning is volgens een ASW-medewerker het ondersteunen van begrotingen:

Wat een ingewikkeldheid is, is die begrotingen. Wie beoordeelt nou of het reëel is? Mensen hadden beperkte tijd om in te schrijven, veelal duimenwerk. Als je het van te voren nagaat, kost het tijd: bedrijven benaderen, wachten op offertes. Maar dat haalt ook spontaniteit uit ideeën. Je moet er dus heel soepel en flexibel mee omgaan en dat hoort volgens mij bij het bewonersinitiatief. Dat je er gewoon met een bepaald vertrouwen en een bepaalde soepelheid mee om gaat (professional Amsterdam)

Ook wordt gewaarschuwd voor kosten die in eerste instantie niet zijn begroot:

Er was de algemene gedachte: als het in het voortraject zit dan moet ondersteuning niet betaald worden uit bewonersinitiatievengeld maar uit de algemene bewonersondersteuning die er in de buurt is. En ondersteuning bij de uitvoering moeten mensen maar opnemen in de aanvraag, zelfbegroting. Belangrijk knelpunt, dat gebeurt gewoon niet.

De meeste mensen zetten gewoon in hun begroting wat iets kost, maar proceskosten kennen ze niet...die zitten er gewoon niet in. Je kan zeggen: dan heb je het fout gedaan en dan had de adviseur van de regiegroep er op moeten wijzen, moeten zeggen dat de offerte met zoveel € 1000 omhoog moet... Maar ik merk in ieder geval in de praktijk dat het nauwelijks is gebeurd. Omdat je in dat stadium nog niet kunt overzien wat het allemaal voor ellende en werk veroorzaakt (professional Amsterdam)

Niet alleen de hoeveelheid geld wordt onderschat, ook de benodigde tijd en energie.

Je vraagt heel veel van mensen, meer dan aanvankelijk ingeschat. Van iedereen. Het vraagt voor iedereen die erbij betrokken is meer energie (professional Amsterdam)

In *Eindhoven* houdt de regiegroep ook in de gaten of een gehonoreerd initiatief wel wordt uitgevoerd. Ook bij de uitvoering van een initiatief kan de regiegroep ondersteuning leveren:

Wij kunnen hulp bieden en ze [initiatiefnemers] met de juiste mensen in contact brengen, en dat ze hun enthousiasme kunnen overbrengen op de anderen, die wel de capaciteit hebben om dat te organiseren (lid regiegroep Doornakkers)

De regiegroep in Doornakkers wordt op zijn beurt ondersteund door de wijkcoördinator en de opbouwwerker. Ondersteuning en besluitvorming poogt men nadrukkelijk te scheiden:

Zij zitten erbij en zij kunnen ons ondersteunen. Het is wel zo dat zij geen inspraak hebben in de beslissing die de Regiegroep, wij met zijn vijven dus, nemen. De beslissing is aan ons, en het kan dus wel zo zijn, dat eventueel achteraf de wijkcoördinator een aanwijzing geeft, zegt van 'luister, heb je aan dat gedacht, heb je aan dat gedacht?'. Dan kunnen wij eventueel nog bijstellen. Maar als wij 'ja' zeggen en de wijkcoördinator zou bijvoorbeeld 'nee' zeggen, dan blijft het toch 'ja'. Want de Regiegroep heeft dus de verantwoordelijkheid en wij mogen dus de beslissing nemen. Wij vragen wel advies, men geeft ook advies en we worden, moet ik zeggen op een ja, zeer goede wijze gecoacht (lid regiegroep Doornakkers)

Als de regiegroep nog vragen heeft naar aanleiding van een ingediend plan worden tijdens het gesprek met de initiatiefnemer in eerste instantie alleen vragen gesteld door de regiegroepleden.

Als wij klaar zijn met de vragen die wij als vijf mensen van de Regiegroep hebben, dan vragen we aan Diana of Peter 'hebben jullie nog aanvullende vragen'. En dan komt dus de expertise die bij hen aanwezig is, die komt dan naar voren: 'heb je aan dat gedacht, heb je aan dat gedacht?' En ja, wij raken er ook steeds meer in bedreven, laat ik het zo zeggen, wij weten de weg te bewandelen en het gaat op eens steeds, ja makkelijkere manier, en steeds vlotter (lid regiegroep Doornakkers)

De opbouwwerker in Eindhoven vertelt dat er vanzelfsprekend ook aanvragen zijn ingediend door organisaties die al langer bestonden en helemaal geen ondersteuning meer nodig hebben:

Zoals twee dames die al 15 jaar een straatspeeldag organiseren. Nou die zijn hartstikke bedreven in naar iedereen aanvragen te sturen en die vullen een aanvraag in dat is gewoon in kunnen en kruiken, dat is gewoon goed. En de speeltuinvereniging die een aanvraag doet, die hebben ook al heel veel ervaring (professional Eindhoven)

Maar bij veel initiatieven is ook bij de uitvoering hulp onontbeerlijk:

Er is bijvoorbeeld een werkloze jongen die veel tijd heeft en graag iets wil doen en absoluut niet ziet dat als hij een zeskamp gaat organiseren [dat dat veel voeten in aarde heeft]. Hij denkt: ik bel zo'n man die springkussens verhuurt en dan is daar een zeskamp. Bewoners moeten heel goed ondersteund worden. En soms ook beschermd worden. Zoals die jongen, omdat als hij zo dadelijk zes luchtkussens heeft staan en er komen zeven mensen op af. Daarvoor moet hij beschermd worden (professional Eindhoven)

In *Hengelo* gaat men binnenkort bekijken in hoeverre initiatiefnemers hulp nodig hebben bij de uitvoering van hun projecten.

Na de zomervakantie, gaan we er ook actief naartoe. Dan willen we dus echt naar initiatiefnemers ook en dan vragen hoe is het gelopen, wat vind je ervan? We hebben nu de fase gehad van beschikkingen verlenen, en nu komt de fase van uitvoering. En bij die uitvoering willen we ook wel wat mee gaan kijken. Kijken of we daar ook voor onszelf dingen uit kunnen halen en om te kijken of, kun je mensen daar ook behulpzaam zijn (professional Hengelo)

Ook in *Tilburg* kunnen de regiegroepleden en de professionals in de wijk ondersteuning bieden, een reden waarom men de regeling toegankelijk acht:

Een aanvrager kan dus gewoon rekenen op hulp vanuit de gemeente, om hem zeg maar dus door het hele proces te loodsen (professional Tilburg)

leerzame ervaring?

Het daadwerkelijk ontwikkelen van de genoemde competenties is niet alleen een kwestie van organisatie, maar ook van ondersteuning door professionals. In alle vijf gemeenten worden bewoners ondersteund, maar de mate waarin en de wijze waarop verschilt. In de Dapperbuurt in *Amsterdam* heeft met name de opbouwwerker er veel tijd aan besteed; de hoeveelheid tijd die het de opbouwwerker kost is daar een knelpunt, ook doordat er in de korte tijd dat de regeling loopt als 52 aanvragen zijn gedaan. De opbouwwerker heeft ook het proces tussen de regiegroepleden begeleid. Een aandachtspunt daarbij is dat dit wel begroot moet worden; de opbouwwerker heeft de indruk dat dit niet gebeurd is en men er automatisch vanuit ging dat het opbouwwerk het wel zou begeleiden, ongeacht hoeveel tijd het eigenlijk kost.

De mensen die deel uitmaken van de regiegroep zijn in Amsterdam uitgezocht op hun capaciteiten om het werk in de groep naar behoren uit te kunnen voeren. De professionals zochten naar mensen waarvan ze vermoedden dat die – met professionele ondersteuning – hun taken naar behoren konden verrichten. Een bepaald minimumniveau was dus vereist.

Om er ook mensen in te zetten die dat niveau niet hebben, dat kan als je heel veel tijd hebt of heel veel geld, dan is het wel leuk om dat te doen, want dan leer mensen ook nog iets misschien of zo. Maar ja dat was bij ons gewoon helemaal niet de situatie dus wij hadden gewoon zoiets van we moeten wel gewoon een slagvaardige groep hebben die wel daar iets mee kan (professional Amsterdam)

Toch geven de regiegroepleden in Amsterdam zelf aan veel van hun werk op te steken.

Ja, ik heb heel veel geleerd. Ook bijvoorbeeld doordat je hoort hoe anderen over een bepaald project denken. Dan denk je ‘oh ja, daar zit ook wel wat in.’ En dan krijg je toch weer andere inzichten (lid regiegroep Dapperbuurt)

Volgens professionals draagt het budget in Amsterdam in hoge mate bij aan sociale cohesie en optimisme:

Wat mij opvalt is dat er in Dapperbuurt heel enthousiast gereageerd is op dit initiatief van ‘Bewoners aan het stuur’, zoals we het project gedoopt hebben. En dat er een enorme respons is geweest van mensen die ideeën hadden. Via de folders en via mond tot mond reclame is er echt iets gaan leven in die buurt. Wat me ontzettend is meegevallen, is dat op het moment dat de regiegroep na wikken en wegen de 17 prijswinnaars tussen aanhalingstekens had gekozen – dat was vlak voor vakantie - dat er ondanks de vakantie toch enorm veel projecten zijn gaan lopen... Mensen zijn aan de slag gegaan. En dat er middels die regiegroepen echt wederzijdse binding is ontstaan tussen diverse projecten en mensen die ervoor gaan. Qua sociale cohesie en slagkracht in die buurt is er vrij veel los gekomen. Wat inderdaad met dit soort projecten ook beoogd wordt. Dus iedereen is eigenlijk hartstikke enthousiast. Zowel buurtbewoners als initiatiefnemers, als de ondersteuners, als de gemeente, als de corporaties, ik zie dat daar inderdaad iets op gang gekomen is, ook bij instellingen en corporaties en stadsdeel, wat heel goed is. Bewonersinitiatieven, waar ambtelijk en ook politiek gezien wel eens wat scepsis over bestaat, [het is goed om te zien] dat in de Dapperbuurt bewezen wordt dat het anders kan. En heel stimulerend werkt, naar alle partijen, ook de politiek en ambtenaren (professional Amsterdam)

Ik vond het een heel leuk project sowieso, ook om zelf te doen. Maar ook om te zien wat er in die buurt gebeurt omdat het heel veel positiviteit los maakt zeg maar, mensen zijn toch vaak

aan het zeuren over dingen die niet goed zijn en nu krijgen mensen de kans om iets positiefs te doen en dat maakt wel veel los in de buurt en dat is heel erg leuk. Maar mensen hebben wel hulp nodig, dat merk je ook. Want heel veel mensen zijn toch niet gewend om alles zelf te moeten doen dus die denken dan eigenlijk dat ik dat ga uitvoeren of dat het ASW het gaat uitvoeren en dat zij het alleen maar hoeven te bedenken. Dus dat moet nog een beetje gestuurd worden (professional Amsterdam)

De regiegroepleden in *Tilburg* geven aan dat ze door hun participatie in de groep veel leren.

Ja en ik zit vijfendertig jaar in dit vak, maar ik leer ook nog elke dag als vrijwilliger (lid regiegroep Stokhasselt)

De ambtenaar onderschrijft dit:

Het proces in de regiegroep is ook een van de doelstellingen van de Voucherregeling. Dus bewoners zich laten ontplooiën in het vrijwilligerswerk, maar ook bewoners trainen in bepaalde vaardigheden waar ze normaal niet mee te maken krijgen. Notuleren, met elkaar in discussie gaan, praten over de directe woonomgeving, kijken naar het wijkbelang, dingen tegen elkaar afwegen. Dat zijn allemaal vaardigheden waar sommige regiegroepenmensen mee te maken krijgen die daar in hun dagelijks leven niet mee te maken krijgen. Dus ik denk dat daar met dat regiegroepwerk, wordt ook al een bepaalde slag geslagen (professional Tilburg)

Zowel de regiegroepleden als de professionals die hen begeleiden maken duidelijk dat de bewoners uit de *Eindhovense* regiegroep veel leren van hun regiegroepwerk. Het effectief vergaderen en het anders tegen dingen aan gaan kijken zijn zaken die daarbij werden genoemd. Ook denkt de wijkcoördinator over het aanbieden van cursussen voor regiegroepleden. Een van hen komt, ook door ander vrijwilligerswerk, veel in contact met Turkse wijkbewoners en wil graag Turks leren. Ook over meer bestuurlijke cursussen wordt nagedacht.

Ook de competenties van de aanvragers mag wel worden vergroot, aldus de professionals in Doornakkers. Zo vindt de opbouwwerker niet dat de aanvraagformulieren nog eenvoudiger moeten worden gemaakt, temeer omdat er veel face-to-face ondersteuning is.

Niet alles hoeft in Jip-en-janneke-taal. Maar zorg wel dat je het mensen leert. Dat ze er zelf ook wijzer van worden. Het formulier op zich is niet zo moeilijk. Soms weten mensen niet wat draagvlak betekent. Dan leg je ze uit wat het betekent en dan weten ze het de volgende keer wel. Door alle ondersteuning kan het formulier geen drempel zijn. We moeten mensen niet te erg gaan onderschatten (professional Eindhoven)

De angst voor de terugkeer van de 'buurtburgemeesters' komt tot uiting in de waarschuwing van de medewerker van de Eindhovense welzijnsinstelling:

Over de vraag of je de regiegroep moet scholen en bijscholen: dan zeg ik recht voor z'n raap: daar moet je wel heel voorzichtig mee zijn, dat je ze niet binnen de kortste keren opleidt tot nieuwe elitegroep in de wijk. Dit zijn gewoon enthousiaste mensen, die een hele frisse kijk hebben op de wijk en die op zich heel goed kunnen beoordelen wat noodzakelijk is en wat niet. En je kunt ze ondersteuning geven in de rol die ze te spelen hebben, dat ze bijvoorbeeld niet met drie petten tegelijk op gaan zitten of een stukje eigenbelang uit gaan voeren, maar je moet ze niet op willen tillen tot een niveau waarop ze straks op buurtburgemeestersniveau zitten. Maar het werkt natuurlijk statusverhogend. En ze worden een hoop mondiger en ze leren om op andere manieren naar dingen te kijken. Dus die groei zit er in wezen toch wel in (professional Eindhoven)

Een van de leden van de adviescommissie in *Groningen* ziet het als de rol van de adviescommissie om mensen te ondersteunen, om ze te helpen bij een aanvraag, naast de ondersteuning van de gemeente.

In *Hengelo* is wel veel ondersteuning bij de aanvragen (middels de helpdesk) maar niet bij de discussies erover.

In *Tilburg* is weinig professionele ondersteuning, maar wel intensieve ondersteuning door een bewoner die al 30 jaar actief is in de wijk en ook voorzitter is van de bewonersorganisatie.

wat leren ze dus?

Gekeken naar de vijf aspecten van empowerment (ontwikkeling van sociaal netwerk, bureaucratische competenties, reflexiviteit, organisatie en emancipatie) kunnen we constateren dat de leerervaringen vooral betrekking lijken te hebben op bureaucratische competenties en in beperktere mate op zich leren organiseren. De ontwikkeling van een sociaal netwerk kunnen we niet goed beoordelen, omdat dat met de uitvoering van het project pas zal blijken, terwijl dit onderzoek alleen op de startfase betrekking heeft. De ontwikkeling van emancipatie en reflexiviteit lijkt zich tot dusverre maar beperkt voor te doen.

Reflexiviteit kan zich voordoen wanneer er in de regiegroepen een inhoudelijke discussie is over wat nu eigenlijk een bijdrage aan de wijk is. Daarmee ontwikkelen de leden begrip voor en een band met elkaar die, mogelijk ook kan uitstralen naar andere wijkbewoners, omdat men naar de eigen achterban ideeën van de andere groep zo nodig kan uitleggen. Theoretisch zou men ook juist ruzie en onbegrip kunnen zaaien tussen groepen in regiegroepen, maar dat is tot dusverre in elk geval niet het geval: er wordt tamelijk harmonieus samengewerkt, met name daar waar men regelmatig overleg heeft.

Voor dat overleg tussen regiegroepleden, maar ook tussen regiegroep en aanvragers, is het uiteraard van groot belang dat de ruimte die de modelverordening biedt voor inhoudelijke criteria gebruikt wordt. In een systeem van ‘wie het eerst komt, die het eerst maalt’ zoals in *Hengelo* valt er immers vrijwel nergens over te praten, behalve over of een voorstel niet slechts het eigenbelang dient. Ook in *Groningen* wordt, in tegenstelling tot de regiegroepen in de vouchersteden, niet gepraat tussen regiegroepleden. De leden van de Groningse adviescommissie ontmoetten elkaar tijdens ons onderzoek voor het eerst. Zij bleken het soms hartgrondig oneens over een aantal aanvragen en hadden het gesprek daarover gemist; er bleek ook heel wat onbegrip te bestaan over elkaars afwegingen. De regiegroep vormde dus geen groep, ontwikkelde geen begrip van andere leden en kon deze ook niet in het eigen netwerk verder uitdragen. Eerder leek er gevaar voor het omgekeerde: dat men in eigen netwerk uitstraalde dat sommige mensen wel heel rare aanvragen doen of heel rare voorstellen goedkeuren. Bij de factor van democratisch gehalte komen wij hierop nog terug. Het formuleren van inhoudelijke criteria, of de regiegroep dat zelf laten doen, kost weliswaar tijd, maar geeft wel meer inhoud aan de ontwikkeling van belangrijke competenties en aan het democratisch gehalte, zoals in het volgende hoofdstuk aan de orde zal komen.

Interessant is verder dat er grote verschillen bestaan in de wijze waarop het geld besteed wordt en daarmee ook, indirect, op de wijze waarop het bewoners empowert. Men kan de regeling zo vormgeven dat deze vooral aan buurtfeesten en barbecues wordt besteedt, zoals in *Groningen* met de regeling Goed Idee (niet te verwarren met de vouchergelden, die heten Goed Idee Plus)- van Goed Idee wordt 80 % aan buurtfeesten en barbecues besteed. Maar men kan het ook zo inkleden dat het geld daar helemaal niet aan besteed wordt, zoals in *Tilburg*. In zijn algemeenheid lijkt te gelden dat als er geen nadere eisen worden gesteld, het geld aan buurtfeesten en barbecues wordt besteed en in tweede instantie aan fysieke dingen, vooral speeltoestellen. Bewoners vertalen het beleidswoord ‘sociale cohesie’ blijkbaar als: gezellig samen zijn via een feest of een barbecue.

Nog enkele andere algemeen empowerende effecten op de buurt lijken te zijn dat de voucherregeling in zijn algemeenheid veel positieve energie genereert en een enorm reservoir aan vrijwilligers aanboort. Heel veel mensen zijn blijkbaar graag bereid om iets voor de buurt te doen als zij het voor het zeggen mogen hebben en geld geen belemmering is.

Er zijn echter ook enkele signalen die wijzen op mogelijke disempowerende effecten: op processen die mensen niet mondiger en socialer maken maar tot asociaal gedrag aanzetten. Zo is het direct storten van bedragen op de bankrekening van individuele deelnemers fraudegevoelig, helemaal wanneer er geen bonnetjes worden gevraagd ter verantwoording. In de modelverordening wordt aangeraden om budget niet uit te keren in de vorm van geld, maar door middel van waardebonnen.

Toch gebeurt dat niet altijd en daar waar men wel geld op rekeningen stort, levert dat soms een minder gewenste situatie op. Veel bewoners willen geen geld op hun rekening, omdat ze bang zijn dat ze het dan opmaken of dat ze problemen krijgen met de sociale dienst. Ook het storten van het geld op de rekening van een welzijnsinstelling is niet ideaal, omdat die er daarmee een ingewikkelde taak bij krijgt. Als men niet met vouchers werkt, lijkt de beste oplossing om het geld aan een bewonersorganisatie te geven, waar dan ook de rekeningen heen kunnen. Dan hebben de bewoners zelf het geld op geen enkel moment in handen.

Nergens heeft dit nog tot fraude geleid, maar de ongemakkelijkheid van de situatie leidt niet alleen tot bedenkingen op uitvoerend niveau, maar soms wel tot wrijvingen binnen het ambtelijk apparaat.

Empowerment: systeem stimuleert ontwikkeling van:

Empowerment -> Stad / wijk:	Sociaal netwerk	Bureaucratische competenties	Reflexiviteit	Organisatie	Emancipatie
Amsterdam (Dapperbuurt)	+ (maakt veel activiteit los. Mensen vinden elkaar)	+ (veel hulp geboden bij aanvragen)	++ (regiegroep: intensief overleg over aanvragen)	--	-- (geen inhoudelijke eisen gesteld)
Eindhoven (Doomakkers)	-- (negatief effect: conflicten oude en nieuwe actieven)	++ (ook halve en onrijpe aanvragen verder geholpen)	++ (regiegroep: veel overleg over aanvragen)	--	-- (geen inhoudelijke eisen)
Groningen (Beijum)	-- (je moet al een behoorlijk netwerk hebben van tevoren)	-- (indieners moeten goed toelichten)	-- (regiegroep: individuele beoordeling per deelnemer via mail)	+ (men moet zich wel organiseren om zoveel geld te besteden)	-- (geen inhoudelijke eisen gesteld, behalve: liever geen feesten)
Hengelo (Zuid)	nmb	+ (aanvrager kan aankloppen bij helpdesk)	-- (geen regiegroepen)	--	-- (geen inhoudelijke eisen)
Tilburg (Stokhasselt)	nmb	-- (geen speciale inspanning van opbouwwerk)	+ (regiegroep: overleg over aanvragen)	+ (actie moet bijdragen aan armoede, veiligheid, werk of onderwijs: zijn doelen die samenwerking vereisen)	++ (vanwege inhoudelijk eis (bijdrage aan een van de vier doelen) noodzaak van aanvragers eigen positie t.a.v. deze zaken te overdenken)

4 Vreedzaam ruziemaken

Het democratisch gehalte van het vouchersysteem

Ons derde kwaliteitscriterium is het democratisch gehalte.

Ook dat is geen eenduidige kwaliteitsvariabele, want directe democratie is een andere visie op democratie dan representatieve, maar of het een beter is dan het ander, is niet onomstreden, en moet je dus in het onderzoek openhouden: welke beter is onderzoeken we, dat weten we niet al van tevoren.

Van *representatieve* democratie spraken we in eerste instantie als

1. er een gekozen orgaan beslist (de gemeenteraad, of een gekozen wijkraad)
2. de actieve burgers moet aantonen de wijk te representeren, (deels overlappend met sociaal netwerk want kan via veel handtekeningen)

Dit bleek zich nergens voor te doen. Er is meestal wel sprake van een wijkraadpleging bij overschrijding van de grens van €10.000 zoals de regeling ook voorschrijft, behalve in Groningen. Daarom verstaan wij hier onder representatieve democratie slechts: dat de wijk eventueel geraadpleegd wordt.

Van *directe* democratie is sprake als:

1. een actieve groep burgers (verenigd in een wijkraad of ander orgaan) zelf beslist
2. de burgers niet hoeven aan te tonen de wijk te representeren.

Van *bestuur beslist* is sprake wanneer B&W, of ambtenaren namens hen, erover besluiten.

Allereerst kijken we naar de formele, direct meetbare aspecten daarvan: wie beslist er over de besteding van de voucher: de gemeente, de bewoners, of beide? Volgens de modelverordening beslist in principe een groep burgers, maar dit wordt niet altijd uitgevoerd. Soms beslissen B&W, of ambtenaren namens hen.

Wanneer we de systemen die de niet-vouchergemeenten hanteren vergelijken met de modelverordening op het punt democratisch gehalte (gemeten naar wie beslist over initiatieven) komen we tot het volgende schema:

democratisch gehalte	
lager dan in modelverordening	5
gelijk aan modelverordening	11
hoger dan in modelverordening	--
niet bekend	1

Hieruit blijkt dat het democratisch gehalte van de eigen systemen van de gemeenten die het vouchersysteem niet invoerden in het algemeen gelijk tot lager is dan het systeem uit de modelverordening. Introduceren van het vouchersysteem leidt tot een relatief hoger democratisch gehalte.

Minder meetbaar maar daarom niet minder belangrijk is of die actieve burgers de wijk representeren en raadplegen. Er is meestal wel sprake van een wijkraadpleging bij overschrijding van de grens van €10.000 zoals de regeling ook voorschrijft, maar onder dat bedrag wordt de wijk niet geraadpleegd.

Tijdens het onderzoek bleken er meer aspecten aan het democratisch gehalte te zitten die voor de kwaliteit van vouchersystemen van belang zijn. Er bleken interessante verschillen te bestaan in de mate waarin men democratisch overleg voerde over de inhoud van de voorstellen, als regiegroep onderling en met de indieners. Dat criterium hebben we dus apart opgenomen.

In de vouchergemeenten moest de regeling volgens ambtenaren erg snel worden ingevoerd. Het tijdgebrek en de haast die hiervan het gevolg waren heeft er in een aantal gevallen voor gezorgd

dat in het opstellen van de plaatselijk verordeningen geen overleg werd gevoerd met bewoners(organisaties). Die werden wel achteraf, na vaststellen door de raad, geraadpleegd. Een professional vertelt over de Amsterdamse Dapperbuurt:

Wij zijn als professionals gewoon gaan brainstormen over hoe we dit nou aan moesten pakken. Want er was bijna geen tijd. We moesten het in anderhalve maand of zo allemaal opzetten. En dat lukt prima, maar dan kan je niet hele inspraakrondes in de buurt houden van “goh, hoe zullen we dat nou toch eens aanpakken.” En ik vind ook wel dat je dan die professionals ook wel mag vertrouwen, dat die toch wel een idee hebben over hoe je dat moet doen. Het is een heel leuk democratisch idee om daar iedereen over te laten meebeslissen, maar dan wordt het wel echt heel vermoeiend. Als je met honderd man daarover moet discussiëren... (professional Amsterdam)

Amsterdam is de enige vouchergemeente waar de regie over het vouchersysteem is overgedragen aan een andere partij: de Huurdersvereniging Amsterdam. Deze heeft het Amsterdams Steunpunt Wonen opdracht gegeven het project uit te voeren. Eerder kreeg de Huurdersvereniging Amsterdam signalen van de achterban dat huurders te weinig betrokken werden bij de wijkaanpak. De Huurdersvereniging maakte dit duidelijk in een gesprek met de wethouder. Als reactie hierop vroeg de gemeente (Dienst Wonen) de Huurdersvereniging of zij de voucherregeling in Amsterdam volgens hun eigen ideeën wilden vormgeven. In eerste instantie werd de opzet voor het vouchersysteem in Amsterdam besproken door professionals van de Huurdersvereniging Amsterdam, het Amsterdam Steunpunt Wonen, het stadsdeel, de woningbouwvereniging en het opbouwwerk.

Maar in de meeste gemeenten werden bewoners betrokken bij het uitdenken van de wijze waarop men de vouchers wilde gaan inzetten. Leeuwarden had hiermee al ervaring door het project “Doen” en ondervond geen enkele moeite bij het herhalen hiervan voor het vouchersysteem. In het algemeen geldt dat gemeenten die een stevig netwerk van bewonersgroepen kennen het vouchersysteem eenvoudig en in combinatie met bewoners konden invoeren. Als voorbeelden kunnen Leeuwarden, Leiden, Schiedam, Tilburg en Venlo worden genoemd. Gemeente die bewoners in een later stadium betrokken of informeerden zijn: Eindhoven, Hengelo, Sittard-Geleen en Zaanstad. Dit relatief late betrekken van bewoners had blijkbaar geen effect op de werving van initiatieven; deze gemeenten scoren niet lager op de hoeveelheid ingediende initiatieven.

wie beslist?

De beslissingen over de budgetten wordt in iets meer dan de helft van alle gemeenten genomen door een regiegroep; in de andere gevallen beslist de gemeente, al dan niet na advies van een regiegroep. In gemeenten die met de voucherregeling werken, komt het iets vaker voor dat de regiegroep beslist dan bij de niet-vouchergemeenten, maar heel groot is dit verschil niet. In schema:

	De 14 vouchergemeenten	Overige G31 gemeenten
Regiegroep zoals bedoeld in vouchersysteem / Bewoners beslissen	<i>Alkmaar Almelo Amsterdam Arnhem Eindhoven Schiedam Tilburg Zaanstad</i>	<i>Breda Deventer Dordrecht Enschede Heerlen</i>
Regiegroepen die slechts adviseren/ Bewoners adviseren	<i>Leeuwarden Sittard-Geleen Venlo</i>	<i>Den Bosch * Emmen Groningen * Lelystad Zwolle *</i>
Gemeente beslist /	<i>Haarlem</i>	<i>Amersfoort</i>

Bewoners geen beslissende of Adviserende rol	<i>Hengelo Leiden</i>	<i>Den Haag Helmond Maastricht Utrecht</i>
Bewoners beslissen in enkele wijken, in andere niet		<i>Nijmegen</i>
Geen info		<i>Rotterdam</i>

* Den Bosch, Groningen en Zwolle lijken weliswaar regiegroepen te hebben zoals bedoeld in het vouchersysteem, maar in deze steden worden initiatieven eerst een ambtelijke gewogen, waarna bewoners hun oordeel kunnen geven.

In bijna alle gevallen wordt het geld over de wijken verdeeld door de gemeente. Uitzonderingen zijn hier weer Amsterdam, waar de Huurdersvereniging Amsterdam zorg draagt voor de verdeling en Tilburg, waar de penningmeesters van de wijkverenigingen dit doen.

Wij hebben ervoor gekozen om niet zelf kasbeheerder te zijn. Het is eigenlijk een juridisch verhaal, want in de verordening zou de regiegroep het mandaat moeten krijgen om namens het college die Vouchers uit te schrijven. Onze juristen hebben gezegd: nee, dat kan niet. We kunnen niet een samengestelde groep van bewoners een publiekrechtelijk mandaat geven. Dus we hebben gekozen om het geld op een zelfde manier als Verrijk je Wijk de wijken in te laten gaan. Dat betekent dat de regiegroepen onder verantwoordelijkheid van de wijkorganisaties werken. De wijkorganisaties krijgen het vouchergeld in de vorm van een subsidie uitgekeerd. En wij vragen daar jaarlijks een subsidieverantwoording over. Wij vragen dus een overzicht van de toegekende bedragen en daar willen we dus ook bewijzen van hebben. Dus in de vorm van bonnetjes, die moeten dan ook beschikbaar zijn, als wij daar om vragen. De wijkstichting is in principe alleen kassier (professional Tilburg)

het ontstaan van regiegroepen

Hoe zijn de regiegroepen tot stand gekomen? De regiegroepen in de vijf bezochte wijken werden geformeerd door de gemeente, in combinatie met het opbouwwerk (Amsterdam, Eindhoven, Tilburg). In Groningen werden de wijkorganisaties gevraagd mensen te leveren voor de adviescommissie en in Hengelo besloot men af te zien van regiegroepen. De taken die elders door regiegroepen worden uitgevoerd, worden in Hengelo door de gemeente behartigd.

Aan de basis van de regiegroep in de Dapperbuurt stond een overleg van de opbouwwerker met de contactambtenaar van het stadsdeel.

Samen hebben wij eigenlijk een soort schifting gemaakt van goh wie zou je nou kunnen vragen en ook dat de groep wel een beetje gemixt is. Dat je niet alleen vrouwen hebt van boven de 60 of zo, maar dat het wel een soort van vertegenwoordiging is van de buurt. [vraag: ook etnisch?] Ja, dat is lastig, maar we hadden één Turkse jongen van begin 20 en een oudere dame, een Nederlandse dame en dan nog een Amsterdamse maar wel met een Spaanse achternaam. En... nog een meneer... We hebben die mensen een beetje uitgekozen op hun vermogen om wat breder te denken dan alleen hun eigen voortuintje, zeg maar. Dat was voor ons een voorwaarde, dat mensen het belang kunnen inzien van die plannen voor de hele buurt (professional Amsterdam)

Er werd geen oproep in een wijkkrant of een ander medium gezet; alle leden van de regiegroep werden persoonlijk benaderd. Het bleek niet zo eenvoudig om mensen bereid te vinden tot de regiegroep toe te treden.

Ja maar het is lastig sowieso om ook mensen te vinden voor zo'n regiegroep. Je denkt "wie wil dat nou niet?" Nou, heel veel mensen willen dat dus niet. Want die hebben zoiets van "Ja,

weet je, wat een werk dat is, dat is elke week vergaderen en hoe lang duurt dat dan?"
(professional Amsterdam)

De keuze werd ook enigszins beperkt door de voorkeur voor regiegroepleden die niet behoren tot de gevestigde 'buurtburgemeesters'. Dit lukte, maar dat neemt niet weg dat de mensen in de regiegroep allemaal al eerder maatschappelijk actief waren.

Dat hebben we geprobeerd. Want we wilden niet de mensen die altijd al.... De drie dames die erin zitten komen alle drie wel eens bij buurtbeheer en die doen nog wel meer dingen in de buurt. De man die zich opgaf tijdens de startbijeenkomst was eigenlijk onbekend [maar had een vrijwilligersverleden] en die Turkse jongen die heb ik benaderd, die kende ik zelf ook nog niet echt, die heb ik benaderd gewoon omdat ik het leuk vond om ook iemand die zelf ook een andere achterban heeft, er in te hebben. Hij is vrij prominent wel in de Turkse gemeenschap, hij zit in een Turkse stichting (professional Amsterdam)

Hierboven werd duidelijk dat de gemeente en het opbouwwerk in *Eindhoven* streefden naar regiegroepen waarvan de leden niet tot 'de gestaalde kaders' behoorden en dat dit ook is gelukt. Dat betekent echter niet dat de huidige regiegroepleden in Doornakkers geheel nieuw zijn in het vrijwilligerswerk. Ze waren, net als in de Dapperbuurt in Amsterdam, allemaal al eerder maatschappelijk actief.

De gemeente Hengelo besloot een van de kernbestanddelen uit de modelverordening niet over te nemen. Men besloot af te zien van het formeren van regiegroepen. Deze keuze kwam niet voort uit tijdgebrek, maar uit de overweging dat de bewoner zoveel mogelijk moet worden gefaciliteerd. De ambtenaar legt dit als volgt uit:

We hebben wel weloverwogen de keus gemaakt om die regiegroep niet te doen. Wij willen ons faciliterend opstellen. We vinden: het is een regeling voor bewoners, het zijn *hun* initiatieven, en het is onze rol om ze daarbij te ondersteunen. En we denken dat door hun die regiegroep[rol] uit handen te nemen, dat we ze ondersteunen (professional Hengelo)

De beslissing om de regiegroeprol bij de gemeente houden werd ook ingegeven door een meer pragmatische overweging.

Aan de andere kant hebben we ook gedacht van: ja er stond bij: mensen die in de regiegroep gaan zitten, die mogen zelf geen initiatieven indienen. En je denkt: mensen die deze regeling interessant vinden, die willen zelf ook initiatieven indienen. Dus we dachten van: ja, vind maar eens een paar gekken die daarin gaan zitten (professional Hengelo)

De ambtenaar verwachtte met andere woorden dat het creëren van een of meer regiegroepen afbreuk zou doen aan de instroom van initiatieven en dat de animo om zitting te nemen in een regiegroep klein zou zijn.

Overigens bleek uit onze gesprekken met initiatiefnemers dat ze het met het toekenningbeleid van de gemeente op sommige punten oneens zijn en dat ze een grotere invloed van bewoners hierop zouden toejuichen. Verderop komen we hiervan nog voorbeelden tegen.

Een derde overweging om de gemeente de rol van de regiegroep toe te kennen was dat bewoners voor veel initiatieven toch bij de gemeente zouden moeten aankloppen.

Je loopt tegen bepaalde dingen aan, je loopt tegen gemeentelijke regelgeving aan, waar wij niet denken dat zo'n regiegroep dat kan oplossen. Die komen dan ook weer bij ons. Dus heb ik gezegd: we faciliteren die bewoners gewoon vanuit de gemeentelijke organisatie. Een soort vraagbaak waarbij ze terecht kunnen. Wij kennen de lijntjes intern, dus.. We hebben ervoor gekozen om het op die manier te doen (professional Hengelo)

In *Tilburg* begon het vormen van de regiegroepen met een oproep aan de professionals in de wijk. Na deze exercitie had men een lijstje met tien namen van mogelijk geschikte kandidaten voor de regiegroep in Stokhasselt. Ze werden allen gebeld, wat resulteerde in een regiegroep van zeven bewoners. Bij het formeren van de regiegroep werd besloten te streven naar één regiegroepslid dat ook binding had met het vergelijkbare en al bestaande project 'Verrijk je Wijk'. Deze inspanningen leverden in vier van de vijf wijken de volgende regiegroepen op:

De regiegroep in de Dapperbuurt in *Amsterdam* bestaat uit vijf mensen: drie vrouwen en twee mannen. Een van de mannen heeft een Turkse achtergrond, één van de vrouwen is half Spaans. Het jongste lid is 27, het oudste 76 jaar. Besloten werd dat vijf een goed aantal was, in verband met het stemmen. De groep kan rekenen op de assistentie van de contactambtenaar van het stadsdeel, een medewerker van de woningbouwvereniging, de opbouwwerker en een medewerker van het ASW. Bij het nemen van besluiten hebben alleen de bewoners stemrecht.

Hierboven werd duidelijk dat de gemeente en het opbouwwerk in Doornakkers in *Eindhoven* streefden naar een regiegroep waarvan de leden niet tot 'de gestaalde kaders' behoorden en dat dit ook is gelukt. Dat betekent echter niet dat de huidige regiegroepleden geheel nieuw zijn in het vrijwilligerswerk. Ze waren allemaal al eerder maatschappelijk actief.

De meeste mensen in de regiegroep in Doornakkers zijn al wat langer actief in de wijk. Ze zijn door 'Straat aan Zet' actief geworden. Ze waren wel al actief in de wijk, maar niet georganiseerd, zoals bij de bewonersorganisaties. Het waren nieuwe actieve mensen en daar waren we in die tijd ook naar op zoek. Wij noemen ze de nieuwe sleutelfiguren. Mensen die fris van de lever naar die wijk kijken en die het enthousiasme op kunnen brengen voor initiatieven die dan ook nog blijken te kunnen slagen (professional Eindhoven)

De regiegroep in Doornakkers bestaat uit vijf leden, waarvan drie vrouwen en twee mannen. Twee leden zijn allochtoon: één Antilliaan en een Turkse vrouw. De leeftijd van de vijf leden varieert van 45 tot 58 jaar.

Er is wel heel goed gekeken naar de spreiding tussen mannen en vrouwen en gekeken naar hun (etnische) achtergrond en naar de plek in de wijk waar ze wonen. Ze zijn jonger dan de gemiddelde buurtburgemeester. En ze werken bijna allemaal (professional Eindhoven)

De regiegroepleden geven aan dat hun verschillende etnische achtergronden soms van voordeel zijn. In hun contacten met bewoners kunnen de Turkse- en het Antilliaanse regiegroepleden die etnische groepen in de wijk eenvoudiger benaderen. Alle vijf leden van de regiegroep hebben door hun eerdere activiteiten in de wijk een groot netwerk en profiteren daarvan bij het regiegroepwerk.

In *Groningen* bestaat de adviescommissie uit tien bewoners, die allen ook zitting hebben in een van de bewonersorganisaties in de stad. Alle leden van de adviescommissie zijn autochtoon en van middelbare leeftijd. Het aantal vrouwen en mannen is ongeveer gelijk.

In *Hengelo* zijn geen regiegroepen, maar vervult de gemeente deze rol.

Wat kwam er in *Tilburg* terecht van de wens om vooral mensen in de regiegroepen te benoemen die niet eerder actief waren of in ieder geval niet tot de kring van gevestigde vrijwilligers en wijkraden behoorden? Het blijkt dat één van de zeven regiegroepsleden voorheen niet actief was. De ambtenaar voegt hieraan toe dat het percentage van mensen die nog niet actief waren in de regiegroepen in de andere wijken hoger is. De etnische variatie weerspiegelt redelijk de wijkbevolking.

Twee Marokkaanse, twee Antilliaanse, twee Hollanders. Rob, eigenlijk een Hollander, van Indische achtergrond, Indonesische afkomst. We zouden het liefst nog een Turkse meneer of mevrouw erbij hebben, een Somalische meneer of mevrouw erbij, een Surinaamse.... (lid regiegroep Stokhasselt)

Twee leden uit de regiegroep van Stokhasselt hebben tevens zitting in het Wijkplatform en één heeft binding met Verrijk je Wijk. Dit is met opzet zo geregeld om *linking pins* te hebben tussen de

regiegroep, het Wijkplatform en Verrijk je Wijk. De regiegroepsleden in Doornakkers zijn dertiger, veertiger of vijftiger.

hoe werken de regiegroepen?

In het algemeen ervaren de betrokkenen de regiegroepen als goed functionerend. Er wordt serieus gewerkt en bewoners zijn veelal enthousiast. Een ambtenaar sprak haar waardering uit met “Je ziet: als je mensen verantwoordelijkheid geeft, dan pakken ze die ook”. Toch zijn er verschillen in het functioneren van de regiegroepen zichtbaar, soms ook per wijk. Zo functioneert in de regiegroep Dapperbuurt in Amsterdam bijzonder goed, terwijl de groep in de Venserpolder veel afwachtender en afhankelijker is.

In Arnhem werd melding gemaakt van regiegroepen die nog niet goed draaien. Ze “functioneren niet zoals bedoeld door Vogelaar”, aldus een ambtenaar. In de twee bewuste wijken wordt het systeem van het bestaande budget gecombineerd met het vouchersysteem. Tot nu toe lopen alle aanvragen via het bestaande systeem; “het voucherdeel functioneert niet”.

In Sittard-Geleen beslist de regiegroep over de initiatieven, maar een eventuele afwijzing wordt gedaan door de gemeente. Dit om de relatie tussen regiegroep en (sommige) bewoners niet te vertroebelen.

Verder verschillen regiegroepen soms van mening over de rol die ze al dan niet moet nemen. Zo hebben de groepen in Zaanstad zich voor 1 juli uitgesproken over de vraag welke taken ze wel en niet willen uitvoeren. De keuze was daar tussen 1. het selecteren van de initiatieven + alle administratie die daarbij hoort, of 2. alleen de selectie, zonder administratieve rompslomp. Gekozen werd voor optie 2.

In sommige regiegroepen leeft bij bewoners de wens om meer invloed uit te kunnen oefenen op de inhoud van initiatieven. Bij de behandeling van de criteria zagen we al dat deze een differentiatie op inhoud in de weg kunnen staan. Bewoners in de regiegroepen in Schiedam vinden om deze reden hun rol “nogal beperkt”.

De regiegroep in de Dapperbuurt in Amsterdam is erg enthousiast. In het begin vergaderde men elke week, om de ‘berg’ van 52 aanvragen te kunnen beoordelen.

De groep beoordeelt niet alleen door de aanvragen te toetsen aan de criteria uit de modelverordening, maar geeft ook inhoudelijke oordelen. Door de grote hoeveelheid aanvragen na de startbijeenkomst achtte men het vrijwel onontkoombaar aanvragen ook op inhoud te bekijken. Daartoe werden op advies van een van de professionals een aantal clusters gemaakt (sociaal-cultureel, fysiek, jongeren, kunst, ouderen) waarin de aanvragen werden ondergebracht.

Alle regiegroepsleden delen in de lof die hen alom wordt toegezwaaid over de energieke en consciëntieuze manier waarop ze hun taken uitvoeren (naast het selecteren van initiatieven ook het ondersteunen van aanvragers, het organiseren van de voucheruitreiking en het contact houden tijdens de uitvoering). Maar één lid doet zich wel heel positief gelden.

Er is één dame in de regiegroep, die is ontzettend betrokken en die profileert zich ook wel een beetje zo als een soort van *spokesperson* van de regiegroep of zo. Dus mensen die plannen hebben ingediend die houden haar ook voornamelijk op de hoogte. Dat gaat eigenlijk wel een beetje zo vanzelf. En zij stuurt het allemaal weer door naar mij en naar de rest van regiegroep. Zij is toch wel een beetje de spil, de spin in het web. En zij heeft die taak eigenlijk natuurlijk op zich genomen, dat hebben wij niet echt aan haar gevraagd, dat doet zij gewoon uit zichzelf. Dus zo wordt dat allemaal een beetje in de gaten gehouden hoe dat dan loopt met al die projecten. Mensen brengen een beetje verslag uit (professional Amsterdam)

Het succes van het vouchersysteem in de Dapperbuurt trekt de aandacht van de andere stadsdelen en het uitvoerende Amsterdams Steunpunt Wonen is al verzocht om ook in andere een dergelijk project te organiseren.

De regiegroep in Doornakkers in *Eindhoven* wordt door de wijkcoördinator omschreven als ‘een heel fanatiek clubje dat iedere veertien dagen bij elkaar zit’.

Nu moet ik zeggen, we krijgen ook veel aanvragen binnen. Er is alle reden om vaak bij elkaar te komen om zo snel mogelijk een beslissing te kunnen nemen. Of onderzoek te doen, of navraag te doen bij een andere organisatie, of andere partijen erbij te betrekken. Want je krijgt de meest uiteenlopende verzoeken. En het kost soms wat voorbereidingstijd om mensen een fatsoenlijk antwoord te kunnen geven. Zodoende zitten we elke veertien dagen bij elkaar. En dan proberen we zo goed mogelijk voorbereid te zijn, ik vanuit een ondersteunende rol. Ook, net als Diana [de opbouwwerker], om mensen te ondersteunen iets op papier te kunnen zetten. Maar het kan ook zo zijn dat er een aantal juridische aspecten uitgezocht moet worden. Dat probeer ik dan altijd zo'n beetje uit te zoeken. En dan komen we vrij snel tot advisering en dan krijgen mensen meestal na twee weken al bericht (professional Eindhoven)

Bewoners die een aanvraag doen, worden – zoals uit dit citaat blijkt – ondersteund door de wijkcoördinator en de opbouwwerker. Maar ook de regiegroepleden assisteren bewoners die moeite hebben bij het indienen van een initiatief.

De aanvraag wordt in de groep besproken. We beginnen er altijd mee om te kijken 'welke aanvragen zijn ingediend'. De aanvraag wordt besproken en we kijken of we wel of niet kunnen toekennen. Hebben wij daar vragen over, dan bespreken we dat in de groep en dan gaan we eventueel mensen uitnodigen voor een toelichtend gesprek. En dan kunnen ze dus nader uitleggen, wat wij vooral willen weten. Niet alleen het financiële gedeelte, maar vooral als het om wat grotere projecten gaat, willen wij vooral weten 'wat is het enthousiasme van de mensen die de aanvraag indienen'. Als iemand er voor honderd procent achter staat, dan spreekt hij met een bepaalde bezieling, is onze insteek, en dan kunnen wij dat gewoon mede beoordelen, en dan weegt dat mee in het nemen van de beslissing. En als wij het gaan bespreken, na de toelichting van de persoon, dan wordt uiteraard de betreffende persoon even verzocht om de ruimte te verlaten, en dan gaan wij bespreken hoe dat de persoon bij ons is overgekomen en of wij wel of niet de aanvraag gaan goedkeuren (lid regiegroep Doornakkers)

De regiegroep houdt ook in de gaten of een gehonoreerd initiatief wel wordt uitgevoerd. Ook bij de uitvoering van een initiatief kan de regiegroep ondersteuning leveren.

Wij kunnen hulp bieden en ze [initiatiefnemers] met de juiste mensen in contact brengen, en dat ze hun enthousiasme kunnen overbrengen op de anderen, die wel de capaciteit hebben om dat te organiseren (lid regiegroep Doornakkers)

De regiegroep wordt op zijn beurt ondersteund door de wijkcoördinator en de opbouwwerker. Als de regiegroep nog vragen heeft naar aanleiding van een ingediend plan worden tijdens het gesprek met de initiatiefnemer in eerste instantie alleen vragen gesteld door de regiegroepleden.

Vanzelfsprekend wordt niet iedere aanvraag goedgekeurd. Een aanvraag zich kenmerkt door persoonlijk gewin van de aanvrager wordt niet gehonoreerd. Dit is een van de formele criteria die worden gehanteerd.

In *Groningen* spreekt men niet van een regiegroep (niet verwonderlijk, want ze hebben het vouchersysteem niet overgenomen), maar van een adviescommissie. Die adviescommissie beoordeelt de aanvragen die binnenkomen in het kader van Goed Idee Plus. Een initiatief komt in eerste instantie binnen bij de gemeente, waar een advies wordt opgesteld. De aanvraag gaat daarna, vergezeld van dit advies, naar de tien leden van de adviescommissie.

Wij zijn het intake-adres en zijn dan ook degenen die het onderzoek, een soort antecedentenonderzoek, doen. Indien nodig hebben we contact met het opbouwwerk of contact met de corporatie of contact met de collega's van de dienst OCSW. Intern hebben wij een clubje waarin we die ideeën ook doorspreken. Dan bundelen we ze en dan worden ze eens per maand met advies van de secretaris doorgestuurd naar de adviescommissie, met het verzoek om binnen een week te reageren (professional Groningen)

Alle leden van de adviescommissie reageren persoonlijk per mail. Ze komen niet bij elkaar om aanvragen te bespreken.

Die adviescommissie in het leven geroepen, die eigenlijk zegt, ambtelijk, van doe dit maar of niet. Er zijn geen uitgebreide discussies, alleen ja of nee. We hebben ook heel bewust gezegd van jullie moeten niet de discussies over moeten doen die ambtenaren moeten doen, jullie moeten gewoon op gevoel zeggen: goed idee of niet. Ja daar hebben we ook gezegd van na een jaar gaan we evalueren gaan we kijken hoe het werkt, nou in oktober hebben we zo een bijeenkomst belegd en wat ik nu zie het eerste jaar gaat dat heel goed (professional Groningen)

De adviesgroepleden zelf hebben echter wel behoefte om bij elkaar te komen. Ze willen aanvragen met elkaar kunnen bespreken en overleggen over de koers die ze willen varen.

De adviescommissie moet zich settelen, welke criteria [hanteren wij?]. Waaraan toetsen we? Hoeveel mensen moeten er bij betrokken zijn? Er zijn meerdere aanvragen geweest die een meer structureel karakter hadden (bijvoorbeeld feesten). De vraag is: moet je met deze subsidiepot [initiatieven steunen met een] structureel karakter of juist incidenteel? Daar moeten we van leren, ontwikkelen. Richtlijnen uitzetten wat de moverende redenen zijn achter dingen? [We moeten] toch bij elkaar komen en over die criteria te praten (lid adviescommissie Groningen)

De door ons gesproken adviescommissieleden uitten alle drie de wens om 3 tot 4 keer per jaar bij elkaar te komen.

Ik mis de communicatie met elkaar. Dan kun je er beter over praten. Je hebt een beperkt budget maar je moet het wel rechtvaardig verdelen over al die wijken. Kan niet zo zijn dat het allemaal naar een feest gaat en je bent het kwijt. Dat zijn dingen waar je het met elkaar over moet hebben. Wie voert de regie? Dat zijn wel overwegingen (lid adviescommissie Groningen)

De verschillende leden spreken zich soms heel verschillend uit over ingediende initiatieven. In dit geval geldt dat de meeste stemmen gelden. De uitslag is bindend.

Er zijn weinig criteria waaraan een aanvraag moet voldoen. De adviescommissieleden kijken daarom niet zozeer naar die criteria, als wel naar de inhoud van een initiatief.

Bij veel aanvragen wordt gerefereerd aan de criteria. Je moet ze niet in beton gieten, dat is ook zinloos. [Als we alleen naar de criteria moeten kijken] dan hoeven we hier niet meer te zitten (lid adviescommissie Groningen)

Het gaat om inhoudelijk dingen, zoals breekbaarheid en saamhorigheid. Die ik probeer mee te nemen. En is de buurt erbij betrokken? (lid adviescommissie Groningen)

Het gaat er mij om een balans vinden tussen feest/cultuur maar ook wat structurele dingen (lid adviescommissie Groningen)

In *Hengelo* wordt, bij het ontbreken van regiegroepen, de regiegroeprol als volgt door de gemeente ingevuld.

De beslissing of een initiatief wordt gehonoreerd of afgewezen wordt genomen door de intakegroep, samen met het 'stadsdeelteam'. In het intake team hebben het afdelingshoofd wijkservice, een beleidsmedewerker wijkaanpak en een medewerker wijkaanpak zitting. Dit intake team gaat na of een initiatief voldoet aan de verordening. Als men nog aanvullende vragen heeft, wordt de aanvraag teruggestuurd met het verzoek om aanvulling of verheldering. Vervolgens kijkt het

stadsdeelteam, waarin een stadsdeelhoofd vanuit de fysieke kant en een stadsdeelregisseur vanuit de wijkaanpak, naar de haalbaarheid en de uitvoerbaarheid van de initiatieven. Zowel het intake team als het stadsdeelteam brengen een advies uit en de gezamenlijke adviezen leiden tot het toekennen dan wel afwijzen van de aanvraag. Als een aanvraag moet worden afgekeurd zoekt men naar 'ander potje'.

En waar we ook naar kijken, van.. valt iemand buiten de boot in deze regeling.. Hebben we andere middelen om ze toch van dienst te kunnen zijn (professional Hengelo)

Er worden niet veel aanvragen afgewezen, omdat de regeling heel breed is opgezet. Een grond voor afwijzing die wel regelmatig wordt gehanteerd is 'privé-belang'.

Heel wat mensen die wilden een muurtje aan de achterkant van hun woning. Nou dan hebben we gezegd: daar beginnen we niet aan. Dat is echt privé-belang. Het moet wel echt bijdragen aan de leefbaarheid en sociale cohesie in de buurt. Privé-belang is echt het enige criterium waar je mensen op af kunt wijzen volgens mij (professional Hengelo)

Als de beslissing over een initiatief is genomen krijgen de aanvragers een beschikking van de gemeente.

Daar staat in, na die tijd moet het verantwoord worden en pas daarna is de definitieve vaststelling van de subsidie. Dat hebben we wel op die manier ondervangen. Ja, en in principe krijgen mensen ook geen geld. Het is gewoon een buurtbon. Mensen krijgen geen €10.000 op hun rekening. Ze moeten altijd met facturen komen. Dus je hebt er altijd controle op, als het goed is. Mensen kunnen gewoon een offerte vragen, een rekening, die krijgen wij dan en dan zorgen wij voor de betaling. Zo houd je altijd de controle. En dan hebben mensen ook geen problemen met geld op hun rekening en dat soort dingen. Of dat iemand plotseling naar de Bahama's vertrokken is (professional Hengelo).

In de modelverordening hebben de regiegroepen niet alleen de taak de ingekomen aanvragen te beoordelen, maar ook om aanvragen te stimuleren. In Hengelo is deze taak toebedeeld aan de stadsdeelregisseur.

Wij hebben dit neergelegd bij de stadsdeelregisseur. Die zit in deze club, aan deze kant. En een van de taken is inderdaad stimuleren dat er aanvragen worden aangediend. Ze kennen de buurt. Ze komen bij wijkorganisaties, bij bewoners, en kunnen er daar op wijzen van: deze regeling is er, maak er gebruik van (professional Hengelo)

Om geen belangenverstrengeling te krijgen is het regiegroepleden vrijwel overal verboden om zelf initiatieven in te dienen. Maar in *Tilburg* gaat men hier toch wat losser mee om.

We hebben bewust willen tegenhouden dat mensen in een regiegroep zitten geen initiatieven mogen indienen, omdat dat vaak mensen zijn die goede ideeën hebben voor de wijk (professional Tilburg)

Regiegroepleden mogen weliswaar niet op persoonlijke titel initiatieven indienen, maar wel bij dat indienen betrokken zijn.

Ze mogen mensen helpen. We hebben niet gezegd dat ze dus helemaal weg moeten blijven van initiatieven, omdat het toch mensen zijn die vaak goede ideeën hebben. En omdat ik in een bepaald geval merkte dat ik iemand had, die goed was en die ik toch wel graag in een bepaalde regiegroep wilde hebben. Maar die zei van: ja, maar mijn straat en ik hebben ook nog een goed idee. En als ik in de regiegroep zit en mijn straat mag dat idee niet meer indienen, dan ga ik liever niet in de groep zitten. En toen is gezegd laat iemand anders uit de straat het initiatief indienen (professional Tilburg)

Overigens mag een lid van de regiegroep niet meestemmen als hij of zij betrokken was bij het doen van een aanvraag.

In sommige gevallen is het bij aanvragen niet duidelijk of ze betrekking hebben op iets waar de gemeente of een andere overheid verantwoordelijk voor is.

En omdat wij hebben gezegd: het is zonde om vouchergeld in te zetten voor de uitvoering van een publieke taak, hebben we gezegd van: periodiek overlegt de regiegroep met de gemeenteambtenaar over de binnengenomen aanvraag. Dan wordt doorlopen of geen publieke taken worden betaald (professional Tilburg)

De uitvoeringsrichtlijn van de Vouchers is volgens de verantwoordelijke ambtenaar voor 99% vergelijkbaar met de uitvoeringsregeling van Verrijk je Wijk. Omdat in Verrijk je Wijk voornamelijk aanvragen worden gedaan voor barbecues en straatfeesten, besloot men om de vouchers in te zetten voor andere zaken.

Wij wilden vier thema's. De thema's voor Stokhasselt zijn: armoede, veiligheid, werkgelegenheid, scholing. In het begin kwamen mensen die hun straatfeest wilden organiseren, of een bankje ergens in de straat wilden hebben. En die stuurden die aanvraag naar de regiegroep. Wij zeiden: we moeten als regiegroepen bij elkaar komen, want dit is niet de bedoeling geweest. Daar hebben we Verrijk je Wijk voor. We willen juist dat we met die extra centen vanuit het Rijk in onze impuls wijken iets bereiken wat we niet met Verrijk je Wijk-geld kunnen bereiken (lid regiegroep Stokhasselt)

Bijna alle in Stokhasselt gehonoreerde aanvragen kunnen worden geschaard onder een van de vier thema's. De regiegroep probeert ook hier een zekere flexibiliteit aan de dag te leggen.

Bijna alle aanvragen die we gehonoreerd hebben, hebben direct een link. Soms is het wel zoeken, van hoe kunnen we dit koppelen aan een van de thema's. Als er nu een grote aanvraag binnenkomt, maar we hebben altijd wel een link gezegd: dit raakt dat, of dit raakt dat, of dit raakt dat. En een uitzondering daarin, is iets in de wijk voor kinderen, een speeltoestel of iets dergelijks, maar daar hebben we gezegd: daar willen we dan niet teveel geld in steken, want die vier thema's vinden we belangrijk (lid regiegroep Stokhasselt)

Een andere voorbeeld van de – door de verantwoordelijk ambtenaar toegejuichte – flexibiliteit bij de beoordeling van aanvragen:

We doen in principe niet al te gek veel in fysiek, maar ja, dit is ook iets: als je bij Cruyff Court extra dingen neerzet, het zorgt in ieder geval dat de combinatie van jeugd naar dat Cruyff Court trekt en niet meer dan alleen de voetballers. Dus ook in het kader van de veiligheid is dit wel best een belangrijk aspect. En dan kan je zeggen: ja, moet je het dan op die manier onder veiligheid scharen? Dat doet de regiegroep op dat moment wel (lid regiegroep Stokhasselt)

Wijkraadplegingen

In vrijwel alle vouchergemeenten bepaalt de plaatselijke verordening dat bij initiatieven waarvan de kosten meer bedragen dan €10.000 een wijkraadpleging geboden is. In een aantal wijken is dat ook al gebeurd.

In Amsterdam werden drie initiatieven op meer dan €10.000 begroot en die werden dus onderwerp van een wijkraadpleging. De regiegroep besloot om dit schriftelijk te laten gebeuren:

Uiteindelijk waren er ook nog drie plannen die meer kosten dan €10.000. En die moesten toen nog door de wijk worden goedgekeurd. Dus toen hebben we weer gewoon drukwerk eruit gedaan. Met alle drie de initiatieven er op. Er kwamen heel veel kaarten terug, weer 150 of zo. Ik had zo'n pet met van die kaarten. En e-mails. We hadden een kaart gemaakt die mensen

konden invullen. En eigenlijk vond men het allemaal goed, alle projecten. Niemand had echt tegenwerpingen tegen het een of het ander (professional Amsterdam)

De huiver om grote bijeenkomsten te houden ten einde de wijkbevolking te raadplegen doet zich ook gelden bij het voorleggen van dure initiatieven. In gemeenten waar initiatieven die meer kosten dan € 10.000 slechts na een wijkraadpleging worden goedgekeurd, zoekt men vaak naar manieren om die op zo'n wijze te organiseren dat ze efficiënt verlopen en de uitslag niet kan worden bepaald door een kleine groep bewoners die zich meestal negatief uitspreekt. In Haarlem is er sprake van een digitale wijkstemming en ook in Tilburg organiseert men geen bijeenkomsten waarbij gestemd wordt.

Je kan in de wijkkrant zetten: we hebben een aanvraag binnengekregen, u als wijk mag hierin participeren en dan afkeuren of goedkeuren en we nodigen u allen uit. Nou, dan zal de praktijk zijn dat er, gelet op de ervaringen in het verleden, een twintig, dertig mensen op afkomen, van de zeventuizend wijkbewoners. En van die dertig, denk ik dat er ook nog tien met naam en toenaam te noemen zijn, want die komen altijd. En de kans is groot, dat je dan alleen maar tegenstemmers hebt. Dus toen hebben we gezegd: dat moeten we in een ander vat gieten. Laten we een vergadering beleggen van: mensen, wij willen met jullie brainstormen over ideeën in onze wijk, die vanuit de wijk moeten komen. Misschien zijn er op die vergadering ook wel mensen die bij de regiegroep willen. En het liefst dan mensen die geen band hebben. En dan leggen we voor wat hebben we al aan gelden toegekend en welke aanvragen lopen. Nou en op avond zelf, als de mensen komen, is een van de agendapunten de goed- of afkeuring van dat project. En de regiegroep heeft wel besloten om van het project te zeggen: ja, in principe keuren we het goed en laat ze maar voor €9500 aan de slag gaan, want meer mogen we niet. En te zijner tijd, als dat begint te spelen, dan hebben we die vergadering wel gehad (professional Tilburg)

Of men organiseert wel een bijeenkomst voor bewoners, maar laat ze zich alleen uitspreken, de beslissing wordt dan door anderen genomen. Zoals in Hengelo:

We hadden een wijkraadpleging over de herinrichting van een schoolplein, een plan dat € 20.000 zou gaan kosten. We hebben de hele wijk uitgenodigd voor een bijeenkomst. Zodat mensen hun voor en tegens konden aangeven. We hebben gezegd: we houden er géén stemming over. Juist om te voorkomen dat het initiatief meteen wordt afgestemd. We hebben gezegd u kunt daar komen en dan kunt u ons argumenten voor en tegen geven. En van de mensen die er waren hebben we goede argumenten gehoord waar we wel wat mee konden. Toen hebben we nog met professionals gesproken. We hebben wijkraadpleging met bewoners gedaan en met professionals. En de argumenten daaruit die hebben we ook weer meegewogen. Toen is het uiteindelijk toegekend (professional Hengelo)

Bij wijkraadplegingen heeft men de neiging om bewoners schriftelijk te laten stemmen, zoals in Amsterdam, of om directe democratie te mijden en in plaats daarvan bewoners een adviserende rol te geven.

Fricie en tegenstellingen

Het doelbewust nastreven van “nieuwe bewoners” in de regiegroepen en bij de aanvragers heeft in Doornakkers ook een keerzijde. De bewoners uit het gevestigde buurtplatform voelen zich gepasseerd en laten zich laatdunkend uit over de leden van de regiegroep.

Op het moment dat je macht gaat weghalen bij mensen, dan krijg je verzet. Dat kan ook lijdelijk verzet zijn, het verspreiden van allerlei geruchten en onzinnige verhalen. We hebben bijvoorbeeld een hele mooie en nieuwe campagne gevoerd om het vouchersysteem onder de aandacht te brengen. Maar daarop was vanuit de gevestigde orde nogal wat kritiek te verduren. [Vraag: verstomt dat al een beetje?] Het kan zijn dat het nu een wat rustiger periode is, maar ik verwacht niet dat ze zich al gewonnen hebben gegeven (professional Eindhoven)

De medewerker van de welzijnsinstelling wijst er op dat de wortels van deze tegenstelling al eerder aanwezig waren. Vanaf 2007 is er een heel intensief sociaal activeringsprogramma in de wijk op gang gekomen.

Als die gevestigde organisatie zijn werk had gedaan zoals dat gedaan had moeten worden, dan was het minder noodzakelijk geweest. Een beetje een ingedutte club, en die krijgt dan een tegenbeweging en de vrucht van die tegenbeweging is eigenlijk de regiegroep. Die heeft succes. En die andere groep is aan het worstelen. En dat zet zich af tegen elkaar (professional Eindhoven)

Zoals gezegd werd deze tegenstelling niet veroorzaakt door het vouchersysteem, maar was die al aanwezig. Toch kan worden geconstateerd dat de manier waarop het vouchersysteem in de wijk werd geïmplementeerd – het buitenspel houden van de gevestigde vrijwilligers - deze tegenstelling heeft verscherpt.

In de Dapperbuurt in Amsterdam is geen sprake van frictie tussen groepen vrijwilligers, zoals in Eindhoven. Maar hier komt een andere tegenstelling naar boven in de slijpstream van het voucherproject. De opbouwwerker vertelt:

Wij hebben een project waarbij dat dus helemaal niet zo lekker loopt eigenlijk. Er is iemand die wil een schaakspel, zoals op het Max Euweplein, bij de juwelier bij Café Museum, tegenover het Tropenmuseum. Zij moet dan wel de bewoners inlichten dat zij dat daar wil doen en zij woont daar zelf niet. En die bewoners hebben dus meteen zo'n aangetekende brief naar mij gestuurd met handtekeningen dat zij dat allemaal niet willen hebben voor hun deur. En in het kader van het project 'bewoners aan het stuur, het is jouw buurt dus jij mag het zeggen' zeiden zij: als dat zo is, dan hebben wij dus ook een stem, dus kunnen jullie niet zomaar dat schaakbord hier voor onze deur gaan plaatsen (professional Amsterdam)

Dit conflict duurt nog voort.

In *Groningen* werden geen conflicten gevonden. Dit hangt vrijwel zeker samen met het gegeven dat de gevestigde wijkoverleggen zijn niet buiten spel gezet, maar juist betrokken bij de verdeling van de extra €300.000.

In *Hengelo* is van frictie tussen groepen bewoners in het Buurtbonnen-systeem weinig sprake. De bemensing van de regiegroepen kan hier niet tot onenigheid leiden, eenvoudigweg omdat die er niet zijn. Wel is er enige animositeit tussen bewonersgroepen die vinden dat anderen een te grote buurtbon kregen in vergelijking met de bon die ze zelf kregen.

Nou, dat vind ik dan politiek gezien eigenlijk niet kunnen. Je kunt het aanvragen en dat gaat dan een beetje [op] een graaisysteem lijken. Een graaisysteem. Je moet voor een bepaalde datum die voucher hebben ingeleverd en wie het eerst maalt, wie het eerst haalt. Nou, daar zijn ze ook al iets op teruggekomen volgens mij. Want ze hebben wel eens straatfeesten gewoon helemaal geld gegeven, voor een tent en weet ik veel wat allemaal. Ik vind zelf, ik denk niet dat het de bedoeling is, maar dat weet ik niet. €5000 aanvragen voor een straatfeest. Welk criterium wordt er dan gehanteerd, hè? (initiatiefnemer Hengelo Zuid)

Ook in *Tilburg* werden de gevestigde vrijwilligers niet buitenspel gezet, maar werden ze juist betrokken bij de waardebonnen. Ook linking pin in de regiegroep naar 'Verrijk je Wijk' werkt eerder harmoniserend dan conflictueus.

Tegenstellingen blijven niet beperkt tot die tussen bewoners, ook binnen gemeenten zorgt het vouchersysteem soms voor frictie.

In een tweetal gemeenten (Eindhoven, Zaanstad) wordt melding gemaakt van een spanningsveld dat met de voucherregeling lijkt samen te hangen. Nu is het mogelijk dat één of enkele bewoners iets gedaan krijgen, terwijl het toch om gemeenschapsgeld gaat. Gemeenten zitten soms met

de vraag hoe ze zo'n situatie democratisch, maar ook juridisch, kunnen verantwoorden of verwachten binnenkort problemen met hun accountafdelingen.

De introductie van de voucherregeling heeft in Eindhoven heeft inderdaad al tot rimpelingen in de vijver van het ambtelijk apparaat geleid.

Ik zie een paar doelen aan deze regeling. Meer mensen betrekken bij de leefomgeving en anderzijds kijken hoe wij onze processen wat simpeler kunnen maken. Een derde element is dat we onze eigen ambtelijke organisatie wat op zijn kop aan het zetten zijn. Ik heb in het voortraject veel last gehad van onze control-units. Want die zagen dit absoluut niet zitten: 'we geven geld weg en het is nergens geborgd. De regiegroepleden, wie zijn dat? Ja, vijf bewoners. En die krijgen opeens het mandaat om besluiten te nemen die normaal gesproken het College zelf, dan wel ambtenaren nemen (professional Eindhoven)

Een manier om met dit spanningsveld om te gaan is om draagvlak in de wijk te eisen voor in te dienen plannen. Dit gebeurt al in een aantal gemeenten en sommige andere overwegen dit.

Ook bij initiatieven die de gemeente zou moeten uitvoeren, zoals het aanleggen van een speeltuintje, lopen de betrokken professionals nogal eens tegen weerstand op.

Collega's die duidelijk aangeven: wij weten wat goed is voor de mensen. Wij bepalen wel waar die speelvoorziening komt. En die zelfvoorziening kan niet en die kan wel. Dat is mijn koninkrijk. Dat proces, dat kost gewoon tijd. We hebben dat in gang gezet. We merken dat bij een deel van het management er wel oren naar is, maar met name medewerkers die dit werk al jaren doen en zelf bepalen hoe het moet, dat is heel lastig. Voorbeeld: er is een verzoek binnengekomen om bij een bushalte een klein stukje groen te vervangen door tegels en een paar stallingplaatsen voor fietsen. Initiatief vanuit de buurtbewoners, is door de regiegroep omarmd en wordt door de gemeente tegengehouden. Dan moet het bestemmingsplan veranderd worden, dus het gebeurt niet. Maar we hebben deze situatie opgelost door het gewoon te doen. Dat vereist een culturomslag (professional Eindhoven)

Inmiddels is er een aantal workshops georganiseerd met ambtenaren van de betreffende afdelingen in een poging om deze 'culturomslag' te bewerkstelligen.

Ook in *Hengelo* komen de ambtenaren die zich bezighouden met de Buurtbonnen af en toe in conflict met andere gemeentelijke afdelingen.

Waar je wel tegenaan loopt zijn banale dingen als bouwvergunningen. We hebben dus een buurtbon gehad voor een schuurtje van een jeu de boules club. Dat schuurtje bleek vervolgens niet in het bestemmingsplan te passen. Er moest een bouwvergunning geregeld worden en dan heb je een hele heisa hier intern. Dat lossen we op door te overleggen met die aanvrager en met die gemeentelijke afdeling en dan probeer je dat te stroomlijnen. Dan gaan wij dus naar die afdeling toe en fiksen dat allemaal. Je moet gewoon een beetje creatief zijn. Het dwingt je ook wel om een beetje creatief te zijn (professional Hengelo)

Naast schuring tussen de afdeling die de Buurtbonnen behartigt en andere gemeentesectoren is er ook sprake van wrijving met de gemeenteraad.

Wat ik ook af en toe wel zie is dat er ook uit de Raad... Daar is ook wel wat weerstand. Met name ook tegen het voorgeschreven zijn van die verordening. Het gevoel dat ze geen invloed hebben op de regeling. Dat is wel apart om te zien. De regeling is wel vastgesteld door de raad, maar toch wilden ze andere accenten leggen. Ook daar zie je de moeite met het loslaten. Als gemeente voorschrijven wat wel en niet goed is. Dat zit in het ambtelijke en de politiek (professional Hengelo)

De bevindingen over het democratisch gehalte zijn samengevat in het volgende schema:

Democratisch gehalte:

Democratisch gehalte →: Stad:	(momenten van) Representatieve democratie, bijv wijkraadpleging	Directe democratie	Bestuur beslist	Inhoudelijk overleg	Conflicthantering
Amsterdam (Dapperbuurt)	X 1 maal wijkraadpleging: > €10.000	X	--	++ (veel vergaderen, veel overleg)	-- (conflict schaakspel; nog niet opgelost)
Eindhoven (Doornakkers)	X (in theorie; niet gebeurd)	X	--	+ (regelmatig overleg)	-- (wrijvingen oud en nieuwe actieve bewoners: niet goed opgelost)
Groningen (Beijum)	--	X	--	--	-- (meningsverschil blijft latent)
Hengelo (Zuid)	X 1 maal wijkraadpleging: > €10.000	--	X	-- (geen criteria aanleggen achtte men democratischer)	-- (wrijvingen tussen bewoners en raad, tussen ambtenaren, en tussen bewoners- lijken niet opgelost)
Tilburg (Stokhasselt)	X (in theorie; niet gebeurd)	X	--	++ (vier inhoudelijke criteria)	+/- (geen openlijke wrijvingen maar wel dominante begeleider)

De Dapperbuurt in Amsterdam en Stokhasselt in Tilburg scoren dus het hoogst als het gaat om het democratisch gehalte. Daaronder Doornakkers in Eindhoven, vervolgens Hengelo Zuid en als laatste Beijum in Groningen.

5 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Bij de start van het onderzoek zijn we, op basis van eerder onderzoek naar het Fonds Burgerschap in Den Haag, en op basis van literatuur over burgerparticipatie en burgerinitiatieven, uitgegaan van de hypothese dat de kwaliteit van een vouchersysteem kon worden afgemeten aan drie variabelen: toegankelijkheid, empowerment en democratisch gehalte. Deze bleken in het onderzoek inderdaad goed bruikbaar. Hieronder bekijken we per variabele wat we over kwaliteit te weten zijn gekomen, nadat we eerst enkele algemene punten over de regeling de revue hebben laten passeren.

Van de G31-gemeenten hebben 14 gemeenten het vouchersysteem ingevoerd, en 17 hebben hun reeds bestaande systeem van bewonersbudgetten gehandhaafd. Sommige gemeenten hebben wel elementen uit het vouchersysteem overgenomen. Er zijn weinig systematische verschillen tussen gemeenten met of zonder voucherregeling; De modelverordening schrijft een regiegroep voor die het geld ook verdeelt maar niet alle vouchergemeenten hebben dit ingevoerd, terwijl er ook niet-vouchergemeenten zijn die wel iets als een regiegroep hebben die het geld verdeelt. De gemeente is vrijwel overal kasbeheerder. In 11 steden wordt het budget verdeeld over de gehele gemeente en dus over alle wijken. In 17 steden gaat het geld geheel of grotendeels naar enkele wijken of stadsdelen. Ook op dat punt is geen systematisch onderscheid tussen vouchergemeenten en niet-vouchergemeenten. In dit rapport staat de voucherregeling centraal, maar veel van onze bevindingen zijn dus ook van toepassing op bewonersbudgetten in het algemeen.

Toegankelijkheid

Toegankelijkheid van de voucherregeling meten we aan:

1. emancipatiegraad: het systeem is toegankelijk voor mensen die in beperkte mate de eigen problemen articuleren en agenderen;
2. sociaal netwerk: het systeem is toegankelijk voor mensen met een beperkt sociaal netwerk;
3. bureaucratische competenties: het systeem is toegankelijk voor laaggeletterden;
4. reflexiviteit: het systeem is toegankelijk voor mensen met beperkte mate van erkenning van problemen van derden/ bredere algemene belang en de eigen rol daarin;
5. organisatiegraad: het systeem is toegankelijk voor mensen die nauwelijks georganiseerd zijn.

Het gaat daarmee niet alleen om de formele toegankelijkheid maar vooral ook om de informele: de mate waarin de regeling de facto, in de praktijk, toegankelijk blijkt. Op papier is de regeling immers al snel toegankelijk: iedereen wordt uitgenodigd, iedereen mag meedoen. Maar wanneer sommige groepen veel meer gebruik maken van de regeling dan andere, is hij in de praktijk beperkt toegankelijk.

Vergelijking van de criteria van de gemeenten die het vouchersysteem niet invoerden met de uit de modelverordening laat zien dat in het algemeen de toegankelijk van het systeem hoger is in de vouchergemeenten. In de vouchergemeenten heeft men geprobeerd om de regeling goed toegankelijk te maken en om nieuwe mensen erbij te betrekken: als deelnemer in de regiegroep (als die er was) en als indiener. In de mate waarin men daarin slaagt bestaan grote verschillen.

Toegankelijkheid van de regiegroep

Een beperking die allen trof, was de haast die met de regeling gemoeid was. Dit is een serieus punt, vooral ook dat dit zich bij een eerder vergelijkbaar project ongeveer een decennium geleden (OBAZ, Onze Buurt aan Zet) ook al heeft voorgedaan. De snelheid dwong tot het snel samenstellen van een

regiegroep met bekende, reeds actieve burgers, veelal geworven onder bestaande bewonersorganisaties. In Groningen bijvoorbeeld benaderde men alleen de bewonersorganisaties, en men vroeg ze wel om ook anderen te vinden, maar dat lukte uiteindelijk niet. Uiteindelijk werden in Groningen alle tien benaderde leden van bewonersorganisaties lid van de adviescommissie.

Soms is wel geworven onder bewoners die geen deel uitmaakten van een wijkorganisatie. Het zoeken van nieuwe mensen kost meer tijd. Het initiatief daartoe ging uit van het opbouwwerk of de gemeente. Soms lukte het om regiegroepen te formeren waar de meerderheid niet bestaat uit autochtone, al wat oudere bewoners.

In een aantal gevallen wierf men doelbewust leden voor de regiegroep geheel buiten de bestaande bewonersorganisaties om, maar dit bleek weer andere problemen met zich mee te brengen. In Eindhoven bijvoorbeeld had dit tot gevolg dat de gevestigde actieven zich van de het nieuwe beleid afkeerden en zich negatief uitlieten over de regeling en degenen die er actief in zijn. De frictie tussen gevestigde groepen en nieuwkomers bestond al langer, maar werd door het negeren van de gevestigde vrijwilligers tijdens de introductie van de vouchers verhevigd.

Dit contrast tussen Eindhoven en Groningen onderstreept dat de verhouding tussen reeds actieve en nog niet actieve bewoners niet simpel is. De reeds actieven vinden blijkbaar niet zo snel nieuwkomers die ze geschikt achten, maar ze er helemaal buiten laten zoals in Eindhoven, is ook onverstandig: het is kwetsend voor mensen die zich immers vaak decennia lang met hart en ziel hebben ingezet voor hun wijk, en het is ook strategisch onverstandig omdat het tweedracht kan zaaien.

Het beste lijkt het daarom om, conform de aanbevelingen van het LSA aan de achterban, de reeds actieven er wel bij te betrekken en een nieuwe combinatie te maken van nieuwkomers en langer actieven, of van gevestigd-langer actieven (meestal oudere autochtonen uit bewonersorganisaties) en mensen die vooral actief waren in eigen kring, zoals in Tilburg en Amsterdam is gebeurd. Het voordeel daarvan is dat er in de regiegroep daadwerkelijk nieuwe verbanden tussen groepen tot stand komen, en dat de regiegroep in zijn totaliteit een groot netwerk heeft, dat zich uitstrekt tot groepen die traditioneel actief waren en mensen die dat nog korter zijn of nog geen toegang hebben tot de meer gevestigde bewonersorganisaties. Het bereiken van mensen die nog op een enkele manier actief zijn, blijft een nobel streven maar zou misschien eerder van toepassing moeten zijn op de aanvragers dan op de leden van een regiegroep. Voor nog helemaal niet actieven is dat vermoedelijk een stap te ver, terwijl het indienen van een aanvraag voor hen wel haalbaar is.

Dat mensen een netwerk in een grotere groep bewoners hebben, zodat zij in zijn totaal een behoorlijke mix van soorten actieve bewoners vormen (verschillende leeftijden, etnische groepen, langer en korter actief, in meer en minder gevestigde organisaties), lijkt het belangrijkste criterium te zijn voor rekrutering van regiegroepen. Zo'n divers samengestelde groep kan echter alleen een groep worden als men ook samen discussieert over de aanvragen. Daarop komen we terug bij het punt van het democratisch gehalte.

Toegankelijkheid voor de aanvragers

De toegankelijkheid van de regeling voor aanvragers vereist andere criteria dan de toegankelijkheid van de regiegroep. Voor aanvragers kan de regeling bijna niet toegankelijk genoeg zijn, wil je daadwerkelijk nieuwe mensen activeren. Ook onrijpe en halfrijpe ideeën moeten een kans kunnen krijgen. Enkele gemeenten hadden daarvoor creatieve oplossingen gevonden, die ook voor anderen bruikbaar zouden kunnen zijn. Interessant was de helpdesk in Hengelo, die met name gebruikt wordt door ouderen: een plek waar je langs kunt komen om hulp te krijgen bij je aanvraag. Erg laagdrempelig is de actie Gekke Henkie van de gemeente Eindhoven: een briefje met slechts een ideetje in een van de brievenbussen in de wijk volstaat; vervolgens neemt de regiegroep contact op. Een aanvraagformulier is dan eerder een startpunt voor een gesprek dan iets wat meteen beoordeeld wordt. Creativiteit in laagdrempelige manieren van werven bleek hier en daar duidelijk aanwezig en was ook effectief. In Alkmaar en Eindhoven bijvoorbeeld staan brievenbussen met aanvraagformulieren in de wijk, zodat bewoners het formulier of, in Eindhoven, een ideetje daartoe, direct kunnen 'posten'. In Leeuwarden werden in zeven wijken cafés georganiseerd om ruchtbaarheid aan de vouchers te geven. Schiedam organiseerde een groot vrijwilligersfeest, waar 800 mensen op af kwamen. Daar werden de vouchers gepromoot.

Het andere uiterste was hier wederom Groningen, waar men een uitgebreide aanvraag moet indienen die gekeurd wordt en zonder vragen en discussie kan worden afgewezen wanneer de meerderheid van de leden er niets in ziet. Die afstandelijke benadering maakt de regeling ontoegankelijk voor mensen met een beperkt netwerk, laaggeletterden, ongeorganiseerden en bureaucratisch incompetenten. Ook voor mensen met een beperkte mate van reflexiviteit is de regeling niet goed toegankelijk: zij zullen moeilijker hun aanvraag zo kunnen opschrijven dat hij voor andere groepen interessant en belangrijk overkomt. In Tilburg maken de vier inhoudelijke criteria (werk, veiligheid, onderwijs, armoede) het systeem minder toegankelijk: die vereisen meer diepgaande en complexe plannen dan wanneer een buurtfeest ook mag.

Bijna alle gemeenten geven aan dat de campagnes succes hebben gehad. Alleen in Leeuwarden toont men zich teleurgesteld over het effect. De leuze “Het is jouw wijk, dus jij mag het zeggen” wordt in veel gemeenten gebruikt. In Venlo ontvangen alle aanvragers, ook die waarvan het plan niet wordt gehonoreerd, een T-shirt met de tekst “Ik heb het gezegd”. Dit om waardering te laten blijken voor het indienen van een plan.

Veel bewoners zien op tegen het werk dat het indienen van een aanvraag met zich meebrengt en willen eerst weten of hun plan kans maakt op honorering. In Leiden wordt bewoners deze mogelijkheid geboden. Er bestaat daarom behoefte aan de mogelijkheid om een globale aanvraag, zonder gedetailleerde uitwerking en dichtgetimmerde begroting in te dienen.

Bijna alle vouchergemeenten hebben de criteria en weigeringsgronden zoals verwoord in de modelverordening overgenomen. Eindhoven heeft ze aangevuld; alleen Leeuwarden en Tilburg hanteren eigen criteria. De meeste niet-vouchergemeenten hebben eigen criteria die vaak weinig gemeen hebben met die van de modelverordening. Gemeenten die de criteria uit de modelverordening hanteren, ervaren deze in meerderheid als te breed en te algemeen. Bewoners en professionals worstelen er mee'. Men heeft er behoefte aan om differentiatie in initiatieven aan te brengen en dat is met deze criteria eigenlijk niet mogelijk. Vrijwel alle aanvragen voldoen er aan en kunnen dus niet worden geweigerd. Sommigen vinden uitjes, eten en drinken, en buurtfeesten minder belangrijk, maar kunnen die prioritering nu niet in de praktijk brengen bij gebrek aan formele criteria.

In sommige gemeenten zijn de criteria daarom in de praktijk al aangescherpt, andere gemeenten overwegen sterk om de criteria, na voltooiën van de eigen evaluatie, aan te passen. Ook regiegroepen verschillen soms van mening over de rol die ze moeten nemen. In sommige regiegroepen leeft bij bewoners de wens om meer invloed uit te kunnen oefenen op de inhoud van initiatieven, door meer inhoudelijke criteria voor toekenning te formuleren.

Er bestaat een veelheid aan mogelijkheden om aanvragen te werven. Deze zijn al met al behoorlijk succesvol: er zijn in de meeste steden veel aanvragen gedaan, van 39 (Venlo) tot 340 (Hengelo). De meeste vouchergemeenten hebben een score tussen de 100 en 200 ingediende plannen.

Vrijwel alle gemeentewebsites geven informatie over het vouchersysteem. Via de site en/of per post kunnen bewoners plannen indienen. Aanvraagformulieren liggen ook vaak op wijkposten, bij bewonersverenigingen en in openbare gelegenheden. Voorts maakt men algemeen gebruik van folders, posters en muurkranten, wijkkrantjes, lokale kranten en soms huis aan huis folders. In veel steden maken ook de wijkprofessionals reclame voor het vouchersysteem. De meeste gemeenten melden ongeveer evenveel fysieke en sociale initiatieven. Soms overheersen sociale plannen (Alkmaar en Venlo), soms fysieke (Leeuwarden, Leiden, Sittard-Geleen en Tilburg). In Schiedam komen uit de aandachtswijken vooral sociale ideeën komen, uit de overige wijken meer fysieke plannen; andere gemeenten melden dit verschil niet – waarmee overigens niet zeker is dat het er niet is.

Buurtburgemeesters versus nieuwkomers

De aanvragers van de vouchers zijn merendeels bewoners die al actief waren in de wijk. In alle gemeenten vormen zij een belangrijk deel van de aanvragers. Toch lukt het om ook andere bewoners te bereiken en komen aanvragen binnen van “nieuwe groepen, die we normaal niet bereiken”. De laagdrempeligheid die hieraan waarschijnlijk ten grondslag ligt, wordt gesignaleerd in Hengelo, Schiedam, Sittard-Geleen, Venlo en Zaanstad.

Een probleem is dat één of enkele bewoners iets gedaan kunnen krijgen, terwijl het toch om gemeenschapsgeld gaat. Gemeenten zitten soms met de vraag hoe ze zo'n situatie democratisch en juridisch kunnen verantwoorden. Een manier om met dit spanningsveld om te gaan is om draagvlak met de wijk te eisen voor in te dienen plannen. Dit gebeurt al in een aantal gemeenten en sommige andere overwegen dit. Nadeel daarvan is weer dat dit ten koste van de toegankelijkheid gaat.

Empowerment

Het is niet alleen van belang hoe toegankelijk een systeem is, want een goed toegankelijk systeem laat weliswaar veel bewoners toe, maar als het ze vervolgens niet verder helpt, is het toch de vraag of de kwaliteit dan wel zo hoog is. Hoe hoger de toegankelijkheid, des te belangrijker het is dat je mensen helpt om zich te ontwikkelen. Hoge mate van toegankelijkheid gaat dus idealiter gepaard met hoge mate van empowerment.

We spreken dus van *empowerment* wanneer een systeem van bewonersbudgetten de *ontwikkeling* van een sociaal netwerk, bureaucratische competenties, reflexiviteit, organisatie en emancipatie stimuleert en ondersteunt. Inderdaad bleek in het onderzoek dat dit een belangrijk criterium is, dat in samenhang met toegankelijkheid gezien moet worden. Maar ook de samenhang met het derde criterium, het democratisch gehalte, bleek belangrijk, zoals we verderop zullen bespreken.

De meeste regiegroepen functioneren goed, volgens betrokkenen. Er wordt serieus gewerkt en bewoners zijn veelal enthousiast. Regelmatig wordt aangedragen dat een goed functioneren van de regiegroepen samenhangt met professionele ondersteuning. Soms treden professionals op als voorzitter, maar vaker nog hebben ze een adviserende en enthousiasmerende rol.

Aanvankelijk leek het, bij analyse van de websites van gemeenten of er weinig geregeld is met betrekking tot ondersteuning van bewoners als ze hun goedgekeurde plannen gaan uitvoeren. Maar nadere analyse via telefoon en bezoeken gaven een ander beeld. Bijna alle regiegroepen worden wel ondersteund: door de gemeente (13), door het opbouwwerk (5) of een combinatie van beide (8). In Amsterdam worden bewoners ondersteund door het Amsterdams Steunpunt Wonen en (indien aanwezig) het opbouwwerk, in Venlo door woningbouwcorporatie en opbouwwerk. In Tilburg wordt in de regeling geen ondersteuning aangeboden en hoopt men dat de professionals in de wijk bijspringen.

In Hengelo en Tilburg werden tot op heden alleen fysieke initiatieven ondersteund door de gemeente. Hengelo wil na de zomervakantie met een selectie van initiatiefnemers in gesprek en de behoefte aan ondersteuning peilen.

De gemeente ondersteunt bewoners ook in Venlo en Zaanstad. Beide gemeenten geven te kennen dat dit 'goed' tot 'heel, heel goed' gaat.

Schiedam voorziet in ondersteuning door het welzijnswerk in te schakelen.

In de meeste andere steden is nog geen ervaring opgedaan met het ondersteunen van bewoners bij de uitvoering. Vaak moeten bewoners zelf aangeven dat ze steun nodig hebben en dergelijke vragen hebben de gemeente vaak nog niet bereikt. Soms ook zijn er nog geen initiatieven geselecteerd of worden die nog niet uitgevoerd. In Amsterdam ziet men dat de behoefte aan ondersteuning groot is en doet men pogingen om afspraken met de gemeente te maken om het opbouwwerk betaald te kunnen inzetten.

Voor het overleg tussen regiegroepleden, maar ook tussen regiegroep en aanvragers, bleek het van belang dat er, anders dan verwoord in de modelverordening, wel inhoudelijke criteria bestaan voor de toekenning. Overigens laat die modelverordening wel ruimte om inhoudelijke criteria toe te voegen. In een systeem zonder inhoudelijke criteria, zoals dat in Hengelo van 'wie het eerst komt, die het eerst maalt' valt er immers vrijwel nergens over te praten, behalve over of een voorstel niet slechts het eigenbelang dient. In Groningen is er geen gesprek tussen de adviescommissieleden, die elkaar tijdens ons onderzoek voor het eerst ontmoetten. Zij bleken het soms hartgrondig oneens over een aantal aanvragen en hadden het gesprek daarover gemist; er bleek ook heel wat onbegrip te bestaan over elkaars afwegingen. De adviescommissie vormde dus geen groep, ontwikkelde geen begrip van andere leden en kon deze ook niet in het eigen netwerk verder uitdragen. Eerder leek er gevaar voor het omgekeerde: dat men in eigen netwerk uitstraalde dat sommige mensen rare aanvragen doen of rare voorstellen goedkeuren.

Ontwikkeling van de genoemde competenties is niet alleen een kwestie van organisatie, maar ook van ondersteuning door professionals. In alle vijf gemeenten worden bewoners ondersteund, maar de mate waarin en de wijze waarop verschilt. In Amsterdam heeft met name de opbouwwerker er veel tijd aan besteed; de hoeveelheid tijd die het de opbouwwerker kost is daar een knelpunt, ook doordat er in de korte tijd dat de regeling loopt als 52 aanvragen zijn gedaan. De opbouwwerker heeft, samen met medewerkers van de Huurdersvereniging Amsterdam en het Amsterdams Steunpunt Wonen, ook het proces tussen de regiegroepleden begeleid. Een aandachtspunt daarbij is dat dit wel begroot moet worden; de opbouwwerker heeft de indruk dat dit niet gebeurt is en men er automatisch vanuit ging dat het opbouwwerk het wel zou begeleiden, ongeacht hoeveel tijd het eigenlijk kost.

Daartegenover is er in Hengelo wel veel ondersteuning bij de aanvragen (middels de helpdesk). Er ontstonden tot dusverre overigens niet echt fricties, behalve over de hoogte van het toe te kennen bedrag. In Tilburg is ook geen professionele ondersteuning, maar wel intensieve ondersteuning door een actieve bewoner die al 30 jaar actief is in de wijk en ook voorzitter is van de bewonersorganisatie. De betrokken regiegroepleden in Tilburg, Eindhoven en Amsterdam gaven zelf aan er veel van te leren, en ook professionals waren mening zijn dat de burgers veel leren.

Er bestaan grote verschillen in de wijze waarop het geld besteed wordt en daarmee ook, indirect, in de wijze waarop het bijdraagt aan de empowerment van bewoners. Men kan de regeling zo vormgeven dat deze vooral aan buurtfeesten en barbecues wordt besteed, zoals in Groningen met de regeling Goed Idee (niet te verwarren met de vouchergelden, die heten Goed Idee Plus). Van Goed Idee wordt 80 % aan buurtfeesten en barbecues besteed. Maar men kan het ook zo inkleden dat het geld daar helemaal niet aan besteed wordt, zoals in Tilburg, waar men eigen inhoudelijk criteria had geformuleerd. In zijn algemeenheid lijkt te gelden dat als er geen nadere eisen worden gesteld, het geld aan ontmoeting (zoals buurtfeesten en barbecues) wordt besteed en in tweede instantie aan fysieke dingen, vooral speeltoestellen. Bewoners vertalen 'sociale cohesie' en 'leefbaarheid' blijkbaar als: gezellig samen zijn via een feest of een barbecue, of elkaar ontmoeten bij speeltoestellen en bankjes.

De regeling genereert doorgaans veel positieve energie en boort een enorm reservoir aan vrijwilligers aan. Heel veel mensen zijn blijkbaar graag bereid om iets voor de buurt te doen als ze het voor het zeggen mogen hebben en geld geen belemmering is.

Belangrijk is dat het geld, zoals de modelverordening ook voorschrijft, via waardebonnen wordt toegekend en niet direct als geld wordt uitgekeerd. Het direct storten van het toegekende bedrag op de bankrekening van individuele deelnemers komt namelijk ook voor; dit is fraudegevoelig, helemaal wanneer er geen bonnetjes worden gevraagd ter verantwoording. Veel bewoners willen zelf het geld ook niet hebben, omdat ze bang zijn dat ze het dan opmaken of dat ze problemen krijgen met de Sociale Dienst. Ook het storten van het geld op de rekening van een welzijnsinstelling is niet ideaal, omdat die er daarmee een ingewikkelde taak bij krijgt. De beste oplossing lijkt te zijn om het geld aan een bewonersorganisatie te geven, waar dan ook de rekeningen heen kunnen. Dan hebben de bewoners zelf het geld op geen enkel moment in handen.

De openheid van de regeling wat betreft verantwoording leidt soms ook tot wrijvingen binnen het ambtelijk apparaat, waar de ene ambtenaar moet toezien op correcte besteding van gelden terwijl de andere verantwoordelijk is voor de besteding van de vouchergelden en de lossere verantwoording die daarbij mee lijkt te komen.

Democratisch gehalte

Ons derde kwaliteitscriterium is het democratisch gehalte. Ook dat is geen eenduidige kwaliteitsvariabele, want directe democratie is een andere visie op democratie dan representatieve, maar of het een beter is dan het ander, is niet onomstreden, en hebben we in het onderzoek openhouden.

Het gaat bij het democratisch gehalte niet alleen om de vraag wie er beslist, de bewoners of de gemeente, - en welke bewoners dan. Er bleken ook interessante verschillen te bestaan in de mate waarin men democratisch overleg voerde over de inhoud van de voorstellen, als regiegroep onderling en met de indieners. Dat criterium hebben we dus apart opgenomen. Want wanneer er een regiegroep is, en deze ook samenkomt om te discussiëren, ontstaat er uitwisseling over wat eigenlijk een bijdrage

aan de wijk is. In die situatie worden vanzelf een aantal van de genoemde competenties geoefend. Men wordt gedwongen na te denken over de eigen positie en wat men zelf nodig heeft versus wat anderen vragen/nodig hebben (= reflexiviteit), men oefent zich in overdenken en articuleren van de noden en behoeften van de eigen groep, zeker als er van die groep ook aanvragen binnenkomen.

De regeling moest onder grote tijdsdruk worden ingevoerd. Het tijdgebrek en de haast die hiervan het gevolg waren heeft er in een aantal gevallen voor gezorgd dat in het opstellen van de plaatselijk verordeningen geen overleg werd gevoerd met bewoners(organisaties). Die werden wel achteraf, na vaststellen door de raad, geraadpleegd. Maar in de meeste gemeenten werden bewoners wel betrokken bij het uitdenken van de wijze waarop men de vouchers wilde gaan inzetten. Leeuwarden had hiermee al ervaring door het project ‘Doen’ en ondervond geen enkele moeite bij de introductie van het vouchersysteem. In het algemeen geldt dat gemeenten die een stevig netwerk van bewonersgroepen kennen het vouchersysteem eenvoudig en in combinatie met bewoners konden invoeren.

Gemeenten die het vouchersysteem invoerden hebben daarmee in het algemeen het democratisch gehalte van de manier van toewijzen van bewonersbudgetten vergroot, zo blijkt uit de quick-scan van de G31 gemeenten. In de helft van de G31-gemeenten beslist een regiegroep over de ingediende bewonersinitiatieven. In een kwart van de gemeenten heeft de regiegroep slechts adviesrecht. In niet-vouchergemeenten komt dit iets vaker voor dan in vouchergemeenten. In acht gemeenten is geen regiegroep; daar beslist de gemeente. Dit komt in vouchergemeenten iets vaker voor dan in niet-vouchergemeenten. In Sittard-Geleen beslist de regiegroep over de initiatieven, maar een eventuele afwijzing wordt gedaan door de gemeente. Dit om de relatie tussen regiegroep en (sommige) bewoners niet te vertroebelen.

Daarmee ontwikkelen de leden begrip voor - en een band met elkaar, die mogelijk ook kan uitstralen naar andere wijkbewoners, omdat men naar de eigen achterban ideeën van de andere groep zo nodig kan uitleggen. Theoretisch zou men ook juist ruzie en onbegrip kunnen zaaien tussen groepen in regiegroepen, maar dat is tot dusverre in elk geval niet het geval: er wordt tamelijk harmonieus samengewerkt, met name daar waar men regelmatig overleg heeft.

Ook interessant bleek in hoeverre meningsverschillen die ontstaan ruimte krijgen en gemanaged worden. Men hoeft immers in een democratie niet te veronderstellen dat er geen meningsverschillen bestaan; democratie gaat om het goed uitpraten en om het ‘vreedzaam ruziemaken’ in plaats dat men elkaar de hersens inslaat of sommige mensen te verlegen en geïntimideerd zijn om veel te zeggen.

Vreedzaam ruzie maken bleek overal een zeldzaamheid: conflicten komen niet snel aan de oppervlakte en als ze dat wel doen, worden ze niet opgelost maar blijven ze sluimeren. Dit is een punt van aandacht. Ook wrijvingen tussen ambtenaren onderling verdienen aandacht: men moet erkennen dat deze gemakkelijk kunnen optreden vanwege de botsende verantwoordelijkheden en het verdient aanbeveling om deze uit te praten en manieren te vinden om deze perspectiefverschillen te hanteren. Dit is een verantwoordelijkheid van het management, niet van de ambtenaren onderling.

Alles bij elkaar genomen kunnen we stellen dat de kwaliteit van een vouchersysteem inderdaad groter lijkt wanneer

- de toegankelijkheid groot is (beste voorbeeld: Eindhoven)
- de mate van empowerment groot is (beste voorbeeld: Amsterdam)
- het democratisch gehalte hoog is (beste voorbeeld: Tilburg)

De verordening stelt dat het gaat om leefbaarheid en sociale cohesie: de regeling biedt de bewoners van de wijken die met problemen kampen de gelegenheid met initiatieven te komen om de leefbaarheid in hun wijk te verbeteren en de sociale cohesie te versterken. De woorden ‘sociale cohesie’ en ‘leefbaarheid’ vertalen burgers vooral als gezellig samen zijn en fysieke verbeteringen. De meeste initiatieven hebben betrekking op ontmoeting (zoals buurtfeesten en buurtbarbecues) en fysieke verbeteringen (zoals speeltoestellen en bankjes), en in tweede instantie aan kunst en cultuur. Aan die drie zaken wordt het geld vooral besteed als er geen nadere eisen worden gesteld (zie overzicht in de inleiding).

Al met al kan worden gesteld dat de voucherregeling de belofte in zich draagt om te komen tot een allocatie van bewonersbudgetten waarbij een grote mate van toegankelijkheid, empowerment en democratisch gehalte kan worden bereikt.

Met de voucherregeling wordt gestreefd naar een laagdrempelig systeem, waarbij bewoners zeggenschap krijgen over de keuze, de financiering en de uitvoering van hun initiatief, en waarbij de samenwerking tussen bevolkingsgroepen wordt gestimuleerd. Deze doelstellingen zijn vooral daar gehaald waar sprake is van een intensieve professionele ondersteuning van bewoners, van regiegroepen die zijn samengesteld uit zowel reeds georganiseerde als nieuw-actieve bewoners en waarin de leden regelmatig bij elkaar komen om te overleggen. Wanneer aan deze voorwaarden wordt voldaan heeft het vouchersysteem de potentie om uit te groeien tot een volwassen regeling waarmee de betrokkenheid van bewoners bij hun wijk en bij elkaar wordt vergroot.

Aanbevelingen

Het verdient aanbeveling om bij de verdere vormgeving van de regeling, aan de drie kwaliteitsfactoren zoals in dit onderzoek gedefinieerd, aandacht te besteden ten einde de kwaliteit van te verhogen, en een ruimere spreiding van activiteiten te bevorderen. Duidelijk is immers ook dat er op het punt van kwaliteit nog onbenutte kansen liggen.

We hebben de aanbevelingen gegroepeerd naar categorieën betrokkenen. Waar een aanbeveling past bij meerdere categorieën hebben we die op meerde plaatsen opgenomen.

VROM/WWI

algemeen

Haast bij invoering van een dergelijk systeem leidt soms tot verwarring en uitsluiten van bewoners bij de implementatie. Zorg voor voldoende tijd.

Elementen uit het vouchersysteem, zoals actieve regiegroepen met bindingen in de wijk en een hoge snelheid bij het beoordelen van initiatieven, bevorderen de toegankelijkheid van bewonersbudgetten en verdienen dus ook aanbeveling in gemeenten die met andere regelingen voor bewonersbudgetten werken.

Gemeenten

algemeen

Het niet verder inhoudelijk invullen van de criteria en weigeringsgronden uit de modelverordening leidt vaak tot een situatie waarin regiegroepen geen onderscheid kunnen maken tussen betere en minder goede initiatieven. Gemeenten doen er daarom goed aan te stimuleren om criteria op te stellen - de modelverordening laat hiertoe ruimte.

Ondersteuning van aanvragers en regiegroepen door professionals is essentieel voor het welslagen van het systeem.

Ondersteuning van bewoners is arbeidsintensief en dient dan ook vooraf goed geregeld te worden.

De voucherregeling kent – net als alle bewonersbudgetten - een juridisch spanningsveld. Aan de ene kant wil men bewoners zo veel mogelijk aan het roer hebben, aan de andere kant heeft elke gemeente te maken met verantwoording van de besteding van gemeenschapsgeld en met bestemmingsplannen. Om frictie tussen ambtenaren van verschillende afdelingen zo veel mogelijk in banen te leiden is erkenning van dit spanningsveld en goed overleg erover binnen de gemeente noodzakelijk.

toegankelijkheid

Gemeenten die de toegankelijkheid en het democratisch gehalte van hun systeem van toewijzing van bewonersbudgetten willen vergroten doen er goed aan om introductie van het vouchersysteem te overwegen.

Een breed scala aan wervingsactiviteiten is van groot belang; dit wordt echter al in de gemeenten toegepast; de voornaamste aanbeveling is dus dit te blijven doen en hierop niet te bezuinigen.

De toegankelijkheid van het systeem kan worden verbeterd als er ook mogelijkheden zijn om ook zeer incomplete aanvragen in te dienen, en mensen vervolgens worden geholpen om een acceptabele aanvraag op te stellen.

Stort geen bedragen op privé-rekeningen van initiatiefnemers van wie de aanvraag is gehonoreerd. Werk in plaats daarvan met waardebonnen.

Om bewoners te rekruteren voor de regiegroepen die niet tot de gevestigde vrijwilligers in een buurt horen, is het nodig om (ook) buiten deze gestaalde kaders te zoeken. Maar totaal negeren van de ‘gevestigden’ kan tot frictie leiden.

Overweeg om initiatiefnemers de mogelijkheid te bieden in eerste instantie een globale aanvraag in te dienen, zonder een dichtgetimmerde begroting, zodat zij een beeld kunnen krijgen van de haalbaarheid van hun plan, voordat ze er meer werk van maken.

empowerment

Regiegroepen hebben een duidelijk empowerende effect op de leden. Om dit effect te bevorderen, dienen regiegroepen regelmatig bij elkaar te komen voor overleg. Ook overleg tussen regiegroep en initiatiefnemers bevordert empowerment van bewoners.

democratisch gehalte

Regiegroepen functioneren het best als ze – naast toetsing aan de formele criteria – aanvragen ook inhoudelijk kunnen beoordelen. Juist die inhoudelijke eisen leiden tot een democratisch debat over de leefbaarheid en kwaliteit van de wijk en over de wijze waarop bewoners en andere betrokkenen daaraan bij kunnen dragen.

Regiegroepen

algemeen

Het niet verder inhoudelijk invullen van de criteria en weigeringsgronden uit de modelverordening leidt vaak tot een situatie waarin regiegroepen geen onderscheid kunnen maken tussen betere en minder goede initiatieven. Gebruik als regiegroep de ruimte die de modelverordening hiertoe laat.

toegankelijkheid

De toegankelijkheid van het systeem kan worden verbeterd als er ook mogelijkheden zijn om ook zeer incomplete aanvragen in te dienen, en mensen vervolgens worden geholpen om een acceptabele aanvraag op te stellen.

Het is van belang om de snelheid waarmee wordt gereageerd op ingediende initiatieven zo groot mogelijk te laten zijn. Trage reacties leiden vaak tot fatalisme bij bewoners.

Overweeg om initiatiefnemers de mogelijkheid te bieden in eerste instantie een globale aanvraag in te dienen, zonder een dichtgetimmerde begroting, zodat zij een beeld kunnen krijgen van de haalbaarheid van hun plan, voordat ze er meer werk van maken.

empowerment

Regiegroepen hebben een duidelijk empowerende effect op de leden. Om dit effect te bevorderen, dienen regiegroepen regelmatig bij elkaar te komen voor overleg. Ook overleg tussen regiegroep en initiatiefnemers bevorderen empowerment van bewoners.

Regiegroepen functioneren het best als ze – naast toetsing aan de formele criteria – aanvragen ook inhoudelijk (mogen) beoordelen. Juist die inhoudelijke eisen leiden tot een democratisch debat over de leefbaarheid en kwaliteit van de wijk en over de wijze waarop bewoners en andere betrokkenen daaraan bij kunnen dragen.

Bijlage 1 Resultaten quick-scan G-31

In deze bijlage treft u de feitelijke weergave van de uitkomsten van Deelonderzoek 1, de quick-scan naar de G31 gemeenten. Elk van de 31 gemeenten heeft de extra bewonersbudgetten op zijn eigen wijze verdeeld. Ook binnen de vouchergemeenten bestaan variaties. De opdracht was deze variaties binnen de gemeentelijke opzet van het bewonersbudgetsysteem te verzamelen en te beschrijven. Het doel van deze beschrijving is inzichtelijk te maken welke variaties er zijn en welke aspecten typerend zijn voor bepaalde varianten.

In onze beschrijving ligt de nadruk op:

- de organisatie van het verdelingsstelsel;
- de mate van laagdrempeligheid en de mate van zeggenschap van bewoners.

We zochten antwoord op de volgende vragen:

- Wie beheert de bewonerbudgetten?
- Welke criteria of weigeringsgronden zijn opgesteld ten behoeve van de uitgifte van de budgetten?
- Wie bepaalt de keuze voor initiatieven?
- Wie verdeelt het geld?
- Hoe is de uitvoering van bewonersinitiatieven georganiseerd?

Hieronder geven we enkele schematische uitkomsten en de uitkomsten per gemeente weer. De vergelijking tussen deze gemeenten en wat dat zegt over de hoofdvragen van dit onderzoek, is verwerkt in de hoofdtekst van het rapport .

Criteria en weigeringsgronden in de G31-gemeenten

<i>Gemeente (* = vouchergemeente)</i>	<i>Criteria / weigeringsgronden</i>	<i>Bijzonderheden</i>
Alkmaar *	vrijwel geheel overeenkomend met vouchersysteem	
Almelo *	criteria vouchersysteem	
Amersfoort	eigen criteria, komen deels overeen met vouchersysteem	draagvlak zelf aantonen
Amsterdam *	vrijwel geheel overeenkomend met vouchersysteem	
Arnhem *	eigen criteria	
Breda	eigen criteria, komen deels overeen met vouchersysteem	betrokkenheid en zelfredzaamheid bewoners moet blijken
Den Bosch	eigen criteria, komen deels overeen met vouchersysteem	niet voor fysieke aanpassingen
Den Haag	eigen criteria	

Deventer	eigen criteria	geen bijdrage voor consumpties
Dordrecht	eigen criteria	nadruk op voldoende volume
Eindhoven *	grotendeels zelfde criteria als bij vouchersysteem	bezwaar tegen besluit is mogelijk
Emmen	eigen criteria	laagdrempelig, weinig criteria
Enschede	eigen criteria	
Groningen	eigen criteria	min.10 bewoners ondersteunen het idee, weinig criteria
Haarlem *	criteria vouchersysteem	
Heerlen	eigen criteria	samenwerking tussen bewoners verplicht, weinig criteria
Helmond	eigen criteria	
Hengelo *	criteria vouchersysteem	
Leeuwarden *	eigen criteria	draagvlak zelf aantonen, weinig criteria
Leiden *	criteria vouchersysteem	
Lelystad	eigen criteria	
Maastricht	eigen criteria	veel criteria en ingewikkeld
Nijmegen	eigen criteria	
Rotterdam	eigen criteria	
Schiedam *	criteria vouchersysteem (recentelijk aangepast)	
Sittard-Geleen *	deels zelfde criteria als bij vouchersysteem	
Tilburg *	vrijwel geheel overeenkomend met vouchersysteem	
Utrecht	eigen criteria	draagvlak aantonen, > €20.000 25 handtekeningen nodig
Venlo *	vrijwel geheel overeenkomend met vouchersysteem	draagvlak aantonen
Zaanstad *	criteria vouchersysteem	
Zwolle	eigen criteria	

Wanneer we de criteria die de niet-vouchergemeenten hanteren vergelijken met de criteria in de modelverordening op de punten toegankelijkheid en democratisch gehalte komen we tot het volgende beeld:

Toegankelijkheid	
lager dan in modelverordening	9
gelijk aan modelverordening	7
hoger dan in modelverordening	-
niet bekend	1
Democratisch gehalte	
lager dan in modelverordening	5
gelijk aan modelverordening	11
hoger dan in modelverordening	-
niet bekend	1

Hieruit blijkt dat eigen systemen van de gemeenten die het vouchersysteem niet invoerden in het algemeen lager toegankelijk zijn dan het systeem uit de modelverordening. Ook het democratisch gehalte van de eigen systemen is in het algemeen lager.

Aan welk bestaand budget is de €300.000 toegevoegd?

Veel gemeenten hadden al leefbaarheids- en wijkbudgetten. De bestaande budgetten in de diverse gemeenten zijn in schema als volgt samen te vatten.

< €100.000	Alkmaar, Enschede, Groningen
€100.000 - €500.000	Arnhem, Breda, Den Bosch, Deventer, Heerlen, Helmond, Leiden, Lelystad, Sittard-Geleen, Venlo
€500.000 – €1.000.000	Amersfoort, Dordrecht, Eindhoven, Emmen, Haarlem, Nijmegen, Schiedam, Tilburg, Zwolle
> €1.000.000	Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Zaanstad
Niet bekend	Almelo, Amsterdam, Hengelo, Leeuwarden, Maastricht

Welke bedrag wordt via vouchers verdeeld?

We hebben voor de vouchergemeenten bekeken welk bedrag via vouchers wordt verdeeld. In de meest gevallen betreft het de drie ton vouchergeld.

In een enkel geval werd minder dan dit bedrag via het vouchersysteem verdeeld, omdat in sommige wijken een eigen systeem wordt gehanteerd.

In één gemeente wordt juist meer dan de drie ton via vouchers verdeeld, omdat men ervoor heeft gekozen om ook het krachtwijkenbudget met vouchers te verspreiden.

< €300.000	Arnhem

€300.000	Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Haarlem, Hengelo, Leeuwarden, Leiden, Schiedam, Sittard-Geleen, Tilburg, Venlo, Zaanstad
> €300.000	Eindhoven

Bijlage 2 De 14 vouchergemeenten nader beschouwd

Na voltooiing de quick-scan waarbij de situatie m.b.t. bewonersbudgetten in de G31- gemeenten werd onderzocht (zie bijlage 1) kwam het tweede deel van het evaluatieonderzoek aan bod: een evaluatie van de bewonersbudgetten in de 14 vouchergemeenten. In zijn algemeenheid was een aantal aspecten hiervan al in de quick-scan aan de orde gekomen, namelijk:

- de lokale verordening vouchersysteem (algemene weigeringsgronden; aantal wijken; regiegroep)
- implementatie van het vouchersysteem.

Enkele andere gevraagde aspecten waren nog niet aan de orde in de quick-scan namelijk:

- samenstelling en werkwijze van regiegroepen
- wijze van verzamelen en selecteren van initiatieven
- lokale communicatiecampagne
- hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers per gemeente.

Bovendien willen we onderzoeken hoe de formele criteria in de praktijk uitgewerkt en gehanteerd worden namelijk:

- weigeringsgronden van de geweigerde initiatieven
- werkwijze van de regiegroep in de praktijk

Deze aandachtspunten leveren de volgende onderzoeksvragen op:

- Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?
- Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te zien?
- Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?
- Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?
- Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?
- Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?
- Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers per gemeente?
- Hoe worden bewoners ondersteund bij het opstellen en uitvoeren van hun plannen?

Dit onderdeel doen we aan de hand van telefonische interviews met:

- de verantwoordelijke ambtenaar
- de ondersteuner indien aanwezig (opbouwwerker, ambtenaar etc.)
- de voorzitter van de regiegroep/ bewonersorganisatie (indien aanwezig en betrokken)

Per gemeente werden 2 tot 3 personen telefonisch gesproken.

Hieronder geven we de bevindingen per gemeente weer. De vergelijking tussen deze gemeenten en wat dat zegt over de hoofdvragen van dit onderzoek, is verwerkt in de hoofdtekst van het rapport.

Alkmaar

Verantwoordelijke ambtenaar: Herman Batelaan

Betrokken bij de uitvoering: wijkcoördinatoren.

Aanspreekpunt vanuit wijkcoördinatie: Mascha Geleijnse

Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar): sociaal cultureel werker per wijk

Voorzitter regiegroep Overdie / bewonersorganisatie: Leo Kaandorp

Vouchersysteem

(Eigen initiatievenbeleid gemeente, 'subsidieregeling initiatiefbudget' genaamd, is samengevoegd met voucherbeleid) tot een nieuwe regeling

Budget wordt ingezet in alle wijken. Die krijgen alle hetzelfde budget, behalve Overdie, dat een eigen (hoger) budget ontvangt. In de 'buurten waar een projecten Wij de Wijk loopt wordt extra inspanning geleverd om gebruik van het budget te stimuleren. Dit zijn: de Hoef Zuid oost, de PET-eilandenbuurt, de Rivierenbuurt en Kooimeer.

Wie beheert budgetten?

- Gemeente (sector maatschappelijke ontwikkelingen, team wijkcoördinatoren)

Criteria of weigeringsgronden

- Het gaat om initiatieven die de kwaliteit van de woon- en leefomgeving verbeteren en/of de sociale samenhang binnen een wijk en tussen bewoners versterken
- Eventueel beheer en onderhoud moet geregeld zijn
- Het is mogelijk om naast de vouchers aanvullende financiering voor uw initiatief te zoeken
- Het is haalbaar binnen de in de aanvraag vermelde planning
- Het mag geen privé-belangen dienen of in strijd zijn met de wet en/of bestaand beleid

Wie maakt keuze?

- Tot €2.500: bestaande subsidieregeling initiatiefbudget maakt nu onderdeel uit van nieuwe verordening, gemeente beoordeelt. Behalve in Overdie, daar beoordeelt de regiegroep.
- Van €2.500 - €7.500: Regiegroepen in 8 wijken bestaande uit bewoners
- Boven €7.500: Regiegroep organiseert wijkraadpleging

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Eén krachtwijk (Overdie) krijgt een eigen budget. De rest wordt gelijkelijk over de andere wijken verdeeld

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- De reguliere middelen voor bewonersinitiatieven waren vorig jaar ruim €90.000 aan bewonersinitiatieven. Voor dit jaar hebben de corporaties hun bijdrage opgeschort, vanwege de rijksbijdrage en is het gemeentelijk bedrag van €53.100 nog aanvullend op de rijksmiddelen beschikbaar

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- De reguliere, al bestaande budgetten zijn toegevoegd. De regiegroepen is gevraagd of zij ook de voorstellen onder de €2.500 willen beoordelen, wat in Overdie van het begin af aan gebeurde. Daar verdeelt de regiegroep ook het al bestaande budget via het vouchersysteem. De overige regiegroepen hebben besloten alleen over de aanvragen boven de €2.500 te beoordelen

Organisatie uitvoering initiatieven

- Als ondersteuning door bewoners gewenst wordt, biedt het sociaal cultureel werk die hulp. In de krachtwijk Overdie is een actieve regiegroep, die ook ondersteuning biedt, niet alleen bij aanvragen, maar ook bij uitvoering van initiatieven

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- De gehanteerde criteria worden als te ruim gezien. In de praktijk betekent het dat je bijna geen initiatieven kunt afwijzen, terwijl leden van de regiegroepen wel behoefte hebben om te differentiëren tussen aanvragen. In Overdie worden vooral aanvragen voor uitjes om die reden afgewezen, ten gunste van activiteiten die zich in de wijk afspelen

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- De gemeente wilde aanvankelijk een brede oproep doen uitgaan om zitting te nemen in een regiegroep, maar door tijdgebrek zag men zich genoodzaakt om in het bestaande netwerk van actieve bewoners te zoeken. Later heeft men geprobeerd de regiegroepen wat diverser te maken door oproepen in de wijkkrantjes. Dit is redelijk gelukt. In Overdie zijn enkele allochtone bewoners aan de regiegroep toegevoegd. In de meeste regiegroepen zijn alle buurten vertegenwoordigd

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- In Overdie worden alle aanvragen zeer zorgvuldig besproken. De bewoners nemen hun taak bijzonder serieus en steken er veel tijd in. “Je ziet: als je mensen verantwoordelijkheid geeft, dan pakken ze die ook”, aldus de ambtenaar. In de overige wijken hebben de regiegroepen minder werk te verrichten en wordt de taak wat praktischer opgepakt

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Regiegroepen geformeerd
- Grote bijeenkomst van alle regiegroepleden

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Website gemeente
- Stadskrant
- Wijkmeesters
- Sociaal cultureel werk
- In Overdie: twee brievenbussen met formulieren in de wijk
- Ieder huishouden een briefkaart in de bus
- Informatie in speciale stands op de Wij de Wijkbijeenkomsten en buurtcontactavonden
- Buurt- en wijkkranten
- Levert veel aanvragen op
- Selectie door regiegroepen

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Website gemeente
- Stadskrant
- Wijkmeesters
- Sociaal cultureel werk
- In Overdie: twee brievenbussen met formulieren in de wijk
- Ieder huishouden een briefkaart in de bus
- Informatie in speciale stands op de Wij van de Wijk-bijeenkomsten en buurtcontactavonden
- Buurt- en wijkkranten
- Levert veel aanvragen op

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Ca 300 initiatieven ingediend tot nu toe

- Inhoud: van alles wat, zowel sociaal als fysiek. Lichte nadruk op sociaal. Veel kleine initiatieven, maar ook enkele grote, die de €7.500 overstijgen

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Bij het aanvragen wordt soms door bewoners gevraagd om assistentie, bij de uitvoering is zo'n vraag nog niet aan de orde geweest

Almelo

Verantwoordelijke ambtenaar: Tineke Hinrichs
Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar): Marieke Peerbolte

Vouchersysteem
(Subsidieverordening vouchers ontvangen)

Budget wordt verdeeld over de hele gemeente (5 stadsdelen met 14 wijken)

Wie beheert budgetten?

- De stadsdeelcoördinator ondertekent de beschikkingen en is budgethouder van de middelen daartoe gemachtigd door de regiegroepen. Evt. Contante betalingen gaan via de gemeentelijke kasbeheerder (afd. financiën)

Criteria of weigeringsgronden

- Haalbaarheid / uitvoerbaarheid
- Niet in strijd met de wet
- Niet voornamelijk gericht op privé-belangen
- Aantoonbaar draagvlak in wijk of buurt
- Beheer en onderhoud van fysieke verbeteringen moeten kunnen worden gewaarborgd
- Subsidieplafond mag door verstrekking niet worden overschreden

Wie maakt keuze?

- Regiegroep, boven €10.000 wijkraadpleging
- Regiegroep kan bestaande organisatie van bewoners zijn of een speciaal daarvoor gevormde groep, bestaande uit relevante groepen uit het verenigingsleven. Wijkbetrokken professionals of woningbouwverenigingen kunnen gevraagd worden de regiegroep te ondersteunen

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Inwoner aantal per stadsdeel

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- nvt

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- €270.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- Via regulier welzijnswerk (wijkondersteuners), of extra aan te vragen via het vouchersysteem zelf

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Weigeringsgronden zijn: privé-belang, onderhoud niet geregeld, overschrijden subsidieplafond en te weinig draagvlak in de wijk

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Samenstelling is tot stand gekomen via de netwerken van de Almeloze wijkaanpak

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Functioneren goed, wel hebben sommige groepen nog moeite met het inschatten van eigen interpretatieruimte en verantwoordelijkheden

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- nb

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

Indiening via:

- Online aanvraagformulieren op gemeentelijke website
- Foldermateriaal met aanvraagformulieren
- Gemeente verzamelt initiatieven, administreert en stroomlijnt contacten met de regiegroepen

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- nb

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Nu ruim 100 aanvragen sinds maart 2009
- Circa 80 procent fysieke aanvragen (maatregelen openbare ruimte), 20 procent sociale activiteiten

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Door de wijkondersteuners (opbouwwerk) vanuit de lokale welzijnsorganisatie

Amsterdam

Onderstaande gegevens zijn een momentopname tijdens de uitvoering van het project (was toen halverwege) Correcties zijn van Bert Meintser 27-7-09

Verantwoordelijk projectleider: Bert Meintser (ASW)
Ondersteuner Dapperbuurt (opbouwwerker,): Floor Beckers
Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie Dapperbuurt: Bertie van Gelder

Vouchersysteem

Het budget wordt ingezet in drie wijken (1 krachtwijk en 2 GSB): Venserpolder (Zuidoost), Dapperbuurt (Oost-Watergraafsmeer) en Reimerswaalbuurt (Osdorp)

Wie beheert budgetten?

- Huurdersvereniging Amsterdam

Criteria of weigeringsgronden

- De criteria uit de modelverordening; kleine variaties per buurt mogelijk

Wie maakt keuze?

- Dapperbuurt: Regiegroep van bewoners (boven €10.000 wijkraadpleging)
- Venserpolder: Regiegroep van bewoners (boven €10.000 wijkraadpleging)
- Reimerswaalbuurt: Regiegroep van bewoners (boven €10.000 wijkraadpleging)

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Huurdersvereniging Amsterdam + Programmabureau Bewonersparticipatie

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Budget gelijkelijk verdeeld over de drie buurten

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- Onduidelijk. Alle stadsdelen hebben eigen potjes en hanteren verschillende namen. Totaal lijkt niet te achterhalen

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- €300.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- Ondersteuning Amsterdams Steunpunt Wonen en door opbouwwerk (NB In Zuidoost is geen opbouwwerk meer). De organisatie van de ondersteuning bij uitvoering berust bij het ASW. In de Dapperbuurt in samenwerking met het opbouwwerk (Dynamo). In Zuid Oost is geen opbouwwerk en wordt vanuit de 8% handelingskosten wat ondersteuning ingehuurd. In Reimerswaal is ook geen opbouwwerk, maar heeft het stadsdeel uren beschikbaar gesteld

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Worden in de praktijk precies zo toegepast als in de modelverordening. Wel wordt veel nadruk gelegd op het niet vermengen met privé-belangen van de aanvrager

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Dapperbuurt: Er is geput uit het bewonersplatform en de eerste startbijeenkomst heeft ook kandidaten opgeleverd

- Venserpolder: Geput uit bewonersplatform. Daarnaast samen met opbouwwerk gezocht naar kandidaten en gestreefd naar een zo breed mogelijke samenstelling (oud, jong, autochtoon, allochtoon) en dat is ook gelukt
- Reimerswaal: Daar is geen regiegroep. Er is in deze sloopbuurt veel verloop van bewoners. Daarom is gekozen voor algemene bijeenkomsten, waarbij initiatieven worden gekozen; elke keer een soort van wijkraadpleging. Wel is er een kerngroep van actieve bewoners die de bijeenkomsten organiseert

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Verschillend.
- Dapperbuurt: heel voortvarend, in regiegroep actieve mensen met een netwerk
- Venserpolder: regiegroep wat afwachtender en afhankelijker van ASW. Het is vooral ASW die bijeenkomsten organiseert en de ambassadeursrol vervult
- Reimerswaal: geen regiegroep

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Door Huurdersvereniging Amsterdam en ASW. Het is te vroeg om hierover wat te zeggen. Er zijn binnenkort evaluatiegesprekken tussen Huurdersvereniging, ASW en gemeente.
- Wel kan worden opgemerkt dat de Huurdersvereniging Amsterdam er nauwgezet op toeziet dat ideeën ook echt van bewoners afkomstig zijn en dat bewoners de zeggenschap hebben en behouden.
- In de evaluatiegesprekken zal onder meer worden gesproken over de vraag hoe democratisch het is als een groepje bewoners een speeltuintje laat aanleggen. Is dat niet een zaak van de gemeenteraad? Kortom, hoe democratisch is de regeling?

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- De wijze waarop ideeën worden verzameld is door publiciteit (buurkrantjes, buurradio e.d.); het houden van startbijeenkomsten (tevens werkbijeenkomst), uitwerkingsbijeenkomsten (workshops) en spreekuren en door mondelinge reclame via de regiegroepen. Het selecteren gebeurt door een mondeling gesprek (uitnodiging indieners) en besluit door de regiegroepen
- Dapperbuurt: Door regiegroep verzameld en beoordeeld. De startbijeenkomst leverde 58 ideeën op. Er hoefde dus weinig ‘ambassadeurswerk’ te worden uitgevoerd
- Venserpolder: Ook hier leverde de startbijeenkomst ideeën, maar minder dan in de Dapperbuurt (23). Nu druppelen ideeën binnen, door inspanningen van het AW en de regiegroep
- Reimerswaal: Startbijeenkomst leverde 15 ideeën op, waarvan er 10 zijn gehonoreerd. Verder nog geen ideeën binnengekomen. Bewoners zijn nu druk bezig met de voorbereiding van de uitvoering van ideeën. Na de zomer komt er in Reimerswaal een 2e ronde

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Er zijn artikelen geplaatst in de wijkkrantjes, de huis-aan-huisbladen, het Parool. Er is aandacht geweest op een radiostation in Zuidoost en er is huis aan huis gefolderd. Daarnaast was er sprake van mond tot mond reclame. “Het pakket heeft heel goed gewerkt”

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Dapperbuurt: 58 initiatieven, zowel sociale als fysieke plannen
- Venserpolder: 23 initiatieven, zowel sociale als fysieke plannen
- Reimerswaal: 15 initiatieven, zowel sociaal als fysiek

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Door ASW en opbouwwerk
- M.b.t. opbouwwerk het volgende: in Venserpolder is geen opbouwwerk meer; in de Dapperbuurt wel (Dynamo); in Reimerswaal ontbreekt ook opbouwwerk, maar daar zijn afspraken gemaakt met het stadsdeel; er is geld vrijgemaakt voor ondersteuning (iemand voor aangesteld). In zijn algemeenheid is er een bescheiden budget om ondersteuning door

opbouwwerk van te betalen. Maar de behoefte aan ondersteuning blijkt groot. Er moeten dus betere afspraken met de gemeente worden gemaakt, opdat het opbouwwerk zich meer (en betaald) kan inzetten. 'In de Dapperbuurt heeft het opbouwwerk al veel (deels onbetaald) gedaan, maar daar is de rek nu ook uit'

- In Venserpolder is een voorzichtige start gemaakt met het adopteren van ideeën door leden van de regiegroep. Zij volgen de voortgang in de uitvoering

Arnhem

Verantwoordelijke ambtenaar: Ed van Dael

Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar):

Voorzitter bewonersorganisatie Spijkerkwartier: Egbert Bouwhuis

Vouchersysteem en / of bestaande systeem

Wijken kiezen zelf voor A. vouchersysteem, B. verhoging wijkbudget of C. Combinatie.

De wijken Arnhemse Broek en Spijkerkwartier hebben gekozen om het vouchersysteem in te zetten, gecombineerd met het bestaande wijkbudget. De andere 23 wijken hebben gekozen voor een verhoging van het wijkbudget.

Gekozen is om de € 300.000 in te zetten voor alle 21 Arnhemse wijken

Wie beheert budgetten?

- Gemeente (wijkmanagement)

Criteria of weigeringsgronden

- De eigen spelregels voor wijkbudgetten worden gehanteerd:
 1. Het doel van de activiteit en/of voorziening moet duidelijk omschreven zijn
 2. er moet een duidelijke, gespecificeerde begroting bijgevoegd zijn
 3. de aanvraag moet in het belang van (een groep bewoners) zijn
 4. er moet sprake zijn van inzet, actieve betrokkenheid van bewoners en het moet gedragen worden door voldoende bewoners
 5. betrokkenen en belanghebbenden moeten een reële bijdrage leveren aan het initiatief door middel van eigen inzet (zelfwerkzaamheid) en/of een financiële bijdrage
 6. er moet worden gemotiveerd waarom een beroep wordt gedaan op het wijkbudget; tevens moet worden aangegeven of en zo ja bij welke fondsen nog meer een bijdrage is gevraagd
 7. het initiatief moet een duidelijke relatie hebben met de intenties van, dan wel de maatregelen uit, het wijkplan
 8. de bijdrage heeft geen structureel karakter; bijdragen zijn (per boekjaar) eenmalig

Wie maakt keuze?

- A. Regiegroep
- B. Wijkplatform
- C. Combinatie van regiegroep en wijkplatform

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Zelfde verdeelsleutel als die voor het wijkbudget: inwoneraantal en zwaarte van de problematiek in de wijk bepaalt het budget

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- €795.000

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- Alleen de deelbudgetten voor Arnhemse Broek en Spijkerkwartier via vouchers. Is dus veel minder dan €300.000

- Overigens verloopt de verdeling via vouchers in die twee wijken nog niet goed. Men hanteert daar een combinatie van ophoging van het bestaande wijkenbudget met het vouchersysteem, maar vrijwel alle aanvragen komen nog terecht bij het bestaande wijkbudget

Organisatie uitvoering initiatieven

- Indien nodig ondersteunt het opbouwwerk bewoners bij de uitvoering van de initiatieven

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- p.m

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- p.m.

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Vouchersysteem in twee wijken. Lijkt nog niet (goed) te draaien. Er is sprake van een combinatie met bestaande budget, maar het voucherdeel “functioneert niet zoals bedoeld door Vogelaar”

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- In twee wijken vouchersysteem ingevoerd. Loopt nog niet goed

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Nog geen initiatieven via vouchers gehonoreerd

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- wijkgesprekken gehouden (25 organisaties) over de te maken keuze. Daarna via wijkverenigingen (en hun wijkkranten), huis-aan-huisbladen, sinds 2 weken oproep op de website van de gemeente. Binnenkort werken met bilboards met iemand er naast die voorbijgangers op markten aanspreekt
- Inspanningen hebben geleid tot aanvragen van bewoners die niet gelinkt zijn aan de wijkplatforms

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Nog geen initiatieven via vouchers gehonoreerd

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Nog geen initiatieven via vouchers gehonoreerd

NB Telefonisch contact met de secretaris van het bewonersplatform Spijkerkwartier leert dat het vouchersysteem (nog) niet functioneert. Hij heeft van de term gehoord, maar weet niets van een werkend vouchersysteem in zijn wijk.

Eindhoven

Verantwoordelijke ambtenaar: Willy van Dijk

Ondersteuner (professional): Geert Albers

Wijkcoördinator Doornakkers: Peter van Moorsel

Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie: Ben van der Molen

Vouchersysteem: 'Waardebonnensysteem'

Verschillen met vouchersysteem: 1. naam, 2. wijkraadpleging niet verplicht, wel geadviseerd, 3. houdt rekening met wet algemeen bestuursrecht, bezwaar is dus mogelijk, 4. de keuze tussen wel of niet meedoen aan het vouchersysteem wordt per wijk geregeld, als geen regiegroep kan worden samengesteld, wordt het geld toegevoegd aan de bestaande regeling (subsidiering stadsdeelgericht werken)

De 300.000 voor bewonersbudgetten (vouchers) gaan naar de volgende wijken. Is verdeeld op basis van inwoneraantallen.

Wijkvernieuwingsgebieden (dus exclusief drie Krachtwijken, deze hebben eigen budget):

- *Barrier*
- *Oud Woensel*
- *Drents Dorp*
- *Genderdal*
- *Philipsdorp*
- *Lakerlopen*
- *Bloemenbuurt-Zuid*
- *Kruidenbuurt*
- *Actiegebieden:*
- *Kerstroosplein*
- *Burghplan*
- *Sintenbuurt (zuidelijk deel)*
- *Tivoli*
- *Limbeek*
- *Mensfort*
- *Jagershoef (zuidwestelijk deel)*
- *Lievendaal*
- *Rapenland (zuidelijk deel)*
- *Vlokhoven*
- *'t Hool (noordelijk deel)*
- *Vaartbroek (middelste deel)*
- *Kronehoef (alleen voor 2008)*
- *Het gaat dus in totaal om 24 gebieden/buurtten voor 2008 en 23 voor 2009..*

Wie beheert budgetten?

- Gemeentelijke kasbeheerder

Criteria of weigeringsgronden

- het initiatief draagt eraan bij dat bewoners prettig samenleven en de wijk erop vooruit gaat
- het is haalbaar (o.a. niet strijdig met wet, algemeen belang of plaatselijk belang)
- het mag geen privé-belangen dienen
- eventueel beheer en onderhoud moet geregeld zijn
- geen subsidie verstrekt zijn op basis van een andere regeling

Voor de weigeringsgronden heeft Eindhoven aansluiting gezocht bij artikel 4:35 AWB. Daarmede zijn enige bepalingen uit de modelverordening (artikel 6) overbodig geworden. Wij hebben de modelverordening overigens zodanig aangepast, dat die nu in overeenstemming is met de AWB

Wie maakt keuze?

- 24 Regiegroepen van max. 5 bewoners (namens het college)

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- inwonersaantal

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- In juli 2008 heeft de Tweede Kamer naast □ 55 miljoen voor de 40 krachtwijken, □ 40 miljoen voor bewonersbudgetten voor de zogenaamde G-31 steden ter beschikking gesteld. Voor Eindhoven gaat het om de volgende bedragen:

	2008	2009	2010	2011
Krachtwijken	€250.000	€375.000	€375.000	€375.000
Overige aandachtswijken	€300.000	€300.000	€300.000	Nog niet bekend *

* Eind 2010 geeft het rijk nadere informatie over het mogelijke budget voor 2011 voor de aandachtswijken

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- De €300.000 + de bedragen voor de krachtwijken (in 2008: €250.000 en in 2009: €375.000) worden via een vouchersysteem verdeeld. Als het vouchersysteem bevalt, heeft deze vorm van zeggenschap gevolgen voor de traditionele subsidieregeling

Organisatie uitvoering initiatieven

- Regiegroepen (nu 20 van de 24 actief) worden ondersteund door de wijkcoördinator. In ondersteuning van bewoners bij uitvoeren van hun plannen is niet voorzien. Alleen als een initiatief niet van de grond komt, zal de wijkcoördinator bijspringen

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Criteria zoals in modelverordening (wel wat aangepast)
- Men kan er “redelijk goed mee uit de voeten”
- Criteria wel wat ruim; er wordt veel gehonoreerd, maar ook wel afgewezen

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- De wijkcoördinatoren hebben bewoners in de wijk aangesproken
- Oproep in de wijkkrantjes
- Er zijn met name mensen gezocht die niet al actief waren in de bewonersorganisaties. Men zocht en vond vaak mensen die wel actief waren, maar dan in het verenigingsleven.
- Er bestaat genoeg variatie wat betreft geslacht en etniciteit

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Functioneren goed
- Regiegroepen beoordelen de aanvragen aan de hand van de criteria. Daarbij wordt de aanvrager opgeroepen om het idee toe te lichten.
- De wijkcoördinatoren fungeren als klankbord en adviseur voor de regiegroepen

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- De brief kwam in de vakantieperiode door tijdgebrek is de regeling opgesteld en door de raad vastgesteld, zonder van te voren met bewoners te overleggen
- Na vaststelling is een handreiking gemaakt voor de regiegroepen en de wijkcoördinatoren
- Communicatieplan opgesteld en in werking gezet
- Er zijn inmiddels 20 regiegroepen; er komen er nog 4 bij

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Verschilt per wijk. In de krachtwijken is bijvoorbeeld een actie op touw gezet om mensen te bewegen ideeën in te dienen (is door een extern bureau uitgevoerd). In andere wijken werd gebruik gemaakt van de wijkkrantjes. Voorts werd door de wijkcoördinatoren ruchtbaarheid gegeven aan de regeling

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Folders
- Wijkblaadjes
- Website
- Mondelinge communicatie door wijkcoördinatoren
- Effect moet nog worden geëvalueerd

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- ca. 100 aanvragen
- zowel fysiek als sociaal (zwaartepunt nog niet bekend)

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Er zijn / worden al plannen uitgevoerd, maar de wijkcoördinatoren, die de ondersteuning verzorgen, hebben nog niet hoeven bijspringen

NB: de verantwoordelijke ambtenaar zoekt de grenzen op m.b.t. verantwoording van het budget. Hij wil het experiment recht doen, maar voorziet wel stevige gesprekken met de afdeling account. 'Ik houd mijn hart vast'.

Haarlem

Verantwoordelijke ambtenaar: Kim Stuiver
Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar):
Bewonersorganisatie: Jeannie Stevenhaagen

Vouchersysteem. Heet in Haarlem 'Subsidieverordening vouchers Haarlemse bewonersinitiatieven'
(Subsidieverordening vouchers ontvangen)

Inzet budget: 80% voor de negen wijkcontractwijken (Vijfhoek / Raaks / Doelen / Heiliglanden, Leidsebuurt, Delftwijk, Amsterdamsebuurten, Boerhaavewijk, Parkwijk, Rozenprieel / Dietsveld / Vogelenbuurt en Europawijk en 20 % voor de rest van de stad (6 stadsdelen).

Wie beheert budgetten?

- Gemeente (ambtelijke kasbeheerder)

Criteria of weigeringsgronden

- De gebruikelijke criteria vouchersysteem

Wie maakt keuze?

- Bedragen onder €10.000: gemeente (stadsdeelmanager), in samenspraak met de wijkraden
- Boven €10.000: digitale wijkraadpleging
- NB: Volgend jaar wordt er mogelijk wel met regiegroepen gewerkt

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Inzet budget: 80% voor de negen wijkcontractwijken (Vijfhoek / Raaks / Doelen / Heiliglanden, Leidsebuurt, Delftwijk, Amsterdamsebuurten, Boerhaavewijk, Parkwijk, Rozenprieel / Dietsveld / Vogelenbuurt en Europawijk en 20 % voor de rest van de stad (6 wijken). Verdeling tussen wijken op basis van inwoneraantal

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- Budget bewonersinitiatieven, 2008 300.000 en 2009 300.000 -

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- 10 % wordt gereserveerd voor kosten die de gemeente maakt bij uitvoering (zijnde 60.000 -)
De rest, €540.000, is voor de voucherregeling

Organisatie uitvoering initiatieven

- Ondersteuning alleen als dat nodig is. Bijvoorbeeld bij fysieke aanpassingen. Deze kwestie is nog niet erg doordacht omdat er tot nu toe bij de stadsdeelmanagers geen vragen om ondersteuning zijn binnengekomen. Aanvragen tot nu toe alleen door bewoners die georganiseerd zijn en zelf in staat zijn om initiatieven uit te voeren

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Criteria zoals in de modelverordening worden gehanteerd. In de praktijk blijkt dat die erg ruim zijn geformuleerd. Haarlem vergoedt geen eten en drinken en ook bepaalde uitjes niet. In de evaluatie zullen ze de vraag meenemen of deze in de praktijk gegroeide regel niet ook officieel moet worden gecommuniceerd

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Geen regiegroepen, gemeente beslist

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Geen regiegroepen, gemeente beslist

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- nb

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- De meeste initiatieven komen binnen via de gemeentewebsite. Sommige ook schriftelijk, via de wijkposten

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Website, huis-aan-huisblad, Haarlems Dagblad, informatie in openbare gelegenheden

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Rond de 250 initiatieven binnengekomen. Inhoud "heel divers" (meer dan dat valt er niet over te zeggen omdat men dit nog aan het uitzoeken is)

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- In de praktijk nog geen bewonersinitiatieven ondersteund

Hengelo

Verantwoordelijke ambtenaar: Henk Jan Fikken
Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar): Henk Jan Fikken
Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie: nvt

Vouchersysteem ('Wijkbonnen')
(Subsidieverordening vouchers ontvangen)

Budget wordt ingezet in alle Hengelose wijken: In Stadsdeel Noord zijn dat Noord, Hasseler Es en Slangenbeek; in Stadsdeel Midden zijn dat Woolde, Binnenstad en Hengelose Es en in Stadsdeel Zuid zijn dat de Berflo Es, Froot Driene, Wilderinkshoek en Beckum en Oele.

Wie beheert budgetten?

- Gemeente, ambtelijke kasbeheerder

Criteria of weigeringsgronden

- Haalbaarheid / uitvoerbaarheid
- Niet in strijd met de wet
- Niet voornamelijk gericht op privé-belangen
- Beheer en onderhoud van fysieke verbeteringen moeten kunnen worden gewaarborgd
- Subsidieplafond mag niet worden overschreden

Wie maakt keuze?

- Vouchers worden aangevraagd bij het college. Besloten is om geen regiegroepen te formeren.

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Budget verdeeld over alle wijken

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- nb

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- €300.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- Initiatiefnemers moeten zelf aangeven dat ze hulp nodig hebben. Ondersteuning wordt verleend door de wijkteams (gemeenteamtensaren) en door de helpdesks die voor het vouchersysteem in het leven zijn geroepen

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Criteria zoals in modelverordening worden gehanteerd, maar worden als te ruim geformuleerd ervaren. Buurtfeesten zou de gemeente willen afwijzen, maar dat kan moeilijk met deze criteria. Men wil ze daarom strakker gaan formuleren

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Geen regiegroepen

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Geen regiegroepen

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Heel snel, daarom geen raadpleging of inspraak van bewoners. Alles door gemeente intern georganiseerd
- Daarna de bewonersorganisaties geïnformeerd

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Via een digitaal en een papieren aanvraagformulier dat naar de gemeente wordt gestuurd. Er is een helpdesk met ambtenaren beschikbaar voor ondersteuning bij aanvragen. De gemeente selecteert

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Website in de gemeentelijk website
- Posters en flyers in openbare gelegenheden
- Gemeenteadvertentie in huis-aan-huisblad
- Regionale dagblad
- Digitale nieuwsbrief
- Gezien het aantal ingediende initiatieven lijkt de communicatiecampagne een succes

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- In 2008 werden ca. 200 initiatieven ingediend, in 2009 tot nu toe ca. 140.
- Inhoud: “van alles wat”, zowel sociaal als fysiek
- Initiatiefnemers ook vaak bewoners die normaal niet zouden worden bereikt. Komt volgens de ambtenaar door de laagdrempeligheid van de regeling

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Vraag om ondersteuning vooral bij fysieke projecten waarbij gemeentelijke regels aan de orde zijn
- Na de zomervakantie wil de gemeente met een selectie van de initiatiefnemers in gesprek over hoe het loopt met de uitvoering van de plannen

Leeuwarden

Verantwoordelijke ambtenaren: Daniël Appelo en Frits Veldmeijer

Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar): geen

Contactpersoon regiegroep / bewonersorganisatie: Agaath van der Velde

Vouchersysteem ('Wijkwaardebbonnen')

Budget wordt ingezet in zeven wijken (Valeriuskwartier, Bilgaard, Huizum-West, Oldegalileeën-Bloembuurt, Camminghaburen, Nylân en Aldlân-Oost). Per 31-12-2009 worden andere wijken gekozen, op grond waarvan is nog niet bekend.

Wie beheert budgetten?

- Gemeente. De twee projectmedewerkers die verantwoordelijk zijn voor het traject doen het kasbeheer. Daarnaast beheert het team Wijkmanagement al een groot aantal jaren verschillende budgetten die door de 26 wijkpanels kunnen worden besteed. De budgetten worden jaarlijks per wijkpanel door de gemeenteraad in de begroting vastgesteld (budget per jaar dus verschillend). Dit is een bestaand systeem. Het wijkwaardebbonnensysteem is dus naast dit systeem opgezet in 7 wijken in de stad

Criteria of weigeringsgronden

- Het is belangrijk dat het idee bijdraagt aan een leefbare buurt. Denk bijvoorbeeld aan de voorzieningen in de buurt, dat bewoners zich prettiger voelen of dat de straat, buurt of wijk erop vooruit gaat
- Als individuele bewoner kun je een idee indienen, als groep bewoners of als bewonersorganisatie (wijkpanels, wijkverenigingen etc.). Bij het indienen van het idee moet worden aangetoond dat meerdere bewoners het initiatief ondersteunen. Dit kan door aan te geven welke bewoners of bewonersorganisaties het initiatief ondersteunen of de indiener verzamelt 50 handtekeningen in de wijk, zodat duidelijk is dat er draagvlak is voor het idee
- Professionele organisaties en bedrijven kunnen zelf geen initiatieven indienen, wel mogen zij de bewonersideeën ondersteunen
- Het initiatief moet passen binnen het gemeentelijk beleid
- Het idee moet haalbaar en uitvoerbaar zijn voor 31 december 2010
- Het wijkidee mag geen privébelangen dienen
- De indiener draagt zelf bij aan de uitvoering, samen met andere betrokkenen

Wie maakt keuze?

- Adviesplatform (bestaat uit vertegenwoordigers van de panels van de zeven wijken) adviseert College. College beslist. Maar het advies van het adviesplatform is zwaar, doorslaggevend. Eigenlijk is traject naar B&W een formaliteit, behalve als er problemen voorzien worden
- Toekenning geld: Na ontvangst van een idee wordt het plan samen met de andere plannen bekeken door een adviesplatform. Dit platform bestaat uit vertegenwoordigers van de wijkpanels uit de wijken. Het kan zijn dat het platform indieners uitnodigt om het idee toe te lichten. Het college van burgemeester en wethouders stelt op advies van het platform het geld in de vorm van Wijkwaardebbonnen beschikbaar. Daarna kan het idee worden uitgevoerd door indieners of door derden. De Wijkwaardebbonnen gebruikt de indiener om diensten, producten of materialen te kopen. De facturen worden door de gemeente betaald of achteraf vergoed
- Deze werkwijze is toegepast in het traject Sociale Herovering (het project DOEN!, evaluatie beschikbaar) en heeft prima gewerkt

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Via een verordening heeft de gemeenteraad bepaald hoe het geld over de wijken wordt verdeeld. Tijdens het opstellen van de verordening is regelmatig contact met de Wijken geweest. Er is bepaald dat er per wijk €75.000 beschikbaar wordt gesteld. In de verordening is bepaald voor welke 7 wijken dit geld beschikbaar komt

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- De €300.000 jaarlijks is nergens aan toegevoegd. Wel is het zo dat de wijkpanels ook nog budget krijgen (zie hierboven). Mochten bewonersinitiatieven gekoppeld kunnen worden aan initiatieven die toch al door de wijkpanels of door gemeente en/of corporatie(s) zouden worden opgepakt, dan wordt dit zeker gedaan
- Via het systeem wordt het bewonersbudget verdeeld, dus de €300.000 per jaar. Voor 7 wijken is voor de periode 2008-2009 in totaal 2 x €300.000 beschikbaar = €600.000. Daarvan is 10% bestempeld als projectkosten. Per wijk is €75.000 beschikbaar. Blijft nog over €15.000 onvoorzien
- Voor 2010 zal wederom €300.000 beschikbaar zijn via dit systeem

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- Alleen de €300.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- 'Heikel punt'. De professionele welzijnsorganisaties zijn verbolgen over het feit dat zij geen automatische claim kunnen leggen op een ondersteuningsbudget. Gemeente heeft besloten om bewoners te laten kiezen of ze ondersteuning willen van deze organisaties (dan moeten ze dit wel als kostenpost opvoeren). Bewoners beslissen m.a.w. of ze ondersteuning willen en of ze die willen inkopen bij de welzijnsorganisaties. Ook de gemeente kan worden ingeschakeld voor ondersteunende activiteiten

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Criteria uit de modelverordening, maar toegevoegd dat draagvlak voor de uitvoering van het idee moet bestaan. Dat kan het Adviesplatform vaststellen aan de hand van steun door een wijkpanel of bewonersorganisatie of door eigen contacten in de wijk of bijvoorbeeld met 50 handtekeningen
- Men kon indienen tot 1 juli; Adviesplatform heeft eerste globale beoordelingsronde gedaan en vier spoedeisende initiatieven die een klein bedrag vroegen gehonoreerd. De andere initiatieven worden in augustus getoetst aan gemeentelijk beleid en mogelijke medefinanciering of mede-uitvoering. In september besluit het Adviesplatform over toekenning van Wijkwaardebonnen

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Wijkwaardebonnensysteem in 7 wijken ingevoerd. Uit elk van de 7 wijkpanels een vertegenwoordiger in het Adviesplatform (eigenlijk 6, want één wijk heeft geen werkend wijkpanel)
- Deelnemers autochtoon, twee dertigers, rest ouder

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Zie boven en zie verder de bijgevoegde verslagen van de twee platformvergaderingen

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Ervaring opgedaan met project 'Doen'. Bij dat project heeft de gemeente al de keuze gemaakt om bewoners zelf met ideeën te laten komen. De ervaring die men daarmee opdeed gebruikt voor het vouchersysteem

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Er is huis aan huis een folder verspreid met daarin een formulier waarmee bewoners een idee kunnen indienen
- Verder zijn er in de 7 wijken cafés georganiseerd waar mensen ideeën konden inbrengen
- N.a.v. de uitkomsten zijn er muurkranten gemaakt waarmee bewoners werden opgeroepen plannen in te dienen
- Selectie door Adviesplatform. Nog niet gebeurd

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Folders huis-aan-huis, Cafés, Muurkranten, artikelen in Huis aan huisbladen en wijkkranten, website www.leeuwarden.nl/wijkidee
- Ruim 100 ideeën ingediend

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Ruim 100 aanvragen binnengekomen
- Veel initiatieven over groen, spelen en verkeer
- In meerderheid fysieke initiatieven
- Bewoners leveren vaak een schetsmatig plan in, omdat ze eerst willen weten of ze een kans maken voor ze een begroting e.d. maken

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Nog geen praktijkervaring. Bewoners moeten zelf aangeven dat ze hulp nodig hebben en kunnen zelf bepalen bij welke partij ze die inroepen / inkopen

Leiden

Verantwoordelijke ambtenaar: Yvo van Marle
Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar): nvt

Vouchersysteem
(Subsidieverordening vouchers ontvangen)

Het budget wordt verdeeld over de gehele gemeente. Subsidieplafond van € 20.000 per aanvraag

Wie beheert budgetten?

- Gemeente (ambtelijke kasbeheerder)

Criteria of weigeringsgronden

- Haalbaarheid / uitvoerbaarheid
- Niet in strijd met de wet
- Niet voornamelijk gericht op privé-belangen
- Beheer en onderhoud van fysieke verbeteringen moeten kunnen worden gewaarborgd
- Subsidieplafond mag niet worden overschreden
- Toetsing aan gemeentelijk beleid

Wie maakt keuze?

- Gemeente (“college beslist”) binnen 4 weken.
- Boven €10.000 beslist college binnen 10 weken
- “In de modelverordening was de mogelijkheid aanwezig per wijk een regiegroep in te stellen [...]. Overwogen wordt om [...] te onderzoeken of de districtsraden die rol kunnen gaan spelen”

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Budget niet verdeeld over de stadsdelen. Gehele budget voor de gehele stad

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- De €300.000 vouchergeld komt bovenop maar naast €300.000 bestaand budget voor bewonersinitiatieven

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- Alleen de €300.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- Aan elke aanvraag wordt een medewerker van de afdeling wijkmanagement gekoppeld, die ondersteuning biedt bij zowel de aanvraag als de uitvoering van het initiatief

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Aan de criteria toegevoegd: toetsing aan gemeentelijk beleid en draagvlak in de wijk
- Criteria in modelverordening te breed. “Je kan bijna niets afwijzen”
- Soms moeilijk een scheiding aan te brengen in privé-belang en algemeen belang
- Een paar aanvragen afgewezen omdat ze te weinig een algemeen belang dienden (Breedbeeld-TV in bejaardentehuis, speelplaats voor school)
- Draagvlak eis weegt zwaar, aanvragen van (alleen) professionals worden afgewezen

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Vouchersysteem in 7 wijken ingevoerd. Uit elk van de 7 wijkpanels een vertegenwoordiger in het Adviesplatform (eigenlijk 6, want één wijk heeft geen werkend wijkpanel).
- Deelnemers autochtoon, twee dertigers, rest ouder

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- p.m.

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Eerst ambtelijk wikken en wegen
- Contacten met corporaties
- Vervolgens is het een bestuurlijk-ambtelijk traject geweest

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Aanvragen komen binnen n.a.v. de communicatiecampagne
- Na ontvangst van de aanvraag is er direct contact met een gemeenteambtenaar (die ondersteunt en dan bovendien nog kan sturen m.b.t. de inhoud van een plan)
- Bewoners willen graag in eerste instantie een globale aanvraag, zonder gedetailleerde begroting, om te kijken of het een haalbare zaak is. De gemeente biedt die mogelijkheid

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Stadskrant
- Website
- Bilboards
- Posters en folders in buurthuizen
- Via de corporaties
- Berichten in de krant over wat is toegekend
- 'Loopt nu goed'. Tot eind van dit jaar geen nieuwe inspanningen nodig. Wel plan om in najaar 1 of 2 aanvragers te volgen tijdens de realisatie van hun plannen en daarover te berichten in de krant

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Nu ca. 20 aanvragen binnen
- Meeste aanvragen zijn fysiek, veel minder sociaal
- Aanvragen uit alle vier stadsdelen
- Aanvragers tot nu toe veelal al maatschappelijk actief
- Bewonersgroepen uit renovatiewijken vragen soms een voucher aan (ingefluisterd door de corporaties)

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Te vroeg om iets over te zeggen. Eerste toewijzingen zijn kort geleden en plannen nog niet echt in uitvoering

Schiedam

Verantwoordelijke ambtenaar: Barbara Graaf

Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar):

Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie: Ursula Rutten (oost), Darius Spencer (Nieuwland);

Marcel Kreuger (overige wijken)

Bewoner: Tjalling de Boer

Vouchersysteem (NB Schiedam zet 40-wijkenbudget ook via vouchersysteem in)
(Subsidieverordening vouchers ontvangen)

Budget wordt ingezet in alle wijken behalve Nieuwland (geld krachtwijk). Het budget voor de overige wijken wordt aangevuld met gemeentelijk bewonersbudget. Oost krijgt € 160.000, de resterende wijken elk € 20.000 (Groenoord, Spaland / Sveaparken, Kethel, Woudhoek, Zuid, West, Centrum)

De nieuwe verordening voor 2009 is in bestuurlijke vaststellingsprocedure. Deze is verbeterd n.a.v. de ervaringen met de verordening 2008.

Wie beheert budgetten?

- Technisch administratief: de Financieel consultant van de gemeente
- Inhoudelijk: de wijkprocesmanager van de betreffende wijk

Criteria of weigeringsgronden

- haalbaarheid en uitvoerbaarheid
- niet in strijd met de wet
- niet vooral gericht op privé-belangen
- beheer en onderhoud van fysieke verbeteringen moet kunnen worden gewaarborgd
- door verstrekking mag het subsidieplafond niet worden overschreden

Wie maakt keuze?

- Een Regiegroep (bestaande uit maximaal 7 bewoners, ondersteund door professionals en de gemeente). Er zijn in totaal drie regiegroepen; één voor de wijk Oost, één voor de wijk Nieuwland en één voor de overige wijken). In bijzondere gevallen het college
- Boven €10.000 wijkraadpleging

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Het college verdeelt de budgetten over de wijken

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Er is extra aandacht besteed aan Schiedam Oost, deze wijk heeft een budget van €160.000 voor 2008. De overige zeven wijken hebben een budget van €20.000. Nieuwland is als Vogelaarwijk apart en krijgt voor 2008 €180.000 en voor 2009 €270.000. De budgetten voor 2009 worden in september verdeeld, samen met de vaststelling van de gewijzigde subsidieverordening vouchers bewonersinitiatieven

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- Het budget staat op zichzelf. Er zijn nog geen budgetten gecombineerd. Dit om de specifieke doelstellingen van de voucherregeling in praktijk te kunnen brengen. Wel heeft de woningcorporatie voor het jaar 2008 het budget in Nieuwland verdubbeld

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- Het gehele bedrag is via het vouchersysteem verdeeld. Er zijn in 2008 geen proceskosten gerekend. De volledige €300.000 is beschikbaar voor bewoners. Het kan zijn dat dit bij de

verdeling van de budgetten voor 2009 gaat veranderen, omdat er veel tijd in de ondersteuning gaat zitten. Door bewoners is ook aangegeven dat er behoefte bestaat aan extra aandacht vanuit de gemeente voor ondersteuning

Organisatie uitvoering initiatieven

- Er is in elke wijk opbouwwerk aanwezig. Daarnaast is in elke wijk wijkwerk aanwezig. Waar nodig helpen andere organisaties mee bij de uitvoering van de initiatieven. Te denken valt hierbij aan Woonplus, zelforganisaties, SWS welzijn, seniorenwelzijn enz.

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Criteria uit de modelverordening worden gehanteerd. Dit levert diverse problemen op: voorjaar 2008 is de aanpak geëvalueerd en de verbeterpunten zijn opgenomen in een aangepaste verordening. (Planning: vaststelling in de gemeenteraad september 2009)

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Oproep geplaatst in het plaatselijke dagblad om zitting te nemen in de regiegroepen. De mensen die daarop reageerden zijn allen benoemd, omdat er van een overschot aan aanmeldingen geen sprake was. Regiegroepen worden voornamelijk bemenst door bewoners die al actief waren in de wijk. Wel enigszins gemengd (leeftijd en etniciteit), maar niet in hoge mate

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Bewoners hebben ondersteuning nodig van de twee ambtenaren die als adviseur deelnemen aan de regiegroep, vooral waar het gaat om het inschatten van wat iets kost en wat het onderhoud met zich meebrengt
- Regiegroepen hebben moeite met het ontbreken van de eis van draagvlak.
- Bewoners in de regiegroepen moeten wennen aan hun rol, nu alleen toetsen op de criteria terwijl er ook behoefte is aan een inhoudelijke toets
- Bewoners in de regiegroepen vinden hun rol nogal beperkt; ze zouden meer invloed willen hebben op de inhoud van initiatieven

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Breed overleg met ambtenaren
- Gesprekken met overkoepelende bewonersorganisatie
- Collegebesluit en goedkeuring door de raad
- T.a.v. de uitvoering: met name communicatie met en via de regiegroepen en de wijkoverleggen
- Op basis van de inmiddels uitgevoerde evaluatie wordt de werkwijze en de verordening aangepast

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- De inschrijfformulieren zijn te downloaden van de gemeentesite en zijn verkrijgbaar bij wijkverenigingen, wijkcentra en in openbare gelegenheden zoals bibliotheek en stadskantoor).
- Per post, er is een antwoordnummer geopend voor de bewonersbudgetten (verreweg de meeste aanvragen komen op die manier binnen)
- Ze kunnen worden overhandigd aan de wijkprocesmanagers
- Selectie en agendering voor de regiegroepen gebeurt door de ondersteuning

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Begonnen met een groot vrijwilligersfeest, waar 800 bewoners op af kwamen. Daar informatie over vouchers gegeven en oproepen gedaan plannen in te dienen
- Berichten in de plaatselijke krant
- Informatie in wijkverenigingen en openbare gelegenheden
- Had succes, veel plannen ingediend

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Meer dan 180 plannen ingediend.
- Inhoud: van alles wat, zowel sociaal als fysiek. Opmerkelijk is dat de aandachtswijken veel sociale plannen opleveren en de overige wijken meer fysieke initiatieven
- Indieners van de plannen voor een deel de al actieve bewoners. Daarnaast doen ook mensen die tot nu toe niet actief waren aanvragen. Dat levert soms verrassende initiatieven op, 'omdat je buiten de gestaalde kaders treedt'
- De angst bestaat dat de gestaalde kaders zoveel ideeën indienen dat de andere bewoners achter het net vissen. Want wie het eerst komt het eerst maalt. Maar de gemeente zoekt in dat geval, als het een mooi plan betreft, naar wegen om het toch gehonoreerd te krijgen. Bijvoorbeeld door te kijken of het via andere budgetten te regelen is

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Tot nu toe wordt de ondersteuning van de uitvoering van sociale activiteiten gedaan door het wijkwerk. Bij fysieke activiteiten spelen de wijktoezichthouders een belangrijke rol. Daarnaast de wijkprocesmanagers, en medewerkers van Woonplus voor activiteiten in hun werkpakket
- Opbouwwerk (pas kort actief) gaat een deel van de ondersteuning doen. Men is vooral bezig met het informeren van bewoners en het ondersteunen van aanvragen. Op termijn zullen ze ook bij de uitvoering bewoners ondersteunen
- Er is behoefte aan meer ondersteuning dan tot nu toe geboden

Sittard-Geleen

Verantwoordelijke ambtenaar: Maurice Veder, Stadsdeelmanager 3

Interview bij afwezigheid met: Ger Theelen, Stadsdeelmanager 1

Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar): Stadsdeelmanagers (5 stadsdelen)

Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie: Stadsdeelbestuurder per stadsdeel, besluit op advies wijkplatform.

Bewoner: John Gerrits

Vouchersysteem

Budget wordt over gehele gemeente verdeeld (evenredig over 5 stadsdelen)

Wie beheert budgetten?

- Gemeente

Criteria of weigeringsgronden

- Het draagt eraan bij dat bewoners prettig samenleven en de buurt er op vooruit gaat.
- Het is haalbaar binnen de met de gemeente af te spreken tijd.
- Het initiatief dient geen privé-belangen.
- Het initiatief past binnen formele (wettelijke) procedures en (beleids)kaders.
- De exploitatie (beheer en onderhoud) moet - als dat van toepassing is - binnen het initiatief geregeld zijn

Wie maakt keuze?

- De 28 wijkplatforms hebben een adviserende en stimulerende rol. De stadsdeelbestuurder beslist in mandaat van B&W welke initiatieven uitgevoerd worden. De regie van de initiatieven ligt bij voorkeur bij de bewoners zelf, waar nodig worden de platforms gevraagd te ondersteunen. Indien daaraan behoefte is leveren stadsdeelmanager, wijkcoördinator en Partners in welzijn ondersteuning
- In de praktijk beslist de gemeente zonder daar de wijkplatforms in te kennen, aldus een bewoner uit zo'n platform. Volgens hem wordt het geld ook gebruikt voor zaken die niets met leefbaarheid te maken hebben, zoals het restaureren van een kapel. Dit alles uit electorale overwegingen, aldus de bewoner

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Ieder stadsdeel krijgt een gelijk bedrag (€54.000)

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- Vouchergelden dienen als verhoging wijkgerichte inzet. Bestaande budgetten zijn gehandhaafd: €250.000 Stadsdeelbudget (€50.000 per stadsdeel), €600.000 Flexbudget Openbare ruimte (€120.000 per stadsdeel)
- Over deze budgetten wordt op gelijke wijze beschikt (mandaat stadsdeelbestuurder)

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- €300.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- De stadsdeelmanagers bieden ondersteuning, vanaf de aanvraag tot en met de uitvoering (bij fysieke initiatieven ondersteuning door wijkcoördinator openbare ruimte)

- Vanuit welzijnswerk (PIW) worden sociaal/maatschappelijke initiatieven ondersteund.

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- De criteria zoals opgesteld worden in de praktijk gehanteerd. Volgens afspraak met wijkplatforms en gemeenteraad worden de criteria na de eerste tranche geëvalueerd

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- De reeds langer bestaande (28) buurt- en wijkplatforms hebben een adviserende rol
- De rol van regiegroep ligt bij het driehoeksoverleg: stadsdeelbestuurder, stadsdeelmanager en wijkcoördinator; hier is aansluiting gezocht bij de bestaande systematiek en gremia, zoals door de accountant geaccordeerd

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- De wijkplatforms hebben een adviserende taak, waarbij drie formele vragen worden beantwoord, om te kijken of de aanvraag aan de criteria voldoet. Om de wijkplatforms niet in oppositie te brengen met aanvragende bewoners, c.q. het budgetplafond ligt de formele besluitvorming/weigering bij de gemeente

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Intern overleg over de vraag: hoe om te gaan met de vouchers en stadsdeelbudgetten
- Formele voucherregeling overgenomen, onder voorwaarde van evaluatie na een jaar
- Overleg gevoerd met alle stadsdelen en wijkplatforms en de criteria op basis daarvan aangepast

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Aanvragen komen binnen bij de stadsdeelmanagers
- Vervolgens gaan ze naar de platforms, die advies uitbrengen
- Dat advies weegt zwaar bij de besluitvorming

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Huis aan huis folders
- Lokale krant
- Huis-aan-huisbladen
- Website gemeente
- Websites buurtplatforms
- Gezien het grote aantal aanvragen een succes

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- De voucherregeling, waarvoor de gemeenteraad in december 2008 een verordening vaststelde heeft tot nu toe 95 aanvragen opgeleverd
- De aanvragen bestrijken een grote diversiteit aan thema's: opknappen wandelpaden, openbaar groen, speelveldjes, hondenspeelweide, duurzaam veilig, kunstwerken en cultuur en bindingsactiviteiten. Opvallend veel aanvragen hebben te maken met het herstellen van cultuurhistorische waarden zoals paden of karakteristieke dorps- of wijkelementen (kapelletjes etc.). Een ander zwaartepunt ligt bij fysieke initiatieven, deze worden bij voorkeur gehonoreerd uit flexbudget
- De aanvragers zijn 'heel divers'. Niet alleen bewoners die al actief waren, ook individuele bewoners die niet tot het bekende netwerk horen weten de regeling te gebruiken

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- De stadsdeelmanagers bieden ondersteuning, vanaf de aanvraag tot en met de uitvoering.
- Vanuit welzijnswerk (PIW) worden sociaal/maatschappelijke initiatieven ondersteund.
- Praktijk: nog niets over te zeggen. Slechts een paar plannen zijn in uitvoering

Tilburg

Verantwoordelijke ambtenaar: Mounir el Maach
Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar):
Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie: Jonti Haans

Vouchersysteem
(Subsidieverordening vouchers ontvangen)

Budget wordt ingezet in de vijf impuls wijken: 1. Stokhasselt, 2. Kruidenbuurt, 3. Groenewoud, 4. Trouwlaan / Uitvindersbuurt / Oerle en 5. Groeseind / Hoefstraat / Pastorieklamp. Het geld is evenredig verdeeld over de vijf wijken (deze wijken zijn ongeveer even groot). Over zowel grote als kleine initiatieven wordt door de regiegroep besloten. Daarnaast behouden de vijf impuls wijken het budget 'Verrijk je Wijk' (€4 per inwoner).

Wie beheert budgetten?

- Penningmeester wijkorganisatie

Criteria of weigeringsgronden

- Voucheraanvragen worden per standaardformulier gedaan bij de regiegroep. De standaardformulieren kunnen in het wijkgebouw worden verkregen. Ook kunnen hier ingevulde formulieren worden gedeponereerd. Op het formulier worden in ieder geval de volgende zaken vermeld: personalia en handtekening(en) van de aanvrager(s), omschrijving van de activiteit, de beoogde doelgroep, een begroting van de kosten, een tijdsplanning, evt. andere verkregen subsidies, evt. benodigde/verkregen vergunningen en ontheffingen. Bij voorkeur wordt een ruimere omschrijving van de activiteit als bijlage bijgevoegd. De regiegroep kan de aanvrager om nadere informatie vragen ingeval zij van mening is dat de aanvraag niet volledig of niet correct is ingediend
- De regiegroep kent geen Voucher toe ingeval een initiatief of project een privé-belang dient. Ook kent de regiegroep geen Voucher toe aan initiatieven of projecten die een langere looptijd hebben dan het jaar waarin de Voucher wordt toegekend, tenzij de aanvrager de financiering van de doorlooptijd heeft gewaarborgd. Voorts kent de regiegroep geen Voucher toe ingeval een initiatief of project niet past binnen de vigerende wet- en regelgeving. Wijkbewoners die initiatieven of projecten aandragen, zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Zij zijn ook verantwoordelijk voor eventuele aanvragen van vergunningen en/of ontheffingen. De regiegroep kent een vergunnings- of ontheffingsplichtig initiatief of project pas een Voucher toe ingeval deze verplichtingen zijn nagekomen

Wie maakt keuze?

- 5 regiegroepen (beoordelingscommissie van wijkbewoners), dienen een gemêleerd gezelschap van bewoners te zijn, diversiteit van geslacht, etniciteit, achtergrond, etc. De gemeente is verantwoordelijk voor de formele en materiële samenstelling van de regiegroepen.
- Bij meer dan €10.000 wijkraadpleging, georganiseerd door regiegroep

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- B&W

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- €300.000 voor de vijf impuls wijken, zwaarte problematiek

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- Bestaand budget €4 - per inwoner, totaal: €810.000. Plus €300.000 vouchergeld. Het voucherbudget is een op zichzelf staand budget, naast het budget van Verrijk-Je-Wijk. Ten

behoefte van een grotere maatschappelijke deelname van de wijkbewoners is gekozen om voor de vouchers nieuwe regiegroepen in te stellen. Dus ook in besluitvorming zijn de vouchers op zichzelf staand

- Wel is er een koppeling tussen de beide buurtbudgetten door middel van een persoon die in beide clubs zit of door georganiseerd periodiek overleg. Hierdoor kunnen zaken op elkaar worden afgestemd en voorkom je dat de clubs in elkaar vaarwater gaan zitten of dezelfde zaken gaan ondersteunen

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- €300.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- Ondersteuning wordt in principe niet aangeboden. Gemeente Tilburg hoopt dat de professionals in de wijk die aanjagen en stimuleren (opbouwwerkers, medewerkers van de corporaties en de gebiedsmanagers) betrokken blijven bij de realisatie van het initiatief
- Bij fysieke projecten wordt de aanvrager in contact gebracht met de contactambtenaar van het betreffende gebiedsteam. Deze ambtenaar begeleidt de aanvrager in de voorbereidingsfase en zorgt voor de afstemming met gemeentelijk beleid

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- De gemeente wilde in eerste instantie de zaak niet dichttimmeren, niet te veel kaders geven, om laagdrempelig te zijn. Daarnaast had men zich 'impulsdoelen' voor de wijken gesteld: armoedebestrijding, werk, scholing en veiligheid. Men hoopte op initiatieven die daarmee verband houden. Maar in de praktijk waren die op de vingers van één hand te tellen. Men kreeg vooral fysieke aanvragen binnen. Ook aanvragen die men eerder al binnenkreeg via 'Verrijk je Wijk'. Het was kortom moeilijk om de voucherregeling een eigen karakter te geven
- Daarnaast vonden de regiegroepen het moeilijk om initiatieven te beoordelen. Ze waren namelijk altijd wel gericht op de wijk. Er was geen munitie om een initiatief af te wijzen
- Men heeft een oplossing gezocht door met de regiegroepen te gaan nadenken over de behoeften van de wijk. Uit deze sessie zijn vijf visies (voor de vijf wijken) naar voren gekomen. In één wijk was bv veel behoefte aan speelterreinen, in een andere aan sociale projecten voor jongeren, in weer een andere wijk was te weinig te doen, etc. Zo vijf visies opgesteld, die dienst doen als beoordelingscriterium bij de honorering van initiatieven. 'Want het probleem is niet om voldoende initiatieven binnen te krijgen, maar om kwalitatieve initiatieven binnen te krijgen'

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Vijf regiegroepen. De gemeente wilde iedereen de kans geven om tot een regiegroep toe te treden. In eerste instantie heeft de gemeente opbouwwerkers in de vijf wijken opdracht gegeven om te zoeken naar mensen die in de regiegroepen zitting wilden nemen. Later is er ook nog een oproep geplaatst in de wijkkrantjes, maar daaruit is niemand gekomen. Respons was minimaal. Dus regiegroepen samengesteld uit mensen die zijn geworven door het opbouwwerk
- Bewoners in de regiegroepen zijn etnisch en qua geslacht gemengd. Leeftijd: merendeel tussen 30 en 50 jaar

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Regiegroepen komen gemiddeld een keer per maand bij elkaar, afhankelijk van het aantal binnengekomen initiatieven. Daarnaast communiceren de groepen ook met elkaar. Zo is er een grote bijeenkomst geweest waar iedereen aanwezig was. Nu bestaat het plan om een eigen website voor de regiegroepen te openen
- Voor problemen bij beoordelen: zie criteria
- Er komen veel aanvragen binnen waarvan duidelijk is dat hulp bij het opstellen van de aanvraag nodig was geweest

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Brief over vouchersysteem kwam eerst bij een afdeling die stedelijk wekt. Die trad in contact met een afdeling waar ambtenaren wijkgericht bezig zijn
- De wijken waar het budget zou worden ingezet werden gekozen
- De wijken in: gesprekken met wijkorganisaties en opbouwwerk. Opgemerkt kan worden dat in die gesprekken de wijkorganisaties aangaven dat ze de organisatie op zich wilden nemen. De gemeente wilde ze niet overvragen en was bang dat het geld dan weer bij de gestaalde kaders terecht zou komen. Daarom heeft men besloten om geen mensen uit de wijkorganisaties te vragen voor de regiegroepen, maar het opbouwwerk te laten zoeken naar bewoners voor de regiegroepen

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Voucheraanvragen worden per standaardformulier gedaan bij de regiegroep. De standaardformulieren kunnen in het wijkgebouw worden verkregen. Daar staat ook een brievenbus waar ze meteen in kunnen
- Regiegroepen schrijven periodiek een stukje in de wijkkranten.
- Na de zomervakantie wordt een nieuwe stroom activiteiten ontplooid om een nieuwe stroom initiatieven op gang te brengen

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Persbericht uitgedaan, opgepikt door de plaatselijke kranten
- Ieder huishouden kreeg een bewonersbrief, met aan de achterkant het aanvraagformulier.
- Stukjes in wijkkrantjes
- Heeft veel respons opgeleverd

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- Aantallen verschillen per wijk, variëren van 20 tot 80 aanvragen
- Totaal over de vijf wijken: schatting van tegen de 200 initiatieven
- Inhoudelijk: meest fysiek, minder sociaal (waar aanvragers worden geholpen door professionals in de wijk levert dat meer sociale aanvragen op)
- Initiatiefnemers zijn tot nu toe de al actieve wijkbewoners; de niet-sociaal-actieven worden tot nu toe niet bereikt, lijkt het

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- Fysieke initiatieven worden vaak begeleid door de gemeente. Opgemerkt moet worden dat daarin ook nog van kinderziektes sprake is. Het is voor de gemeente nieuw om bij fysieke initiatieven zo nauw met (in dit geval) één of een klein aantal bewoners op te trekken. Het kost tijd om deze samenwerking te optimaliseren. Dit is in één bepaald geval niet soepel gegaan. In andere gevallen waren de ervaringen positiever
- Sociale initiatieven worden tot nu toe niet begeleid. De mogelijkheid bestaat wel. De gebiedsteams hebben de knowhow om sociale initiatieven te begeleiden wel in huis

Venlo

Verantwoordelijke ambtenaren:

- Dave Collaris, Stadsdeelmanager en kasbeheerder vouchers bewonersinitiatieven.
 - Roger Spitz, projectleider wijkgericht werken Venlo.
 - Inge Courbois-van der Smitte, administratief ondersteuner
- Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie: Andre de Bruin

Vouchersysteem

Venlo Oost, Vossener en Klingerberg zijn als prioriteitswijken gekenmerkt en krijgen tot 1 april 2009 ieder maximaal € 70.000. Vanaf 1 april 2009 zullen alle gelden (inclusief de restanten van de toegekende € 70.000) in 1 pot worden gedaan waaruit geheel Venlo initiatieven kan aanvragen..

Wie beheert budgetten?

- Gemeente

Criteria of weigeringsgronden

- Aanvrager moet aantonen dat er voldoende animo in de wijk is voor het idee
- Het verstrekken van vouchers kan worden geweigerd, indien gegronde reden bestaat om aan te nemen dat:
 - a. het initiatief niet haalbaar of uitvoerbaar is binnen de in de aanvraag vermelde planning
 - b. de initiatiefnemer doelstellingen beoogt of activiteiten zal ontplooiën die in strijd zijn met de wet en of het gemeentelijk beleid
 - c. het initiatief voornamelijk betrekking heeft op privé-belangen van de initiatiefnemer
 - d. het beheer en onderhoud van de voorgestelde fysieke verbeteringen van de leefomgeving niet kunnen worden gewaarborgd
 - e. de initiatiefnemer onvoldoende kan aantonen dat voor zijn/haar initiatief draagvlak in de buurt/wijk bestaat ("samendoen")
 - f. de betrokkenheid van de initiatiefnemer(s) tijdens de uitvoering van het initiatief niet gewaarborgd is ("meedoen" en "zelfdoen")
 - g. door de verstrekking het subsidieplafond wordt overschreden
 - h. het initiatief niet voldoet aan de eisen van de verordening

Wie maakt keuze?

- Adviesplatform van wijkbewoners en leden uit de wijkoverleggen heeft een adviserende rol. B&W beslist. Het college (i.c. de door het college aangewezen kasbeheerder) beslist conform het advies van het adviesplatform, tenzij er naar het oordeel van het college sprake is van (een van) de weigeringsgronden uit art. 6. In dat geval zorgt het college ervoor dat het adviesplatform het afwijkende besluit met een deugdelijke argumentatie ontvangt

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- De Gemeente heeft de prioriteitswijken bepaald. Deze hebben voorrang tot 1 april 2009. Hierna vindt de verdeling plaats op basis van binnengekomen initiatieven

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- Tot 1 april 2009 voorrangpositie voor Venlo Oost, Vossener en Klingerberg. Na deze datum budget voor de gehele stad

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- Ruim €400.000

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- €300.000

Organisatie uitvoering initiatieven

- Ondersteuning door opbouwwerkers en medewerkers woningbouwverenigingen, zowel bij aanvragen vouchers als bij uitvoeren van de plannen

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- De (eigen) criteria voldoen goed

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- Platform samengesteld uit vertegenwoordigers van de wijkoverleggen (80%) en andere bewoners (20%). Van de 'overige bewoners' was een deel al maatschappelijk actief, een ander deel (nog) niet. Deze mensen zijn gevonden door aan actieve bewoners te vragen naar wie interesse zou kunnen hebben om in de 'regiegroep' zitting te nemen

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- In het Platform wordt door de bewoners zeer serieus bekeken of 1. het initiatief aan de criteria voldoet, 2. iedereen het eens kan worden over honorering of afwijzing. Gaat volgens de ambtenaar 'prima'

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Bij de gemeente intern bekeken wat ze er mee wilden en waar ze het geld wilden inzetten
- Verordening gemaakt, in samenspraak met organisaties en bewoners in de wijken
- Communicatieplan gemaakt
- Kickoff bijeenkomst voor alle partners in de wijk, gebruikt om te informeren en te netwerken
- Uitvoering
- Vanaf 1 juli 2009 opfriscampagne voor 2009
- Vanaf 1 september 2009 campagne voor 2010

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Alles komt binnen via de post, niet digitaal
- Plannen komen binnen omdat mensen iets hebben gelezen (folders, wijkkranten) of gehoord (wijkoverleggen, buurtcoördinator corporatie)
- Plannen worden gehonoreerd als iedereen in het Platform het met elkaar eens is
- Alle aanvragers – of hun plan nu is gehonoreerd of niet – krijgen een T-shirt met de tekst 'Ik heb het gezegd'. Dit om ook het indienen van een plan op zich te belonen

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- In de prioriteitswijken is huis aan huis geflyerd.
- Lokale media en wijkkranten
- Bijeenkomsten
- Binnenkort een 'verfrissingscampagne': met een 'gepimpte' caravan de wijken in, terrasje opzetten en met mensen spreken over wat er leeft in de wijk en ze aansporen gebruik te maken van de bewonersbudgetten

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- tot nu toe 39 initiatieven behandeld door het Platform. 10 aanvragen liggen nog ter beoordeling
- Inhoud: van alles en nog wat. Gemeente verwachtte vooral fysieke plannen, maar dat bleek niet het geval. Veel sociale plannen werden door bewoners ingediend
- Aanvragers: de al actieve bewoners, maar ook 'nieuwelingen'

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- De ondersteuning bij de uitvoering verloopt 'goed'.
- Ondersteuning geschiedt door Opbouwwerk, wijkoverleggen en de buurtcoördinator van de woningstichting. Hierdoor kan iedereen tot een initiatief komen
De Ondersteuners nemen de initiatiefnemers niet het werk uit handen, maar proberen ze te begeleiden en te stimuleren om het beste uit zichzelf te halen en zelfstandig een initiatief met onderbouwing op te stellen

Zaanstad

Verantwoordelijke ambtenaar: Beate Sisenop
Ondersteuner (opbouwwerker, ambtenaar): Natasje Mooi
Voorzitter regiegroep / bewonersorganisatie: Violetta Meta

Vouchersysteem (NB Zaanstad zet 40-wijkenbudget ook via vouchersysteem in)

De € 300.000 wordt verdeeld over de drie deelgebieden in de krachtwijk Poelenburg. Elk deelgebied krijgt € 100.000. De verdeling in elk deelgebied gebeurt door bewoners i.s.m. wijkmanagers.

Wie beheert budgetten?

- Gemeente, sector Wijkmanagement

Criteria of weigeringsgronden

- Dezelfde als in de modelverordening

Wie maakt keuze?

- De wijkbeheergroepen in de 18 wijken (waarin bewoners zitting hebben) fungeren als regiegroep. Keuze van initiatieven gebeurt in die groepen

Wie verdeelt het geld over de wijken?

- Gemeente

Verdeelcriteria die gemeente heeft toegepast

- €100.000 gaat naar Poelenburg; €300.000 naar de overige wijken. De overige wijken krijgen in 2008 en 2009 allen een zelfde bedrag. Voor 2010 wordt verdeling nader bekeken

Aan welk budget is de €300.000 toegevoegd?

- Leefbaarheidsbudget: €985.000 + budget 'aanvullende opdrachten': €600.000 + vouchergelden

Welk bedrag (€300.000 of meer) wordt via het vouchersysteem verdeeld?

- €300.000. Zaanstad werkt nu met twee systemen, maar overweegt om volgend jaar één systeem te gaan hanteren

Organisatie uitvoering initiatieven

- De wijkmanagers bieden ondersteuning. Indien nodig kunnen ook de leefbaarheidsconsulenten (vergelijkbaar met het vroegere opbouwwerk) van Stichting Welzaan om ondersteuning worden gevraagd

Welke criteria en weigeringsgronden worden in de praktijk gehanteerd?

- Criteria zoals in modelverordening
- Hanteren van de criteria is 'moeizaam'. De criteria zijn erg breed en algemeen. Bewoners en wijkmanagers worstelen er mee. 'Wat past wel bij sociale cohesie en welk initiatief niet?' De criteria zullen moeten worden aangepast

Hoe is de samenstelling van de regiegroepen tot stand gekomen en in hoeverre zijn de formele eisen daarin terug te vinden?

- De wijkoverleggen en de actieve bewonersgroepen fungeren als regiegroep. Er zijn dus geen nieuwe bewoners geworven om zitting te nemen in de regiegroepen.

- Deze overleggen en groepen worden voornamelijk bevolkt door 'blanke mannen van boven de 60'. Weinig anderen. Alleen in Poelenburg is sprake van een gemêleerd gezelschap

Hoe werken de regiegroepen in de praktijk?

- Het gaat 'heel erg goed', temeer omdat de wijkmanagers een sterke ondersteunende rol hebben en de bewoners heel goed weten wat er speelt in de wijk
- Sommige 'regiegroepen' willen alles in eigen hand hebben en houden (beoordelen van initiatieven en alle administratie daaromheen), andere regiegroepen willen het liefst alleen initiatieven selecteren en zouden graag zien dat de gemeente de andere taken o zich neemt. De groepen hebben tot 2 juli om aan te geven voor welke variant ze kiezen. De verantwoordelijke ambtenaar schat in dat 40% zal kiezen voor alles in eigen hand en 60% voor alleen selecteren

Op welke wijze is / wordt het vouchersysteem geïmplementeerd?

- Subsidieverordening gemaakt; raad akkoord
- Regeling voorgelegd aan wijkoverleggen

Op welke manier worden initiatieven verzameld en geselecteerd?

- Voor het verzamelen van initiatieven is een format ontwikkeld, dat door de wijkmanagers is uitgedeeld aan de wijkoverleggen
- De wijkoverleggen beslissen over toekenning of afwijzing

Hoe krijgt de lokale communicatiecampagne gestalte en wat is er bekend over de effecten?

- Lokale bladen
- Website
- Via wijkmanagers
- Bijeenkomsten van de besturen van de wijkoverleggen en de andere bewonersgroepen waarmee de gemeente overlegt (inmiddels twee keer plaatsgevonden)

Wat is de hoeveelheid en type initiatieven en initiatiefnemers?

- 40 – 50 initiatieven ingediend
- Inhoud: breed, zowel fysiek als sociaal (in evenwicht)
- Aanvragers: de al actieve bewoners, maar ook anderen. Nieuwe groepen weten de weg naar de regeling te vinden

Hoe worden bewoners ondersteund bij het uitvoeren van hun plannen?

- De wijkmanagers ondersteunen bij de uitvoering. Gaat 'heel, heel goed'

NB Ook in Zaanstad wordt het spanningsveld tussen bewoners zoveel mogelijk laten bepalen en de verantwoording over het geld gevoeld. Ook hier verwacht men soms last met accounting.

Bijlage 3 Portretten van de vijf kwalitatief onderzochte wijken

De data van deelonderzoek 3, de interviews met de focusgroepen van professionals, regiegroepleden en initiatiefnemers in de geselecteerde wijken in Amsterdam, Eindhoven, Groningen, Hengelo en Tilburg zijn in de hoofdstukken verwerkt. Voor de lezer die geïnteresseerd zijn in een apart beeld van de gang van zaken in deze steden schetsen we hier portretten van deze vijf wijken.

Amsterdam / Dapperbuurt

Bewoners aan het stuur

Vouchersysteem

Eerste acties na ontvangen brief VROM / keuze wijken

Amsterdam is de enige vouchergemeente waar de regie over het vouchersysteem is overgedragen aan een andere partij: de Huurdersvereniging Amsterdam. Deze heeft het Amsterdams Steunpunt Wonen opdracht gegeven het project uit te voeren.

Eerder kreeg de Huurdersvereniging Amsterdam signalen van de achterban dat huurders te weinig betrokken werden bij de wijkaanpak. De Huurdersvereniging maakte dit duidelijk in een gesprek met de wethouder. Als reactie hierop vroeg de gemeente (Dienst Wonen) de Huurdersvereniging of zij de voucherregeling in Amsterdam volgens hun eigen ideeën wilden vormgeven.

In eerste instantie werd de opzet voor het vouchersysteem in Amsterdam besproken door professionals van de Huurdersvereniging Amsterdam, het Amsterdam Steunpunt Wonen, het stadsdeel, de woningbouwvereniging en het opbouwwerk.

In eerste instantie werd de opzet voor het vouchersysteem in Amsterdam besproken door professionals van de Huurdersvereniging Amsterdam, het Amsterdam Steunpunt Wonen, het stadsdeel, de woningbouwvereniging en het opbouwwerk.

Gewoon als professionals want toen waren er nog geen bewoners bij dus we waren nog maar alleen maar met professionals. En toen zijn we gewoon gaan brainstormen over hoe we dit nou aan moesten pakken (professional)

Bij het ontwerp van de voucherregeling waren geen (buurt)bewoners betrokken.

Er was bijna geen tijd. We moesten het in anderhalve maand of zo allemaal opzetten. En dat lukt prima, maar dan kan je niet de hele inspraakrondes in de buurt houden van “goh, hoe zullen we dat nou toch eens aanpakken.” En ik vind ook wel dat je dan ook wel die professionals mag vertrouwen dat die toch wel een idee hebben over hoe je dat moet doen. Het is een heel leuk democratisch idee om daar iedereen over laten meebeslissen maar dan wordt het wel echt heel vermoeiend. Als je met honderd man daarover moet discussiëren... (professional)

Als eerste werd een startbijeenkomst georganiseerd. Deze bleek een groot succes.

Je moet het natuurlijk bekend maken in de buurt. Mensen moeten wel op de hoogte zijn. En toen hebben we zo'n startbijeenkomst georganiseerd. Voor de hele buurt. Waar mensen uitleg kregen en alvast konden gaan brainstormen wat voor ideeën ze hadden, onder begeleiding. En kijken of er al wat op papier kon komen. Dat was heel, heel geslaagd. We hebben gewoon heel veel heel leuk drukwerk laten maken met het logo. En dat was heel herkenbaar, bleek. En dat hebben wij huis aan huis laten bezorgen. En op die startbijeenkomst waren wel honderd mensen of zo uit de buurt. Toen begon het echt te leven. Mensen mochten hun initiatieven gaan opschrijven en indienen, en die stroomden toen inderdaad allemaal binnen. Toen hebben we daarna nog, twee weken daarna of zo, hebben we een avond georganiseerd om mensen te helpen met het invullen, dus helpen met een begroting opstellen, en daar waren alweer ik denk wel 25 man of zo. En die toch ook nog wel vragen hadden zoals "we willen bloembakken in de Van Swindenstraat maar ja hoeveel kost dat, waar moet ik dat dan regelen en .."? Dus toen hebben we de mensen daarmee geholpen. En toen op een gegeven moment was dus de sluitingsdatum en toen hadden we meer dan 50 plannen. Twee keer het hele budget of zo, dus we moesten met die regiegroep aan de slag. Dat hebben we natuurlijk in de tussentijd ook nog gedaan. Regiegroep gevormd... met die bewoners (professional)

Formeren regiegroepen

Aan de basis van de regiegroep in de Dapperbuurt stond een overleg van de opbouwwerker met de contactambtenaar van het stadsdeel.

Samen hebben wij eigenlijk een soort schifting gemaakt van goh wie zou je daar nou kunnen vragen en ook dat de groep wel een beetje gemixt is. Dat je niet alleen vrouwen hebt van boven de 60 of zo, maar dat het wel een soort van vertegenwoordiging is van de buurt. [vraag: ook etnisch?] Ja, dat is lastig, maar we hadden één Turkse jongen van begin 20 en een oudere dame, een Nederlandse dame en dan nog een Amsterdamse maar wel met een Spaanse achternaam. En... nog een meneer... We hebben die mensen een beetje uitgekozen op hun vermogen om wat breder te denken dan alleen hun eigen voortuintje, zeg maar. Dat was voor ons een voorwaarde, dat mensen het belang kunnen inzien van die plannen voor de hele buurt (professional)

Er werd geen oproep in een wijkkrant of een ander medium gezet; alle leden van de regiegroep werden persoonlijk benaderd.

Het bleek niet zo eenvoudig om mensen bereid te vinden tot de regiegroep toe te treden.

Ja maar het is lastig sowieso om ook mensen te vinden voor zo'n regiegroep. Je denkt "wie wil dat nou niet?" Nou, heel veel mensen willen dat dus niet. Want die hebben zoiets van "Ja, weet je, wat een werk dat is, dat is elke week vergaderen en hoe lang duurt dat dan?" (professional)

De keuze werd ook enigszins beperkt door de voorkeur voor regiegroepleden die niet behoren tot de gevestigde 'buurtburgemeesters'. Dit lukte, maar dat neemt niet weg dat de mensen in de regiegroep allemaal al eerder maatschappelijk actief waren.

Dat hebben we geprobeerd. Want we wilden niet de mensen die altijd al... De drie dames die erin zitten, komen alle drie wel eens bij buurtbeheer en die doen nog wel meer dingen in de buurt. De man die zich opgaf tijdens de startbijeenkomst was eigenlijk onbekend [maar had een vrijwilligersverleden] en die Turkse jongen die heb ik benaderd, die kende ik zelf ook nog niet echt, die heb ik benaderd gewoon omdat ik het leuk vond om ook een andere.... na ja. Iemand die zelf ook een andere achterban heeft, er in te hebben. Hij is vrij prominent wel in de Turkse gemeenschap, hij zit in een Turkse stichting (professional)

Tijdens de startbijeenkomst was de regiegroep nog niet compleet. Men wilde een vijfde lid.

Toen hebben we daar een oproep gedaan van “Goh wie zou het leuk vinden om er bij te komen” en toen heeft die meneer zich opgegeven (professional)

Communicatie binnen de gemeente

Tijdens de uitreiking van de vouchers sprak de wethouder. Zij maakte duidelijk dat een systeem als het vouchersysteem iets vraagt van ambtenaren en politiek: een bewering van de angst om dingen los te laten. Om ze over te laten aan bewoners. Tegelijkertijd wekte ze de ontvangers van de vouchers op om haar te bellen als zij tegenstand vanuit het stadsdeel zouden ervaren.

Het is heel belangrijk dat er van bovenaf aangegeven wordt van kijk wij vinden dit ook belangrijk. Die ambtenaren moeten er gewoon tijd voor maken, hebben dan ook een excuus. Heel belangrijk aspect (professional)

Samenstelling regiegroepen

De regiegroep in de Dapperbuurt bestaat uit vijf mensen: drie vrouwen en twee mannen. Een van de mannen heeft een Turkse achtergrond, één van de vrouwen is half Spaans. Het jongste lid is 27, het oudste 76 jaar. Besloten werd dat vijf een goed aantal was, in verband met het stemmen.

Daarnaast kan de groep rekenen op de assistentie van de contactambtenaar van het stadsdeel, een medewerker van de woningbouwvereniging, de opbouwwerker en een medewerker van het ASW. Bij het nemen van besluiten hebben alleen de bewoners stemrecht.

Werkwijze en functioneren regiegroepen

De regiegroep in de Dapperbuurt is erg enthousiast. In het begin vergaderde men elke week, om de ‘berg’ van 52 aanvragen te kunnen beoordelen.

De groep beoordeelt niet alleen door aanvragen te toetsen aan de 10 criteria uit de modelverordening, maar geeft ook inhoudelijke oordelen. Door de grote hoeveelheid aanvragen na de startbijeenkomst was het vrijwel onontkoombaar aanvragen ook op inhoud te bekijken.

Daartoe werden op advies van een van de professionals een aantal clusters gemaakt (sociaal-cultureel, fysiek, jongeren, kunst, ouderen) waarin de aanvragen werden ondergebracht.

Als professional heb ik ook wel ingebracht dat bij de keuze uit al die 52 projecten, je er op moet letten ook dat de diverse doelgroepen, de gaardheid van die activiteiten dat die ook divers moet zijn. Brede waaiers van activiteiten, niet alles op object en stenen, maar ook culturele activiteiten, kinderen en ouderen. Dat soort elementen, let daar op. Let er op dat het allemaal aan bod komt (professional)

Alle regiegroepleden delen in de lof die hen alom wordt toegezwaaid over de energieke en contentieuze manier waarop ze hun taken uitvoeren (naast het selecteren van initiatieven ook het ondersteunen van aanvragers, het organiseren van de voucheruitreiking en het contact houden tijdens de uitvoering). Maar één lid doet zich wel heel positief gelden.

Er is één dame in de regiegroep, die is ontzettend betrokken en die profileert zich ook wel een beetje zo als een soort van *spokesperson* van de regiegroep of zo. Dus mensen die plannen

hebben ingediend die houden haar ook voornamelijk op de hoogte. Dat gaat eigenlijk wel een beetje zo vanzelf. En zij stuurt het allemaal weer door naar mij en naar de rest van regiegroep. Zij is toch wel een beetje de spil, de spin in het web. En zij heeft die taak eigenlijk natuurlijk op zich genomen, dat hebben wij niet echt aan haar gevraagd, dat doet zij gewoon uit zichzelf. Dus zo wordt dat allemaal een beetje in de gaten gehouden hoe dat dan loopt met al die projecten. Mensen brengen een beetje verslag uit (professional)

Na de zomervakantie zal de regiegroep overleggen over de uitvoering en eventuele continuering van de projecten.

Ingediende initiatieven / aanvragen / ondersteuning

Alle initiatieven waren het gevolg van één (start)bijeenkomst. Het waren er zo veel dat het budget al meer dan twee keer op zou zijn als ze allemaal zouden worden uitgevoerd. Van de 52 aanvragen werden er 119 gehonoreerd. Toen was het budget ook op. De ingediende plannen zijn fysiek, sociaal, cultureel, het loopt door elkaar heen (professional)

De tijd die verliep tussen aanvraag en beslissing bedroeg ongeveer twee maanden.

Het duurde langer dan wij wilden, omdat het er zoveel waren. Volgens mij 2 maanden of zo. Het idee was dat we dat allemaal binnen twee weken besloten zouden hebben om het ook allemaal lekker laagdrempelig te houden. Dat lukte gewoon niet, er moesten zoveel discussies over gevoerd worden en schiftingsen voor gemaakt. Volgens mij hebben we daar wel twee maanden over gedaan. Toen hebben we ook steeds wel de buurt en de indieners van initiatieven hebben we ook wel steeds op de hoogte gebracht van hoe het er voor stond en dat we nog niet helemaal klaar waren. Want mensen worden ongeduldig, als het langer duurt dan 3 weken... Werd ik al gebeld door mensen uit de buurt. "Nou, jullie moeten toch wel opschieten want ik hoorde bij de Albert Heijn de buurvrouw al zeggen: nou die zitten dat geld zeker ergens anders aan op te maken". Weet je, je moet mensen op de hoogte houden. Als je dat niet doet dan komen er echt allemaal verhalen.... (professional)

Die initiatieven werden ingediend door een uiteenlopende groep bewoners.

Leeftijd.... Nou de jongste was 8, maar dat is haar moeder natuurlijk die dat doet, dus die tellen we dan even niet mee. Maar het zat toch allemaal wel een beetje zo boven de 30 in ieder geval, niet jonger. De jongen die de film maakt is denk een jaar of 36 of zo, 35. Ik denk dat hij ongeveer een beetje zo in het jongste gedeelte zit en verder is het dan toch wel wat ouder. [Vraag: en qua sekse? Man,vrouw?] Een beetje door elkaar heen. [Vraag: en etnisch?] Voornamelijk was het wel....blank. Grootste gedeelte autochtoon, 80% (lid regiegroep)

Een andere professional die de regiegroep ondersteunt ziet toch veel nieuwe initiatiefnemers.

Ik denk toch... nieuwe mensen die betrokken zijn bij de buurt. Die uiteindelijk met die plannen komen, want die zitten dus niet allemaal in buurtbeheer en zo; dat zijn echt allemaal nieuwe mensen ook.. Dat is een hele nieuwe groep, die komt ook met elkaar in contact, die hebben ook email-contact onderling, die doen ook dingen met elkaar, die helpen elkaar soms waar nodig, geven elkaar advies soms (professional)

Aanvragers werden zoals gezegd geholpen met invullen van het formulier en het maken van een begroting tijdens een speciaal daarvoor georganiseerde bijeenkomst. Maar ook bij de uitvoering van initiatieven is ondersteuning onontbeerlijk.

Ondersteuning bij de uitvoering is bij veel mensen wel nodig. Want die weten bijvoorbeeld bij het stadsdeel de juiste personenniet te vinden. Dat vinden een brij en dan komen ze er niet doorheen en dan weten ze niet goed waar ze moeten zijn. Dus hulp hebben sommige mensen toch wel nodig. Die vergunningen zijn natuurlijk ook redelijk complex, een bouwvergunning invullen, dat is nou ja best wel wat werk. Dus daar hebben mensen wel hulp bij nodig. Maar ook gewoon met hoe ze zichzelf dan zichtbaar moeten maken in de buurt. Bijvoorbeeld er zijn mensen die een voetbaltoernooi organiseren voor kinderen op zondag op de Dappermarkt. Maar die weten dan eigenlijk niet zo goed hoe ze bij die doelgroep terechtkomen. Dus daar hebben mensen toch wel hulp bij nodig. Er zijn wel goede ideeën maar hoe je dat dan echt uit gaat voeren zodat het ook echt slaagt, dat is soms lastig. Maar dat geldt niet voor iedereen er zijn ook echt mensen die heel zelfstandig zijn. Daar hoor je gewoon nooit wat van eigenlijk. Die doen het gewoon zelf (professional)

Sommige bewoners hebben niet zozeer hulp nodig bij ingewikkelde zaken, als wel morele steun.

Soms zijn dat ook niet eens dingen die je echt moet regelen voor iemand, maar dan wil iemand gewoon even zijn verhaal kwijt of gewoon eventjes een beetje bevestiging. Doe ik het wel goed, komt het wel goed? (professional)

De opbouwwerker dreigde kopje onder te gaan door de hoeveelheid werk die de vouchers met zich meebrachten.

Het was wel veel meer werk volgens mij dan men van tevoren verwachtte. En omdat ik dan de persoon was die in de buurt zat, ik krijg alles en iedereen op mijn dak dus het ASW en Den Haag horen gewoon veel minder, want die zitten gewoon veel verder weg. Dus er gebeuren heel veel dingetjes die heel veel tijd in beslag nemen. En dat was van tevoren niet zo ingeschat volgens mij (professional)

Drie initiatieven werden op meer dan €10.000 begroot en werden dus onderwerp van een wijkraadpleging. De regiegroep besloot om dit schriftelijk te laten gebeuren.

Uiteindelijk waren er ook nog drie plannen die meer kosten dan €10.000. En die moesten toen nog door de wijk worden goedgekeurd. Dus toen hebben we weer gewoon drukwerk eruit gedaan. Met alle drie de initiatieven er op. Er kwamen heel veel reacties op kwamen, weer 150 of zo. Ik had zo'n pet met van die kaarten. En e-mails. We hadden een kaart gemaakt die mensen konden invullen. En eigenlijk vond men het allemaal goed, alle projecten. Niemand had echt tegenwerpingen tegen het een of het ander (professional)

Het vouchersysteem is in de Dapperbuurt zeer succesvol verlopen. Beter dan in de andere wijken in de stad. Een professional over wat volgens hem de succesfactoren in de Dapperbuurt zijn:

Het gaat ook om inzet van mensen. De Dapperbuurt heeft mazzel gehad dat er goed opbouwwerk zat die het kon stimuleren. En ook de trekker van regiegroep is iemand die maakt er volle werkdag van en is de verbindende factor onder al die clubs [projecten]. Enerzijds dus wat mazzel, en ik denk ook wel dat de samenstelling van de Dapperbuurt in ieder geval heel anders is dan Venserpolder. Dat soort verschillen blijf je houden (professional)

Aandachtspunten

Naast alle succesverhalen die te beluisteren zijn in de Dapperbuurt, zijn er vanzelfsprekend ook punten van zorg, zaken die verbetering of aandacht behoeven.

Een professional ziet de grens van €10.000 en de verplichte wijkraadpleging als een probleem.

Ideeën die net even te duur zijn, €12.000 of €15.000. Ja, dan moet ik weer wijkraadpleging houden, waardoor dingen uitgesteld worden terwijl toch maar 40 of 50 reacties krijgen. Ik kan me wel voorstellen dat je zegt: als het heel duur project is, dan moet je gewoon breder gaan raadplegen. Heel logisch, maar de werking van die grens zorgt ervoor dat sommige leuke ideeën helemaal niet naar boven komen en andere dingen op zijn minst vertragen (professional)

Een andere ASW-medewerker ziet de begrotingen als een probleem, waarmee desalniettemin flexibel moet worden omgegaan.

Wat een ingewikkeldheid is, is die begrotingen. Wie beoordeelt nou of het reëel is? Mensen hadden beperkte tijd om in te schrijven, veelal duimenwerk. Als je het van te voren nagaat, kost het tijd: bedrijven benaderen, wachten op offertes. Maar dat haalt ook spontaniteit uit ideeën. Je moet er dus heel soepel en flexibel mee omgaan en dat hoort volgens mij bij het bewonersinitiatief. Dat je er gewoon met een bepaald vertrouwen en een bepaalde soepelheid mee om gaat (professional)

Ook wordt gewaarschuwd voor kosten die in eerste instantie niet zijn begroot.

Er was de algemene gedachte: als het in het voortraject zit dan moet ondersteuning betaald worden uit niet uit bewonersinitiatievengeld maar uit de algemene bewonersondersteuning die er in de buurt is. En ondersteuning bij de uitvoering moeten mensen maar opnemen in aanvraag, zelfbegroting. Belangrijk knelpunt, dat gebeurt gewoon niet. De meeste mensen zetten gewoon in hun begroting wat iets kost, maar proceskosten kennen ze niet...die zitten er gewoon niet in. Je kan zeggen: dan heb je het fout gedaan en dan had de adviseur van de regiegroep er op moeten wijzen, moeten zeggen dat de offerte met zoveel € 1.000 omhoog moet. Maar ik merk in ieder geval in de praktijk dat het nauwelijks is gebeurd. Omdat je in dat stadium nog niet kunt overzien wat het allemaal voor ellende en werk veroorzaakt (professional)

Niet alleen de hoeveelheid geld wordt onderschat, ook de benodigde tijd en energie.

Je vraagt heel veel van mensen, meer dan aanvankelijk ingeschat. Van iedereen. Het vraagt voor iedereen die erbij betrokken is meer energie (professional)

Frictie

In de Dapperbuurt is geen sprake van frictie tussen groepen vrijwilligers, zoals in Eindhoven. Maar hier komt een andere tegenstelling naar boven in de slipstream van het voucherproject. De opbouwwerker vertelt:

Wij hebben een project waarbij dat dus helemaal niet zo lekker loopt eigenlijk. Er is iemand die wil een schaakspel, zoals op het Max Euweplein, bij de juwelier bij Café Museum tegenover het Tropenmuseum. Zij moet dan wel de bewoners inlichten dat zij dat daar wil doen en zij woont daar zelf niet. En die bewoners hebben dus meteen zo'n aangetekende brief naar mij gestuurd met handtekeningen dat zij dat allemaal niet willen hebben voor hun deur. En in het kader van het project 'bewoners aan het stuur, het is jouw buurt dus jij mag het zeggen' zeiden zij: als dat zo is, dan hebben wij dus ook een stem, dus kunnen jullie niet zomaar dat schaakbord hier voor onze deur gaan plempen (professional)

Dit conflict duurt nog voort.

Competenties en empowerment

De mensen die deel uitmaken van de regiegroep zijn uitgezocht op hun capaciteiten om het werk in de groep naar behoren uit te kunnen voeren. De professionals zochten naar mensen waarvan ze vermoedden dat die – met professionele ondersteuning – hun taken naar behoren konden verrichten. Een bepaald minimumniveau was dus vereist.

Om er ook mensen in zetten die dat niveau niet hebben, dat kan als je heel veel tijd hebt of heel veel geld, dan is het wel leuk om dat te doen, want dan leer mensen ook nog iets misschien of zo. Maar ja dat was bij ons gewoon helemaal niet de situatie dus wij hadden gewoon zoiets van we moeten wel gewoon een slagvaardige groep hebben die wel daar iets mee kan (professional)

Toch geven de regiegroepleden zelf aan veel van hun werk op te steken.

Ja, ik heb heel veel geleerd. Ook bijvoorbeeld doordat je hoort hoe anderen over een bepaald project denken. Dan denk je ‘oh ja, daar zit ook wel wat in.’ En dan krijg je toch weer andere inzichten (lid regiegroep)

Algemeen

Een reeks citaten waaruit duidelijk wordt dat er in het algemeen zeer positief wordt geoordeeld over het voucherproject in de Dapperbuurt.

Tja, wat mij opvalt is dat er inderdaad in Dapperbuurt heel enthousiast gereageerd is op dit initiatief van bewoners aan het stuur zoals we het project gedoopt hebben en dat er een enorme respons is geweest van mensen die ideeën hadden. En nou daar via de folders en via mond tot mond reclame dat het, er is echt iets gaan leven in die buurt. Om het inderdaad te pakken en te doen. Nu weet ik wel wat me ontzettend is, enerzijds meegevallen, is dat op het moment dat de regiegroep naar wikken en wegen de 17 prijswinnaars tussen aanhalingstekens had gekozen. Vlak voor vakantie dat er ondanks vakantie toch enorm veel project zijn gaan lopen. Mensen zijn aan de slag gegaan. En dat men elkaar ook, middels die regiegroepen, dat er echt wederzijdse binding is ontstaan tussen divers projecten en mensen die ervoor gaan. Qua sociale cohesie en slagkracht in die buurt is er vrij veel los gekomen. Wat inderdaad met dit soort projecten ook beoogd wordt dus het is naar mijn idee is eigenlijk iedereen hartstikke enthousiast. Zowel buurtbewoners als initiatiefnemers, als de ondersteuners, als de gemeente, als de corporaties, ik zie daar inderdaad iets op gang gekomen is ook van instelling en corporaties en stadsdeel wat heel goed is. Merk ook dat waar projecten onvoldoende begroot zijn dat er door corporaties mondjesmaat maar ook budgetjes worden toegekend of bijgelapt, is hartstikke leuk om te zien. Kijk op zich is het heel nieuw, bewonersinitiatieven waar ambtelijk en ook politiek gezien wel eens wat scepsis bestaat dat dit in Dapperbuurt, nou zoals het daar gaat, bewezen wordt dat het anders kan. En heel stimulerend werkt, naar alle partijen, ook de politiek en ambtenaar (professional)

Andere stadsdelen kijken naar ons, bij ene lukt het beter dan bij de ander. We zijn blij verrast met hoe ze daarop reageren...we worden verzocht om te kijken of we in ander stadsdeel ook project kunnen starten. Hopelijk oplossing dichterbij om mensen te activeren in de buurt en zover te krijgen dat ze ook als niet georganiseerde bewoners initiatieven opperen en ook zich daar ook voor blijven inzetten (professional)

Ik vond het een heel leuk project sowieso, ook om zelf te doen. Maar ook om te zien wat er in die buurt gebeurt omdat het heel veel positiviteit los maakt zeg maar, mensen zijn toch vaak aan het zeuren over dingen die niet goed zijn en nu krijgen mensen de kans om iets positiefs te

doen en dat maakt wel veel los in de buurt en dat is heel erg leuk. Maar mensen hebben wel hulp nodig dat merk je ook. Want heel veel mensen zijn toch niet gewend om alles zelf te moeten doen dus die denken dan eigenlijk dat ik dat ga uitvoeren of dat het ASW het gaat uitvoeren en dat zij het alleen maar hoeven te bedenken. Dus dat moet nog een beetje gestuurd worden (professional)

Als ik iets zou mogen adviseren? Dat is om het niet door de gemeentes te laten beheren, uitvoeren. Dat komt gewoon omdat door het beeld dat mensen hebben bij de gemeente. De gemeente regelt het voor je zeg maar. En mensen denken vaak dat er allemaal geld blijft hangen en die vertrouwen het gewoon allemaal niet zo. Het systeem zoals we het hier in Amsterdam hebben gedaan, denk ik van zo moet je het volgens mij doen, dat lijkt mij een hele goede. Maar dan wel met de randvoorwaarde dat er ook geld is voor ondersteuning, dat dat gewoon wel kan. Want het wordt erg lastig als je dat gewoon zomaar de wijk in sodemietert en je zet er niemand bij die dat nog een beetje in banen leidt of zo (professional)

Eindhoven / Doornakkers

Waardebonnen

Vouchersysteem

Eerste acties na ontvangen brief VROM / keuze wijken

De gemeente Eindhoven besloot kort na ontvangst van de brief van VROM om de voucherregeling te gebruiken. De modelverordening werd gekopieerd, waarna er een aantal nuances werden aangebracht.

Bijvoorbeeld de initiatieven boven €10.000, de wijkraadpleging: die hebben we facultatief opgenomen. En bij VROM was dat een eis. En verder zijn er op juridische velden wat aanpassingen geweest (professional)

Voorts werd er nadrukkelijk voor gekozen om zowel de actiegebieden als de wijkvernieuwingsgebieden aan te wijzen.

Terwijl het verzoek vanuit het LSA was om het te beperken tot een paar gebieden. Maar ons bestuur heeft er nadrukkelijk voor gekozen om 24 gebieden aan te wijzen. We zijn uitgegaan van het inwoneraantal en de zwaarte van de problematiek. De krachtwijken, zoals Doornakkers, die hebben veel meer geld gehad dan de andere gebieden. Doornakkers heeft € 80.000 gekregen (professional)

Het aldus ontstane systeem werd meteen, zonder verder overleg met bewoners of welzijnswerk, voorgelegd aan de raad. De gemeenteraad nam eind oktober 2008 een positief besluit. Het besluit om de regeling zonder verder overleg aan de raad voor te leggen kwam voort uit tijdgebrek.

Dat hebben we in alle stilte gedaan, we hebben daar geen bewoners bij betrokken. We zijn daar ambtelijk mee aan de gang gegaan. Zelfs Welzijn Eindhoven is daar niet bij betrokken. Dat had puur te maken dat het snel naar de gemeenteraad toe moest. En we hebben het risico genomen om het zonder de bewoners te doen en het door de raad te laten vaststellen. Je moet weten dat als je een raadsbesluit in oktober wilt, dan moet het eind augustus in de routing zitten. Hadden we wat meer tijd gehad dan hadden we het kortgesloten met de bewoners. Het is een hele pragmatische keuze geweest (professional)

Voordat het raadsbesluit er was, is men al begonnen. De verantwoordelijke ambtenaar heeft eerst twee handreikingen gemaakt: een handreiking voor de regiegroepen een voor de wijkcoördinatoren. Daarna werden een tweetal sessie georganiseerd met de wijkcoördinatoren, waarin de regeling uit de doeken werd gedaan.

We hebben het ook gebruikt om draagvlak te creëren bij de wijkcoördinatoren, want aanvankelijk was er nogal wat weerstand. Want om zomaar geld aan bewoners te geven, dat ging zelfs in deze sector te ver. Terwijl wij als sector Gebiedsontwikkeling toch heel dicht tegen bewoners aanzitten, dichter dan menig ander ambtenaar. Dus we hebben die bijeenkomsten gebruikt om die weerstanden weg te nemen. En dat is goed gelukt, want iedereen heeft het omarmd (professional)

Na oktober werd wel contact gezocht met de welzijnsinstelling (Welzijn Eindhoven), maar door personele wisselingen is dat niet gelopen zoals de gemeente het graag wilde.

Ze zijn later langszij gekomen en dan op wijkniveau. Want wij hebben onze wijkcoördinatoren meegegeven dat daar waar het nodig is opbouwwerk moest worden ingeschakeld (professional)

De modelverordening werd kortom vrijwel geheel overgenomen en met grote snelheid, zonder overleg met bewoners of andere organisaties, door de raad geloodst. Na vaststellen door de gemeenteraad werd contact gezocht met de welzijnsinstelling en met bewoners.

Formeren regiegroepen

Begonnen werd met het zoeken naar kandidaten voor de regiegroepen. Hierbij is Welzijn Eindhoven wel betrokken geweest, maar de keuze voor kandidaten is gemaakt door de wijkcoördinator.

In die periode van kiezen was er bij ons intern wel zoiets van 'wat gaat er nou gebeuren, moet dat zo, op die manier. Want wij zijn altijd gewend om altijd de bewoners erbij te betrekken, en dan het liefst acht bijeenkomsten en dan nog geen definitief besluit nemen, zo ver gaan we meestal wel. Hier is gewoon gezegd: dit zijn de voorwaarden, geef je maar op, wij maken de keuze en we gaan draaien (professional)

De wijkcoördinatoren hebben de voucherregeling bespreekbaar gemaakt in de wijken. Ze zochten leden voor de regiegroepen niet bij de mensen die al georganiseerd waren. Men zocht juist naar mensen waarvan verwacht kon worden dat die iets zouden kunnen betekenen, maar geen rol vervulden in het vrijwilligerswerk. Dat dit lukte bleek bijvoorbeeld tijdens de bijeenkomst op 26 mei van dit jaar waarbij alle regiegroepsleden bij elkaar kwamen in het stadhuis.

Toen is de vraag gesteld: wie van jullie is voor het eerst in het stadhuis. 60 a 70 % was er nog nooit geweest. Dat betekent dat onze wijkcoördinatoren veel mensen bereikt hebben die ze normaal op de hoofdwegen niet tegenkwamen (professional)

Het zoeken naar leden voor de regiegroepen werd niet alleen gedaan door de wijkcoördinatoren en het opbouwwerk, maar ook via een oproep tijdens het wijkoverleg en een oproep in een wijkinformatiebulletin.

Daar hebben een tal mensen op gereageerd en toen is er op grond van een aantal overwegingen een keuze gemaakt om daar toch niet via een vorm van verkiezingen of uitverkiezingen te laten plaatsvinden omdat het risico levensgroot was dat een aantal buurtburgemeesters het heft in handen zou nemen. Dat wilden we in Doornakkers absoluut voorkomen. En dat is buitengewoon goed gelukt (professional)

Het buiten de deur houden van de gevestigde wijkorganisaties resulteerde in alle 20 gevallen in een regiegroep waarin nieuwe actieve bewoners zitting namen. Zo ook in Doornakkers.

Communicatie binnen de gemeente

De introductie van de voucherregeling heeft in Eindhoven tot rimpelingen in de vijver van het ambtelijk apparaat geleid.

Ik zie een paar doelen aan deze regeling. Meer mensen betrekken bij de leefomgeving en anderzijds kijken hoe wij onze processen wat simpeler kunnen maken. Een derde element is dat we onze eigen ambtelijke organisatie wat op zijn kop aan het zetten zijn. Ik heb in het voortraject veel last gehad van onze control-units. Want die zagen dit absoluut niet zitten: 'we geven geld weg en het is nergens geborgd. De regiegroepleden, wie zijn dat? Ja, vijf bewoners. En die krijgen opeens het mandaat om besluiten te nemen die normaal gesproken het College zelf, dan wel ambtenaren nemen (professional)

Ook bij initiatieven die de gemeente zou moeten uitvoeren, zoals het aanleggen van een speeltuintje, lopen de betrokken professionals nogal eens tegen weerstand op.

Collega's die duidelijk aangeven: wij weten wat goed is voor de mensen. Wij bepalen wel waar die speelvoorziening komt. En die zelfvoorziening kan niet en die kan wel. Dat is mijn koninkrijk. Dat proces, dat kost gewoon tijd. We hebben dat in gang gezet. We merken dat bij een deel van het management er wel oren naar is, maar met name medewerkers die dit werk al jaren doen en zelf bepalen hoe het moet, dat is heel lastig. Voorbeeld: er is een verzoek binnengekomen om bij een bushalte een klein stukje groen te vervangen door tegels en een paar stallingplaatsen voor fietsen. Initiatief vanuit de buurtbewoners, is door de regiegroep omarmd en wordt door de gemeente tegengehouden. Dan moet het bestemmingsplan veranderd worden, dus het gebeurt niet. Maar we hebben deze situatie opgelost door het gewoon te doen. Dat vereist een cultuuromslag (professional)

Inmiddels is er een aantal workshops georganiseerd met ambtenaren van de betreffende afdelingen in een poging om deze 'cultuuromslag' te bewerkstelligen.

Samenstelling regiegroepen

Hierboven werd duidelijk dat de gemeente en het opbouwwerk in Doornakkers streefde naar een regiegroep waarvan de leden niet tot 'de gestaalde kaders' behoorden en dat dit ook is gelukt. Dat betekent echter niet dat de huidige regiegroepleden geheel nieuw zijn in het vrijwilligerswerk. Ze waren allemaal al eerder maatschappelijk actief.

De meeste mensen in de regiegroep in Doornakkers zijn al wat langer actief in de wijk. Ze waren wel al twee jaar actief vanuit de 'Sociale Herovering'. De meeste mensen die in de regiegroep zitten, zijn door 'Straat aan Zet' actief geworden. Ze waren wel al actief in de wijk, maar niet georganiseerd, zoals bij de bewonersorganisaties. Het waren nieuwe actieve mensen en daar waren we in die tijd ook naar op zoek (professional)

Het zijn mensen die boven zijn komen drijven na een hele intensieve activeringsperiode. Wij noemen ze de nieuwe sleutelfiguren. Mensen die fris van de lever naar die wijk kijken en die het enthousiasme op kunnen brengen voor initiatieven die dan ook nog blijken te kunnen slagen (professional)

De regiegroep in Doornakkers bestaat uit vijf leden, waarvan drie vrouwen en twee mannen. Twee leden zijn allochtoon: één Antilliaan en een Turkse vrouw. De leeftijd van de vijf leden varieert van 45 tot 58 jaar.

Er is wel heel goed gekeken naar de spreiding tussen mannen en vrouwen en gekeken naar hun (etnische) achtergrond en naar de plek in de wijk waar ze wonen. Ze zijn jonger dan de gemiddelde buurtburgemeester. En ze werken bijna allemaal (professional)

De regiegroepleden geven aan dat hun verschillende etnische achtergrond soms van voordeel is. In hun contacten met bewoners kunnen de Turkse – en het Antilliaanse regiegroepleden die doelgroepen in de wijk eenvoudiger benaderen.

De groep is heel gemêleerd samengesteld, dat dus eigenlijk alle rangen en standen en alles is vertegenwoordigd in die groep” (lid regiegroep)

Alle vijf leden van de regiegroep hebben door hun eerdere activiteiten in de wijk een groot netwerk en profiteren daarvan bij het regiegroepwerk.

Werkwijze en functioneren regiegroepen

De regiegroep in Doornakkers wordt door de wijkcoördinator omschreven als ‘een heel fanatiek clubje dat iedere veertien dagen bij elkaar zit’.

Nu moet ik zeggen, we krijgen ook veel aanvragen binnen. Er is alle reden om vaak bij elkaar te komen om zo snel mogelijk een beslissing te kunnen nemen. Of onderzoek te doen, of navraag te doen bij een andere organisatie, of andere partijen erbij te betrekken. Want je krijgt de meest uiteenlopende verzoeken. En het kost soms wat voorbereidingstijd om mensen een fatsoenlijk antwoord te kunnen geven. Zodoende zitten we elke veertien dagen bij elkaar. En dan proberen we zo goed mogelijk voorbereid te zijn, ik vanuit een ondersteunende rol. Ook, net als Diana [de opbouwwerker], om mensen te ondersteunen iets op papier te kunnen zetten. Maar het kan ook zo zijn dat er een aantal juridische aspecten uitgezocht moet worden. Dat probeer ik dan altijd zo’n beetje uit te zoeken. En dan komen we vrij snel tot advisering en dan krijgen mensen meestal na twee weken al bericht (professional)

Bewoners die een aanvraag doen, worden – zoals uit dit citaat blijkt – ondersteund door de wijkcoördinator en de opbouwwerker. Maar ook de regiegroepleden assisteren bewoners die moeite hebben bij het indienen van een initiatief.

De aanvraag wordt in de groep besproken. We beginnen er altijd mee om te kijken ‘welke aanvragen zijn ingediend’. De aanvraag wordt besproken en we kijken of we wel of niet kunnen toekennen. Hebben wij daar vragen over, dan bespreken we dat in de groep en dan gaan we eventueel mensen uitnodigen voor een toelichtend gesprek. En dan kunnen ze dus nader uitleggen, wat wij vooral willen weten. Niet alleen het financiële gedeelte, maar vooral als het om wat grotere projecten gaat, willen wij vooral weten ‘wat is het enthousiasme van de mensen die de aanvraag indienen’. Als iemand er voor honderd procent achter staat, dan spreekt hij met een bepaalde bezieling, is onze insteek, en dan kunnen wij dat gewoon mede beoordelen, en dan weegt dat mee in het nemen van de beslissing. En als wij het gaan bespreken, na de toelichting van de persoon, dan wordt uiteraard de betreffende persoon even verzocht om de ruimte te verlaten, en dan gaan wij bespreken hoe dat de persoon bij ons is overgekomen en of wij wel of niet de aanvraag gaan goedkeuren (lid regiegroep)

De regiegroep houdt ook in de gaten of een gehonoreerd initiatief wel wordt uitgevoerd. Ook bij de uitvoering van een initiatief kan de regiegroep ondersteuning leveren.

Wij kunnen hulp bieden en ze [initiatiefnemers] met de juiste mensen in contact brengen, en dat ze hun enthousiasme kunnen overbrengen op de anderen, die wel de capaciteit hebben om dat te organiseren (lid regiegroep)

De regiegroep wordt op zijn beurt ondersteund door de wijkcoördinator en de opbouwwerker.

Zij zitten erbij en zij kunnen ons ondersteunen. Het is wel zo dat zij geen inspraak hebben in de beslissing die de Regiegroep, wij met zijn vijven, dus nemen. De beslissing is aan ons, en het kan dus wel zo zijn, dat eventueel achteraf de wijkcoördinator een aanwijzing geeft, zegt van 'luister, heb je aan dat gedacht, heb je aan dat gedacht?' Dan kunnen wij eventueel nog bijstellen. Maar als wij 'ja' zeggen en de wijkcoördinator zal bijvoorbeeld 'nee' zeggen, dan blijft het toch 'ja'. Want de Regiegroep heeft dus de verantwoordelijkheid en wij mogen dus de beslissing nemen. Wij vragen wel advies, men geeft ook advies en we worden, moet ik zeggen op een ja, zeer goede wijze gecoacht (lid regiegroep)

Als de regiegroep nog vragen heeft naar aanleiding van een ingediend plan worden tijdens het gesprek met de initiatiefnemer in eerste instantie alleen vragen gesteld door de regiegroepleden.

Het is wel als wij klaar zijn met de vragen die wij als vijf mensen van de Regiegroep gesteld hebben, dat we eventueel nog vragen aan Diana of Peter van 'nou hebben jullie nog aanvullende vragen'. En dan komt dus de expertise die bij hen aanwezig is, die komt dan naar voren: 'heb je aan dat gedacht, heb je aan dat gedacht?' En ja, wij raken er ook steeds meer in bedreven, laat ik het zo zeggen, wij weten de weg te bewandelen en het gaat op eens steeds, ja makkelijkere manier, en steeds vlotter (lid regiegroep)

Vanzelfsprekend wordt niet iedere aanvraag goedgekeurd. Een aanvraag zich kenmerkt door persoonlijk gewin van de aanvrager wordt niet gehonoreerd. Dit is een van de formele criteria die worden gehanteerd.

Maar de regiegroep hanteert ook eisen die niet in de criteria vermeld staan. Ze willen sturen op inhoud en willen bijvoorbeeld niet dat er alleen feestactiviteiten worden ondersteund.

Het moet wijkgericht zijn, het moet een verbetering van de wijk zijn, het kan beginnen met de verbetering van een straat, maar vooral de verbetering van de wijk Doornakkers, dat is het streven. Een straatbarbecue keuren we niet af, maar het mogen niet alleen straatbarbecues en buurt-, straatfeesten worden (lid regiegroep Doornakkers)

De regiegroep is zeer te spreken over de voucherregeling en tevreden met hun rol daarbinnen. Het tempo waarmee door de regiegroep geopereerd kan worden, levert een snel zichtbaar resultaat op voor de aanvrager.

Het is altijd zo geweest, dat is bij iedere gemeente hetzelfde, de weg van de gemeente duurt lang, voordat het goedgekeurd is. Mensen vragen iets aan en er gebeurt niets, ze zien niks. Wat nu met de regiegroep ideaal is: de weg is kort; wij keuren het goed, mensen hebben na het indienen van aanvraag een waardebon. Binnen twee weken wordt het geld gestort op de rekening en de mensen kunnen het project gaan realiseren. Nou, dat is ideaal (lid regiegroep)

Ook initiatiefnemers tonen zich tevreden met de snelle wijze van afhandelen.

Wat mij opviel was de snelle reactie van de wijk [bedoelt regiegroep] en de contacten die daarna gelegd zijn. En we hebben een begroting gemaakt en ik kon meteen mijn bankrekeningnummer opgeven (initiatiefnemer)

Door deze snelheid dringt langzaam in de wijk het besef door dat "er wel iets gebeurt met je aanvraag" en dat het loont om je plannen te presenteren. Regiegroepleden worden dan ook meer en meer aangesproken door bewoners.

Ingediende initiatieven / aanvragen / ondersteuning

Aanvragen komen binnen als formele aanvragen bij de regiegroep, via de brievenbussen in de wijk van Gekke Henkie, of vanuit informele contacten van bewoners met leden van de regiegroep.

De wijkcoördinator en de opbouwwerker in Doornakkers doen er van alles aan om de voucherregeling zo laagdrempelig mogelijk te maken. Ook aanvragen die van geen kant aan de eisen voldoen, worden serieus behandeld.

Het doen van een aanvraag schrikt ook veel mensen af. We hebben de actie “Gekke Henkie” gehad, met allerlei brievenbussen in de wijk, waar mensen hun ideeën in konden doen. Soms vond je dan een kladje, met drie, vier regels over wat mensen wilden.. Het vermogen om een heel gedetailleerd verhaal neer te zetten dat is er dan kennelijk niet. En dan ga er daar naar toe en dan ga je met die mensen praten, zo van ‘wat bedoel je nou precies?’ Dat is heel intensief even geweest. En er lopen nog een paar dingen (professional)

De opbouwwerker vertelt dat er vanzelfsprekend ook aanvragen zijn ingediend door organisaties die al langer bestonden. “Zoals twee dames die al 15 jaar een straatspeeldag organiseren. Nou die zijn hartstikke bedreven in naar iedereen aanvragen te sturen en die vullen een aanvraag in dat is gewoon in kunnen en kruiken, dat is gewoon goed. En de speeltuinvereniging die een aanvraag doet, die hebben ook al heel veel ervaring”.

Je hoort van mensen dat ze een idee hebben, of iets zouden willen, of iets belangrijk vinden, en dan wijzen ze op het aanvraagstelsel. Dat is – hoe simpel het ook is – ingewikkeld als je er nog nooit mee te maken hebt gehad. Dat daar een papiertje in een Gekke Henkie brievenbus zit met ‘ik wil sterrenslag organiseren’ met een 06-nummer eronder. Het zou zonde zijn om die mensen die geen concreet idee hebben, maar bijvoorbeeld ‘iets met sport’ willen doen, het zou zonde zijn om die te laten gaan (professional)

Door de laagdrempeligheid van de voucherregeling in Eindhoven ziet men in Doornakkers initiatieven ingediend worden door mensen die dat voorheen niet deden.

“Vooral ook de brievenbussen die in de wijk stonden, daaruit kwamen aanvragen van mensen waar wij als welzijn nooit contact mee hadden. Die daardoor geprikkeld zijn en hun ideeën hebben ingediend. Het is echt superlaagdrempelig; je hoeft niemand uit de regiegroep te kennen, je hoeft niemand van de gemeente te kennen, hoeft niet in een bepaalde straat te wonen die veel aandacht krijgt. Je gaat naar huis en pakt een briefje en zet daarop wat je altijd al.. Je stopt het in de brievenbus en vervolgens belt iemand op met ‘zullen we daar eens over doorpraten?’ En binnen de kortste keren ligt er een aanvraag (professional)

De wijkcoördinator schat dat ongeveer een derde van de aanvragen wordt ingediend door nieuw door het systeem aangeboorde bewoners.

Meer dan de helft van de initiatieven uit Doornakkers is sociaal van aard. Volgens de wijkcoördinator past de gemiddelde aanvraag goed bij de problematiek in Doornakkers. Die is anders dan in wijken die geen aandachtswijk heten.

De opbouwwerker zegt dat zelfs binnen de aanvragen uit Doornakkers een verschil zichtbaar is tussen delen van de wijk.

In de Poeyersestraat staan grote koopwoningen. En daar zijn alle aanvragen nog fysiek geweest” (professional)

De ambtenaar en de wijkcoördinator wijzen er in dit verband op dat de behoeften van huizenbezitters anders zijn dan die van huurders. De huizenbezitter heeft meer te besteden en heeft niet zo'n behoefte aan de meest basale sociale dingen. En iemand die een laag inkomen heeft die is meer aangewezen op de wijk, die moeten het uit de wijk halen.

Ondersteuning is niet alleen belangrijk bij het indienen van initiatieven, ook bij de uitvoering is hulp onontbeerlijk.

Er is bijvoorbeeld een werkloze jongen die veel tijd heeft en graag iets wil doen en absoluut niet ziet dat als hij een zeskamp gaat organiseren [dat dat veel voeten in aarde heeft]. Hij denkt: ik bel zo'n man die springkussens verhuurt en dan is daar een zeskamp. Bewoners moeten heel goed ondersteund worden. En soms ook beschermd worden. Zoals bij die jongen, die moet beschermd worden omdat als hij zo dadelijk zes luchtkussens heeft staan en er komen zeven mensen op af.. daarvoor moet hij beschermd worden (professional)

Aandachtspunten

Een aandachtspunt in de Eindhovense variant van het vouchersysteem is dat initiatiefnemers die hun aanvraag gehonoreerd zien, het toegekende bedrag, als privé-persoon, in handen krijgen.

Daar hangt geen organisatie onder. En dan kan er een situatie ontstaan dat iemand een bedrag in handen krijgt dat vijf, zes, zeven keer groter is dan hun maandinkomen. En daar zitten beslist risico's aan (professional)

Een initiatiefnemer uit Doornakkers lost het op door een aparte rekening te bestemmen voor het geld.

Ik had nog een rekening, ergens bij een bank, en daar stond helemaal niks op. Die heb ik op nul gezet en die is helemaal schoon verder. Anders loopt dat doormijn eigen rekening heen, en dat wilde ik niet hebben (initiatiefnemer)

De kans bestaat dat als ze zo'n groot bedrag op hun rekening krijgen dat ze gaan pinnen en pinnen en pinnen. Daar zijn nog geen voorbeelden van maar we proberen dat te ondervangen. Bij een aantal mensen hebben we gezegd: dat risico moeten we niet nemen, we storten het bedrag op naam van Welzijn Eindhoven, bijvoorbeeld (professional)

Bij ons is het geld neergezet bij Welzijn. En van daaruit werden dus de spullen aangeschaft. Want er waren dus mensen die het geld niet graag op hun eigen rekening hadden staan. Omdat er dus heel veel mensen zijn met uitkeringen die dat niet willen hebben (initiatiefnemer)

Dit is een oplossing waar de welzijnsinstelling gemengde gevoelens over heeft. Aan de ene kant zien ze de noodzaak van een dergelijke constructie in, maar ze zien het als een tijdelijke oplossing. Het kost ze te veel tijd en het vertraagt de voucherprocedure.

We worden dan een doorgeefluik, een administratiekantoor, en dat kost veel tijd. Want ook wij zijn een grote organisatie en er is één centrale kas. Het geld moet binnen twee weken betaald worden, maar het moet bij ons goed verantwoord zijn, dus dat lukt niet (professional)

De ambtenaar ziet dit als een belangrijk aandachtspunt.

Tot nu toe is het geweest dat tot €500 gewoon wordt uitbetaald. En daar zit ook een stukje vertrouwen in. En bedrage daarboven doen we op basis van een rekening. De leverancier dient de rekening bij de bewoner in en de bewoner stuurt die rekening naar de gemeente en de gemeente betaalt de leverancier. Maar het gaat niet altijd zo. Er is één regiegroep – en daar heb ik toestemming voor gegeven – die heeft gezegd: we schrijven ons in en we openen een

bankrekening op naam van de regiegroep. Ik heb wel een check gedaan bij de wijkcoördinator: hoe zitten die mensen er in, zie jij dit zitten? Maar we moeten hier wel verbetering in aanbrengen. Want het gaat een keer gillend fout, en dat moeten we ook niet hebben. Dus daar moet ik nog over nadenken. Wijzelf gaan ook evalueren en dan komt dit punt ongetwijfeld ook aan de orde (professional)

Men zoekt naar een regeling waarin deze zaak wordt opgelost, maar waarbij de snelheid bewaard blijft.

Een ander aandachtspunt is dat niet alle wijken het geld opkrijgen. Intussen is de termijn voor indienen voor 2008 met drie maanden verlengd. Als het geld dan ook niet opgaat zullen de gemeente het restbedrag via de traditionele regeling verdelen, om dit toch een goede bestemming te geven.

Een punt van zorg is het bezwaarschrift dat nu loopt. Een aanvrager heeft bezwaar aangetekend tegen het toegekende bedrag.

Ik ben heel benieuwd wat de commissie gaat adviseren aan het bestuur, en aan de andere kant hoe het bestuur hiermee omgaat. Als bestuur zegt dat de regiegroep ongelijk heeft... Ik krijg al geluiden uit die regiegroep: als dat gaat gebeuren, dan stoppen we er mee (professional)

De ambtenaar ziet ook een hele goede kant aan de mogelijkheid bezwaar te maken.

De bezwaarschriftcommissie bestaat uit drie leden: de voorzitter is de voorzitter van de rechtbank, verder twee onafhankelijke juristen. En die horen beide partijen (professional)

Een laatste aandachtspunt is dat de leden van de regiegroepen benoemd worden voor één jaar.

“Daar moeten we ons nog op beraden. Gaan we dat verlengen of gaan we weer op zoek naar nieuwe mensen. Aan de ene kant wil je de continuïteit heel graag in ere houden, maar aan de andere kant wil je het zo breed mogelijk houden (professional)

Frictie

Het doelbewust nastreven van “nieuwe bewoners” in de regiegroepen en bij de aanvragers heeft in Doornakkers ook een keerzijde. De bewoners uit het gevestigde buurtplatform voelen zich gepasseerd en laten zich laatdunkend uit over de leden van de regiegroep.

Op het moment dat je macht gaat weghalen bij mensen, dan krijg je verzet. Dat kan ook lijdelijk verzet zijn, het verspreiden van allerlei geruchten en onzinnige verhalen. We hebben bijvoorbeeld een hele mooie en nieuwe campagne gevoerd om het vouchersysteem onder de aandacht te brengen. Maar daarop was vanuit de gevestigde orde nogal wat kritiek te verduren. [Vraag: verstomt dat al een beetje?] Het kan zijn dat het nu een wat rustiger periode is, maar ik verwacht niet dat ze zich al gewonnen hebben gegeven (professional)

De medewerker van de welzijnsinstelling wijst er op dat de wortels van deze tegenstelling al eerder aanwezig waren. Vanaf 2007 is er een heel intensief sociaal activeringsprogramma in de wijk op gang gekomen.

Als die gevestigde organisatie zijn werk had gedaan zoals dat gedaan had moeten worden, dan was het minder noodzakelijk geweest. Een beetje een ingedutte club, en die krijgt dan een tegenbeweging en de vrucht van die tegenbeweging is eigenlijk de regiegroep. Die heeft succes. En die andere groep is aan het worstelen. En dat zet zich af tegen elkaar (professional)

Zoals gezegd werd deze tegenstelling niet veroorzaakt door het vouchersysteem, maar was die al aanwezig. Toch kan worden geconstateerd dat de manier waarop het vouchersysteem in de wijk werd geïmplementeerd – het buitenspel houden van de gevestigde vrijwilligers - deze tegenstelling heeft verscherpt.

Competenties en empowerment

Zowel de regiegroepleden als de professionals die hen begeleiden maken duidelijk dat de bewoners uit de regiegroep veel leren van hun regiegroepwerk. Het effectief vergaderen en het anders tegen dingen aan kijken zijn zaken die daarbij werden genoemd.

Ook denkt de wijkcoördinator over het aanbieden van cursussen voor regiegroepleden. Een van hen komt, ook door ander vrijwilligerswerk, veel in contact met Turkse wijkbewoners en wil graag Turks leren. Ook over meer bestuurlijk cursussen wordt nagedacht.

Ook de competenties van de aanvragers mag wel worden vergroot, aldus de professionals in Doornakkers. Zo vindt de opbouwwerker niet dat de aanvraagformulieren nog eenvoudiger moeten worden gemaakt, temeer omdat er veel face-to-face ondersteuning is.

Niet alles hoeft in Jip-en-janneke-taal. Maar zorg wel dat je het mensen leert. Dat ze er zelf ook wijzer van worden. Het formulier op zich is niet zo moeilijk. Soms weten mensen niet wat draagvlak betekent. Dan leg je ze uit wat het betekent en dan weten ze het de volgende keer wel. Door alle ondersteuning kan het formulier geen drempel zijn. We moeten mensen niet te erg gaan onderschatten en het allemaal... (professional)

De angst voor de terugkeer van de ‘buurtburgemeesters’ komt tot uiting in de waarschuwing van de medewerker van de welzijnsinstelling.

Over de vraag of je de regiegroep moet scholen en bijscholen: dan zeg ik recht voor z'n raap: daar moet je wel heel voorzichtig mee zijn, dat je ze niet binnen de kortste keren opleidt tot nieuwe elitegroep in de wijk. Dit zijn gewoon enthousiaste mensen, die een hele frisse kijk hebben op de wijk en die op zich heel goed kunnen beoordelen wat noodzakelijk is en wat niet. En je kunt ze ondersteuning geven in de rol die ze te spelen hebben, dat ze bijvoorbeeld niet met drie petten tegelijk op gaan zitten of een stukje eigenbelang uit gaan voeren, maar je moet ze niet op willen tillen tot een niveau waarop ze straks op buurtburgemeestersniveau zitten. Maar het werkt natuurlijk statusverhogend. En ze worden een hoop mondiger en ze leren om op andere manieren naar dingen te kijken. Dus die groei zit er in wezen toch wel in (professional)

Groningen / Beijum

Goed Idee Plus

Eigen systeem

Eerste acties na ontvangen brief VROM / keuze wijken

In Groningen hanteerde men een systeem voor bewonersinitiatieven met de naam Goed Idee. Nadat de brief over het vouchersysteem binnenkwam, werd besloten het geld te verdelen volgens de Goed Idee-

systematiek, maar er wel een hogere limiet aan te koppelen en een bewonerscommissie in te stellen voor het systeem dat ze Goed Idee Plus doopten.

Die brief bleef eerst even liggen, wij kregen een discussie: waar moet deze behandeld worden. Maar na enige tijd kwam ie bij mij op het bureau en bleek het om €300.000 te gaan, een behoorlijk bedrag, en toen hebben we hier intern een discussie gehad van hoe gaan we dit besteden? We waren er al vrij snel achter dat het vouchersysteem redelijk complex kan zijn. Ik kreeg er niet het gevoel van hier wordt je nou blij van, het is ingewikkeld, Het mooie van het Goed Idee, want daar waren we al snel achter daar moet je het aan koppelen, het mooie van het Goed Idee-systeem is dat het simpel is, wij proberen het zo laagdrempelig mogelijk te laten zijn. Dus we hebben een beperkt aantal criteria voor toekenning (professional)

Goed Idee startte in 2007 in een poging om bewonersgeld, tot een grens van €1.500, eenvoudig te verdelen.

Dat is heel erg de kracht van Goed Idee, want burgers worden natuurlijk stapelgek, er zijn zo veel potten bij de gemeente, maar daar kom je niet doorheen, want als je bij die ene pot in aanmerking komt voldoe je iet bij die andere pot. Want daar is weer een ander criterium of een andere normbedrag waar je last van hebt. Goed Idee is gewoon voor mensen uit de stad die wat willen. Dat hoeven ook geen bewonersorganisaties te zijn maar gewoon die 10 mensen uit de straat die zeggen: goh, het is toch leuk als er wat gebeurt of we hebben last hiervan, kunnen we dat dan niet eens met elkaar doen (professional)

Goed Idee beperkte zich in hoge mate tot barbecues en straatfeesten, die niet erg veel hoeven te kosten. Maar soms kwamen er wel goede ideeën binnen die de €1.500-grens te boven gingen.

Dus dan gingen wij oplossingen verzinnen. Dan zeiden we: dit is dan niet een straatfeest maar een wijkfeest, en dan geven we 3 keer €1.500 (professional)

Maar toen er extra geld kwam, en Goed Idee Plus in het leven werd geroepen, kon men initiatieven honoreren tot €25.000. Net als bij Goed Idee wordt in principe elk goed idee goedgekeurd. Maar om de willekeur wat uit te sluiten, en in navolging van de modelverordening van de voucherregeling, werd een adviescommissie van tien bewoners ingesteld.

We hebben bij Goed Idee dus niet een toets op die €1.500. Dat is een laag bedrag, dat doen we gewoon zelf afhandelen. Maar als het om €25.000 gaat dan wordt dat wat serieuzer, want het is wel gemeenschapsgeld, dus we zitten daar veel strakker op. Een goede begroting en verantwoording achteraf. Maar we hebben gezegd, want dat was ongetwijfeld ook een verplichting van Vogelaar, we moeten een clubje organiseren die ons advies toetst (professional)

Er werd een raadsvoorstel gemaakt. Net als bij Goed Idee, was er bij Goed Idee Plus sprake van een systeem met bijzonder weinig inhoudelijke regels, maar met een adviescommissie.

De wijken die van Goed Idee Plus zou moeten kunnen profiteren moesten niet de 14 wijkvernieuwingsgebieden zijn, maar juist die wijken waar minder geld naar toe gaat.

We hebben ook gezegd van Goed Idee Plus is dus primair niet bedoeld voor die 14 wijken. Als het geld van Goed Idee daar op is mogen ze ook naar Goed Idee Plus, maar je ziet dus dat vooral in die nieuwbouwwijken, waar mensen het allemaal prima voor mekaar hebben, dat daar eigenlijk veel initiatieven zitten. Veel nieuwe bewoners en die willen ook wel wat, maar er is relatief weinig geld beschikbaar. Die 14 wijkvernieuwingswijken hebben dat potje van 20 miljoen. Dus die gaan eerst maar even die 20 miljoen opmaken. En de rest van de stad mag putten uit die €300.000 (professional)

Goed Idee Plus zou ook niet geschikt zijn voor de Vogelaarwijken.

In de vogelaarwijken, in de ergste straten zou je daar niet wat moeten met Goed Idee Plus . De opbouwwerkers [daar zeggen]: Goed Idee Plus [is geschikt voor] als mensen wat met elkaar willen, binding. Dan is het gewoon die piramide van Maslow, als er spanningen zijn dan zal dat nooit gebeuren en als je dan een buurtfeest organiseert slaan ze elkaar alleen maar de hersens in, he je gaat pas dingen met elkaar ondernemen, of er ontstaat pas wat als het al... En je krijgt pas wat met elkaar als het al een bepaald niveau heeft. En dus in die probleemwijken moet je andere dingen doen (professional)

De nieuwe regeling werd bekend gemaakt door reclamespotjes op de lokale TV, een vernieuwde website, advertenties in de krant en flyers.

Formeren adviescommissie

Om tot een adviescommissie van bewoners te komen voor Goed Idee Plus werden alle bewonersorganisaties aangeschreven met de vraag of ze een rol wilden spelen bij het formeren van de adviescommissie.

We maakten duidelijk: dat hoeft niet iemand van jullie te zijn maar dat mogen ook meisjes van 18 of iemand van 65, een bewoner uit de wijk. Dat werkte wonderwel (professional)

De 42 bewonersorganisaties werden ook uitgenodigd voor een bijeenkomst met de gemeente. Tijdens die bijeenkomst werd uitgelegd wat men ging doen met het Goed Idee Plus-geld.

We hebben het dus een beetje om hun heen georganiseerd. Niet meer via de bewonersorganisaties. [Vraag: vonden ze dat goed?]. Ja, want zij mogen natuurlijk ook indienen. Maar je wilt een beetje een nieuwe groep aan boren. We hebben ook echt gevraagd van stuur nou niet iemand van jullie wijkcomité maar stuur iemand die het leuk vind (professional)

Er meldden zich tien mensen. Allemaal lid van een bewonersorganisatie. De ambtenaar was al blij dat het niet altijd de voorzitter betrof.

Besloten werd om – in weerwil van het raadsvoorstel, waarin sprake was van vijf leden in de adviescommissie, alle tien de bewoners in de commissie toe te laten. Gezien de werkwijze van de adviescommissie, waarbij iedereen individueel per e-mail zijn of haar stem uitbrengt is een commissie van tien leden niet arbeidsintensiever dan een van vijf.

Dat is een methode die weinig tijd kost en je in je eigen tijd kan doen. Waarom zou je vijf mensen kiezen als dit de methode is. Meer mensen is beter. Daarom zijn alle tien [er in] gekomen (lid adviescommissie)

Met deze tien leden zijn alle wijken vertegenwoordigd.

Die adviescommissie is toch wel heel evenwichtig samengesteld. Het is dus niet zo dat in de wijken waar het gestaalde kader zich al jaren inzet, dat die zich bij meerderheid hebben aangemeld, het is een hele mooie spreiding over de stad (professional)

De door ons gesproken adviescommissieleden waren inderdaad allemaal tevens actief in bewonersorganisaties.

Hoe is het systeem georganiseerd?

Samenstelling adviescommissie

De adviescommissie bestaat uit tien bewoners, afkomstig uit de bewonersorganisaties in de stad.

Alle leden van de adviescommissie zijn autochtoon, van middelbare leeftijd, zowel vrouwen als mannen (ongeveer gelijk verdeeld).

Werkwijze en functioneren adviescommissie

Een aanvraag voor Goed Idee Plus komt binnen bij de gemeente. Daar wordt een advies opgesteld. De aanvraag gaat daarna, vergezeld van dit advies, naar de tien leden van de adviescommissie.

Wij zijn het intakeadres.. en zijn dan ook degenen die het onderzoek, een soort antecedentenonderzoek doen. Indien nodig hebben we contact met het opbouwwerk of contact met de corporatie of contact met de collega's van de dienst OCSW. Intern hebben wij een clubje waarin we die ideeën ook doorspreken. Dan bundelen we ze en dan worden ze eens per maand met advies van de secretaris doorgestuurd naar de adviescommissie, met het verzoek om binnen een week te reageren (professional)

Alle leden van de adviescommissie reageren persoonlijk per mail. Ze komen niet bij elkaar om aanvragen te bespreken.

Die adviescommissie in het leven geroepen, die eigenlijk zegt, ambtelijk, van doe dit maar of niet. Er zijn geen uitgebreide discussies, alleen ja of nee. We hebben ook heel bewust gezegd van jullie moeten niet de discussies over moeten doen die ambtenaren moeten doen, jullie moeten gewoon op gevoel zeggen: goed idee of niet. Ja daar hebben we ook gezegd van na een jaar gaan we evalueren gaan we kijken hoe het werkt, nou in oktober hebben we zo een bijeenkomst belegd en wat ik nu zie het eerste jaar gaat dat heel goed (professional)

De adviesgroepleden zelf hebben echter wel behoefte om bij elkaar te komen. Ze willen aanvragen met elkaar kunnen bespreken en overleggen over de koers die ze willen varen.

De adviescommissie moet zich settelen, welke criteria [hanteren wij]. Waaraan toetsen we? Hoeveel mensen moeten er bij betrokken zijn? Er zijn meerdere aanvragen geweest die meer structureel karakter hadden (bijvoorbeeld feesten). De vraag is: moet je met deze subsidiepot [initiatieven steunen met een] structureel karakter of juist incidenteel? Daar moeten we van leren, ontwikkelen. Richtlijnen uitzetten wat de moverende redenen zijn achter dingen? [We moeten] toch bij elkaar te komen en over die criteria te praten. (lid adviescommissie)

De door ons gesproken adviescommissieleden uitten alle drie de wens om 3 tot 4 keer per jaar bij elkaar te komen.

Ik mis de communicatie met elkaar. Dan kun je er beter over praten. Je hebt een beperkt budget (€300.000) maar je moet het wel rechtvaardig verdelen over al die wijken. Kan niet zo zijn dat het allemaal naar een feest gaat en je bent het kwijt. Dat zijn dingen waar je het met elkaar over moet hebben. Wie voert de regie? Dat zijn wel overwegingen (lid adviescommissie)

De verschillende leden spreken zich soms heel verschillend uit over ingediende initiatieven. In dit geval geldt dat de meeste stemmen gelden. De uitslag is bindend.

Er zijn weinig criteria waaraan een aanvraag moet voldoen. De adviescommissieleden kijken daarom niet zozeer naar die criteria, als wel naar de inhoud van een initiatief.

Bij veel aanvragen wordt gerefereerd aan de criteria. Je moet ze niet in beton gieten, dat is ook zinloos. [Als we alleen naar de criteria moeten kijken] dan hoeven we hier niet meer te zitten (lid adviescommissie)

Het gaat om inhoudelijk dingen, zoals breekbaarheid en saamhorigheid. Die ik probeer mee te nemen. En is de buurt erbij betrokken? (lid adviescommissie)

Het gaat er mij om een balans vinden tussen feest/cultuur maar ook wat structurele dingen (lid adviescommissie)

Ingediende initiatieven / aanvragen / ondersteuning

Zowel voor Goed Idee als Goed Idee Plus geldt dat ongeorganiseerde bewoners een aanvraag (kunnen) doen.

Het zijn niet meer organisaties die aanvragen doen, maar je ziet gewoon tien mensen in de straat of in de buurt of een school. Je ziet gewoon een ander categorie mensen, die het gedoe van vergaderingen gewoon niet hoeven te hebben. Bam, we hebben een idee en dit past en dat gaan we doen (professional)

Het indienen van een initiatief is bij Goed Idee Plus wel iets gecompliceerder geworden en neemt ook meer tijd in beslag. Waar bij Goed Idee aanvragers binnen een week antwoord krijgen, is de tijd die verloopt tussen aanvraag en beschikking twee maanden.

Een aanvraag voor Goed Idee kan geheel via de website. Bij een aanvraag voor Goed Idee Plus is het nodig te bellen met de gemeente.

Op de website Goed Idee, de kleine, kun je gewoon invullen. Als je een Goed Idee Plus wil [aanvragen] moet je even bellen met stadsdeelsecretaris. En dan wordt ie gebeld en dan gaan ze even zeggen van we hebben een goed idee en wat is dan het plan. En dan beginnen wij al door te vragen, al vanaf het begin gaan we stevig doorvragen van past het? Lukt het of kun je nu al zeggen van [dat kan zo niet] (professional)

Toch wordt het aanvragen van een Goed Idee Plus initiatief algemeen als eenvoudig gezien, zowel door de gesproken initiatiefnemers als door de adviescommissieleden.

Een aanvraag doen is niet zo gigantisch moeilijk. Er zijn meer bureaucratische dingen. Aanvraag is redelijk eenvoudig te doen, criteria zijn simpel. Daarmee wil ik niet zeggen dat iedereen het kan doen. Maar met een beetje hulp lukt altijd wel. Ik zie mij vanuit onze rol om mensen te ondersteunen om ze te helpen bij. [En met hulp] vanuit bewonersorganisatie of als opbouwwerker is het wel te doen (lid adviescommissie)

Een voorbeeld van deze ondersteuning is het verhaal dat een ambtenaar vertelt over een Somalische vrouw uit een van de aandachtswijken.

Daar is een allochtone vrouw, een Somalische mevrouw. Via de woningbouwverenigingen kreeg ze de beschikking over een ruimte en die mevrouw die doet hier veel voor verschillende culturen in de wijk. Maar zij kan het heel slecht opschrijven en dan wil ze iets aan de telefoon meedelen. In dit soort situaties gaan we meestal even te rade bij het opbouwwerk en dan hoor je: ja die mevrouw die zet de schouders er ook onder. En ja, in die situaties maken we meestal het geld over naar het opbouwwerk. En dan kan die mevrouw verder haar ding doen. Maar dat is niet de grote groep aanvragers (professional)

Bij Goed Idee is de verantwoording over het ontvangen bedrag minimaal.

Je vraagt wel een zekere verantwoording... maar dat kunnen een paar foto's zijn en een verhaaltje in de buurtkrant. Het is niet een exploitatiesubsidie, maar een prestatiesubsidie. Dus bonnetjes zijn niet interessant. We geven eigenlijk een prestatiesubsidie met Goed Idee. En eigenlijk reken je daar op af. Dus of nou 240 of 230 euro [besteedt], het zal ons een worst zijn.. het bedrag is te klein, dat is een beetje de filosofie. Als het maar plaats heeft gevonden (professional)

Bij Goed Idee Plus is meer verantwoording nodig. Omdat de bedragen hier vaak veel hoger zijn, worden er wel degelijk bonnen gevraagd.

Het geld dat wordt uitgekeerd in het kader van Goed Idee Plus is tot op heden niet op privé-rekeningen gestort.

Het zijn geen privé-personen die geld krijgen. Ja dat zijn allemaal rechtspersonen. Dus in de praktijk is het geen probleem (professional)

De acht aanvragen voor Goed Idee Plus tot nu toe zijn geografisch goed over de stad verspreid. Van een oververtegenwoordiging van een of meer wijken is geen sprake.

De initiatiefnemers van zowel Goed Idee als Goed Idee Plus zijn niet te vinden in 'de gestaalde kaders'

Sinds Goed Idee is dat gekomen. Want sinds Goed Idee mogen bewoners van de stad iets aanvragen. En dat is natuurlijk het aardige, dat gewoon straten zeggen van we gaan nu wat doen met elkaar. En dat is dus heel goed gelukt en met Goed Idee Plus zie je dat ook gebeuren. Daar ontstaan organisaties, maar niet die gestaalde kaders. Die hebben nog niets aangevraagd. Dus in die zin is het heel erg positief. Je hebt wel van die schillen hè, dat je hiermee echt een schil erbuiten hiermee bereikt (professional)

Vaak lopen aanvragen wel via een wijkorganisatie, maar de aanvragers zijn soms ook nieuw.

Groningen is in die zin natuurlijk klein. Je kent bijna iedereen wel. Maar er zijn ook wel die totaal nieuw zijn voor ons hoor (professional)

Aandachtspunten

Naast de hierboven vermelde knelpunten werden de volgende zaken aangestipt als aandachtspunten.

Dus we hebben een beperkt aantal criteria voor toekenning. Dit is ook weer de zwakte, gisteren werden we daar... we hebben nu voor het eerst een bezwaarschrift liggen voor Goed Idee en ik ben ook benieuwd wat daar uit komt omdat we relatief weinig criteria aan beleidsregels hebben is het natuurlijk ook de andere kant ervan is dat er willekeur kan optreden. Ehm waarom nu 5000 euro en niet 8000? (professional)

Volgens mij hebben we nu bij Goed Idee Plus anderhalve ton over of zo. Het is moeilijk om het op te krijgen (professional)

Met die plankosten hè, dat hebben we een beetje raar opgelost. Als er een groter idee komt dan €25.000, heeft dat een bepaald kwaliteitsniveau nodig en dat zijn er aanloopkosten en dan kan het zijn dat het wordt afgewezen. En dat hadden we niet voorzien, dat hebben we nu een beetje opgelost door maar gebruik te maken van Goed Idee, dan kunnen we het zelf snel doen, weet je wel. Het is niet een mooie oplossing (professional)

Fricctie

Geen frictie gevonden. De gevestigde wijkoverleggen zijn niet buiten spel gezet, maar juist betrokken bij de verdeling van de extra €300.000.

Hengelo / Zuid

Buurtbonnen

Vouchersysteem

Eerste acties na ontvangen brief VROM / keuze wijken

Ook in Hengelo werd na ontvangst van de brief van VROM geconstateerd dat haast geboden was.

Ik kwam volgens mij vorig jaar terug van vakantie en toen was die brief er in één keer. Nou toen hebben we als de wiedeweerga hebben we dat in gang gezet. We hebben eerst gekeken van: vinden we het een goede regeling? Wat vinden we van het idee dat er achter zit? Toen zijn we tot de conclusie gekomen: op hoofdlijnen vinden we dit een goed idee, dus dat willen we gaan doen. Maar je hebt weinig tijd. Je gaat dan verordening over de schutting gooien waar je ook eigenlijk wat inhoudelijk zelf wat mee had gewild misschien. Bijschaven.. Maar gezien de benodigde snelheid hebben we toch maar gezegd: we nemen de modelverordening over. En die hebben we vervolgens bestuurlijk vast laten stellen. En toen konden we gaan beginnen (professional)

De gemeente besloot wel een van de kernbestanddelen uit de modelverordening niet over te nemen. Men besloot af te zien van het formeren van regiegroepen. Deze keuze kwam niet voort uit tijdgebrek, maar uit de overweging dat de bewoner zoveel mogelijk moet worden gefaciliteerd. De ambtenaar legt dit als volgt uit:

We hebben wel weloverwogen de keus gemaakt om die regiegroep niet te doen. Wij willen ons faciliterend opstellen. We vinden: het is een regeling voor bewoners, het zijn *hun* initiatieven, en het is onze rol om ze daarbij te ondersteunen. En we denken dat door hun die regiegroep[rol] uit handen te nemen, dat we ze ondersteunen (professional)

De beslissing om de regiegroeprol bij de gemeente houden werd ook ingegeven door een meer pragmatische overweging.

Aan de andere kant hebben we ook gedacht van: ja er stond bij: mensen die in de regiegroep gaan zitten, die mogen zelf geen initiatieven indienen. En je denkt: mensen die deze regeling interessant vinden, die willen zelf ook initiatieven indienen. Dus we dachten van: ja, vind maar eens een paar gekken die daarin gaan zitten (professional)

De ambtenaar verwachtte met andere woorden dat het creëren van een of meer regiegroepen afbreuk zou doen aan de instroom van initiatieven en dat de animo om zitting te nemen in een regiegroep klein zou zijn.

Overigens bleek uit onze gesprekken met initiatiefnemers dat ze het met het toekenningbeleid van de gemeente op sommige punten oneens zijn en dat ze een grotere invloed van bewoners hierop zouden toejuichen. Verderop komen we hiervan nog voorbeelden tegen.

Een derde overweging om de gemeente de rol van de regiegroep toe te kennen was dat bewoners voor veel initiatieven toch bij de gemeente zouden moeten aankloppen.

Je loopt tegen bepaalde dingen aan, je loopt tegen gemeentelijke regelgeving aan, waar wij niet denken dat zo'n regiegroep dat kan oplossen. Die komen dan ook weer bij ons. Dus heb ik gezegd: we faciliteren die bewoners gewoon vanuit de gemeentelijke organisatie. Een soort vraagbaak waarbij ze terecht kunnen. Wij kennen de lijntjes intern, dus.. We hebben ervoor gekozen om het op die manier te doen (professional)

In samenspraak met de afdeling communicatie hebben de verantwoordelijke ambtenaren een communicatieplan opgesteld om de regeling onder de aandacht van bewoners en professionals te brengen.

We hebben gekozen om een internetsite te maken, op onze gemeentelijke site, een aparte button 'Buurtbonnen'. We hebben gezorgd voor posters, foldermateriaal. We zijn alle wijkcentra langs geweest. We hebben de wethouder laten flyeren op de markt. We hebben bij kappers, bij sportverenigingen van alles neergelegd. En dan maar.. Ja, dan was het wachten: wat komt er? (professional)

In Hengelo werd bij de keuze om Buurtbonnen in te voeren in één wijk, in een paar wijken, of in de gehele stad, uiteindelijk besloten om dat in alle wijken te doen. Men had daarvoor twee afwegingen:

Toen hebben we gezegd van: we doen het in de hele stad. Want onze achterstandswijk, Berflo Es, daar *gaat* al veel geld naartoe, dat is één overweging. En de andere overweging is: leefbaarheid speelt ook in andere wijken een rol, en in nieuwbouwwijken kennen mensen hun burens bijvoorbeeld niet, dus ja, cohesie.. Dus hebben we gedacht van: nee dat geld moet je gewoon in de hele stad ter beschikking stellen. We hebben gezegd: drie stadsdelen, elk stadsdeel €90.000, tot dat bedrag kunnen er initiatieven worden ingediend (professional).

Maar ook deze beslissing van de gemeente is niet onomstreden. Initiatiefnemers zien hier vaak een onbillijkheid in. Zoals deze initiatiefnemer uit de Berflo Es.

Door heel Hengelo zijn er aanvragen ingediend. En ja, volgens mij is het [geld bedoeld] voor grote stedenbeleid en achterstandswijken. Maar er is een voucher van €5000 uitgereikt voor de PR van de wijk Broek Zuid. Nou die wijk is de wijk waar je echt niet een huis kan kopen beneden de 5 ton. Dan ben ik toch wel enigszins verbaasd over deze geldsmijterij. De gemeente speelt voor Sinterklaas, van we jassen er even dat geld door en we geven gewoon iedereen wat (initiatiefnemer)

In de regeling zoals die in Hengelo wordt gehanteerd is sprake van een 'wie het eerst komt, eerst maalt'-beleid. De ambtenaar legt uit dat ook dit te maken heeft met de terughoudendheid van de overheid die hij als kern van de voucherregeling ziet.

De regeling wie het eerst komt wie het eerst maalt, is duidelijk, je krijgt er geen discussies over. Om het wat bot te zeggen om te bepalen wat die bewoner moet doen, wat kwaliteit is.. Ik probeer dat los te laten en te denken van: gewoon kijken, past het binnen die regels? En dat is wat ze willen en ze zijn op tijd. Je moet niet weer gaan denken voor de bewoner. Ik denk: het is *hun* regeling, als zij dat willen... De discussie hierover heb ik wel eens gehad bij een bijeenkomst van het Ministerie. Ik vind het aanmatigend als je voor die bewoner gaat denken, want het is hun regeling. Wij moeten dan als overheid een stapje terugzetten. Je hebt natuurlijk wel initiatieven waarvan je denkt: dat is een beter initiatief, vind ik persoonlijk dan. En die

komt dan toevallig op de wachtlijst. Dat is jammer. Natuurlijk heb je dat. Maar het is volgens mij de gedachte van de regeling: de bewoner is aan zet. En de overheid faciliteert (professional).

Dat deze uiting van een terugtrekkende overheid niet altijd begrepen of gewaardeerd wordt kon andermaal worden beluisterd bij een initiatiefnemer. Zij ziet niets in deze manier van omgaan met aanvragen en pleit voor een beoordeling waarbij de inhoud ook een rol speelt.

Wie het eerst komt wie het eerst maalt. Vind ik ook een beetje een flauw iets, kijk maar of dat voldoet aan je doelstelling (initiatiefnemer)

Sommige initiatieven zijn volgens haar meer in overeenstemming met de doelstelling van de regeling dan andere.

De Hengelose variant van het vouchersysteem kenmerkt zich kortom door een terughoudende gemeente, die desalniettemin de regiegroeprol naar zich toetrok. Bij bewoners bestaat de behoefte om meer invloed uit te kunnen oefenen op de keuzes die de gemeente maakt. Ook andere – door motieven van terughoudendheid ingegeven – aspecten van de Buurtbonnenregeling ondervinden kritiek van initiatiefnemers.

Formeren regiegroepen

Niet van toepassing. Hengelo werkt niet met regiegroepen.

Communicatie binnen de gemeente

De ambtenaren die zich bezighouden met de Buurtbonnen komen af en toe in conflict met andere gemeentelijke afdelingen.

Waar je wel tegen aanloopt zijn banale dingen als bouwvergunningen. We hebben dus een buurtbon gehad voor een schuurtje van een jeu de boules club. Dat schuurtje bleek vervolgens niet in het bestemmingsplan te passen. Er moest een bouwvergunning geregeld worden en dan heb je een hele heisa hier intern. Dat lossen we op door te overleggen met die aanvrager en met die gemeentelijke afdeling en dan probeer je dat te stroomlijnen. Dan gaan wij dus naar die afdeling toe en fiksen dat allemaal. Je moet gewoon een beetje creatief zijn. Het dwingt je ook wel om een beetje creatief te zijn. Oplossingen zoeken (professional)

Naast schuring tussen de Buurtbonnen en andere gemeentesectoren is er ook sprake van wrijving met de gemeenteraad.

Wat ik ook af en toe wel zie is dat er ook uit de Raad.. Daar is ook wel wat weerstand. Met name ook tegen het voorgeschreven zijn van die verordening. Het gevoel dat ze geen invloed hebben op de regeling. Dat is wel apart om te zien. De regeling is wel vastgesteld door de raad, maar toch wilden ze andere accenten leggen. Ook daar zie je de moeite met het loslaten. Als gemeente voorschrijven wat wel en niet goed is. Dat zit in het ambtelijke en de politiek (professional)

Samenstelling regiegroepen

Niet van toepassing

Werkwijze en functioneren gemeente in de rol van regiegroep

De regiegroeprol wordt door de gemeente als volgt ingevuld.

De beslissing of een initiatief wordt gehonoreerd of afgewezen wordt genomen door de intakegroep', samen met het 'stadsdeelteam'.

In het intake team hebben het afdelingshoofd wijk service, een beleidsmedewerker wijkaanpak en een medewerker wijkaanpak zitting. Dit intake team gaat na of een initiatief voldoet aan de verordening. Als men nog aanvullende vragen heeft, wordt de aanvraag teruggestuurd met het verzoek om aanvulling of verheldering.

Vervolgens kijkt het stadsdeelteam, waarin een stadsdeelhoofd vanuit de fysieke kant en een stadsdeelregisseur vanuit de wijkaanpak, naar de haalbaarheid en de uitvoerbaarheid van de initiatieven.

Zowel het intake team als het stadsdeelteam brengen een advies uit en de gezamenlijke adviezen leiden tot het toekennen dan wel afwijzen van de aanvraag.

De kasbeheerder, dat is het sectorhoofd, is uiteindelijk de eindverantwoordelijke.

Als een aanvraag moet worden afgekeurd zoekt men naar 'ander potje'.

En waar we ook naar kijken, van.. valt iemand buiten de boot in deze regeling.. Hebben we andere middelen om ze toch van dienst te kunnen zijn (professional)

Er worden niet veel aanvragen afgewezen, omdat de regeling heel breed is opgezet. Een grond voor afwijzing die wel regelmatig wordt gehanteerd is 'privé-belang'.

Heel wat mensen die wilden een muurtje aan de achterkant van hun woning. Nou dan hebben we gezegd: daar beginnen we niet aan. Dat is echt privé-belang. Het moet wel echt bijdragen aan de leefbaarheid en sociale cohesie in de buurt. Privébelang is echt het enige criterium waar je mensen op af kunt wijzen volgens mij (professional)

Bij initiatieven die meer kosten dan €10.000 organiseert men een wijkraadpleging. Dit is tot nu toe eenmaal voorgekomen, bij de aanvraag voor de herinrichting van een schoolplein, die €20.000 zou gaan kosten.

We hebben de hele wijk uitgenodigd voor een bijeenkomst. Zodat mensen hun voors en tegens konden aangeven. We hebben gezegd: we houden er géén stemming over. Juist om te voorkomen dat het initiatief meteen wordt afgestemd. We hebben gezegd u kunt daar komen en dan kunt u ons argumenten voor en tegen geven. En van de mensen die er waren hebben we goede argumenten gehoord waar we wel wat mee konden. Toen hebben we nog met professionals gesproken. We hebben wijkraadpleging met bewoners gedaan en met professionals. En de argumenten daaruit die hebben we ook weer meegewogen. Toen is het uiteindelijk toegekend (professional)

Als de beslissing over een initiatief is genomen krijgen de aanvragers een beschikking van de gemeente.

Daar staat in, na die tijd moet het verantwoord worden en pas daarna is de definitieve vaststelling van de subsidie. Dat hebben we wel op die manier ondervangen. Ja, en in principe krijgen mensen ook geen geld. Het is gewoon een buurtbon. Mensen krijgen geen €10.000 op hun rekening. Ze moeten altijd met facturen komen. Dus je hebt er altijd controle op, als het goed is. Mensen kunnen gewoon een offerte vragen, een rekening, die krijgen wij dan en dan zorgen wij voor de betaling. Zo houd je altijd de controle. En dan hebben mensen ook geen problemen met geld op hun rekening en dat soort dingen. Of dat iemand plotseling naar de Bahama's vertrokken is (professional).

In de modelverordening hebben de regiegroepen niet alleen de taak de ingekomen aanvragen te beoordelen, maar ook om aanvragen te stimuleren. In Hengelo is deze taak toebedeeld aan de stadsdeelregisseur.

Wij hebben dit neergelegd bij de stadsdeelregisseur. Die zit in deze club, aan deze kant. En een van de taken is inderdaad (onverstaanbaar) stimuleren dat er aanvragen worden aangediend. Ze kennen de buurt.. Ze komen bij wijkorganisaties, bij bewoners, en kunnen er daar op wijzen van: deze regeling is er, maak er gebruik van (professional)

Ingediende initiatieven / aanvragen / ondersteuning

Dat de stadsdeelregisseurs de taak van het stimuleren van aanvragen daadwerkelijk uitvoeren blijkt uit hetgeen een initiatiefnemer vertelt.

Wij hadden een aantal ideetjes maar wij hadden gewoon geen geld en wisten ook niet wat... Toen kwam de gemeente, de stadsdeelregisseur, met: we zijn nu ook bezig met vouchers, is dat niet wat voor jullie? (initiatiefnemer)

Maar ook de andere communicatiekanalen leidden tot aanvragen. De vraag was allen of er wel genoeg aanvragen zouden komen. Ervaringen met de reguliere wijkbudgetten maakten menigeen sceptisch.

Er waren ook mensen die zeiden: je krijgt dat geld nooit weg, dat gaat je nooit lukken. Bij onze reguliere wijkbudgetten hadden we wel eens moeite hebben om dat weg te krijgen. Want dat [geld] gaat naar bewonersorganisaties. En het blijkt toch wel dat er toch een of andere drempel voor bewoners is [om daar naar toe te gaan]. Want diezelfde bewoners hadden hun initiatieven ook daar in kunnen dienen maar op de een of andere manier gebeurt dat niet. Die bewonersorganisaties moeten dus initiatieven ophalen. En dan zie je dat dat heel moeizaam weggezet wordt, dat geld. Soms houden ze geld over. Of ze gaan zelf maar hun plannetjes bedenken. Terwijl dat aanmerkelijk minder is dan deze €300.000. Dus vandaar ook dat er scepsis was van: krijg je dat geld überhaupt weg (professional).

Maar er kwamen wel aanvragen. Veel zelfs.

Er kwamen een heleboel aanvragen, dus echt van begin af aan. Je stond ervan te kijken hoeveel er binnen kwam. Ik geloof wel in de honderden. En overal, uit de hele stad. Ja, zelfs zoveel dat we dus nu zelfs niet meer actief werven omdat we ook alweer door het budget voor 2009 heen zijn (professional).

Relatief veel aanvragen kwamen uit stadsdeel Zuid, waarin de Vogelaarwijk Berflo Es ligt. Een ambtenaar wijst naar de sociale investeringen in de Berflo Es, die resulteerden in een groot aantal actieve bewoners.

En dat het ook interessant is dat in de Berflo Es heel veel actieve bewoners zitten. Er is ook heel veel geld en initiatief naar toe gegaan. Dan merk je dat er toch wel veel actieve bewoners zijn (professional).

Tussen de vele aanvragers bleken zich nogal wat mensen te bevinden die niet eerder als actieve bewoners in beeld waren bij de gemeente.

We hebben zeker ook nieuwe groepen aangeboord. Daar ben ik van overtuigd dat dat gebeurt. Je hebt dus mensen die we echt nooit tegenkomen en die komen met ideeën. Het zijn individuele bewoners, clubjes.. En daarnaast natuurlijk ook de reguliere klanten. De wijkorganisaties. Maar je ziet een heel breed scala aan initiatiefnemers. Dat zijn vaak mensen,

die wij nog nooit hier via onze wijkaanpak gezien hebben. Het is wel een mix van nieuwe klanten en oude klanten (professional)

Ook bewoners zelf zien dat er mensen een aanvraag doen die dat eerder niet deden. Een initiatiefnemer vertelt:

Volgens mij zitten er wel nieuwe initiatiefnemers tussen. Wij zijn toen toch naar die voucheruitreiking geweest. Daar hadden toch wel mensen dingen bedacht dat vond ik hele aparte dingen; eh zout strooien voor de flat waar ze woonden als het glad was, en daar hebben ze een voucher voor gekregen (initiatiefnemer)

De verdeling tussen fysieke en sociale initiatieven is in alle stadsdelen gelijk. We is het zo dat een verrassend aantal sociale plannen tussen zitten.

Er zijn ook wel relatief veel sociale projecten, dat viel ons ook wel mee. Want in eerste instantie dacht je, ja het worden fysieke projecten en feestjes. Dat was een beetje de verwachting. Maar je ziet heel veel sociale projecten ook (professional)

De gesproken initiatiefnemers vonden het doen van een aanvraag niet moeilijk. Ook de ambtenaar ziet de buurtbonnen als een laagdrempelige regeling.

Het is volgens mij vrij laagdrempelig. Mensen kunnen ons gewoon om hulp vragen.. Dat staat ook in de folder / aanvraagformulier. We hebben een Helpdesk. Er zijn wel wat mensen, oudere bewoners, die liever langskomen. Dan zeg ik: kom maar even langs dan vullen we het samen even in. Dat doen we ook wel. En als we een half ingevulde aanvraag binnen krijgen, vragen we om aanvullende informatie. Dan krijgen mensen gerichte vragen van: dit moet er nog aangeleverd worden. Even een belletje van: als je dit en dit aanvult dan hebben wij genoeg om het af te kunnen handelen. Verder kunnen bewoners aankloppen bij Scala, de welzijnsorganisatie. Er zijn ook bewoners bij, die gebruiken bijvoorbeeld Scala bij het opstellen van een aanvraag. Scala is met name actief in achterstandswijken (professional)

Binnenkort gaat men bekijken in hoeverre initiatiefnemers hulp nodig hebben bij de uitvoering van hun projecten.

Na de zomervakantie, gaan we er ook actief naartoe. Dan willen we dus echt naar initiatiefnemers ook en dan vragen hoe is het gelopen, wat vind je ervan? We hebben nu de fase gehad van beschikkingen verlenen, en nu komt de fase van uitvoering. En bij die uitvoering willen we ook wel wat mee gaan kijken. Kijken of we daar ook voor onszelf dingen uit kunnen halen en om te kijken of, kun je mensen daar ook behulpzaam zijn (professional)

Ook in Hengelo kenmerkt het vouchersysteem zich door de snelle afhandeling van aanvragen, een snelheid waarop ambtenaren en initiatiefnemers wijzen. Hooguit vier weken na de aanvraag heeft de initiatiefnemer bericht.

Aandachtspunten

De volgende aandachtspunten, van ambtenaren en initiatiefnemers, werden genoemd.

Een bewoner is van mening dat een aanvraag niet beperkt zou moeten worden tot een jaar.

Niet beperken tot een jaar, dat allereerst. Misschien moet er wel een begin en een eind aan zijn, maar niet: dan moet het binnen een jaar en dan moet je binnen een jaar je doelen gerealiseerd hebben. Ja, als je een aanvraag moet doen voor een zandbak binnen een wijk dan kan je dat wel binnen een jaar realiseren. Maar dat ze zouden misschien per voucher kunnen

bekijken: welke duur geven wij aan dit project? Is dit zoals we dit op papier hebben opgevangen, is dat realiseerbaar binnen een jaar en hoe doen we dat dan met de voortzetting daarvan? Want kijk, hier gebeuren zulke mooie dingen en dan is het na een jaar: doe. En dan is het zo dat je eigenlijk binnen dat jaar al weer moet zorgen dat het ergens anders een voortzetting krijgt. Dus per voucher bekijken: tijdsduur (initiatiefnemer)

Zorg voor het mogelijk doodbloeden van mooie initiatieven is er ook bij de gemeente.

En wat we ook graag willen is kijken hoe je bij dat plantje dat nu geplant is, hoe je daar een beetje water bij kan blijven doen, zodat dat ook spin-off heeft. Anders krijg je dat dit initiatief, ja leuk, en dat bloedt het weer dood. Om te kijken of je dat een beetje gaande kunt krijgen (professional)

Ook de nu gehanteerde verordening verdient een nieuwe beschouwing.

Wat ik zou willen veranderen? Toch wat meer met die verordening.. Toch wat meer handvaten daarin bouwen.. Iets meer dan nu het geval is. Ja dat krijgen we weer van juristen te horen, die vinden dat het ook een rammelig ding is, dus.. Afwijzen is eigenlijk bijna niet mogelijk. Daar zou je toch wel iets meer.. Zonder nou dat je die bewoner het initiatief uit handen neemt.. Dat je *iets* meer op kwaliteit kunt sturen. Dan dat nu kan. Want afwijzen is inderdaad wel heel moeilijk. En eigenlijk.. Ik vind het op zich wel een heel goed werkende regeling moet ik zeggen, dus.. Ik vind het ook leuk om te doen. Het is vernieuwend, het is.. En dicht bij bewoners. Je ziet dat het toch wat dingen losmaakt. We zitten nu te kijken om onze wijkbudgetten zoals we die nu hebben, die naar de bewonersorganisaties gaan, om die in de toekomst via vergelijkbare systematiek te gaan doen (professional)

De keuze om geen regiegroepen te formeren kan onderwerp van nieuwe discussie zijn:

We hebben die keuze gemaakt om zonder regiegroepen te werken. Ik kan het ministerie ook zeggen dat wij ervoor open staan als blijkt dat het toch beter werkt met regiegroepen (professional)

Fricie

Van frictie tussen groepen bewoners is in het Buurtbonnensysteem weinig sprake. De bemensing van de regiegroepen kan hier niet tot onenigheid leiden, eenvoudigweg omdat er geen regiegroepen zijn.

Wel is er enige animositeit tussen bewonersgroepen die vinden dat anderen een te grote buurtbonn kregen in vergelijking met de bonn die ze zelf kregen.

Nou, dat vind ik dan politiek gezien eigenlijk niet kunnen. Je kunt het aanvragen en dat gaat dan een beetje [op] een graaisysteem lijken. Een graaisysteem. Je moet voor een bepaalde datum die voucher hebben ingeleverd en wie het eerst maalt [komt], wie het eerst haalt [maalt]. Nou, daar zijn ze ook al iets op teruggekomen volgens mij. Want ze hebben wel eens straatfeesten gewoon helemaal geld gegeven, voor een tent en weet ik veel wat allemaal. Ik vind zelf, ik denk niet dat het de bedoeling is, maar dat weet ik niet. €5.000 aanvragen voor een straatfeest. Welk criterium wordt er dan gehanteerd, hè? (initiatiefnemer).

Competenties en empowerment

Door het ontbreken van regiegroepen ontbeert Hengelo de mogelijkheid tot empowerment van bewoners die deze groepen kunnen bieden.

Vouchersysteem

Eerste acties na ontvangen brief VROM / keuze wijken

Op het moment dat de brief van VROM binnenkwam waarin werd aangekondigd dat Tilburg aanspraak kon maken op extra geld voor bewonersinitiatieven, werd dat meteen gezien als een kans.

Er is eigenlijk meteen positief op gereageerd. Er zijn wel gelijk mensen gaan nadenken, wat betekent dat voor ons, wat brengt dat aan extra werk met zich mee. Is dat haalbaar binnen de huidige beleids capaciteit zoals ze dat noemen. En eh, ja, er is een voorzichtige inschatting gemaakt en het leek wel haalbaar. We hebben toen aangegeven, we doen mee met de regeling (professional)

Op dat moment was nog niet besloten op welke manier Tilburg zou 'meedoen'. Men twijfelde tussen toevoegen van het bedrag aan de het eigen systeem voor bewonersparticipatie 'Verrijk je Wijk' of een heel nieuw systeem voor bewonersparticipatie.

We hebben gekeken naar wat de minister voor ogen had met de Vouchers. En omdat we zagen dat de minister toch een substantiële bijdrage wilde hebben voor aandachtswijken binnen de stad, hebben we gezegd, okay, we doen het niet binnen het bestaande systeem, dat eigenlijk alle wijken bedient, maar we houden het zelfstandig en los, en richten ons hiermee speciaal op de vijf aandachtswijken hier in Tilburg (professional)

Vervolgens is men gaan nadenken over de uitwerking van het vouchersysteem. Allereerst is dat vanuit de afdeling 'Zorg en Welzijn' gedaan, samen met de gebiedsmanagers in de vijf aandachtswijken. Daarna werd contact gelegd met de opbouwwerkers in de wijken en met de mensen van de wijkorganisaties. Na brainstormen door deze partijen kwam men uiteindelijk tot het uitvoeringsplan Waardenbonnen.

Afgezien van de keuze om mee te doen aan het voucherexperiment, de beslissing om het niet te voegen bij Verrijk je Wijk en de keuze voor de aandachtswijken, zijn bewoners betrokken geweest bij het vormgeven van de Tilburgse regeling.

Net als in veel andere gemeenten ging men in Tilburg aanvankelijk gebukt onder de snelheid waarmee alles moest worden uitgevoerd.

Ik vond, althans dat is zowel mijn persoonlijke mening als de mening van ons kantoor, dat er toch wel druk op de ketel gezet werd. We kregen in het najaar 2008 te horen dat er geld beschikbaar kwam. Dan krijg je ook gelijk te horen dat er geld voor 2008... voor dat jaar, 2008 beschikbaar was, en dat het ook eigenlijk al, binnen een aantal maanden toegekend moest zijn aan verschillende initiatieven. Nou u kunt zich voorstellen dat dat een bepaalde druk met zich meebracht, vooral omdat wij zelf nog wilden nadenken over de invulling van het Vouchersysteem. We wilden nog wel even nadenken over hoe halen we hier het meeste rendement uit. Want daar willen we met z'n allen naar toe, niet alleen maar kwantiteit maar ook kwaliteit. En, ja, af en toe werd die tijdsdruk als benauwend ervaren (professional)

De knellende deadline zorgde ook voor andere problemen.

Wat wij toen nog niet wisten, is dat die gesteld werden niet keihard waren. En wij hebben ons wel altijd aan de deadlines proberen te houden in tegenstelling tot wat andere gemeentes. Ik had het gevoel dat dat tegenwerkte bij het enthousiasme kweken bij mensen. Je probeert mensen te enthousiastmeren om mee te doen, om in regiegroepen te gaan zitten, om initiatieven aan te jagen. En die tijdsdruk werkte een beetje belemmerend (professional)

Ook de communicatie naar de wijken had te lijden onder de gepercipieerde tijdsdruk.

De 1 juli grens, de befaamde 1 juli grens. Op een gegeven moment werd door het ministerie gezegd, oké, 31 december 2008 is wel heel erg snel om het geld voor 2008 op te maken, dat geld mag overgeheveld worden naar 2009, maar dat moet dan wel voor 1 juli 2009 op zijn. Vervolgens hebben we dat ook naar de regiegroepen en naar de wijken gecommuniceerd: kom met die initiatieven, ga snel aan het werk, denk na, ken dat geld ook toe, want het moet voor 1 juli toegekend zijn. Ik kreeg al gelijk van de regiegroepen te horen: dat gaan we niet halen, er zijn niet genoeg aanvragen, en een heleboel aanvragen behoeven nog tijd, die moeten nog voorbereid worden, dus die kunnen we sowieso niet voor 1 juli honoreren. Wij hebben toen gecommuniceerd: nee, dat moet wel, schakel een versnelling hoger, want dat geld moet gewoon toegekend worden. En vervolgens hoorde ik links en rechts van andere gemeentes dat zij hun eigen plan trokken en zich eigenlijk niet zoveel van de 1 juli grens aantrokken. Ik heb toen contact opgenomen met het ministerie en uitgelegd waar wij mij zaten. En toen werd door het ministerie gezegd, nou die 1 juli grens, moet je je niet teveel van aantrekken. Die is er wel, maar we zullen jullie daar niet keihard op afrekenen. En toen moest ik weer terug naar de wijken, meedelen dat de 1 juli grens toch niet zo keihard was en dat ze toch weer een versnelling lager konden gaan zitten. En ja, dan word je wel eens raar aangekeken (professional)

Toen de waardebonnenregeling was vastgesteld door de gemeenteraad, werd de nieuwe regeling gepresenteerd aan de wijken. Via de gebiedsmanagers werden alle professionals ingelicht en er werd een persbericht uitgedaan. Dit laatste resulteerde in een aantal artikelen,

Dat ging heel erg laagdrempelig. We hebben sowieso via de gebiedsmanagers alle professionals in de wijk ingelicht, bijgepraat, ja... en hun de opdracht meegegeven om die regeling kenbaar te maken. Daarnaast hebben wij nadat zeg maar het collegebesluit, over het systeem, het Vouchersysteem, was aangenomen, hebben we een persbericht doen uitgaan. Dat heeft gelukkig geresulteerd in een aantal media artikelen, onder meer in het Brabants Dagblad. Voorts werd gecommuniceerd via de wijkkranten.

Elk huishouden in de betreffende wijken kreeg bovendien een bewonersbrief in de bus, met op de voorkant de basale informatie over de regeling, en op de achterkant een aanvraagformulier.

We hebben niet... We hebben bewust niet ingezet op hippe campagnes. Wij hebben ingeschat dat bewoners in aandachtswijken vooral behoefte hebben aan directe communicatie, één-op-één communicatie, en dan op een laagdrempelige manier. Dus in duidelijke bewoordingen, niet teveel poespas er omheen, maar gelijk duidelijk maken waar het over gaat en waar men op kan rekenen. En daarom is er gekozen voor die bewonersbrief en de artikeltjes in de wijkkranten (professional)

Formeren regiegroepen

Het vormen van de regiegroepen begon met een oproep aan de professionals in de wijk.

Toen we de professionals in de wijken bijpraatten over de voucherregeling, hebben we daarbij ook gezegd: met die Voucherregeling willen we een verdiepingsslag maken, we willen nieuwe doelgroepen aanboren, we willen een nieuwe range van mensen proberen te bereiken. Mensen die ofwel nog niet sociaal actief zijn, ofwel sociaal actief zijn, maar vanuit een bepaald belang, dus vanuit een bepaalde zelforganisatie, die dan erbij betrekken in het wijkbelang te gaan werken. En we hebben gezegd, kijk eens in jullie directe omgeving, en zeg het ook voort, en kijk eens of er mensen zijn die zitting zouden kunnen nemen in zo'n regiegroep. En spoor die mensen aan om zich bij ons aan te melden... bij de gemeente aan te melden. Dat signaal is opgepikt in de meeste wijken. Verder hebben we omwille van de transparantie te benaderen, ook gewoon in de wijkkrant een oproep gezet van: er komt een nieuw initiatief voor bewonersparticipatie aan en daarvoor zoeken we vrijwilligers. Heb je interesse? Meld je aan. Die oproep in de wijkkrant heeft geen respons opgeleverd, maar, wat betreft die betreft die professionals die we aan het werk hebben gezet, dat heeft gelukkig wel tot een aantal verrassende resultaten geleid (professional)

Na deze exercitie was er een lijstje met tien namen van mogelijk geschikte kandidaten voor de regiegroep in Stokhasselt. Ze werden allen gebeld, wat resulteerde in een regiegroep van zeven bewoners.

Bij het formeren van de regiegroep werd besloten te streven naar één regiegroepslid dat ook binding had met Verrijk je Wijk.

Het bestluit was wel genomen om in ieder geval iemand vanuit de Verrijk je Wijk organisatie zitting te laten nemen in de regiegroep, want die krijgen aanvragen binnen en de regiegroep krijgt aanvragen binnen, zodat het ieder geval van te kanaliseren is van, wat moet waar naartoe (regiegroeplid)

Bovendien werd er naar gestreefd om in alle regiegroepen één of twee mensen te hebben die ook zitting hebben in het Wijkplatform.

Een vrijwilliger uit de wijk met decennia lange ervaring werd gevraagd om tot de regiegroep toe te treden. Deze man heeft geen stemrecht, maar heeft een adviserende en coachende rol binnen de groep.

Samenstelling regiegroepen

Wat kwam er in *Tilburg* terecht van de wens om vooral mensen in de regiegroepen te benoemen die niet eerder actief waren of in ieder geval niet tot de kring van gevestigde vrijwilligers en wijkraden behoorden? Het blijkt dat één van de zeven regiegroepsleden voorheen niet actief was. De ambtenaar voegt hieraan toe dat het percentage van mensen die nog niet actief waren in de andere wijken hoger is. De etnische variatie in de regiegroep in Stokhasselt weerspiegelt redelijk de wijkbevolking.

Twee Marokkaanse, twee Antilliaanse, twee Hollanders. Rob, eigenlijk een Hollander, van Indische achtergrond, Indonesische afkomst. We zouden het liefst nog een Turkse meneer of mevrouw erbij hebben, een Somalische meneer of mevrouw erbij, een Surinaamse.... (regiegroeplid)

Twee leden uit de regiegroep van Stokhasselt hebben tevens zitting in het Wijkplatform en één heeft binding met Verrijk je Wijk, om *linking pins* te hebben tussen de regiegroep, het Wijkplatform en verrijk je Wijk.

De regiegroepsleden zijn dertiger, veertiger of vijftiger.

Werkwijze en functioneren regiegroepen

In Tilburg zijn de regiegroepsleden niet – zoals bijvoorbeeld in Eindhoven – benoemd voor een jaar. Aan de benoeming is geen limiet verbonden.

Tilburg is een van slechts twee vouchergemeenten waar de kas niet door de gemeente wordt beheerd. Om juridische redenen werd het kasbeheer elders ondergebracht.

Wij hebben ervoor gekozen om niet zelf kasbeheerder te zijn. Het is eigenlijk een juridisch verhaal, want in de verordening zou de regiegroep het mandaat moeten krijgen om namens het college die Vouchers uit te schrijven. Onze juristen hebben gezegd: nee, dat kan niet. We kunnen niet een samengestelde groep van bewoners een publiekrechtelijk mandaat geven. Dus we hebben gekozen om het geld op een zelfde manier als Verrijk je Wijk de wijken in te laten gaan. Dat betekent dat de regiegroepen onder verantwoordelijkheid van de wijkorganisaties werken. De wijkorganisaties krijgen het vouchergeld in de vorm van een subsidie uitgekeerd. En wij vragen daar jaarlijks een subsidieverantwoording over. Wij vragen dus een overzicht van de toegekende bedragen en daar willen we dus ook bewijzen van hebben. Dus in de vorm van bonnetjes, die moeten dan ook beschikbaar zijn, als wij daar om vragen. De wijkstichting is in principe alleen kassier. En heel simpel: als de regiegroep iets besluit, dan heeft die kassier maar te voldoen aan, als die bewijsmiddelen krijgt, tot het maximum wat de regiegroep natuurlijk gezegd heeft, voor een activiteit (professional)

Om geen belangenverstrengeling te krijgen is het regiegroepsleden vrijwel overal verboden om zelf initiatieven in te dienen. Maar in Tilburg gaat men hier toch wat lossier mee om.

We hebben bewust willen tegenhouden dat mensen in een regiegroep zitten geen initiatieven mogen indienen, omdat dat vaak mensen zijn die goede ideeën hebben voor de wijk (professional)

Regiegroepsleden mogen weliswaar niet op persoonlijke titel initiatieven indienen, maar wel bij dat indienen betrokken zijn.

Ze mogen mensen helpen. We hebben niet gezegd dat ze dus helemaal weg moeten blijven van initiatieven, omdat het toch mensen zijn die vaak goede ideeën hebben. En omdat ik in een bepaald geval merkte dat ik iemand had, die goed was en die ik toch wel graag in een bepaalde regiegroep wilde hebben. Maar die zei van: ja, maar mijn straat en ik hebben ook nog een goed idee. En als ik in de regiegroep zit en mijn straat mag dat idee niet meer indienen, dan ga ik liever niet in de groep zitten. En toen is gezegd laat iemand anders uit de straat het initiatief indienen (professional)

Overigens mag een lid van de regiegroep niet meestemmen als hij of zij betrokken was bij het doen van een aanvraag.

In sommige gevallen is het bij aanvragen niet duidelijk of ze betrekking hebben op iets waar de gemeente of een andere overheid verantwoordelijk voor is.

En omdat wij hebben gezegd: het is zonde om vouchergeld in te zetten voor de uitvoering van een publieke taak, hebben we gezegd van: periodiek overlegt de regiegroep met de gemeenteambtenaar over de binnengenomen aanvraag. Dan wordt doorlopen of geen publieke taken worden betaald (professional)

De uitvoeringsrichtlijn van de Vouchers is volgens de verantwoordelijke ambtenaar voor 99% vergelijkbaar met de uitvoeringsregeling van Verrijk je Wijk. Omdat in Verrijk je Wijk voornamelijk aanvragen worden gedaan voor barbecues en straatfeesten, besloot men om de vouchers in te zetten voor andere zaken.

Wij wilden vier thema's. De thema's in Stokhasselt zijn: armoede, veiligheid, werkgelegenheid, scholing. In het begin kwamen mensen die hun straatfeest wilden organiseren, of een bankje ergens in de straat wilden hebben. En die stuurden die aanvraag naar de regiegroep. Wij zeiden: we moeten als regiegroepen bij elkaar komen, want dit is niet de bedoeling geweest. Daar hebben we Verrijk je Wijk voor. We willen juist dat we met die extra centen vanuit het Rijk in onze impuls wijken iets willen bereiken, wat we niet met Verrijk je Wijk geld kunnen bereiken (lid regiegroep)

Bijna alle in Stokhasselt gehonoreerde aanvragen kunnen worden geschaard onder een van de vier thema's. De regiegroep probeert ook hier een zekere flexibiliteit aan de dag te leggen.

Bijna alle aanvragen die we gehonoreerd hebben, hebben direct een link. Soms is het wel zoeken, van hoe kunnen we dit koppelen aan een van de thema's. Als er nu een grote aanvraag binnenkomt, maar we hebben altijd wel een link gezegd: dit raakt dat, of dit raakt dat, of dit raakt dat. En een uitzondering daarin, is iets in de wijk voor kinderen, een speeltoestel of iets dergelijks, maar daar hebben we gezegd: daar willen we dan niet teveel geld in steken, want die vier thema's vinden we belangrijk (lid regiegroep)

Een andere voorbeeld van de – door de verantwoordelijk ambtenaar toegejuichte – flexibiliteit bij de beoordeling van aanvragen:

We doen in principe niet al te gek veel in fysiek, maar ja, dit is ook iets: als je bij Cruyff Court extra dingen neerzet, het zorgt in ieder geval dat de combinatie van jeugd naar dat Cruyff Court trekt en niet meer dan alleen de voetballers. Dus ook in het kader van de veiligheid is dit wel best een belangrijk aspect. En dan kan je zeggen: ja, moet je het dan op die manier onder veiligheid scharen? Dat doet de regiegroep op dat moment wel (lid regiegroep)

Over de voor bedragen boven de €10.000 noodzakelijke wijkraadpleging is in Tilburg bedacht dat men die niet wilde organiseren op een directe manier.

Je kan in de wijkkrant zetten: we hebben een aanvraag binnengekregen, u als wijk mag hierin participeren en dan afkeuren of goedkeuren en we nodigen u allen uit. Nou, dan zal de praktijk zijn dat er, gelet op de ervaringen in het verleden, een twintig, dertig mensen op afkomen, van de zeventuizend wijkbewoners. En van die dertig, denk ik dat er ook nog tien met naam en toenaam te noemen zijn, want die komen altijd. En de kans is groot, dat je dan alleen maar tegenstemmers hebt. Dus toen hebben we gezegd: dat moeten we in een ander vat gieten. Laten we een vergadering beleggen van: mensen, wij willen met jullie brainstormen over ideeën in onze wijk, die vanuit de wijk moeten komen. Misschien zijn er op die vergadering ook wel mensen die bij de regiegroep willen. En het liefst dan mensen die geen band hebben. En dan leggen we voor wat hebben we al aan gelden toegekend en welke aanvragen lopen. Nou en op avond zelf, als de mensen komen, is een van de agendapunten de goed- of afkeuring van dat project. En de regiegroep heeft wel besloten om van het project te zeggen: ja, in principe keuren we het goed en laat ze maar voor €9.500 aan de slag gaan, want meer mogen we niet. En te zijner tijd, als dat begint te spelen, dan hebben we die vergadering wel gehad (professional)

Ook in Tilburg heeft de regiegroep de rol van aanjager van aanvragen. Een regiegroeplid ziet dit als een effectievere methode van genereren van aanvragen dan de aanvraagformulieren in het wijkcentrum.

Er lagen ook een stapel van die aanvraagformulieren met brieven in het wijkcentrum. Daar zijn best wel een of twee reacties op binnengekomen. Maar de regiegroep zelf, die zijn netwerk heeft en die ook roept, tegen jan en alleman, vrijwilligers - er lopen hier 250 geregistreerde vrijwilligers rond in de wijk - 'je kunt plannen indienen bij de waardebonnen'. Ja en dat mond tot mond, dat werkt gewoon tien keer beter dan een brief (lid regiegroep)

Ingediende initiatieven / aanvragen / ondersteuning

De tijd die verloopt tussen aanvraag en beslissing is in Tilburg ongeveer vier weken.

In het begin hebben we gezegd van, binnen vier weken moet een aanvrager antwoord krijgen. Maar sommige aanvragen zijn wat complexer dan andere. Die behoeven wat meer voorbereiding. En wij hebben gezegd van: regiegroepen: jullie moeten aanvragers in ieder geval binnen vier weken een ontvangstbevestiging sturen (professional)

Aanvankelijk kwamen er vrijwel alleen fysieke initiatieven binnen bij de regiegroepen.

Als er geld beschikbaar komt voor bewonersinitiatieven denken mensen al gauw aan fysieke dingen. Speeltoestellen, bankjes, voetbalveldjes. En ik merkte in het begin dat ik het signaal kreeg van de regiegroepen, die zeiden van: nou, we hebben nu echt alleen maar fysieke dingen die binnenkomen en wij willen vooral een andere kant op met die vouchers. Hier in Stokhasselt bijvoorbeeld met die vier thema's armoedebestrijding, onderwijs, arbeid en veiligheid. En dan zit je vooral te denken aan sociale dingen. Dus ik denk dat als het gaat om afwijzingen, dat de regiegroepen vooral fysieke dingen hebben afgewezen in het begin (professional)

Aanvragen voor fysieke voorzieningen worden doorgestuurd naar de betreffende gemeentelijke afdelingen. In totaal zijn in Stokhasselt tot nu toe vijf initiatieven om deze reden doorverwezen. Dertien initiatieven werden tot op heden gehonoreerd.

Alle gesproken betrokkenen waren van mening dat het doen van een aanvraag eenvoudig is. Het aanvraagformulier is voor de meeste mensen niet moeilijk en als dat toch het geval is, kunnen ze worden geholpen door de regiegroepleden en door de professionals in de wijk.

Ik heb afgesproken met de gebiedsmanagers van de wijk, dat op het moment dat er een fysieke aanvraag komt, dat zij de aanvragers terzijde staan, ofwel door te verwijzen naar een andere gemeentelijke collega die daar verantwoordelijk voor is, om die aanvrager dan helemaal door het proces te loodsen, om een goede aanvraag voor te bereiden, om ook helemaal mee te denken over de uitvoering en om ook het beheer en onderhoud van het initiatief uiteindelijk te regelen. In het begin had ik dat nog niet scherp, toen was ik nog een beetje naïef. Toen dacht ik: okay, het model is simpel: aanvrager doet een aanvraag, regiegroep keert een waardebon uit. En het hele zootje kan dan van start en dan zal het wel goed komen. Nou in heel veel gevallen gaat het helaas niet zo. Dan moet, voordat de aanvraag gehonoreerd kan worden, moet een hele hoop duidelijk worden. Kan iets gerealiseerd worden op een bepaalde plek? Dat kan een aanvrager niet alleen achterhalen, daar heeft hij dus echt professionele hulp bij nodig, hulp vanuit de gemeente. Nou vandaar dat ik dus die schakel daar heb ingebouwd. (professional Tilburg)

In hoeverre worden nieuwe groepen initiatiefnemers bereikt? Een regiegroep lid meldt dat dit zeker het geval is.

Je zag dus wel meteen na de bewonersbrief dingen komen, van mensen die ze ook nog nooit bij Verrijk je Wijk hadden gezien. Dus dat was wel positief. Van hé: het is een nieuwe. Door die bewonersbrief. Want Verrijk je Wijk adverteert ook in wijkkrantjes, et cetera, flyers. En toch zag je ineens nieuwe dingen komen. Wel in de strekking van Verrijk je Wijk, maar nieuwe mensen (regiegroep lid). Zeker de helft van de aanvragers hier is nieuw (lid regiegroep).

De verantwoordelijk ambtenaar relateert deze observatie enigszins:

Over de achtergrond van de aanvragers: ik heb een wat breder beeld, stedelijk, een stedelijk beeld. Het is moeilijk om nieuwe aanvragers wakker te maken en te stimuleren om aanvragen in te dienen. Het lukt wel een beetje om nieuwe aanvragers te krijgen, maar het blijft gewoon moeilijk. En ja, ik denk niet dat de Vouchers een wondermiddel zijn die dat in één keer doen kantelen, dus waardoor mensen wel in één keer massaal aanvragen in gaan dienen voor allerlei initiatieven. Ik denk dat het vooral een proces van lange adem is, mensen bekend maken van bewonersparticipatie en mensen ook over een bepaalde drempel duwen, hé? Laten zien van: het is heus niet zo moeilijk als je denkt en je krijgt ondersteuning en je hoeft echt niet bang te zijn. Ik denk dat die Vouchers niet het wondermiddel zijn, maar wel in ieder geval een extra investering om dat proces aan te jagen, om mensen bekender te maken met bewonersparticipatie (professional).

Aandachtspunten

Flexibiliteit bij het behandelen van aanvragen is belangrijk.

We zijn uiteindelijk tot de conclusie gekomen dat we in sommige gevallen niet heel halsstarrig naar regeltjes moeten kijken, of daar, naar het protocol moeten kijken, maar dat we ook gewoon af moeten kunnen wijken van het protocol (professional)

Net als in andere gemeenten ziet men in Tilburg dat bewoners aanvragen doen die meer of minder duidelijk in het eigen belang van de aanvrager zijn.

Wat ik eigenlijk ook wel zie en dat vind ik eigenlijk wel kwalijker: die Voucherregeling schudt ook mensen wakker die vanuit hun bedrijfsvoering aanspraak willen maken op geld. Mensen die, natuurlijk, dienstbaar zijn voor de wijk. Die dingen doen in de wijk, maar die daar wel gewoon betaald voor worden en die daar wel gewoon hun boterham mee verdienen. En dat vind ik zelf wel een donkere kant van het systeem (professional)

Fricie

Er is geen sprake van fricties door het vouchersysteem in Stokhasselt. De gevestigde vrijwilligers zijn niet buitenspel gezet, maar werden juist betrokken bij de waardebonnen. Ook *linking pin* in de regiegroep naar 'Verrijk je Wijk' werkt eerder harmoniserend dan conflictueus.

Competenties en empowerment

De regiegroepleden geven aan dat ze door hun participatie in de groep veel leren.

Ja en ik zit vijfendertig jaar in dit vak, maar ik leer ook nog elke dag als vrijwilliger (lid regiegroep)

De ambtenaar maakt duidelijk dat dit in zijn perceptie een van de doelen is van de voucherregeling.

Het proces in de regiegroep is ook een van de doelstellingen van de Voucherregeling. Dus bewoners zich laten ontplooiën in het vrijwilligerswerk, maar ook bewoners trainen in bepaalde vaardigheden waar ze normaal niet mee te maken krijgen. Notuleren, met elkaar in discussie gaan, praten over de directe woonomgeving, kijken naar het wijkbelang, dingen tegen elkaar afwegen. Dat zijn allemaal vaardigheden waar sommige regiegroepmensen mee

te maken krijgen die daar in hun dagelijks leven niet mee te maken krijgen. Dus ik denk dat daar met dat regiegroepwerk, wordt ook al een bepaalde slag geslagen (professional)

Kwaliteit vouchersysteem geaggregeerd:

Varianten van vouchersystemen

Toegankelijkheid: -> vorm van democratie:	Laag	Midden	Hoog
Representatieve democratie			
Directe democratie	Arnhem Venlo	Alkmaar Almelo Leeuwarden Sittard-Geleen Tilburg Zaanstad	Amsterdam Eindhoven Schiedam
Bestuur beslist		Haarlem Hengelo Leiden	

Bijlage 4 Topiclijsten bij de diepte-interviews van de focusgroepen

Topiclijst professionals

Implementatie vanaf moment ontvangst brief VROM

- informeren bewoners
- formeren regiegroepen
- interactie tussen professionals en bewoners bij implementatie
- communicatie binnen de gemeente

Hoe is het systeem georganiseerd?

- samenstelling regiegroepen
- regiegroepen, werkwijze
- ingediende initiatieven (worden sociale initiatieven meer ingediend in aandachtswijken?)
- verschillen tussen stadsdelen
- waar functioneren regiegroepen goed en waar niet / waarmee houdt dit verband?
- waar bereikt men nieuwe groepen en waar niet? Verklaring?
- hebben die nieuwe groepen de benodigde capaciteiten?
- wat is het belang van ondersteuning van bewoners bij indienen en uitvoeren van plannen?
- hoe is de interactie tussen professionals en bewoners bij uitvoering?

Wat wil de gemeente met dit systeem bereiken? / doel

Welke effecten zijn al zichtbaar?

- resultaten tot nu / wordt het doel bereikt?
- aandachtspunten

Topiclijst regiegroepleden

Namen, stadsdeel, geslacht, leeftijd, etniciteit, inkomensgroep

Wanneer en hoe gehoord over vouchersysteem? / communicatie

Formeren regiegroep, hoe verliep dat?

Samenstelling regiegroep

Is er (indirecte) druk uitgeoefend op bewoners?

Werkwijze regiegroep

Waar loopt men tegenaan?

Wat voor initiatieven worden ingediend?

Hoe worden die beoordeeld? / wie heeft het laatste woord?

Topiclijst initiatiefnemers

Namen initiatiefnemers / geslacht, leeftijd, etniciteit, inkomensgroep, stadsdeel

Al eerder maatschappelijk actief?
Opvattingen burgerschap
Hoe gehoord van vouchersysteem?
Ingediend initiatief
Hoe verliep dat indienen?
Ondersteuning bij indienen?
Werd het toegekend?
Initiatief al in uitvoering?
Wordt bij de uitvoering ondersteuning geboden?
Benodigde competenties
Benodigd netwerk
Empowerment?

Bijlage 5 De modelverordening

Model G31 Subsidieverordening vouchers bewonersinitiatieven

De raad van de gemeente ... (naam);
gelezen het voorstel van het college van ... (datum en nummer);
gelet op artikel 149 van de Gemeentewet en artikel 4:23 van de Algemene wet bestuursrecht;
overwegende dat de minister voor Wonen, Wijken en Integratie het van belang acht dat bewoners van wijken die met problemen kampen de gelegenheid krijgen om met initiatieven te komen om de leefbaarheid van hun wijk te verbeteren; dat de fondsbeheerders van het Gemeentefonds daartoe jaarlijks ten behoeve van de G31-gemeenten een integratie-uitkering storten in het Gemeentefonds; en dat het voor de gemeente noodzakelijk is om regels te stellen voor de subsidieverstrekking aan bewoners uit deze integratie-uitkering;
besluit vast te stellen de:

Subsidieverordening vouchers bewonersinitiatieven

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In het bij of krachtens deze verordening bepaalde wordt verstaan onder:

- a. voucher: subsidie in de vorm van een of meer waardebonnen van maximaal €5.000, - (per om hun initiatief uit te voeren);
- b. initiatief: een plan om de leefbaarheid in de eigen wijk, buurt of straat te verbeteren en/of de sociale cohesie te versterken;
- c. initiatiefnemer(s): individuele of georganiseerde bewoners, die een aanvraag indienen om een initiatief uit te voeren;
- d. leefbaarheid: de kwaliteit van de woon- en leefomgeving;
- e. sociale cohesie: sociale samenhang binnen een wijk en tussen bewoners;
- f. college: het college van burgemeester en wethouders;
- g. regiegroep: een door het college gemandateerde groep bewoners uit de wijk waar het vouchersysteem zal worden uitgevoerd dan wel een voor de uitvoering van het vouchersysteem gevormde groep, bestaande uit een afvaardiging van voor de wijk relevante groepen uit bijvoorbeeld het verenigingsleven, eventueel ondersteund door woningbouwcorporatie, professionals of de gemeente;

- h. kasbeheerder: degene die door het college is aangewezen voor het beheer van de integratie-uitkering en die verantwoordelijk is voor de verzilvering van vouchers;
- i. wijkraadpleging: een bijeenkomst in de wijk, een digitale of schriftelijke raadpleging van bewoners van de wijk of een andere vorm, waarbij een of meer initiatieven worden voorgelegd.

Artikel 2 Bevoegdheid College en mandatering Regiegroep

- 1. Het college is bevoegd een of meer wijken aan te wijzen waar het vouchersysteem van toepassing is.
- 2. Het college bepaalt hoe het beschikbare bedrag over de wijken wordt verdeeld.
- 3. Het college kan bepalen dat maximaal tien procent van het beschikbare bedrag wordt gereserveerd voor de kosten die de gemeente maakt bij de uitvoering van deze verordening.
- 4. Het college wijst een (ambtelijk) kasbeheerder aan die de integratie-uitkering beheert.
- 5. Het college is bevoegd een subsidieplafond vast te stellen.
- 6. Het college is bevoegd tot het aanwijzen van een regiegroep die het mandaat krijgt om de vouchers te beheren en te verstrekken.

Artikel 3 Reikwijdte van de verordening

- 1. Deze verordening is van toepassing op het verstrekken van vouchers uit de integratie-uitkering in het Gemeentefonds.
- 2. De Algemene subsidieverordening (naam gemeente) is niet van toepassing.

Artikel 4 Aanvraag vouchers

- 1. Initiatiefnemers kunnen een of meer vouchers aanvragen bij het college of de regiegroep.
- 2. De aanvraag wordt schriftelijk ingediend en omvat de volgende gegevens:
 - a. naam, contactadres, telefoonnummer en handtekening van de initiatiefnemer;
 - b. een beschrijving van de inhoud, uitvoering en planning van het initiatief, waarbij wordt aangegeven hoe dit de leefbaarheid in de wijk, buurt of straat verbetert;
 - c. een kostenraming en het gewenste aantal vouchers voor de uitvoering van het initiatief;
 - d. een mededeling of tevens elders subsidie is aangevraagd.
- 3. Indien de aanvraag onvoldoende informatie bevat voor een goede beoordeling daarvan, geeft het college of de regiegroep aan de initiatiefnemer aan hoe hij de aanvraag kan aanvullen.
- 4. De aanvragen worden behandeld in de volgorde van binnenkomst.

Artikel 5 Verstrekking vouchers

- 1. Het college of de regiegroep beslist binnen vier weken na de ontvangst van een aanvraag tot maximaal €10.000,- over het verstrekken van de vouchers.

2. Indien de aanvraag voldoet aan de eisen van deze verordening, verstrekt het college of de regiegroep het aantal vouchers dat nodig is voor uitvoering van het initiatief.
3. Bij initiatieven boven de €10.000,- beslist het college of de regiegroep binnen vier weken of het initiatief voldoet aan de eisen van deze verordening.
4. Het college of de regiegroep informeert de initiatiefnemer over dit besluit.
5. Het college of de regiegroep organiseert zo spoedig mogelijk een wijkraadpleging of agendeert het initiatief op een al geplande wijkraadpleging.
6. Door middel van een wijkraadpleging wordt bepaald of een initiatief de benodigde vouchers krijgt.
7. Bij de verstrekking van vouchers kan het college of de regiegroep als voorwaarde bepalen dat binnen een bepaalde termijn met de uitvoering van het initiatief wordt gestart.
8. De vouchers kunnen tot uiterlijk 30 juni 2009 worden verstrekt. Een initiatief dient uiterlijk 31 december 2009 te zijn uitgevoerd.

Artikel 6 Weigeringsgronden

Het verstrekken van vouchers kan worden geweigerd, indien gegronde redenen bestaan om aan te nemen dat:

- a. het initiatief niet haalbaar of uitvoerbaar is binnen de in de aanvraag vermelde planning;
- b. de initiatiefnemer doelstellingen beoogt of activiteiten zal ontplooiën die in strijd zijn met de wet;
- c. het initiatief voornamelijk betrekking heeft op privébelangen van de initiatiefnemer;
- d. het beheer en onderhoud van de voorgestelde fysieke verbeteringen van de leefomgeving niet kunnen worden gewaarborgd;
- e. door de verstrekking het subsidieplafond wordt overschreden.

Artikel 7 Verplichtingen College en Regiegroep

1. Het college of de regiegroep is verplicht om alle betrokken bewoners te informeren over de mogelijkheden die dit vouchersysteem hen biedt.
2. Het college of de regiegroep maakt na de toetsing of de wijkraadpleging algemeen bekend welke initiatieven vouchers hebben gekregen.
3. De regiegroep is verantwoordelijk voor het creëren van draagvlak onder de bewoners voor het vouchersysteem.

Artikel 8 Verplichtingen van de Initiatiefnemer

1. De initiatiefnemer zorgt ervoor dat de vouchers worden besteed aan de uitvoering van het initiatief en administreert de uitgaven zorgvuldig.
2. De initiatiefnemer doet zo spoedig mogelijk mededeling aan het college of de regiegroep van veranderde omstandigheden die van belang kunnen zijn voor de uitvoering van het initiatief.

3. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het creëren van draagvlak onder de bewoners als de aard van het initiatief dat noodzakelijk maakt.

Artikel 9 Wijze van besteding van de vouchers

1. De initiatiefnemer kan voor de betaling van de kosten van uitvoering van het initiatief een voucher verzilveren bij de kasbeheerder.
2. De kasbeheerder kan een betaling weigeren indien hij gegronde reden heeft om aan te nemen dat deze betaling niet wordt aangewend voor de uitvoering van het initiatief.
3. De voucher kan worden verzilverd door:
 - a. in te kopen diensten en producten door de kasbeheerder te laten betalen;
 - b. deze om te zetten in contant geld, tot maximaal €500, - per keer.

Artikel 10 Inwerkingtreding citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 1 oktober 2008.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Subsidieverordening vouchers bewonersinitiatieven.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van ... 2008.

De griffier,

De voorzitter,

Toelichting op de Subsidieverordening vouchers bewonersinitiatieven

Algemene toelichting

De fondsbeheerders van het Gemeentefonds storten ten behoeve van de G31-gemeenten een bedrag van €10 miljoen als integratie-uitkering in het Gemeentefonds. Dit biedt de bewoners van de wijken die met problemen kampen de gelegenheid met initiatieven te komen om de leefbaarheid in hun wijk te verbeteren en de sociale cohesie te versterken. Deze initiatieven zullen worden gefinancierd door de uitgifte van vouchers (waardebonnen) die bij de gemeente kunnen worden ingediend om de producten en diensten ter uitvoering van de initiatieven te bekostigen.

Om er zeker van te zijn dat de bewonersbudgetten bij de bewoners terecht komt, heeft de minister voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI) aan de Tweede Kamer toegezegd dat er een modelverordening wordt ontwikkeld voor de G31-gemeenten voor de implementatie van het vouchersysteem.

De contouren van het vouchersysteem zijn opgezet door het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA). Dit systeem geeft bewoners zeggenschap over de keuze, de financiering en de uitvoering van hun initiatief. Het gaat hierbij nadrukkelijk om initiatieven van onderop, van de bewoners zelf.

De modelverordening is aan de hand van bovenstaande beleidslijnen en voorbeelden van subsidieverordeningen en regels voor wijkbudgetten opgesteld in samenspraak met het Directoraat-Generaal WWI, het LSA, de Woonbond en een representatieve vertegenwoordiging van de G31-gemeenten.

Artikelgewijze toelichting

In aanvulling op de algemene toelichting zijn hieronder, voor zover nodig, de onderdelen van de verordening artikelsgewijs toegelicht.

Artikel 1 begripsomschrijvingen

a. voucher

Een voucher is een subsidie in de zin van artikel 4:21 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De algemene bepalingen van de Awb zijn hierop van toepassing. In aanvulling daarop zijn de specifieke bepalingen van deze verordening op de voucher van toepassing.

Vouchers zijn waardebonnen met een tegenwaarde van maximaal €5.000, - per stuk. Indien gewenst, kan deze tegenwaarde ook lager zijn, afhankelijk van het gevraagde bedrag. Voor een initiatief kunnen ook meerdere vouchers worden ingezet. De vouchers kunnen alleen bij de gemeente worden ingewisseld.

b. initiatief

De voucherregeling is bedoeld voor alle initiatieven die de leefbaarheid van de wijk, buurt of straat vergroten. Vele initiatieven zijn denkbaar: verbeteren van de veiligheid van een plein of park, project voor jongeren die werkloos zijn, maatregelen om overlast van jongeren terug te dringen, speelplekken, hangplekken, buurtkrant, website van de wijk, wijkfeest, sportdag, bekostigen beplanting en bloembakken, presentjes voor nieuwe bewoners in de wijk, opstellen leefregels buurt, inhuren van onafhankelijke bewonersondersteuning voor bijvoorbeeld

woonwensonderzoek, second opinion bij sloop of renovatie en nieuwe manieren om alle bewoners bij de wijk te betrekken.

De voucherregeling kan niet worden benut voor puur individuele projecten als het opknappen van een woonhuis van een bewoner. Zie in dit verband de weigeringsgrond van artikel 6, onderdeel c.

c. *initiatiefnemer*

De aanvrager of initiatiefnemer is altijd een individuele bewoner of een groep van bewoners uit een aangewezen wijk.

Als het gaat om een groep bewoners, is de organisatievorm daarvan niet van belang, wel de doelstelling van deze groep. Het kan hierbij zowel om bestaande groepen of bewonersorganisaties gaan, als speciaal voor het initiatief opgerichte groepen.

De vouchers kunnen niet aan professionele instellingen of bedrijven worden gegeven.

De doelstelling van de initiatiefnemer, individuele bewoner of bewonersgroep, moet zijn de leefbaarheid van de bewoners van de wijk te verbeteren. Deze doelstelling hoeft niet formeel te zijn vastgelegd, maar kan bijvoorbeeld blijken uit het voorgedragen projectplan.

f. *regiegroep*

De regiegroep kan een bestaande organisatie van bewoners zijn dan wel een voor de uitvoering van het vouchersysteem gevormde groep, bestaande uit een afvaardiging van voor de wijk relevante groepen uit bijvoorbeeld het verenigingsleven (sportverenigingen, ouderverenigingen, culturele en etnisch georiënteerde verenigingen, buurt- en straatgroepen, jongerengroepen, huurdersorganisaties enz.). Wijkbetrokken professionals of woningbouwcorporaties kunnen gevraagd worden een bijdrage te leveren aan het stimuleren en ondersteunen van de regiegroep. In het geval van het beschikbaar stellen van een gemeentelijke functionaris (professional) door het college kan deze voor de regiegroep ook als vraagbaak en intermediair fungeren naar de gemeentelijke organisatie.

Artikel 2 Bevoegdheid College en mandatering Regiegroep

Eerste lid

Het college is vrij in de keuze van de wijken. De keuze is dus niet beperkt tot de zogenaamde GSB-aandachtswijken. De aanwijzing van een of meer wijken is alleen geldig voor het budget dat in 2008 beschikbaar komt. In 2009 moet opnieuw een aanwijzing plaatsvinden. Dat kan dezelfde wijk of een andere zijn, of een combinatie daarvan.

Tweede lid

Bij aanwijzing van meer dan een wijk is het college vrij in de verdeling van het bedrag van de integratie-uitkering over de aangewezen wijken. Het toegekende bedrag kan dus per wijk verschillen.

Vijfde lid

Met dit artikel wordt voldaan aan artikel 4:25 van de Awb waarin is bepaald dat het subsidieplafond bij of krachtens wettelijk voorschrift wordt vastgesteld. Hiermee wordt voorkomen dat bij het indienen van meerdere initiatieven het maximale budget wordt overschreden.

Het subsidieplafond kan worden gelijkgesteld aan de hoogte van de integratie-uitkering, eventueel verminderd met de beheerskosten op grond van het derde lid.

Zesde lid

Gelet op het streven dat de regie van de initiatieven bij voorkeur bij de bewoners zelf komt te liggen, dient het college zich ervoor in te spannen om in de aangewezen wijk een regiegroep te zoeken dan wel te bevorderen dat een regiegroep wordt samengesteld. Als blijkt dat de bewoners van de wijk dit afwijzen of dit anderszins niet lukt, kan het college een ambtenaar mandateren om de regie voor het college te voeren.

Artikel 3 Reikwijdte van de verordening

Eerste lid

Deze verordening is uitsluitend van toepassing op de integratie-uitkering uit het Gemeentefonds. Dit laat onverlet dat de algemene regels van de Awb ook van toepassing zijn. Zie ook de toelichting op artikel 1, onder a.

Tweede lid

Indien de gemeente een Algemene subsidieverordening (ASV) heeft, is daarin waarschijnlijk bepaald dat de ASV voor alle subsidievormen geldt. Om te voorkomen dat de ASV ook op deze subsidieverordening van toepassing is, is het tweede lid opgenomen.

Artikel 4 Aanvraag vouchers

Tweede lid

Het initiatief moet al een redelijk uitgewerkt plan zijn. Daarom zijn onder a tot en met d een aantal verplichte indieningsvereisten opgenomen als omschrijving, uitvoering, planning en kostenraming van het initiatief. Zie voor de mogelijke vormen van initiatieven de toelichting op artikel 1, onderdeel b.

Derde lid

Indien het initiatief niet voldoet aan de indieningsvereisten van het tweede lid, kan het college of de regiegroep om aanvulling vragen. Hierbij kan de initiatiefnemer ook actief worden ondersteund om het initiatief goed uit te werken.

Artikel 5 Verstrekking vouchers

De vouchers worden verstrekt aan de initiatiefnemer. Initiatiefnemer zijn individuele bewoners of een bewonersgroep. Indien sprake is van een individuele bewoner als initiatiefnemer, dan worden de vouchers op naam van deze individuele bewoner gezet.

Bij een bewonersgroep als initiatiefnemer zijn er twee mogelijkheden. Indien de groep rechtspersoonlijkheid heeft, worden de vouchers op naam van deze rechtspersoon gezet. Indien de groep geen rechtspersoonlijkheid heeft, worden de vouchers op naam van een natuurlijk persoon gezet, zijnde de contactpersoon van deze groep bewoners.

Vijfde lid

Het is van belang om een wijkraadpleging op korte termijn te organiseren. Dit is in de eerste plaats van belang om te voorkomen dat het enthousiasme waarmee het initiatief is ingediend, zou verdampen. In de tweede plaats geldt dat bij te lang uitblijven van de wijkraadpleging het subsidieplafond zou kunnen worden bereikt, doordat initiatieven tot €10.000, - zonder wijkraadpleging kunnen worden gehonoreerd.

Artikel 6 Weigeringsgronden

Een aanvraag kan ook gedeeltelijk worden ingewilligd en gedeeltelijk worden geweigerd.

De weigering van een aanvraag om een voucher dient uiteraard gemotiveerd te worden met vermelding van de weigeringsgrond.

Onderdeel d

Beheer en onderhoud van fysieke verbeteringen van de leefomgeving (zoals kinderspeelplaatsen en hangplekken) is noodzakelijk om verloedering tegen te gaan. Vaak is het beheer en onderhoud echter een struikelblok bij het verwezenlijken van goede initiatieven. Het is daarom van belang dat in de aanvraag (het initiatief) wordt aangegeven hoe het beheer en onderhoud is gewaarborgd. De initiatiefnemers kunnen hiervoor zelf borg staan, de gemeente kan beslissen om het beheer en onderhoud op zich te nemen of een derde partij, zoals een corporatie of commercieel bedrijf, kan hierin een rol spelen. Een combinatie van deze opties is uiteraard ook mogelijk.

Artikel 7 Verplichtingen College en regiegroep

De informatieplicht van het eerste en tweede lid is bedoeld om draagvlak en betrokkenheid van de bewoners van de wijk, buurt of straat te waarborgen. Het initiatief is nadrukkelijk bedoeld voor het collectief belang van de wijk, buurt of straat. In het derde lid is uitdrukkelijk opgenomen dat de regiegroep verantwoordelijk is voor het creëren van draagvlak voor het vouchersysteem.

Deze bepaling maakt ook duidelijk dat de regiegroep een procesrol heeft in het stimuleren van bewoners om met initiatieven te komen, het voorleggen van deze initiatieven in een wijkraadpleging en het terugkoppelen van de resultaten van deze initiatieven aan de wijk.

Artikel 8 Verplichtingen van de initiatiefnemer

In het derde lid is uitdrukkelijk opgenomen dat de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor het creëren van draagvlak onder de bewoners indien de aard van het initiatief dat noodzakelijk maakt. De doelgroep van het initiatief is immers in de regel groter dan alleen de initiatiefnemers.

Artikel 10 Inwerkingtreding en citeertitel

De datum van inwerkingtreding van de verordening is 1 oktober 2008. Indien gemeenten pas na 1 oktober 2008 de verordening door de raad laten vaststellen, dient de datum van inwerkingtreding op een later tijdstip te worden bepaald. Hierbij kan eventueel terugwerkende kracht worden verleend. Voorbeeld voor een dergelijke bepaling is: “Deze verordening treedt in werking op de dag na de bekendmaking daarvan (en werkt terug tot en met 1 oktober 2008).”